CHRISTIAN JACQ

RAMZIS

šviesos sūnus

CHRISTIAN JACQ

RAMZIS

šviesos sūnus

ROMANAS

Iš prancūzų kalbos vertė
Irina Mikalkevičienė

VILNIUS

UDK 840-3
Ja81

Christian JACQ
RAMSÈS
Le Fils de la lumière
Robert Laffont, 1997

Knygos leidimą remia
Prancūzijos užsienio reikalų ministerija,
Prancūzijos ambasada Lietuvoje,
Prancūzų kultūros centras (O. Milašiaus programa knygų leidimui remti)

Cet ouvrage, publié dans le cadre du programme d'aide à la publication Oscar Milosz, bénéficie du soutien du Ministère des Affaires Etrangères, de l'Ambassade de France en Lituanie et du Centre Culturel Français

ISBN 9986-16-327-7

Pratarmė

„Ramzis, didžiausias iš nugalėtojų, Karalius Saulė, Tiesos sergėtojas“, – štai šitaip Žanas Fransua Šampoljonas, dešifravęs hieroglifus ir tuo atvėręs kelią į Egipto pažinimą, rašo apie faraoną Ramzį II, kurį jis tiesiog garbino.

Ramzio vardas iš tiesų išliko per amžių amžius ir nugalėjo laiką; jis pats vienas įkūnija faraonų Egipto, dvasinio Vakarų civilizacijų tėvo, galią ir didybę. Per šešiasdešimt septynerius (1279–1212 m. pr. Kr.) valdymo metus Ramzio, „Saulės sūnaus“, pastangomis jo šalies šlovė pasieks viršūnę, o Egipto išmintis sužėrės dar nematytu spindesiu.

Patekęs į Egiptą, keliautojas susiduria su Ramziu kiekviename žingsnyje: juk jo ženklu pažymėta nesuskaitoma daugybė paminklų, kuriuos jo meistrai pastatė arba atstatė jam valdant. Ir kiekvienas tuoj pat pagalvoja apie dvi Abu Simbelio šventyklas, kur amžinai viešpatauja karališkoji pora: sudievintas Ramzis ir didžioji valdovo sutuoktinė Nefertarė, apie didžiulę Karnako šventyklos kolonų salę, apie besišypsantį Luksoro šventyklos kolosą.

Ramzis – pagrindinis herojus ne vieno, o kelių romanų, tikros epopėjos, kurios pradžioje matome, kaip Ramzio tėvas Setis, toks pat didis valdovas, koks bus jo sūnus, supažindina jaunuolį su faraono pareigomis, o pabaigoje žvelgiame į paskutines savo dienas išgyvenantį monarchą, kuriam teko įveikti daugybę išbandymų. Norėdamas papasakoti šio nepaprastai žymaus žmogaus likimą, aš skyriau jam penkių romanų ciklą, kurio puslapiuose atgis neužmirštami personažai: faraonas Setis, jo sutuoktinė Tuja, įstabioji Nefertarė, Gražioji Izetė, poe-

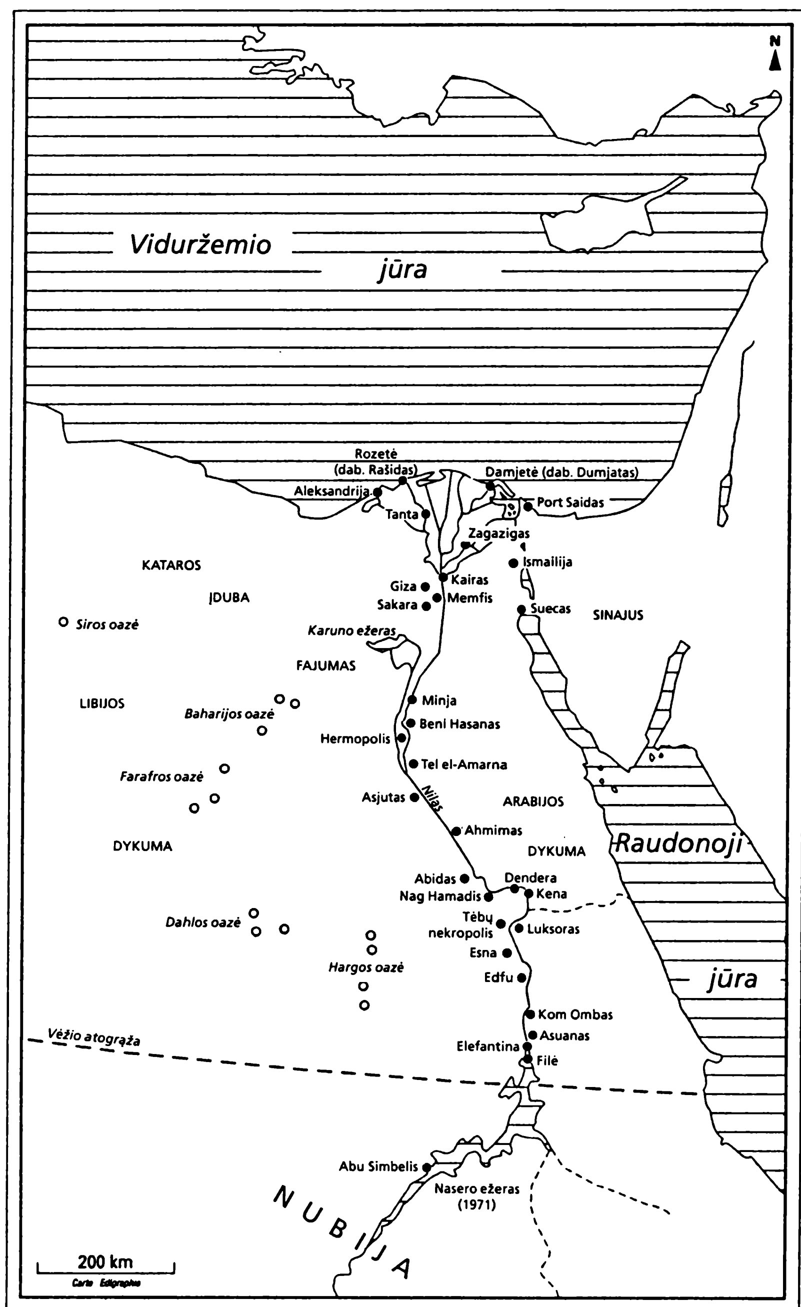
tas Homeras, gyvačių kerėtojas Setau, hebrajas Mozė ir dar daug kitų.

Išliko Ramzio mumija. Didžiojo senolio bruožai tarsi skleidžia ypatingą galią. Ne vienam Kairo muziejaus mumijų salės lankytojui susidarė įspūdis, kad didysis faraonas tuoj pakirs iš miego. Romano magija gali suteikti Ramziui tai, ką jam draudžia fizinė mirtis. Vaizduotė ir egiptologija leidžia mums nerimastauti ir viltis kartu su Ramziu, išgyventi jo sėkmes ir pralaimėjimus, susitikti su moterimis, kurias jis mylėjo, kentėti dėl patirtų išdavysčių ir džiaugtis draugų ištikimybe, kovoti su blogio jėgomis ir siekti tos šviesos, kuri yra visa ko pradžia ir pabaiga.

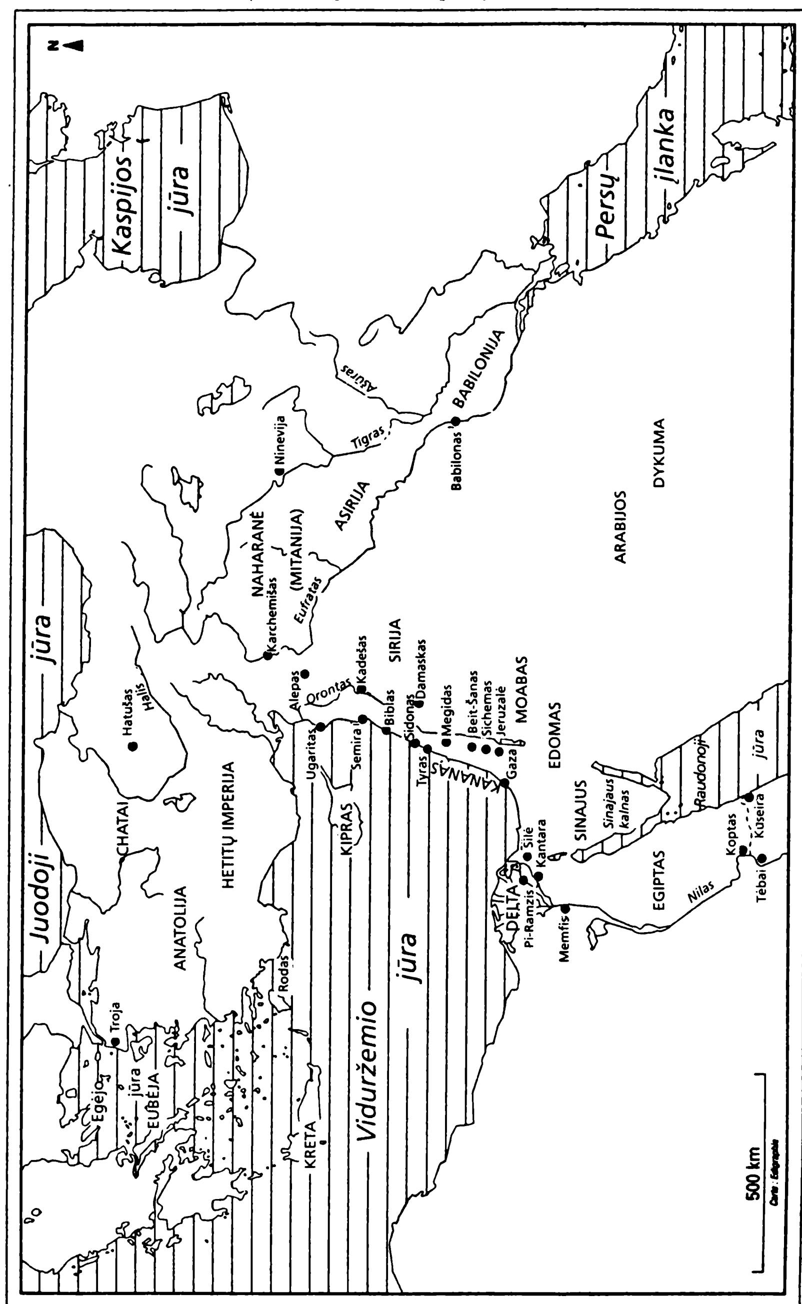
Didysis Ramzis... Koks palydovas, koks bendrakeleivis romanistui! Didžiojo faraono likimas rutuliojasi nuo pirmųjų jo kautynių su laukiniu buliumi iki raminamo Vakarų akacijos šešėlio, ir tasai likimas susijęs su Egiptu – dievų mylima šalimi. Egiptas buvo vandens ir saulės žemė, kur žodžiai *teisumas, teisingumas* ir *grožis* turėjo prasmę ir įsikūnydavo kasdieniniame gyvenime. Tai buvo žemė, kur Šiapus nuolat susiliesdavo su Anapus, kur gyvybė galėdavo atgimti iš mirties, kur buvo įmanoma apčiuopiamai pajusti tai, kas nematoma, kur gyvenimo ir amžinybės meilė pripildė gyvųjų širdis ir jas džiugino.

Išties, toji žemė – Ramzio laikų Egiptas.

EGIPTO ŽEMĖLAPIS

SENOVĖS ARTIMŲJŲ RYTŲ ŽEMĖLAPIS
(iki Naujosios Imperijos laikų)

1

Sustingęs vietoje, laukinis bulius įdėmiai žiūrėjo į jaunąjį Ramzį.

Gyvulys buvo tikrai baisus: kojos storos kaip stulpai, ilgos nusvirusios ausys, apatinis žandikaulis pasišiaušęs šiurkščia barzda, juosvai rudas kailis. Bulius dar tik vos spėjo suvokti, kad čia esama žmogaus.

Ramzis it užburtas žiūrėjo į buliaus ragus. Jie buvo išaugę labai arti vienas kito. Masyvūs apačioje, jie buvo atsilenkę atgal, o paskui kilo aukštyn nelyginant šalmas, kurį vainikavo aštrūs smaigaliai, galį persmeigti bet kokį priešininką.

Paauglys dar niekada nebuvo matęs tokio didžiulio buliaus.

Gyvūnas priklausė pavojingai veislei, ir net geriausi medžiotojai nesiryždavo mesti jam iššūkio. Taikus savo bandos vadas, skubantis į pagalbą sužeistiems ar sergantiems gentainiams, besirūpinąs jauniklių auklėjimu, patinas bemat tapdavo siaubą keliančiu kovotoju, vos tik kas sudrumsdavo jo ramybę. Jam įsiutinti pakakdavo menkiausios provokacijos, o tada jis puldavo stebėtinai veržliai, nenurimdamas tol, kol neparblokšdavo savo priešininko.

Ramzis žingtelėjo atgal.

Laukinis bulius ėmė plakti uodega ir įniršęs žvilgtelėjo į įsibrovėlį, išdrįsusį įkelti koją į jo valdas: prižėlusias aukštų nendrių pievas, besidriekiančias šalia pelkės. Netoliese veršiavosi karvė, aplink kurią būriavosi jos bendrės. Čia, nuošalioje Nilo pakrantėje, didysis patinas buvo savo kaimenės viešpats ir valdovas, nepakenčiantis jokio pašaliečio.

Jaunuolis tikėjosi, kad vešli augmenija jį paslėps, bet bulius nenuleido nuo jo rudų, giliose akiduobėse blyksinčių akių. Ramzis suprato, kad pasprukti jam nepavyks.

Mirtinai išblyškęs, jis lėtai atsigręžė į savo tėvą.

Setis, Egipto faraonas, pramintas „pergalinguoju buliumi“, stovėjo per kokius dešimt žingsnių už sūnaus. Buvo sakoma, kad vien tik jo buvimas sukaustąs priešus, o jo protas, aštrus it sakalo snapas, visur prasiskverbia ir viską aprėpia, tad nesą dalykų, kurių jis nežinotų. Lieknas, griežto veido, aukšta kakta, kumpanosis, išsišovusiais skruostikauliais, Setis buvo gyvas valdingumo įsikūnijimas. Jį gerbė, bet ir bijojo. Šis monarchas grąžino Egiptui ankstesnę šlovę.

Keturiolikmetis Ramzis, stotu jau panašus į suaugusį, pirmąkart susitiko su savo tėvu.

Ligi šiol jis augo rūmuose prižiūrimas auklėtojo, įpareigoto išmokyti jį visko, kas reikalinga garbiam žmogui, kuris, būdamas karaliaus sūnus, gyvens sau laimingas eidamas aukštas pareigas. Bet Setis pasišaukė jį tiesiai iš hieroglifų rašybos pamokos ir nusivežė į plynus laukus, toli nuo bet kokio kaimelio. Kelionės metu nebuvo ištarta nė žodžio.

Kai augmenija pasidarė per tanki, karalius ir jo sūnus paliko dviejų arklių traukiamą vežimą ir ėmė skintis kelią per aukštą žolę. Įveikę šią kliūtį, jie ir atsidūrė buliaus teritorijoje.

Laukinis bulius ir Faraonas – kuris iš jų buvo baisesnis? Ir vienas, ir kitas skleidė jėgą, kurią įveikti jaunasis Ramzis jautėsi nesugebėsiąs. Juk pasakų sekėjai teigė, kad bulius – dangiškas gyvulys, kuriame liepsnoja kito pasaulio ugnis, o Faraonas esąs dievų brolis. Nors aukštaūgis, tvirto sudėjimo paauglys nepasidavė baimei, jis jautėsi pakliuvęs tarp dviejų galybių, kone susimokiusių prieš jį.

– Jis mane pastebėjo, – pripažino Ramzis, stengdamasis kalbėti tvirtesniu balsu.

– Tuo geriau.

Abu pirmieji tėvo ištarti žodžiai nuskambėjo kaip nuosprendis.

– Jis didžiulis, jis...

– O tu? Kas tu toks?

Klausimas Ramzį nustebino. Kairiąja priekine koja bulius ėmė įnirtingai kapstyti žemę; baltos ir pilkos gervės spurstelėjo šalin, tarsi bėgdamos iš mūšio lauko.

– Ar tu bailys, ar – karaliaus sūnus?

Sečio žvilgsnis kiaurai vėrė sielą.

– Man patinka kautis, bet...

– Tikras vyras išnaudoja savo jėgas ligi paskutiniųjų, karalius peržengia ir tą ribą. Jei šito nesugebi, nebūsi valdovu, ir mes daugiau nebepasimatysime. Niekada. Tu neturi susvyruoti prieš jokį išbandymą. Jei nori – bėk, jei ne – nugalėk jį.

Ramzis išdrįso pakelti akis ir atlaikyti tėvo žvilgsnį.

– Jūs siunčiate mane į mirtį.

– „Būk galingas, amžinai jaunas, tvirtaširdis ir aštriaragis bulius, kurio joks priešas nepajėgs įveikti“, kitados pasakė man mano tėvas. Tu, Ramzi, išėjai į dienos šviesą iš savo motinos įsčių kaip tikras bulius ir privalai tapti švytinčia saule, kuri spinduliuos savo liaudies labui. Laikiau tave saujoje it žvaigždę, šiandien aš atgniaužiu pirštus. Spindėk – arba išnyk.

Bulius sumaurojo: įsibrovėlių pokalbis jį erzino. Aplink viskas nuščiuvo – laukų gyventojai, pradedant graužikais ir baigiant paukščiais, rodos, jautė, kad mūšis neišvengiamas.

Ramzis pasiryžo.

Imtynėse jam jau buvo tekę nugalėti priešininkus, sunkesnius ir stipresnius nei jis pats, nes auklėtojas išmokė jį tam tikrų veiksmų. Tačiau kokios taktikos imtis prieš šitokio dydžio pabaisą?

Setis įteikė sūnui ilgą virvę su užveržiama kilpa.

– Galva – štai kur glūdi jo jėga. Nutverk jį už ragų ir nugalėsi.

Jaunuolis atgavo viltį: laivybos varžybose, kurios vykdavo netoli rūmų tyvuliuojančiame ežere, jis dažnai pratinosi manipuliuoti virvėmis.

– Vos išgirdęs, kaip švilpia tavo lasas, bulius puls, – įspėjo faraonas. – Nepražiopsok, nes kitos progos neturėsi.

Mintyse Ramzis atkartojo būsimą judesį ir tylomis pats save padrąsino. Nors buvo dar labai jaunas, jo ūgis siekė jau daugiau nei metrą septyniasdešimt, o atletiški raumenys rodė, kad jis užsiimineja įvairiomis sporto šakomis. Ak, kaip jį erzino vaikiška garbana, kurią prie ausies prilaikė kaspinas – toji ritualinė puošmena iš jo puikių šviesių plaukų! Kai tik gaus kokį nors postą faraono dvare, jam bus leista šukuotis kitaip.

Bet ar likimas suteiks jam tokią galimybę? Žinoma, karštakošis jaunuolis ne kartą pagyrūniškai šaukėsi išbandymų, kurie būtų jo verti, tačiau nė neįtarė, kad pats Faraonas įgyvendins jo lūkesčius, ir dar tokiu žiauriu būdu.

Bulius, kurį erzina žmogaus kvapas, ilgai nelauks. Ramzis suspaudė rankose virvę. Kai gyvulys bus pagautas, jam prireiks milžino jėgos, norint bulių sutramdyti. Tokios jėgos jis dar neturi; vadinasi, jam teks pranokti save, nors jo širdis dėl to ir plyštų.

Ne, jis neapvils Faraono.

Ramzis įsuko lasą; bulius puolė, atstatęs ragus. Gyvulio veržlumas išmušė jaunuolį iš vėžių; jis pasitraukė porą žingsnių į šoną, ištiesė dešinę ranką ir metė lasą, kuris suvinguriavo kaip gyvatė ir kliudė pabaisos nugarą. O Ramzis, inercijos pastūmėtas pirmyn, paslydo ant drėgnos žemės ir pargriuvo kaip tik tą akimirką, kai bulius buvo pasiruošęs pamauti jį ant ragų. Jie nuslydo Ramzio krūtine, o jis net neužsimerkė.

Jis norėjo pažvelgti savo mirčiai tiesiai į akis.

Suirzęs bulius nubėgo ligi meldyno ir vienu šuoliu apsigręžė; Ramzis, jau spėjęs atsistoti, įrėmė žvilgsnį į nirštančio gyvulio akis. Jis drąsiai stos prieš bulių ligi paskutinės savo akimirkos ir įrodys Sečiui, kad karaliaus sūnus sugeba garbingai pasitikti mirtį.

Bet pabaisos puolimas buvo staigiai sustabdytas: virvė, kurią tvirtai laikė Faraonas, užsiveržė aplink buliaus ragus. Pašėlusiai niršdamas ir purtydamas galvą taip, kad rizikavo nusi-

laužti sprandą, bulius veltui stengėsi išsivaduoti: Setis sumaniai tramdė besiblaškantį gyvulį, nukreipdamas jo jėgą prieš jį patį.

– Čiupk jį už uodegos! – įsakė faraonas sūnui.

Pribėgęs Ramzis nutvėrė lygią, kone pliką uodegą, kurios galiuką puošė kuokštas šerių. Tokia pat uodega kabojo prie Faraono klubjuostės diržo, rodydama, kad jis yra buliaus galios valdovas.

Nugalėtas bulius aprimo ir tik šnopavo sunkiai alsuodamas. Karalius jį paleido, pirma davęs Ramziui ženklą atsistoti jam už nugaros.

– Ši veislė nesutramdoma; toks patinas puola per ugnį ir vandenį. Jis net moka pasislėpti už medžio, norėdamas užklupti priešą iš netyčių.

Gyvulys pasuko galvą ir valandėlę įsistebeilijo į savo priešininką. Paskui, tarsi pripažinęs, kad prieš Faraoną jis yra bejėgis, bulius ramiai nužingsniavo savo teritorijos link.

– Jūs stipresnis už jį!

– Mes jau nebe priešai, nes sudarėme sutartį.

Iš odinės makšties Setis išsitraukė durklą ir vienu greitu, tiksliu judesiu nupjovė Ramzio vaikišką garbaną.

– Tėve...

– Baigėsi tavo vaikystė, Ramzi; rytoj prasideda gyvenimas.

– Aš nenugalėjau buliaus.

– Tu nugalėjai baimę, pirmąjį priešą kelyje į išmintį.

– O ar jų daug?

– Be abejo, daugiau nei dykumoje smiltelių.

Pakibęs ant liežuvio galo klausimas, rodos, deginte degino jaunuoliui lūpas.

– Ar tai reiškia... kad jūs pasirinkote mane savo įpėdiniu?

– Manai, gana drąsos, kad galėtum valdyti žmones?

2

Saris, Ramzio auklėtojas, aplakstė rūmus skersai ir išilgai ieškodamas savo mokinio. Jaunuolis jau ne kartą buvo pabėgęs iš matematikos pamokos pajodinėti ar surengti plaukimo varžybų su visa gauja nedrausmingų ir užsispyrusių draugų.

Užsiauginęs solidų pilvuką, linksmo būdo, nepakenčiąs bet kokio fizinio krūvio, Saris be atvangos koneveikdavo savo auklėtinį ir nerimaudavo dėl menkiausio išsišokimo. Pavydėtiną karalaičio auklėtojo postą jis gavo tik dėl to, kad buvo vedęs už save daug jaunesnę moterį – vyresniąją Ramzio seserį.

Pavydėtiną... pavydėti jam šių pareigų galėjo tik nepažinojusieji atkaklaus, nepakenčiamo jaunesniojo Sečio sūnaus būdo! Jei ne įgimta kantrybė ir karštas noras išugdyti dažnai įžūlaus ir pernelyg savimi pasitikinčio vaikigalio protą, Saris jau seniai būtų atsisakęs tos užduoties.

Faraonas tradiciškai pats neauklėjo savo mažamečių vaikų; jis laukė valandos, kai paauglys imdavo keistis, ryškėjant suaugusio žmogaus bruožams. Tada faraonas susitikdavo su jaunuoliu ir išbandydavo jį, norėdamas sužinoti, ar jis vertas sosto. Tačiau šiuo atveju viskas buvo seniai nuspręsta: valdovu taps Šenaras, vyresnysis Ramzio brolis. Tad reikėjo nukreipti jaunėlio įkarštį taip, kad geriausiu atveju Ramzis taptų geru karvedžiu, o blogiausiu – visa kuo patenkintu dvariškiu.

Persiritęs per trisdešimt, Saris būtų mielai leidęs laiką ant tvenkinio kranto savo dvare šalia dvidešimtmetės žmonos; bet ar jo neapniktų nuobodulys? O Ramzio dėka nė viena diena nepanašėjo į ankstesniąją. To berniuko troškimas gyventi buvo nenumaldomas, o vaizduotė beribė. Jis nukamavo keletą

auklėtojų, kol sutiko, kad jį mokytų Saris. Nepaisant dažnų konfliktų, pastarasis nuosekliai siekė savo tikslo: supažindinti jaunuolį su visais mokslais, kuriuos privalo išmanyti raštininkas. Nors Saris pats sau to nepripažino, taurinti ir turtinti lankstų Ramzio protą, kartais pasižymintį ypatingu įžvalgumu, jam buvo grynas malonumas.

Prieš kurį laiką jaunuolis ėmė keistis. Anksčiau nė minutės nenustygęs vietoje, dabar jis ilgai užtrukdavo prie senojo išminčiaus Ptahotepo *Maksimų*; kartą Saris net užklupo jį svajingai stebintį kregždučių šokį rytmečio šviesoje. Brendimas darė savo darbą; bet juk daugeliu atvejų rezultatas būna abejotinas... Auklėtojas dažnai susimąstydavo, iš kokios tešlos bus Ramzis vyras, jeigu jaunystės ugnis pavirs kita ugnimi: ramesne, bet tokia pat kaitria.

Argi buvo įmanoma atsispirti nerimui, susidūrus su tokia daugybe įgimtų gabumų? Faraono dvare, kaip ir bet kuriame visuomenės sluoksnyje, vidutinybės, kurioms niekas negrėsė, nemėgo ir netgi nekentė tų, kurių ryškios asmenybės dar labiau pabrėžė, kokie blankūs ir nereikšmingi tie menki žmogeliai. Nors Sečio įpėdinio klausimas buvo visiškai aiškus ir Ramzis neturės rūpesčių dėl neišvengiamų intrigų, kurias rezga valdžios vyrai, jo rytojus galbūt bus ne toks šviesus, kaip tikimasi. Kai kas, pradedant tikruoju Ramzio broliu, jau mąstė, kaip nušalinti jį nuo aukščiausių valstybės postų. Kas laukia jo, nutremto į tolimą provinciją? Ar jis pripras prie kaimo gyvenimo, prie monotoniškos metų laikų kaitos?

Saris nedrįso pasidalyti savo nerimu su auklėtinio seseria, nes žinojo, kokia ji plepi. Išlieti širdį Sečiui? Apie tai nebuvo ko nė galvoti: paskendęs darbuose, faraonas buvo pernelyg užsiėmęs kasdien vis labiau klestinčio krašto valdymu, kad kreiptų dėmesį į kažkokio auklėtojo dvasinę būseną. Tai, kad tėvas ir sūnus visai nebendravo, buvo gerai: Ramziui, susidūrusiam su tokia stipria asmenybe kaip Setis, neliktų kito pasi-

rinkimo, tik paskelbti maištą arba būti sunaikintam. Iš tiesų tradicija buvo geras dalykas; tėvai ne per daugiausia tiko savo vaikams auklėti.

Tujos, didžiosios valdovo sutuoktinės ir Ramzio motinos, pažiūra į jaunėlį sūnų buvo visai kitokia; Saris vienas iš nedaugelio pastebėjo, kad ji aiškiai teikia pirmenybę kaip tik Ramziui. Jai, išsilavinusiai ir subtilaus skonio moteriai, buvo žinomi kiekvieno dvariškio privalumai ir trūkumai. Ji valdė ir rikiavo visus faraono šeimos narius kaip tikra karalienė bei žiūrėjo, kad būtų griežtai laikomasi etiketo. Ją gerbė ir liaudis, ir kilmingieji. Bet Saris Tujos bijojo; jeigu jis būtų kvaršinęs jai galvą savo juokingais būgštavimais, tai būtų smukęs jos akyse. Karalienė nemėgo plepių; nepagrįstas kaltinimas jai atrodė esąs toks pat sunkus nusižengimas kaip melas. Verčiau buvo tylėti nei pasirodyti bloga lemiančiu pranašu.

Užgniaužęs pasibjaurėjimą, Saris nukako į arklides; jis bijojo besispardančių arklių, nekentė arklininkų, o dar labiau – raitelių, trokštančių bereikalingų žygdarbių. Nekreipdamas dėmesio į juokus, kuriais buvo pasveikintas jo atvykimas, auklėtojas veltui ieškojo savo mokinio; čia jo niekas nematė jau dvi dienos, ir visi tuo stebėjosi.

Pamiršęs apie pusryčius, Saris vis bandė rasti Ramzį, o laikas bėgo. Pavargęs, dulkinas jis galų gale nuleido rankas ir temstant ryžosi grįžti į rūmus. Netrukus jam teks pranešti, kad jo auklėtinis dingo, ir įrodyti, kad jis, Saris, neturi ničnieko bendra su šiuo dramatišku įvykiu. O kaip jis pažvelgs į akis karalaičio seseriai?

Tokių niūrių minčių apniktas auklėtojas net nepasisveikino su išeinančiais iš klasės kolegomis. Rytoj iš pat ryto teks apklausti geriausius Ramzio draugus – nors tai ir neteikia daug vilties... Jeigu jis negaus jokios nuorodos, beliks pripažinti šiurpų faktą.

Kuo gi jis, Saris, prasikalto dievams, kad piktoji dvasia šitaip jį kankina? Gresiantis jo karjeros žlugimas – didžiausia skriau-

da ir neteisybė; jis bus išvytas iš dvaro, žmona su juo išsituoks, jį paskirs kokiu nors skalbėju! Pasibaisėjęs tokio nuopuolio perspektyva, Saris atsisėdo įprastoje vietoje raštininko poza.

Paprastai priešais jį sėdėdavo Ramzis, tai dėmesingas, tai užsisvajojęs, bet visada galintis pateikti netikėtą atsakymą. Būdamas aštuonerių, jis jau sugebėjo tvirta ranka rašyti hieroglifus ir apskaičiuoti piramidės nuožulniosios plokštumos kampą... nes tas pratimas jam patiko.

Auklėtojas užsimerkė, norėdamas prisiminti gražiausias savo kopimo karjeros laiptais akimirkas.

– Tu sergi, Sari?

Šis balsas... šis balsas, jau rimtas ir valdingas!

– Čia tu, čia tikrai tu?

– Jei miegi, miegok toliau; jei ne, žiūrėk.

Saris atmerkė akis.

Tai iš tikrųjų buvo Ramzis, irgi visas apdulkėjęs, bet spindinčiomis akimis.

– Mums abiem reikia nusiprausti; kur basteisi, auklėtojau?

– Po visokias sveikatai kenksmingas vietas, kaip antai arklidės.

– Negi manęs ieškojai?

Netverdamas nuostaba, Saris pakilo ir apėjo aplink Ramzį.

– Kur padėjai vaikišką garbaną?

– Mano tėvas pats ją nukirpo.

– Negali būti! Ritualas reikalauja, kad...

– Tu abejoji mano žodžiais?

– Atleisk man.

– Sėsk, auklėtojau, ir klausyk.

Paveiktas karalaičio, kuris jau nebebuvo vaikas, tono, Saris pakluso.

– Tėvas surengė man išbandymą: aš stojau prieš laukinį bulių.

– Tai... tai neįmanoma!

– Aš jo neįveikiau, bet ir nepabėgau nuo tos pabaisos, ir manau... kad tėvas pasirinko mane. Aš būsiu valdytojas!

– Ne, mano karalaiti; juo buvo paskirtas tavo vyresnysis brolis.

– Ar jis išlaikė išbandymą ir nepabūgo laukinio buliaus?

– Setis tiesiog norėjo leisti tau susidurti su pavojumi, tu tai taip mėgsti.

– Argi jis būtų eikvojęs savo laiką tokiam mažmožiui? Aš esu tikras, kad jis ne šiaip sau mane pasišaukė!

– Nesisvaigink šia viltimi, atsisakyk tos beprotybės.

– Beprotybės?

– Daug įtakingų asmenų faraono dvare apie tave nelabai kokios nuomonės.

– Ką gi man prikiša?

– Tai, kad tu toks, koks esi.

– Gal tu mane ragini būti tokiam kaip visi?

– To reikalauja sveikas protas.

– Jis neturi buliaus jėgos.

– Valdžios žaidimai žiauresni nei tau atrodo; norint juose nugalėti, drąsos nepakanka.

– Na, tu man padėsi.

– Ką?!

– Tu gerai žinai dvaro papročius; išsiaiškink, kas mano draugai, o kas – priešai, ir būk mano patarėju.

– Nereikalauk iš manęs per daug... Aš – tik tavo auklėtojas.

– Gal pamiršai, kad mano vaikystė baigėsi? Arba tu tapsi mano draugu ir patarėju, arba mudu išsiskirsime.

– Tu verti mane neapdairiai rizikuoti... Juk tu nesi sutvertas aukščiausiai valdžiai, o vyresnysis tavo brolis jau seniai tam rengiasi. Jei tu mesi jam iššūkį, jis sunaikins tave!

3

Pagaliau didysis vakaras atėjo.

Buvo mėnulio jaunatis, tad naktis tokia tamsi, kad nors į akį durk. Ramzis paskyrė lemiamą pasimatymą visiems savo bendramoksliams, kuriuos, kaip ir jį patį, ugdė karališkieji auklėtojai. Ar jie sugebės prasprūsti pro sargybą ir susirinkti miesto centre, kad galėtų aptarti svarbiausią dalyką – klausimą, kuris degino jiems širdis ir kurio niekas nedrįso užduoti?

Ramzis išlindo pro savo kambario langą ir nušoko žemyn iš antro aukšto; puri žydinčio sodo žemė sušvelnino smūgį, ir jaunuolis nuėjo išilgai pastato. Sargybinių jis nesibaimino: vieni miegojo, kiti lošė kauliukais. O jeigu per nelaimę jis sutiks tokį, kuris sąžiningai eina savo pareigas, tai apdums jam akis postringavimais arba paklos vietoje geru smūgiu.

Įsiaudrinęs jis visai pamiršo prižiūrėtoją, kuris tikrai nesnaudė: auksaspalvį vidutinio ūgio, bet kresną ir raumeningą šunį, nulėpausį ir riestauodegį. Stovėdamas kaip įbestas vidury kelio, jis nelojo, bet ir nepraleido.

Ramzis instinktyviai pažvelgė jam tiesiai į akis; šuo atsitūpė ir ėmė vizginti uodegą. Jaunuolis priėjo ir paglostė jį – draugystė užsimezgė akimirksniu. Raudonai dažytos odos antkaklyje buvo užrašytas šuns vardas: „Budrius“.

– Ar kartais manęs nepalydėtum?

Budrius pritariamai maktelėjo trumpu snukiu su drėgna juoda nosimi ir nuvedė savo naująjį šeimininką prie išėjimo iš dvaro, kur buvo auklėjami būsimieji aukšti Egipto pareigūnai.

Nors buvo jau vėlu, daug žioplių dar vaikštinėjo Memfio, seniausios Egipto sostinės, gatvėmis. Nepaisant pietinių Tėbų turtų, Memfis išlaikė buvusį prestižą. Kaip tik čia buvo didžiosios mokyklos, kurias lankė karališkosios šeimos atžalos ir vaikai, laikomi verti ateityje užimti aukščiausius postus. Būtent Memfio mokyklose jie buvo griežtai ir nuodugniai rengiami būsimosioms pareigoms. Galimybė įstoti į *Kap'ą* – „uždarą, apsaugotą vietą maitintoją" – sukeldavo daug pavydo, bet tie, kurie, kaip ir Ramzis, gyveno ten nuo pat ankstyvos vaikystės, norėjo tik vieno: kaip galima greičiau ištrūkti laisvėn!

Apsirengęs kuklia tunika su trumpomis rankovėmis ir dėl to nesiskiriąs nuo bet kurio praeivio, Ramzis nusigavo į garsiąją medicinos mokyklos kvartalo alinę, kur būsimieji gydytojai mėgo kaip reikiant atsipalaiduoti po įtemptų mokslų. Kadangi Budrius dabar nuo jo nesitraukė, Ramzis nenuvijo šuns ir kartu su juo įėjo į užeigą, kur „*Kap'o* vaikams" lankytis buvo draudžiama.

Bet Ramzis buvo nebe vaikas, ir jam pavyko pasprukti iš savo paauksuoto narvo.

Kalkėmis balintoje didžiojoje alinės salėje linksmų klientų, stipraus alaus, vyno ir palmių likerio mėgėjų laukė taburetės ir dembliai. Šeimininkas mielai rodė amforas, atkeliavusias iš Deltos, iš oazių ar iš Graikijos, ir gyrė gėrimų kokybę. Ramzis pasirinko ramią vietelę, iš kurios buvo galima stebėti laukujes duris.

– Ko norėtum? – pasiteiravo padavėjas.

– Kol kas nieko.

– Nepažįstami moka iš anksto.

Karalaitis ištiesė jam raudono chalcedono apyrankę.

– Šito tau užteks?

Padavėjas apžiūrėjo apyrankę.

– Tiks. Vyno ar alaus?

– Geriausio alaus.

– Kiek taurių?

– Dar nežinau.

– Atnešiu visą ąsotį... Taures gausi, kai žinosi, kiek jų tau reikia.

Ramzis susivokė, kad nieko neišmano apie gėrimų kainas; padavėjas tikriausiai jį apgavo, paėmęs per daug. Be abejo, pats laikas pasitraukti iš mokyklos, pernelyg uoliai saugomos nuo išorinio pasaulio.

Budrius gulėjo prie Ramzio kojų. Karalaitis nenuleido akių nuo įėjimo į alinę. Kas iš jo bendramokslių išdrįs ryžtis tokiam nuotykiui? Pabandęs įvertinti kiekvieną iš jų, Ramzis atmetė didžiausius silpnavalius ir karjeristus, tokiu būdu iš viso būrio išskyręs tris jaunuolius. Šitie tikrai nepabūgs pavojaus.

Jis šyptelėjo, kai pro alinės duris įėjo Setau.

Kresnas, vyriško sudėjimo, išsišovusiais raumenimis, tamsiaplaukis, matinio griežtų veido bruožų, Setau buvo jūreivio ir nubės sūnus. Jo mokytojo dėmesį patraukė ypatinga Setau ištvermė, taip pat jo gabumai chemijos ir augalų tyrinėjimo srityse; *Kap*'o dėstytojai niekada nesigailėjo atvėrę jam kelią į aukštąjį mokslą.

Nelinkęs plepėti, Setau tylomis atsisėdo šalia Ramzio.

Abiem vaikinams nebuvo kada šnekučiuotis, nes įėjo Amenis – mažiukas, liesutis, laibas it žolelė, išblyškęs ir jau praretėjusiais plaukais, nors buvo dar visai jaunas. Amenis nepajėgė sportuoti ar nešti sunkų krovinį, bet pralenkė visus savo laidos moksleivius hieroglifų rašymo mene. Dirbdamas be atvangos, jis miegodavo vos tris ar keturias valandas per parą ir buvo susipažinęs su didžiaisiais autoriais geriau nei jo literatūros mokytojas. Tinkuotojo sūnus, Amenis tapo šeimos pasididžiavimu.

– Man pavyko išeiti, kai atidaviau savo pietus sargybiniui, – išdidžiai pareiškė jis.

Jo atvykimu Ramzis taip pat neabejojo; jis žinojo, kad reikalui esant Setau panaudos jėgą, o Amenis – gudrybę.

Trečias atvykėlis karalaitį nustebino; Ramzis niekada nemanė, kad turtuolis Aša ryšis taip rizikuoti. Jis buvo vienintelis turtingų kilmingųjų sūnus, o mokymasis *Kap'*e buvo jo gyvenime savaime suprantamas ir būtinas etapas prieš pradedant aukšto pareigūno karjerą. Elegantiškas, smulkių kaulų, pailgo veido, Aša augino išpuoselėtus ūsiukus ir dažnai į kitus žvilgčiodavo su panieka. Jo švelnus, įtaigus balsas ir protingos akys tiesiog užburdavo pašnekovus.

Aša atsisėdo priešais trijulę.

– Stebiesi, Ramzi?

– Prisipažįstu, – taip.

– Aš nieko prieš pasitrainioti vieną vakarėlį su jumis – gyvenimas man atrodo toks nuobodus!

– Mes galime užsitraukti bausmę.

– Ką gi, tai bus žiupsnelis druskos naujam patiekalui. Ar jau visi susirinkę?

– Dar ne.

– Negi geriausias draugas tave išdavė?

– Jis ateis.

Ironiškai kilstelėjęs antakius, Aša liepė išpilstyti alų... Ramzis net nepalietė savo taurės: nerimas ir nusivylimas gniaužė jam gerklę. Nejaugi jis būtų taip smarkiai apsirikęs?

– Štai jis! – sušuko Amenis.

Aukštas, plačiapetis, vešliais plaukais ir smakrą juosiančia barzdele, penkiolikmetis Mozė atrodė esąs daug vyresnis. Darbininkų izraelitų, kurių jau kelios kartos praleido savo gyvenimą Egipte, sūnus, jis dar ankstyvoje jaunystėje buvo priimtas į *Kap'*ą, nes pasižymėjo puikiais protiniais gabumais. Kadangi fizine jėga jis prilygo Ramziui, abu berniukai nedelsdami ėmė aiškintis santykius įvairiausiose dvikovose, kol sudarė nepuolimo paktą ir susijungė prieš savo mokytojus.

– Senas sargybinis norėjo sutrukdyti man išeiti; kadangi aš neketinau smūgiu jo apsvaiginti, teko įtikinti žmogelį, kad mano išvykimą pateisina daugybė priežasčių.

Bičiuliai pasveikino vienas kitą sėkmingai įvykdžius savo planą ir ištuštino taures. Uždraustojo vaisiaus skonis buvo išties nepakartojamas.

– Atsakykime į vienintelį svarbų klausimą, – pareikalavo Ramzis. – Kaip įgyti valdžią?

– Naudojantis hieroglifais, – tučtuojau atsakė Amenis. – Mūsų kalba – dievų kalba; išminčiai ja perteikė mums savo priesakus. Juk parašyta: „Sek savo protėviais, nes jie pažino gyvenimą anksčiau už tave. Valdžią suteikia pažinimas, o nemirtingumą – tik raštas“.

– Mokslinčių kvailystės, – paprieštaravo Setau.

Amenis nukaito.

– Argi tu imsi neigti, kad raštininkas tikrai turi valdžią? Gražus elgesys, mandagumas, taktas, punktualumas, duoto žodžio laikymasis, atsisakymas nedorybės ir pavydo, savitvarda, sugebėjimas tylėti atiduodant pirmenybę parašytam žodžiui – štai savybės, kurias aš noriu ugdyti savyje.

– To nepakanka, – nusprendė Aša. – Aukščiausia valdžia priklauso diplomatijai. Kaip tik dėl to aš netrukus išvyksiu užsienin mokytis mūsų sąjungininkų ir mūsų priešų kalbų, kad suprasčiau, kaip vyksta tarptautinė prekyba, ir suvokčiau tikruosius kitų kraštų valdovų ketinimus – tada galėsiu jais manipuliuoti kaip tinkamas.

– Štai ko siekia miestelėnas, praradęs bet kokį ryšį su gamta, – liūdnai ištarė Setau. – Miestas – štai tikrasis pavojus, kuris mums gresia!

– Ko gi mums nesakai, kaip pats ketini užkariauti valdžią? – kandžiai pasiteiravo Aša.

– Tėra tik vienas kelias, kur nuolat susiduria gyvybė ir mirtis, grožis ir siaubas, vaistas ir nuodas: gyvačių kelias.

– Juokauji?

– Kur yra gyvačių? Dykumoje, laukuose, pelkėse, Nilo pakrantėse ir kanaluose, klojimuose, piemenų palapinėse, gyvu-

lių aptvaruose ir net tamsiose bei vėsiose namų kertelėse! Gyvačių yra visur, ir jos saugo Sutvėrimo paslaptį. Aš skirsiu savo gyvenimą, kad išgaučiau iš jų tą paslaptį.

Niekas nedrįso kritikuoti Setau; atrodė, kad jis apsisprendė po ilgų apmąstymų.

– O tu, Moze? – paklausė Ramzis.

Jaunasis milžinas aiškiai dvejojo.

– Pavydžiu jums, bičiuliai, nes nesugebu atsakyti. Mane jaudina keistos mintys, protas nuklysta kažin kur, bet savo likimo aš taip ir nesuvokiu. Mane turi paskirti į svarbų postą dideliame hareme*; esu pasirengęs su tuo sutikti, kol nepasitaikys kas nors įdomesnio.

Keturių jaunuolių žvilgsniai nukrypo į Ramzį.

– Tikroji valdžia tėra viena, – pareiškė jis. – Tai – faraono valdžia.

* Senovės Egipte haremas buvo ne paauksuotas kalėjimas gražioms moterims, o stambi ekonominė institucija, apie kurią mes dar kalbėsime.

4

– Nelabai tu mus nustebinai, – apgailestaudamas tarė Aša.

– Tėvas surengė man išbandymą: aš turėjau stoti prieš laukinį bulių, – pasakė Ramzis. – Kokiu tikslu jis tai padarė, jei ne tam, kad imtų mane ruošti Faraono pareigoms?

Išgirdę šiuos žodžius, keturi karalaičio bendramoksliai neteko žado. Pirmasis atsipeikėjo Aša:

– Argi Setis nepasirinko savo įpėdiniu tavo vyresniojo brolio?

– Tokiu atveju kodėl ne jį faraonas pastatė prieš laukinį bulių?

Amenis švytėjo iš džiaugsmo.

– Tai nuostabu, Ramzi! Būti būsimojo faraono draugu – tiesiog neįtikėtina!

– Nesikarščiuok, – patarė Mozė, – galbūt Setis dar neapsisprendė.

– Jūs būsite su manimi ar prieš mane? – paklausė Ramzis.

– Su tavim, ligi mirties! – atsakė Amenis.

Mozė pritariamai linktelėjo galva.

– Reikia pagalvoti, – nutęsė Aša. – Jei matysiu, kad tavo šansai kyla, tai pamažu liausiuosi tikėjęs tavo vyresniojo brolio paskyrimu. Priešingu atveju... pralaimėjusiojo aš nepalaikysiu.

Amenis sugniaužė kumščius:

– Tu... Juk tu vertas...

– Galbūt aš nuoširdžiausias iš mūsų, nes sakau tai, ką tikrai galvoju, – pastebėjo būsimasis diplomatas.

– Nemanyčiau, – atkirto Setau. – Jeigu kas ir žiūri realiai į šią padėtį, tai tik aš.

– O kaip tu į ją žiūri?

– Gražūs žodžiai man nerūpi, svarbu veiksmai. Būsimasis valdovas neturi pabūgti gyvačių; per artimiausią pilnatį, kai jos visos išlįs iš savo urvų, aš nusivesiu Ramzį susitikti su jomis. Tada ir pamatysime, ar jis vertas savo užmojų.

– Ramzi, atsisakyk! – melste meldė Amenis.

– Sutinku, – atsakė šis.

Kilęs skandalas sudrebino garbiąją *Kap*'o mokyklą. Dar niekada nuo pat jos įkūrimo geriausi laidos auklėtiniai neleido sau šitaip pažeisti vidaus tvarkos taisyklių. Kolegos įpareigojo Sarį – prieš jo norą – sukviesti penkis prasikaltėlius ir skirti jiems rimtas bausmes. Ši užduotis atrodė jam neįmanoma dėl to, kad ligi vasaros atostogų tebuvo likusios kelios dienos, ir dar labiau dėl to, kad visiems penkiems jaunuoliams ką tik buvo numatytos puikios tarnybos, atitinkančios jų pastangas ir gabumus. Mokyklos durys jau buvo plačiai beprasiveriančios, kad išleistų juos į aktyvų gyvenimą.

Ramzis žaidė su savo šunimi, kuris bemat priprato prie to, kad šeimininkas dalijasi su juo savo maistu. Auklėtojui atrodė, kad šuo niekad nesiliaus pašėlusiai lakstyti paskui skudurinį kamuolį, kurį jam mėtė faraono sūnus, bet karališkasis Sario mokinys niekam neleido nutraukti savo numylėtinio žaidimų, nes senasis šeimininkas, anot Ramzio, labai prastai elgęsis su šunimi.

Pagaliau prisilakstęs, pavargęs, iškoręs liežuvį, gaudydamas kvapą, Budrius puolė lakti vandenį iš molinio dubenėlio.

– Tavo elgesys, Ramzi, vertas papeikimo.

– Už ką?

– Tas jūsų šlykštus pabėgimas iš mokyklos...

– Neperdėk, Sari; juk mes net nepasigėrėme.

– Turint galvoje, kad tavo draugų mokslas baigtas, jūsų pabėgimas atrodo dar kvailesnis.

Ramzis sugriebė auklėtoją už pečių.

– Gera naujiena iš tavęs, Sari! Sakyk gi greičiau!

– Nuobaudos...

– Apie jas dar spėsime! Kas numatyta Mozei?

– Jis paskirtas ūkvedžio pavaduotoju didžiajame Mer–Uro hareme, Fajume*. Tokiam jaunam žmogui tai labai didelė atsakomybė.

– O, jis išjudins senuosius valdininkus, apkiautusius dėl savo privilegijų. Kur paskirtas Amenis?

– Jis bus rūmų kanceliarijos raštininku.

– Puiku! Setau?

– Gaus žiniuonio ir gyvačių kerėtojo liudijimą ir bus įpareigotas rinkti nuodus vaistams gaminti. Nebent dėl bausmės...

– O Aša?

– Aša jau moka libų, sirų ir hetitų kalbas; dar kiek pasitobulinęs, jis išvyks į Biblą ir pradės dirbti vertėju. Tačiau visi tie paskyrimai atidėti!

– Kas juos atidėjo?

– *Kap'*o valdytojas, mokytojai ir aš. Jūsų elgesys nepakenčiamas.

Ramzis susimąstė.

Jei padėtis šitaip paaštrės, apie nelemtą įvykį sužinos viziris, o paskui ir Setis. Iš tiesų puikus būdas sukelti valdovo pyktį!

– Sari, juk visur ir visuomet reikia siekti teisingumo?

– Žinoma.

– Tada nubauskime vienintelį kaltininką: mane.

– Bet...

– Aš organizavau tą susirinkimą, aš paskyriau susitikimo vietą ir priverčiau draugus man paklusti. Jeigu nebūčiau faraono sūnus, jie būtų atsisakę.

– Galimas dalykas, bet ...

– Pranešk jiems gerą naujieną, o visas numatytas bausmes

* Apie šimtą kilometrų į pietvakarius nuo Kairo.

suversk ant mano galvos. O dabar, kai reikalas sutvarkytas, leisk man suteikti truputį džiaugsmo tam vargšui šuniui.

Saris padėkojo dievams: Ramziui kilusios idėjos dėka jis kuo geriausiai išsinarpliojo iš keblios padėties. Karalaičiui, kurio daugelis mokytojų nemėgo, buvo liepta per visas potvynio šventes likti *Kap'*o patalpose, gilinti matematikos bei literatūros žinias ir neiti į arklidę. Liepą, Naujųjų metų pradžioje, kai Faraonas iškilmingai minės dar sykį Egiptą gyvenimui prikėlusį potvynį, šventinėje eisenoje šalia Sečio puikuosis vyresnysis Ramzio brolis, o tai, kad jaunėlis iškilmėse nedalyvaus, gana iškalbingai parodys, koks jis menkareikšmis.

Prieš prasidedant šiam vienatvės laikotarpiui, kurio metu karalaitį linksmins tik jo auksaspalvis šuo, Ramziui buvo leista pasveikinti savo bendramokslius gautų paskyrimų proga.

Amenis kalbėjosi su Ramziu širdingai ir optimistiškai: paskirtas tarnybon Memfyje, visai šalia savo draugo, jis kasdien galvosiąs apie jį ir tikrai rasiąs būdą atsiųsti šiam truputį saldumynų. O kai Ramzis išeis į laisvę, viskas būsią kuo puikiausiai.

Mozė pasitenkino tuo, kad stipriai apglėbė Ramzį. Jam atrodė, kad išvykimas į tolimą Mer–Urą – tai išbandymas, kurį jis pasistengsiąs atlaikyti kaip įmanydamas geriau. Jį kamavo įkyrūs sapnai, bet apie juos jis pakalbėsiąs vėliau, kai Ramzis bus paleistas iš narvo.

Aša laikėsi šaltai ir santūriai. Jis padėkojo karalaičiui už parodytą gerumą ir pažadėjo progai pasitaikius atsilyginti tuo pačiu; tik jis abejojąs, ar tokia proga pasitaikysianti: mažai tikėtina, kad jų gyvenimo keliams būtų lemta vėl susikirsti.

Setau priminė Ramziui, kad kvietė jį susitikti su gyvatėmis, o pažadas lieka pažadu: žinoma, apmaudu, kad jų planą tenka kuriam laikui atidėti, bet jis pasinaudosiąs šia proga, kad rastų geriausią vietą būsimam išbandymui. Setau neslėpė, kad yra laimingas galėdamas pritaikyti savo sugebėjimus toli nuo miestų ir kasdien bendrauti su tikrąja galia.

Auklėtojo nuostabai, Ramzis visai ramiai sutiko išbandymą vienatve. Tuo metu, kai jo amžiaus jaunuoliai mėgavosi potvynio malonumais, karalaitis visą savo laiką skyrė matematikai, senųjų autorių raštams ir tik retkarčiais šuns lydimas išeidavo pasivaikščioti soduose. Su Sariu juodu kalbėdavosi pačiomis rimčiausiomis temomis. Ramzis pasirodė stebėtinai sugebąs susikaupti; be to, jis turėjo puikią atmintį. Per keletą savaičių jaunuolis virto suaugusiu vyru. Netrukus buvęs auklėtojas nelabai beturės ko jį mokyti.

Ramzis įžengė į šį priverstinio atsiskyrimo laikotarpį taip pat ryžtingai, kaip anksčiau puldavo kautis, tik dabar jis pats sau buvo priešininkas. Nuo pat susirėmimo su laukiniu buliumi Ramzis troško kautis su kita pabaisa, slypinčia jo viduje: pretenzingu, pernelyg savim pasitikinčiu, nekantriu ir nežabotu paaugliu. Ko gero, ši kova bus ne mažiau pavojinga.

Ramzis nuolat galvojo apie tėvą.

Galbūt jis niekada su juo nebesusitiks; galbūt jam teks pasitenkinti tik prisiminimu, tik neprilygstamo faraono atvaizdu.

Paleidęs bulių, faraonas tada leido jam kelias akimirkas paimti į rankas vežimo vadžias. Paskui, nepratarę̨s nė žodžio, perėmė jas iš sūnaus. Ramzis nedrįso jo klausinėti; praleisti kartu kad ir keletą valandų jam atrodė didžiausia privilegija.

Tapti faraonu? Šis klausimas nebeturėjo prasmės. Jis ir vėl pasikarščiavo davęs valią įaudrintai vaizduotei.

Bet juk jam teko atlaikyti išbandymą, susidūrus su laukiniu buliumi. Tai buvo senovinė apeiga, mažai kas ją beprisiminė; o Setis niekada nieko nedarė be reikalo.

Užuot tuščiai kankinęsis dėl klausimų, į kuriuos jis vis tiek negalėjo atsakyti, Ramzis nusprendė užpildyti savo žinių spragas ir pasivyti Amenį. Kad ir kokios būtų jo būsimosios pareigos, norint gerai jas eiti, drąsos ir įkarščio nepakaks. Setis, kaip ir kiti faraonai, taip pat buvo gavęs raštininko išsilavinimą.

Ir Ramzį vėl imdavo persekioti toji įkyri mintis! Ji grįždavo

kaip banga, nors jaunuolis stengėsi ją nuvyti. O juk Saris jam sakė, kad faraono dvare Ramzio vardą kone visi pamiršo; jis beveik neturįs priešų, nes visi žino, kad jis pasmerktas paauksuotai tremčiai kokios nors provincijos sostinėje.

Nieko į tai neatsakydamas, Ramzis nukreipdavo pokalbį į šventąjį trikampį, kuris įgalina pastatyti šventyklos sieną, arba į proporcijas, kurių privalu laikytis norint sukurti pastatą pagal Maat, trapios ir nuostabios harmonijos bei tiesos deivės, dėsnius.

Anksčiau taip mėgęs jojimą, plaukimą ar imtynes, Ramzis pamiršo gamtą ir išorinį pasaulį visiškai paklusdamas Sariui, kuris netvėrė džiaugsmu, kad turi galimybę ugdyti mokslininką; dar keleri atkaklaus darbo metai, ir buvęs neklaužada bus vertas didžiųjų praeities mąstytojų! Ramzio nusižengimas ir už jį tekusi bausmė grąžino jaunuolį į doros kelią.

Išėjimo į laisvę išvakarėse Ramzis vakarieniavo su Sariu ant klasės stogo. Susėdę ant demblių, juodu gurkšnojo vėsų alų ir gardžiavosi džiovinta žuvimi bei pupomis su prieskoniais.

– Sveikinu! Tu padarei didelę pažangą.

– Lieka išsiaiškinti vieną smulkmeną: kokį postą man paskyrė?

Auklėtojas atrodė sutrikęs.

– Na... po tokio įtempto darbo tau reikėtų pagalvoti apie poilsį.

– Ką tu čia dabar šneki?

– Tai šiek tiek keblu, bet... Faraono sūnus gali mėgautis savo padėtimi.

– Koks mano būsimasis postas, Sari?

Auklėtojas atkakliai vengė savo mokinio žvilgsnio.

– Šiuo metu joks.

– Kas taip nutarė?

– Tavo tėvas, karalius Setis.

5

– Pažadas lieka pažadu, – pareiškė Setau.

– Čia tu, čia tikrai tu?

Setau smarkiai pasikeitė. Prastai nusiskutęs, be peruko, apsirengęs antilopės kailio tunika su daugybe kišenių, jis visai nebuvo panašus į žmogų, baigusį geriausią šalies mokyklą. Jeigu vienas rūmų sargybinis nebūtų jo atpažinęs, Setau būtų tiesiog šiurkščiai pavarę šalin.

– Kas tau nutiko?

– Aš dirbu savo darbą ir tesiu duotą žodį.

– Kur tu ketini mane vestis?

– Pamatysi... Jei tik iš baimės nesulaužysi priesaikos.

Ramzis blykstelėjo akimis.

– Keliaukime.

Užšokę ant asilų, jie kirto miestą, išjojo pro pietinius vartus ir leidosi tolyn palei kanalą, o po kurio laiko pasuko į dykumą seno nekropolio link. Ramzis pirmąkart išvyko iš slėnio ketindamas įžengti į baugų pasaulį, kur žmonių įstatymai nebegaliojo.

– Šiąnakt mėnulio pilnatis! – priminė Setau iš anksto gardžiuodamasis būsimu malonumu. – Visos gyvatės atšliauš į pasimatymą.

Asilai nutapeno keliuku, kuris Ramziui buvo visai nežinomas. Gana greita žingine jie pasiekė apleistas kapines.

Tolumoje – Nilo mėlis ir laukų žaluma, o čia – kiek akys užmato, bevaisiai smėlynai, tyla ir vėjas. Ramzis visa savo esybe suvokė, kodėl šventikai vadino dykumą raudonąja Seto, audros ir kosminės ugnies dievo, žeme. Seto dėka jie pajėgė statydintis amžinąsias buveines, kur mumijos nesutrūnydavo.

Ramzis įkvėpė gaivinančio oro.

Faraonas buvo šeimininkas ne tik juodos, derlingos ir dumblėtos žemės, maitinančios Egiptą, bet ir šių raudonų tyrų; jis turėjo išmanyti jų paslaptis, mokėti naudotis jų galiomis ir pajungti jas savo valiai.

– Jei norėtum, dar nevėlu atsisakyti.

– Tesutemsta greičiau.

Rausvanugarė ir geltonpilvė gyvatė pravinguriavo prie pat Ramzio kojų ir pasislėpė tarp dviejų akmenų.

– Ji nekenksminga, – paaiškino Setau. – Šitos rūšies gyvačių knibždėte knibžda apleistuose pastatuose ir paminkluose. Dienos metu jos paprastai slapstosi viduje. Eik paskui mane.

Abu jaunuoliai nusileido stačiu šlaitu, kurio apačioje dunksojo kapo griuvėsiai. Prieš įžengdamas į vidų Ramzis stabtelėjo, akimirksnį sudvejojęs.

– Ten nebėra nė vienos mumijos, o viduje vėsu ir sausa. Pats pamatysi. Jokia piktoji dvasia tavęs neužpuls.

Setau uždegė aliejinę lempą.

Ramzis išvydo lyg ir grotą grubiai tašytomis lubomis ir sienomis; galbūt šia patalpa niekada nesinaudota pagal paskirtį. Gyvačių kerėtojas čia buvo pastatęs keletą žemų stalų, ant kurių buvo išdėlioti įvairiausi reikmenys: galąstuvas, bronzinis skustuvas, medinės šukos, gertuvė, medinės lentelės, raštininko gremžtukas ir daugybė puodų puodynėlių, pripildytų gydomųjų ir kosmetinių tepalų. Ąsočiuose Setau laikė vaistams gaminti būtinus ingredientus: dervą, vario pjuvenas, švino oksidą, raudonąją ochrą, alūną, molį ir gausybę augalų, tokių kaip driekana, barkūnas, ricinžolė ir valerijonas.

Vakarėjo; oranžinė saulė auksu nudažė dykumos plotus, kuriais skriejo smėlis, vėjo šuorų pustomas nuo kopų.

– Nusirenk, – įsakė Setau.

Kai karalaitis buvo visai nuogas, draugas ištepė jį sutrintų ir vandeniu atmieštų svogūnų košele.

– Gyvatės baisiai nemėgsta to kvapo, – paaiškino jis. – Kokį postą tau patikėjo?

– Jokio.

– Kad faraono sūnus bindzinėtų dykas? Dar viena tavo auklėtojo šunybė!

– Ne, taip įsakė mano tėvas.

– Panašu, kad tu neišlaikei išbandymo buliumi.

Ramzis nenorėjo sutikti su šia akivaizdžia tiesa, tačiau ja vadovaujantis darėsi aišku, kodėl jį nušalino.

– Pamiršk dvarą, jo intrigas ir niekšybes; ateik dirbti su manimi. Gyvatės – pavojingi priešai, bet jos nors nemeluoja.

Ramzį apniko abejonės. Kodėl tėvas nepasakė jam teisybės? Išeitų, kad Setis iš jo pasityčiojo nepalikdamas nė menkiausios galimybės įrodyti savo vertę.

– O dabar – tikras išbandymas. Kad gyvačių nuodai tavęs neveiktų, privalai išgerti šį neskanų ir pavojingą gėrimą, pagamintą iš dilgėlinių augalų šakniagumbių. Jis sulėtina kraujo apytaką, kartais taip smarkiai, kad visiškai ją sustabdo... Jei išvemsi jį, tu žuvęs. Ameniui aš jo nepasiūlyčiau, o tavo organizmas stiprus, taigi turėtum ištverti. Tokiu būdu tu tapsi atsparus kai kurių gyvačių įkandimui.

– Bet ne visų?

– Norint apsisaugoti nuo stambiausių, reikia kasdien suvartoti nedidelę skiesto kobros kraujo dozę. Jei pasirinksi mūsų amatą, galėsi naudotis šiuo išrinktiesiems taikomu gydymu. Na, gerk.

Gėrimas buvo siaubingai bjauraus skonio.

Ramzį persmelkė šaltis, jį ėmė taip pykinti, kad širdis, rodės, tuoj išlips per gerklę.

– Laikykis.

Išvemti tą graužiantį skausmą, išvemti, išsitiesti ir užmigti...

Setau sugriebė Ramzį už rankos.

– Laikykis, atsimerk!

Faraono sūnus atsipeikėjo; Setau dar niekada nepavyko jo įveikti. Skrandžio spazmai atsileido, apėmęs šaltis pamažu slūgo.

– Tu tikrai stiprios sveikatos, bet neturi jokio šanso tapti valdovu.

– Kodėl?

– Todėl, kad pasitikėjai manimi; o juk aš galėjau tave nunuodyti.

– Tu esi mano draugas.

– Iš kur žinai?

– Žinau.

– O aš pasitikiu tik gyvatėmis. Jos paklūsta savo prigimčiai ir lieka jai ištikimos; o žmonės kitokie. Jie visą gyvenimą sukčiauja ir pelnosi iš apgavysčių.

– Tu irgi?

– Aš palikau miestą ir gyvenu čia.

– Jei mano gyvybei būtų grėsęs pavojus, argi tu nebūtum manęs gydęs?

– Apsivilk šią tuniką ir eime. Tu ne toks kvailas, kaip atrodai.

Dykumoje Ramzis praleido pasakišką naktį. Jos žavesio nesudrumstė nei kraupus hienų kvatojimas, nei šakalų kiauksėjimas, nei tūkstančiai keistų garsų, sklindančių iš ano pasaulio. Raudonoji Seto žemė priglaudė prisikėlusiųjų balsus. Slėnio žavesį ji pakeitė nežemiška galia.

Tikroji galia... Argi Setau nerado jos vėlių lankomoje dykumos vienatvėje?

Aplink juos sklido šnypštimas.

Setau žengė pirmas, stuksendamas į žemę ilga lazda. Jis ėjo akmenų krūvos link. Nužerta mėnulio pilnaties spindesio, ji atrodė it vaiduoklių pilis. Sekdamas paskui savo vadovą, Ramzis nebegalvojo apie pavojų; gyvačių žinovas buvo prikabinęs jam prie diržo maišiukus su įkandimo atveju pirmiausia vartotinais vaistais.

Setau sustojo krūvos papėdėje.

– Mano valdovas gyvena čia, – tarė jis. – Galbūt jis nepasirodys, nes nemėgsta svetimų. Turėkime kantrybės ir melskime Nematomąjį pabūti su mumis.

Setau ir Ramzis atsisėdo raštininko poza, sukryžiavę priekyje sulenktas per kelius kojas. Karalaitis jautėsi esąs lengvutis, kone besvoris. Jis godžiai kvėpavo dykumos oru, gardžiuodamasis juo lyg kokiu skanėstu. Klasės lubas dabar jam atstojo tūkstančiais žvaigždžių tviskantis dangus.

Iš akmenų krūvos iškilo grakštus, lankstus siluetas. Juoda, blizgančiais žvynais, pusantro metro kobra išlindo iš savo urvo ir didingai pasistiebė visu ūgiu. Mėnulis padabino ją sidabru švytinčia aureole. Gyvatė siūbavo į šalis, pasiruošusi žaibiškai kirsti.

Setau žengė į priekį. Juodoji kobra įspėjamai sušnypštė. Rankos mostu gyvačių kerėtojas pakvietė Ramzį atsistoti šalia.

Susidomėjęs roplys ėmė sūpuotis pirmyn atgal: kuriam įsibrovėliui įgelti pirmajam?

Žengtelėjęs dar porą žingsnių, Setau atsidūrė vos per metrą nuo kobros; Ramzis pasekė jo pavyzdžiu.

– Tu esi nakties valdovas ir apvaisini žemę, kad ji duotų derlių, – ištarė Setau kiek galėdamas žemesniu balsu, labai lėtai, pabrėždamas kiekvieną skiemenį.

Jis pakartojo užkeikimą kokius dešimt kartų ir įsakė Ramziui savo ruožtu tokiu pačiu monotonišku progiesmiu kreiptis į kobrą. Atrodė, kad žodžių muzika ramina gyvatę; vis dėlto ji dukart puolė ketindama įgelti, bet susilaikė visai prie pat Setau veido. Kai jis uždėjo ranką kobrai ant galvos, ši sustingo nė nekrusteldama. Ramziui pasirodė, kad jos akys sušvito raudonais žiburiukais.

– Tavo eilė, faraono sūnau.

Jaunuolis ištiesė ranką. Reptilija puolė.

Ramzis lyg ir pajuto įkandimą, bet gyvatė nesučiaupė nasrų, nes užpuolikei labai nepatiko svogūnų kvapas.

– Uždėk ranką jai ant galvos.

Ramzis nesudrebėjo; kobra atrodė besitraukianti. Suglaustais pirštais jis palietė juodosios gyvatės viršugalvį; keletą akimirksnių nakties valdovė pakluso faraono sūnui.

Setau patraukė Ramzį atgal; puolanti kobra kirto tuštumon.

– Persistengei, drauguži; gal pamiršai, kad tamsos jėgų dar niekas nenugalėjo? Kobra urėjas kyla virš Faraono kaktos kaip jo valdžios simbolis; jeigu ši nebūtų tavęs pripažinusi, tai ko tu būtum galėjęs tikėtis?

Ramzis atsikvėpė ir pažvelgė į žvaigždes.

– Esi neatsargus, bet tau sekasi; nuo šios gyvatės įkandimo vaistų nėra.

6

Ramzis užšoko ant plausto iš virvutėmis surištų papiruso stiebų. Ši kukli plūduriuojanti salelė buvo per trapi, kad atlaikytų dešimtąsias per dieną greitojo plaukimo varžybas, kuriose karalaitis lenktyniavo su visu pulku plaukikų, o šie netvėrė savam kaily tikėdamiesi jį nugalėti, ypač būrio merginų, stebinčių varžybas nuo kanalo kranto, akivaizdoje. Norėdami užsitikrinti sėkmę, jaunuoliai po kaklais buvo pasikabinę amuletus: vienas – varlę, kitas – jaučio figūrėlę, trečias – sergstinčią akį. Ramzis buvo nuogas ir neturėjo jokių magiškų priemonių, bet plaukė greičiau už kitus.

Daugumą atletų skatino ir drąsino jų širdies damos; jaunesnysis Sečio sūnus rungtyniavo ne tam, kad pasižymėtų kieno nors akyse, o norėdamas įrodyti, pirmiausia sau pačiam, kad visada gali įvykdyti tai, kas viršija jo jėgas, ir pirmas pasiekti krantą.

Ramzis baigė nuotolį, pralenkęs antrą finišuotoją daugiau kaip penkiais sieksniais; jis nejautė nė menkiausio nuovargio ir būtų galėjęs plaukti dar valandų valandas. Nugalėti varžovai pasveikino jį. Visiems buvo gerai žinoma, kad jaunasis karalaitis, galutinai nušalintas nuo valdžios, yra atkaklaus būdo. Bet kas iš to? Nors jis puikiai išsilavinęs, jam lemta dykai leisti laiką. Netrukus jis persikels gyventi į Pietus, toli nuo Memfio ir sostinės.

Daili penkiolikos metų tamsiaplaukė, iš pažiūros jau subrendusi moteris, priėjo prie Ramzio ir ištiesė jam gabalą audeklo.

– Vėjas pernelyg vėsus; štai, nusišluostykite.

– Man to nereikia.

Užgaidi išdykėlė pašaipiomis žaliomis akimis, maža tiesia nosyte, siauromis lūpomis ir vos ryškėjančiu smakriuku, ji buvo guvi, grakšti ir švelni. Jos permatoma lininė suknelė, matyt, buvo pasiūta geriausioje siuvykloje. Už prilaikančios plaukus juostelės užkištas lotoso žiedas.

– Be reikalo atsisakote: juk ir sveikiausi gali peršalti.

– Aš nežinau, ką reiškia sirgti.

– Aš vardu Izetė. Šįvakar mes su draugėmis ruošiame šventę. Ar sutinkate ateiti į svečius?

– Žinoma, ne.

– Jei apsigalvosite, mums bus malonu jus matyti.

Ji šyptelėjo ir nuėjo nė negrįžtelėjusi.

Auklėtojas Saris miegojo pačiame savo sodo viduryje augančio didelio figmedžio pavėsyje; Ramzis vaikštinėjo pirmyn atgal priešais savo seserį Dolantę, nerūpestingai tysančią sulankstomame krėsle. Dolantė nebuvo nei graži, nei bjauri; jai terūpėjo tik jos pačios patogumai ir gerovė. Jos vyro padėtis leido jai tikėtis malonaus, pasiturimo gyvenimo, apsaugoto nuo kasdienybės vargų ir rūpesčių. Pernelyg aukšta, amžinai pavargusi, kiaurą dieną gydanti riebią odą įvairiais tepalais, vyresnioji Ramzio sesuo mėgo girtis, kad puikiai žino net mažiausias aukštuomenės paslaptis.

– Nedažnai tu mane aplankai, mielas broli.

– Aš labai užsiėmęs.

– Šnekama, kad tu greičiau neturi ką veikti.

– Paklausk savo vyrą.

– Tu juk atėjai ne tam, kad pasigrožėtum manimi...

– Tiesa. Man reikia tavo patarimo.

Dolantė neapsakomai nudžiugo; juk Ramzis taip nemėgo jaustis kam nors skolingas!

– Klausau tavęs; jei turėsiu ūpo – atsakysiu.

– Ar pažįsti tokią Izetę?

– Nupasakok, kaip ji atrodo.

Karalaitis pakluso.

– Gražioji Izetė! Pavojinga koketė. Nors ji dar labai jauna, garbintojų turi devynias galybes. Kai kas ją laiko pirmąja Memfio gražuole.

– Kas jos tėvai?

– Kilmingi turtuoliai. Jau kelios jų šeimos kartos priklauso faraono dvarui ir lankosi rūmuose. Ar tik gražioji Izetė nesusuko tau galvos?

– Ji pakvietė mane į pobūvį.

– Tikrai ne tave vieną! Toji mergina linksminasi kas mielą vakarėlį. Gal tu kartais ją įsižiūrėjai?

– Ji metė man iššūkį.

– Žengusi pirmąjį žingsnį pati? Mielas brolau, nebūk senamadiškas! Tu tiesiog patikai gražiajai Izetei, štai ir viskas!

– Jaunai merginai nedera...

– O kodėl gi ne? Mes juk egiptiečiai, o ne kokie nors atsilikę barbarai. Į žmonas ją imti aš tau nepatariu, na, o...

– Nutilk.

– Ar nenori sužinoti apie gražiąją Izetę ko nors daugiau?

– Ačiū, brangi sesute, tavo žinių man jau nebereikia.

– Neužsibūk Memfyje.

– Tu mane perspėji? Kodėl?

– Čia tu – niekas; jei pasiliksi, tai sunyksi kaip nelaistoma gėlė. O provincijoje tave gerbs. Nė nesvajok išsivežti ten gražiąją Izetę: ji nemėgsta nugalėtųjų. Man teko girdėti, kad tavo brolis, būsimasis Egipto karalius, neabejingas jos kerams. Bėk nuo jos kuo greičiau, Ramzi, kitaip tau, vargšeli, gresia rimtas pavojus.

Tai nebuvo įprastas pobūvis: keletas merginų iš geriausių šeimų, kurias lavino profesionali šokių mokytoja, nusprendė pademonstruoti savo sugebėjimus. Ramzis atėjo vėlai, nes ne-

norėjo dalyvauti pokylyje, ir netikėtai atsidūrė pirmoje gausių žiūrovų eilėje.

Dvylika šokėjų nutarė parodyti savo talentą ant plataus ežero kranto. Ramiame vandens paviršiuje skleidėsi balti ir mėlyni lotosai. Sceną apšvietė deglai, pritvirtinti aukštų stulpų viršūnėse.

Pasipuošusios perlų tinkliukais po trumpomis tunikomis, plačiais vėriniais ir lazurito apyrankėmis, užsidėjusios perukus su trimis eilėmis kasų, jaunos moterys pradėjo geidulingą šokį. Jų liauni kūnai darniai lankstėsi ligi pat žemės, o ištiestos rankos tarsi siekė apkabinti įsivaizduojamą partnerį. Lėti ir grakštūs šokio judesiai taip svaigino, kad žiūrovai sulaikė kvapą.

Staiga šokėjos nusimetė perukus, tunikas ir perlų tinklelius; dabar jas vos dengė trumputė klubjuostė, krūtys buvo apnuogintos, o plaukai susukti ir susmeigti ant pakaušio. Merginos ėmė ritmingai trypti dešine koja, o paskui nuostabiai sutartinai padarė atbulinį šuolį „žuvele“, sukeldamos sužavėtų žiūrovų šūksnius. Grakščiai besilankstydamos, čia susiriesdamos, čia išsitiesdamos kaip spyruoklė, jos atliko dar daug tokių pat nuostabių akrobatinių triukų.

Paskui į priekį išėjo keturios merginos, o kitos ėmė dainuoti ir ritmingai ploti. Skambant senovinei melodijai, keturios solistės gestais vaizdavo keturis vėjus, kurie pučia iš keturių pasaulio šalių. Gražioji Izetė vaidino švelnų šiaurės vėją, kuris kaitriais vakarais leidžia atsikvėpti viskam, kas gyva. Ji pranoko kitas šokėjas ir buvo aiškiai patenkinta tuo, kad žiūrovai neatitraukia nuo jos akių.

Ramzis nepajėgė atsispirti jos kerams. Taip, ji buvo nuostabi, ir jokia kita mergina negalėjo jai prilygti. Kaip kiti groja kokiu nors instrumentu, taip ji grojo savo kūnu, išgaudama kokią tik nori melodiją, ir darė tai kažkaip abejingai, lyg nutolusi nuo žmonių ir pasaulio, tarsi ji būtų nė kiek nesidrovėdama grožėjusis pati savimi. Pirmąkart gyvenime Ramzis žvelgė į moterį geisdamas suspausti ją savo glėbyje.

Vos tik šokiui pasibaigus, jis prasiskynė kelią pro žiūrovų eiles ir atsisėdo nuošaliame kampe prie asilams skirto aptvaro.

Gražioji Izetė pasidarė sau pramogą, metusi jam iššūkį. Žinodama, kad ištekės už jo brolio, ji kirto jam malonės smūgį, kuriuo pribaigiami sužeistieji. Šitaip ji norėjo jam parodyti, kad jis nebepriklausąs išrinktiesiems. Jis, Ramzis, svajojęs apie didį likimą, dabar kentė vieną pažeminimą po kito. Jam reikia ištrūkti iš to pragariško rato ir atsikratyti piktųjų dvasių, supančiojusių jam rankas ir kojas. Provincija? Tebūnie. Ten jis įrodys savo vertę – nesvarbu kaip. O jeigu jam nepavyks to padaryti, ką gi – jis prisidės prie Setau ir dirbs su pačiomis pavojingiausiomis gyvatėmis.

– Jūs kažkuo susirūpinęs?

Negirdimai priėjusi, gražioji Izetė stovėjo priešais ir šypsojosi jam.

– Ne, aš susimąsčiau.

– Kokie gilūs apmąstymai... Visi svečiai išsiskirstė, mano tėvai ir jų tarnai miega.

Ramzis nepastebėjo, kad prabėgo tiek daug laiko; nemaloniai tuo nustebintas, jis pakilo.

– Atleiskite man, aš tuoj pat išeinu.

– Ar kokia nors moteris jums jau sakė, kad esate gražus ir patrauklus?

Palaidi Izetės plaukai sviro jai ant pečių, krūtys buvo nuogos, o akys degė keista, jaudinančia liepsna. Ji užstojo Ramziui kelią.

– Argi jūs nesužadėta su mano broliu?

– Nuo kada faraono sūnus tenkinasi paskalomis? Aš myliu ką panorėjusi, o tavo brolio aš nemyliu. Aš geidžiu tavęs, čia ir šią akimirką.

– Faraono sūnus... Ar aš vis dar – faraono sūnus?

– Mylėk mane.

Juodu kartu nusirišo klubjuostes.

– Aš garbinu grožį, Ramzi, o tu – grožio įsikūnijimas.

Ramzio rankos glamonėjo merginą nepalikdamos jai jokios iniciatyvos; jis norėjo tik duoti nieko neimdamas, norėjo padovanoti mylimajai ugnį, siautėjančią jo kūne. Nugalėta, pavergta, užburta, ji išsyk pakluso jo glamonėms; kažkokio stebėtinai tikslaus instinkto padedamas, Ramzis atrado jos malonumų slaptavietes ir stengėsi neskubėti, švelnindamas savo įkarštį.

Ir jam, ir jai tai buvo pirma meilės naktis; paskendę šiltoje jos tamsoje, juodu atsidavė vienas kitam, svaiginami nuolat atgimstančio geismo.

7

Budrius buvo alkanas.

Auksaspalvis šuo ryžtingai lyžtelėjo per ilgai miegančio šeimininko veidą. Ramzis krūptelėjo ir prabudo dar neatsikratęs sapno, kuriame jis glaudė prie savęs mylinčią moterį, kurios krūtys buvo it saldūs obuoliai, lūpos švelnios kaip cukranendrė, o kojos lanksčios ir vikrios kaip vijokliniai augalai.

Sapnas... Ne, tai buvo ne sapnas! Ji egzistavo iš tikrųjų, ji buvo vardu gražioji Izetė, ji jam atsidavė ir atskleidė ligi šiol nepatirtą palaimą.

Budrius, kuriam karalaičio prisiminimai visai nerūpėjo, ėmė loti, netekęs vilties kitaip atkreipti šeimininko dėmesį.

Ramzis pagaliau suprato, kad delsti nebegalima, ir nuvedė šunį į rūmų virtuvę, kur šis puolė prie maisto. Kai tik dubenėlis ištuštėjo, Ramzis išsivedė Budrių pasivaikščioti arklidžių link.

Ten buvo laikomi puikūs žirgai, nuolat prižiūrimi ir puoselėjami, ypač rūpinantis švara. Budrius privengė tų aukštaūgių keturkojų, galinčių iškrėsti netikėčiausių dalykų, todėl apdairiai bidzeno šeimininkui iš paskos.

Arklininkai šaipėsi iš parankinio, kuris nešė sunkią pintinę, prikrautą arklių mėšlo. Vienas iš jų pakišo vargšeliui koją, ir šis paleido iš rankų nešulį, kurio turinys pabiro jam po kojom.

– Surink, – įsakė jo kankintojas, storasprandis, kokių penkiasdešimties metų arklininkas.

Nelaimėlis atsigręžė, ir Ramzis jį pažino.

– Ameni!

Karalaitis vienu šuoliu atsidūrė šalia, nustūmė arklių prižiūrėtoją ir padėjo atsistoti visu kūnu drebančiam savo draugui.

– Kodėl tu čia?

Dar neatsipeikėjęs, jaunuolis sumurmėjo kažką nesuprantama. Kažkieno ranka piktai nutvėrė Ramzį už peties.

– Ei tu... Kas tu toks, ko čia kišiesi?

Ramzis taip stumtelėjo besiteiraujantįjį alkūne į krūtinę, kad šis neišsilaikė ant kojų ir griuvo aukštielninkas. Įsiutęs dėl to, kad tapo šitaip išjuoktas bičiulių akivaizdoje, jis pašoko ant kojų ir persikreipęs iš įniršio ėmė kurstyti kitus:

– Mes juos pamokysime mandagumo, tuos du įžūlius vaikigalius...

Auksaspalvis šuo sulojo ir iššiepė dantis.

– Bėk, – įsakė Ramzis Ameniui.

Tačiau raštininkas nepajėgė nė krustelėti.

Būdamas vienas prieš šešis, Ramzis niekaip negalėjo nugalėti; kol arklininkai bus tuo tikri, jam lieka mažulytis šansas ištrūkti iš to širšių lizdo. Ramzį puolė vienas žaliūkas, atrodęs stipriausias iš viso šešeto; bet jo kumštis smogė tuštumon, o užpuolikas, dar nesuprasdamas, kas čia su juo vyksta, pakilo į orą ir sunkiai žnektelėjo ant nugaros. Tas pats nutiko dviem jo bendrininkams.

Ramzis pasidžiaugė, kad sąžiningai lankė imtynių mokyklą ir uoliai dirbo pamokų metu; o šitie vyrai pasikliovė vien šiurkščia jėga ir norėjo nugalėti kuo greičiau, bet nemokėjo grumtis. Budrius, kandžiodamas ketvirtojo arklininko blauzdas ir mikliai liuoktelėdamas šalin, kad išvengtų spyrio, taip pat dalyvavo muštynėse. Amenis užsimerkė, bet ašaros vis tiek sruvo jo skruostais.

Arklininkai susibūrė krūvon. Dabar jie jau dvejojo: tokius imtynių būdus galėjo mokėti tik kilmingojo sūnus.

– Kas tu toks?

– Bene pabūgot, šešiese prieš vieną?

Aršiausias iš jų nusišiepęs blykstelėjo peiliu:

– Kas be ko, dailią turi marmūzę... Žiūrėk, kad kokia nelaimė tau jos neapgadintų!

Ramziui dar niekada neteko susiremti su ginkluotu vyru.

– Nelaimė, taigi... ar – nelaimingas atsitikimas, o paliudyti bus kam... Mažylis, ir tas eis su mumis išvien gelbėdamas savo kailį.

Faraono sūnus nenuleido akių nuo trumpų peilio ašmenų; tuo tarpu arklininkas, norėdamas pagąsdinti priešininką, taip mosavo blykčiojančiu ginklu, kad šis švilpdamas brėžė ore apskritimus. Ramzis nejudėjo, leisdamas arklininkui suktis aplink jį; šuo buvo benorįs apginti savo šeimininką, bet Ramzis riktelėjo:

– Budriau, gult!

– A, tai tu myli tą šlykštų gyvį... Jis toks bjaurus, kad nevertas gyventi.

– Pirma susidorok su tuo, kas už tave stipresnis.

– Na ir pagyrų puodas!

Ašmenys kliudė Ramzio skruostą; jis pabandė nuginkluoti arklininką spyriu į riešą, bet smūgis buvo per silpnas.

– O tu kietas... Bet vienas!

Likusieji taip pat išsitraukė peilius.

Ramzis nė kiek neišsigando; jis pajuto, kaip ir sieloje, ir kūne kyla ligi šiol nežinoma jėga: nirtulingas pasipiktinimas neteisingumu ir niekšybe.

Priešams dar nespėjus suderinti veiksmų, Ramzis smogė dviem ir pargriovė juos ant žemės, vos spėjęs išvengti nutaikytų į jį kerštingų ašmenų.

– Gana, vyrai! – staiga suriko kažkuris arklininkas.

Arklidės vartuose pasirodė nešamas krėslas, savo prašmatnumu liudijąs, kad jame sėdi labai aukšto rango asmuo. Šis buvo atsilošęs į aukštą atkaltę, kojas padėjęs ant suoliuko, o rankas – ant alkūnramsčių ir šluostėsi kaktą iškvėpintu drobės gabalėliu, nors nuo saulės jo galvą saugojo skėtis. Jis galėjo būti kokių dvidešimties metų. Apskritaveidis kaip mėnulis, skruostai putlūs, mažos rudos akutės, o lūpos storos it smali-

žiaus. Gerai įmitęs kilmingasis aiškiai nemėgo jokios fizinės veiklos. Jo kūno svoris sunkiai slėgė dvylikos nešikų pečius, kuriems buvo dosniai mokama už greitį.

Arklininkai spruko kiek kojos neša. Ramzis atsigręžė į atvykėlį, o Budrius tuo tarpu laižė Ameniui koją, norėdamas jį padrąsinti.

– Ramzi! Tu vėl arklidėse... Iš tiesų gyvuliai – tau geriausia draugija.

– Kokiu tikslu mano brolis Šenaras atvyko į šias prastą vardą turinčias vietas?

– Faraono įsaku tikrinu, kaip čia dirbama. Būsimasis karalius privalo žinoti viską, kas darosi jo karalystėje.

– Pats dangus tave čia atsiuntė.

– Tu manai?

– Juk tu nedvejodamas atitaisysi neteisingumą?

– Apie ką tu kalbi?

– Apie šį jauną raštininką, Amenį; šeši arklininkai jėga atitempė jį čia ir tyčiojosi iš jo.

Šenaras šyptelėjo.

– Mano vargše Ramzi, tu labai prastai informuotas! Nejaugi tavo jaunasis bičiulis nuslėpė nuo tavęs bausmę, kuri jį ištiko?

Netekęs žado, Ramzis pažvelgė į Amenį.

– Šis pradedantis raštininkas drįso ištaisyti klaidą, kurią neva padaręs jo viršininkas. Šis tuoj pat pasiskundė tokiu įžūlumu, ir aš pamaniau, kad tam akiplėšai bus labai į naudą padirbėti arklidėse. Išmoks lenkti nugarą nešiodamas mėšlą ir pašarą.

– Ameniui neužteks tam jėgų.

Šenaras įsakė nešikams pastatyti krėslą ant žemės. Sandalų laikytojas tučtuojau pastatė suoliuką, apavė savo ponui kojas ir padėjo jam nulipti nuo neštuvų.

– Paėjėkime, – pareikalavo Šenaras. – Man reikia pasikalbėti su tavim akis į akį.

Prieš nueidamas Ramzis liepė Budriui saugoti Amenį.

Broliai žengė keletą žingsnių dengtu, grįstu plokštėmis kiemu, kad pasislėptų nuo saulės, kurios Šenaras nepakentė, nes turėjo labai baltą odą.

Sunku įsivaizduoti du labiau vienas į kitą nepanašius žmones. Šenaras buvo žemaūgis, kresnas, aptukęs ir jau priminė per skanius valgius apaugusį riebalais didiką. Ramzis buvo aukštas, lankstus ir raumeningas, spindintis jaunyste. Šenaro balsas buvo saldus, pataikūniškas ir šokčiojąs, o Ramzio – žemas ir aiškus. Tarp jų nebuvo nieko bendra, išskyrus tai, kad abu buvo Faraono sūnūs.

– Atšauk savo nutarimą, – pareikalavo Ramzis.

– Užmiršk tu tą netikšą, pakalbėkim apie rimtus dalykus. Argi tu neturėjai kuo greičiau išvykti iš sostinės?

– Niekas manęs to neprašė.

– Ką gi, tai jau padaryta. Ką tik.

– Kodėl aš turėčiau tau paklusti?

– Gal pamiršai, kokia mano padėtis, o kokia – tavoji?

– Vadinasi, privalau džiaugtis, kad esame broliai?

– Nesistenk manęs pergudrauti. Geriau lavinkis bėgiodamas, plaukiodamas ir augindamas raumenis. Vieną dieną, jei mudu su tėvu to panorėsime, tu galbūt gausi kokį nors postą armijoje; ginti mūsų šalį – kilnus uždavinys. Tokiam vaikinui kaip tu Memfio aplinka kenksminga.

– Pastarosiomis savaitėmis aš pradėjau prie jos priprasti.

– Nepradėk tuščios kovos ir neversk manęs kreiptis į tėvą, kad jis įsikištų į šį reikalą. Tyliai ir ramiai pasiruošk išvykti ir lygiai taip pat dink. Po dviejų trijų savaičių aš nurodysiu tau paskyrimo vietą.

– O Amenis?

– Aš tau jau pasakiau: pamiršk savo apgailėtiną šnipuką, aš nepakenčiu kartoti tai, kas sykį pasakyta. Tiesa, dar viena smulkmena – pabaigai: nesistenk vėl pasimatyti su gražiąja Izete. Tu pamiršai, kad ji niekina nugalėtuosius.

8

Karalienę motiną Tują nuvargino audiencijos: kadangi jos vyras išvyko inspektuoti šiaurės rytų pasienio gynybos linijų, jai teko priimti vizirį, vyriausiąjį iždininką, dviejų provincijų valdytojus ir vieną karališkojo archyvo raštininką. Tai reiškė, kad ji privalės tuojau pat išspręsti krūvą neatidėliotinų problemų, stengdamasi išvengti klaidų ir netakto.

Sečiui vis daugiau rūpesčių kėlė nuolatiniai smulkių Azijos, Sirijos ir Palestinos bendruomenių bruzdėjimai, kuriuos skatino hetitai*. Paprastai tiems pagražbyliauti trokštantiems karaliukams apraminti pakakdavo oficialaus Faraono vizito.

Tujos tėvas buvo karo vežimų dalinio karininkas, tad ji nepriklausė nei karališkajai, nei kilmingai giminei, tačiau netrukus vien asmeninėmis savybėmis nusipelnė ir dvaro, ir šalies gyventojų palankumo. Elegantiška iš prigimties, ji buvo labai liekna, o didelės migdolo formos akys, žvelgiančios griežtai ir skvarbiai, bei siaura tiesi nosis teikė jai didingumo. Kaip ir jos vyras, Tuja įkvėpė pagarbą ir nepakentė jokio familiarumo. Ji ypač rūpinosi Egipto karališkojo dvaro spindesiu; šalies didybė bei liaudies gerovė priklausė ir nuo to, kaip didžioji valdovo sutuoktinė vykdo savo pareigas.

Visas Tujos nuovargis išgaravo prisiminus, kad audiencijos paprašė Ramzis, jos numylėtinis. Nors karalienė nutarė susitikti su sūnumi rūmų sode, ji nepersirengė ir atėjo vilkėdama tą pačią ilgą, apsiūtą auksu lininę suknią. Ant pečių Tuja buvo užsimetusi trumpą plisuotą apsiaustėlį. Jos kaklą puošė šešių

* Hetitų tauta gyveno dabartinės Turkijos teritorijoje.

eilių ametistų vėrinys, o ant galvos puikavosi iš kelių lygiagrečių vienodo storio plaukų sruogų perukas, kuris dengė ausis ir pakaušį. Kaip ji mėgo vaikštinėti tarp akacijų, gluosnių ir granatmedžių, kurių papėdėje augo rugiagėlės, saulutės ir pentiniai! Dievai nesukūrė nieko gražesnio už sodą, kur visi augalai ištisus metus garbino savo Sutvėrėją. Rytais ir vakarais, prieš imdamasi jai patikėtų pareigų, Tuja leisdavo sau keletą minučių pasvajoti šiame rojaus kampelyje.

Beeinantis jos link Ramzis nustebino karalienę: per keletą mėnesių jis tapo nepaprastai gražiu vyru. Jį išvydęs, kiekvienas jautė sklindančią nuo jaunojo karalaičio jėgą ir galią. Žinoma, jo eisenoje ir laikysenoje dar buvo galima pastebėti kai kurių paauglystės požymių, bet vaikiško nerūpestingumo neliko nė pėdsako.

Ramzis nusilenkė motinai.

– Protokolas berods nedraudžia tau mane apkabinti?

Jis stipriai apglėbė Tują ir bemat paleido: ji pasirodė jam tokia gležna!

– Ar pameni figmedį, kurį pasodinai, kai tau buvo treji metukai? Eikš juo pasigrožėti, jis auga kuo puikiausiai.

Tuja labai greit suprato, kad jai nepavyks išsklaidyti Ramzį apėmusio pykčio, kurį jis slopino kaip įmanydamas. Štai ir tas sodas, kuriame jis praleido tiek laiko puoselėdamas medžius, dabar tapo jam svetimas.

– Tau teko patirti sunkų išbandymą.

– Ką tu turi omenyje: laukinį bulių ar praėjusios vasaros vienatvę? Nors iš esmės tai visai nesvarbu, nes drąsa bejėgė prieš neteisybę.

– Ar kas nors pasielgė su tavimi neteisingai?

– Mano draugą Amenį neteisingai apkaltino nepaklusnumu ir tuo, kad jis neva įžeidęs viršininką. Įsikišus mano broliui, Amenį išvarė iš raštinės, kur jis dirbo, ir nusiuntė plūktis arklidėse. Toks darbas ne jo jėgoms, ir šita neteisinga bausmė jį tiesiog pribaigs.

– Tai rimti kaltinimai; tu juk žinai, kad aš nemėgstu paskalų.

– Amenis man nemelavo, jis doras ir sąžiningas. Nejaugi jis turi mirti tik dėl to, kad yra mano draugas, ar dėl to, kad užsitraukė Šenaro neapykantą?

– Panašu, kad tu nemėgsti savo vyresniojo brolio...

– Mes paprasčiausiai ignoruojame vienas kitą.

– O jis juk tavęs baiminasi.

– Jis mane primygtinai paragino kuo greičiau išvykti iš Memfio.

– Gal tu sukėlei jo pyktį, tapęs gražiosios Izetės meilužiu?

Ramzis nepajėgė nuslėpti savo nuostabos:

– Tu jau žinai...

– Žinoti, kas dedasi faraono dvare, – mano pareiga, ar ne taip?

– Tai ką, bene esu nuolat sekamas?

– Viena vertus, tu – Faraono sūnus; antra – gražioji Izetė gana plepi.

– Ko gi ji imtų girtis tuo, kad atidavė savo mergystę ne nugalėtojui, o pralaimėjusiajam?

– Be abejo, dėl to, kad tiki tavimi.

– Jai visa tai – tik eilinis nuotykis norint paerzinti mano brolį.

– Aš taip nemanau. Tu ją myli, Ramzi?

Jaunuolis dvejodamas patylėjo.

– Mane traukia jos kūnas, aš noriu vėl su ja susitikti, bet...

– Ar norėtum ją vesti?

– Ją vesti?!

– Bet juk tai natūralu, sūnau.

– Ne, dar ne...

– Gražioji Izetė labai atkakli; sykį tave pasirinkusi, ji negreit atsisakys savo ketinimų.

– Argi mano brolis nebūtų jai geresnė partija?

– Atrodo, kad ji taip nemano.

– Nebent nusprendė suvilioti mus abu, ir vieną, ir kitą!

– Tu manai, kad jaunutė moteris gali būti tokia klastinga?

– Kaip aš galiu kuo nors pasitikėti po tų nelaimių, kurios ištiko Amenį?

– Ir aš jau nebeverta tavo pasitikėjimo?

Ramzis paėmė motiną už rankos:

– Aš žinau, kad tu manęs niekada neišduosi.

– Kalbant apie Amenį, yra vykusi išeitis.

– Kokia?

– Tapk karališkuoju raštininku; tada galėsi pats pasirinkti sau padėjėją.

Nors Amenis buvo verčiamas dirbti sunkiausius darbus, jis laikėsi iš visų jėgų ir taip atkakliai, kad Ramzis juo žavėjosi. Arklininkai iš jo nebesityčiojo bijodami, kad vėl susidurs su Sečio sūnumi, jeigu šis dar kartą užstos savo draugą, kaip tai jau buvo atsitikę (jie vis dėlto sužinojo, kas buvo tas jaunuolis, kurį jie visu būriu užpuolė). Vienas arklininkas, atgailaująs už savo išsišokimą, mažiau prikraudavo Amenio pintines ir dažnai padėdavo pernelyg gležnam vaikinukui. Vis dėlto Amenis nyko ir silpo diena iš dienos.

Kai Ramzis atvyko į konkursą karališkojo raštininko vietai gauti, jis buvo nepasiruošęs tokiam išbandymui. Egzaminas vyko kieme šalia vizirio kanceliarijos; dailidės pastatė medinius stulpelius ir ištempė virš jų audeklą, kad konkurso dalyviai galėtų pasislėpti nuo saulės.

Ramzis neturėjo jokių privilegijų; nei tėvas, nei motina neleistų sau įsikišti į konkursą jo naudai, bijodami pažeisti teisingumo deivės Maat įstatymą. Amenis anksčiau ar vėliau būtų ryžęsis šiam konkursui, o jis, Ramzis, neturėjo nei tokių žinių, nei tokių gabumų kaip jo draugas. Nesvarbu – jis vis tiek kovos už Amenį.

Senas raštininkas, pasirėmęs lazda, kreipėsi į penkiasdešimt jaunuolių, iš kurių kiekvienas tikėjosi patekti į vieną iš dviejų centrinės kanceliarijos siūlomų raštininko vietų.

– Jūs ėjote mokslus norėdami užimti postą, kuris leistų jums

vadovauti ir valdyti, bet ar žinote, kaip turėsite elgtis? Jūsų drabužiai privalo visada būti švarūs, apavas – be priekaištų. Saugokite savąjį papiruso ritinėlį ir vykite šalin tinginystę! Tenesudrebės ranka jums rašant, o iš jūsų lūpų tesklinda teisingi žodžiai. Nepaliaukite mokęsi, paklųskite viršininko įsakams ir siekite vienintelio tikslo: sąžiningai dirbti ir būti naudingi kitiems. Būkite atidūs: ir beždžionė supranta, kas jai sakoma, o liūtą galima daug ko išmokyti, bet nėra kvailesnio padaro už išsiblaškiusį raštininką. Nuo dykinėjimo tėra tik vienas vaistas: lazda! Ji bemat atkemša nugaroje esančią ausį ir surikiuoja mintis kaip pridera. O dabar – prie darbo!

Kiekvienas konkurso dalyvis gavo figmedžio lentelę, padengtą plonu sustingusio gipso sluoksniu; į jos centre esančią ertmę buvo sukištos nendrinės lazdelės, reikalingos rašyti. Visi ištirpdė vandenyje juodo bei raudono rašalo gabaliukus ir nupylė po keletą lašelių raštininkų globėjo didžiojo išminčiaus Imhotepo garbei, melsdami jo pagalbos.

Per keletą valandų reikėjo perrašyti įrašus, atsakyti į gramatikos ir profesinio žodyno klausimus, išspręsti matematikos ir geometrijos uždavinius, parašyti laiško pavyzdį, perrašyti ištraukas iš senųjų autorių kūrinių. Keli kandidatai pasidavė, kai kurie nesugebėjo susikaupti. Pagaliau atėjo laikas paskutiniam išbandymui: mįslėms.

Lengvai įminęs tris mįsles, Ramzis užkliuvo ties ketvirtąja: kaip raštininkas mirtį paverčia gyvybe? Jis nepajėgė įsivaizduoti, kad mokytas žmogus turėtų tokią galią! Kaip tyčia galvoje – nė vieno tinkamo atsakymo. Jeigu jis šįkart neatspės, tai, ko gero, pralaimės konkursą: juk kitose užduotyse jis tikriausiai padarė kokių nors smulkių klaidelių, o čia dar šita nesėkmė... Veltui Ramzis įnirtingai suko galvą: jam neblykstelėjo jokia išganinga mintis.

Net jeigu jam ir lemta susikirsti, jis nepaliks Amenio, o išsiveš jį į dykumą, pas Setau ir jo gyvates: geriau kas akimirką rizikuoti gyvybe nei stumti varganas dienas kaip vergui ar belaisviui.

Staiga nuo palmės nulipo pavianas ir atbėgo pas konkurso dalyvius. Prižiūrėtojai net nespėjo nuvyti jo šalin. Užšokusi nė nekrustelėjusiam Ramziui ant peties, beždžionė kažką sumurmėjo jam į ausį ir dingo taip pat kaip buvo atėjusi.

Keletą akimirkų Faraono sūnus ir šventasis hieroglifų kūrėjo dievo Toto gyvūnas buvo lyg viena būtybė: jų mintys persipynė, ir vieno išmintis vedžiojo kito ranką.

Ramzis perskaitė jam padiktuotą atsakymą: smulkaus smiltainio grandiklis, kuriuo raštininkas nugremždavo jau prirašytą gipso sluoksnį, kad galėtų pakeisti jį švariu, vėl tinkamu rašyti, tarsi leisdavo jam prikelti lentelę iš numirusiųjų suteikiant jai naują gyvenimą, kitaip tariant, padarant ją vėl tinkamą rašyti.

Amenis buvo toks išsekęs, kad nebeįstengė pakelti pintinės. Jam gėlė visą kūną, o kaklas ir pakaušis taip nutirpo, kad tiesiog suakmenėjo. Net jeigu dabar jį imtų mušti, jis neturėtų jėgų pasijudinti. Koks žiaurus likimas jį ištiko! Skaityti, rašyti, piešti hieroglifus, klausytis išminčių, perrašinėti tekstus, kurie sukūrė civilizaciją... Kokią nuostabią ateitį jis susikūrė besvajodamas!.. Amenis paskutinį kartą pabandė pajudinti iš vietos prikrautą pintinę.

Staiga už jį tai padarė kažkieno stipri ranka.

– Ramzi!

– Ką tu manai apie šį daikčiuką?

Karalaitis parodė draugui paauksuoto medžio dėklą teptukams. Dėklas buvo pailgas tarsi kolona, o viršūnę atstojo kūgio formos lelija, kuria buvo patogu gludinti įrašą.

– Oi, koks gražus!

– Jis bus tavo, jei perskaitysi, kas ant jo parašyta.

– „Tesergsti karališkąjį raštininką dievo Toto pavianas“. Įrašas visai nesunkus!

– Aš, Ramzis, karališkasis raštininkas, imu tave savo padėjėju.

9

Nendrinė trobelė, kūpsanti kviečių lauko pakraštyje, naktį būdavo tuščia, todėl gražioji Izetė su Ramziu pasirinko ją savo meilės pasimatymams. Juos saugojo Budrius, pasiruošęs nuvyti šalin bet kokį netikėtą svečią.

Goslumu jaunuoliai puikiai atitiko vienas kitą; neišsenkamai aistringi ir išradingi, juodu valandų valandas mėgaudavosi meilės malonumais nepratardami nė žodžio.

Tą naktį svaigstanti iš pasitenkinimo ir alpėjanti saldžiu nuovargiu gražioji Izetė niūniavo padėjusi galvą ant mylimojo krūtinės.

– Kodėl tu lieki su manimi?

– Todėl, kad tapai karališkuoju raštininku.

– Argi tokia mergina kaip tu neturėtų siekti geresnių vedybų?

– Tapti Sečio sūnaus gyvenimo dalimi... Kas gali būti nuostabiau?

– Ištekėti už būsimojo faraono!

Izetė patempė lūpą.

– Na, aš apie tai galvojau... Bet jis man nepatinka: per daug aptukęs, per daug nerangus, per daug gudrus. Man būtų šlykštu, jei jis mane paliestų, štai aš ir nutariau mylėti tave.

– Nutarei?

– Kiekviena žmogiškoji būtybė apdovanota meilės jėga, tik vieni leidžiasi sugundomi ir suviliojami, o kiti gundo ir vilioja patys. Aš niekada nebūsiu vyro žaisliukas, nors tas vyras būtų ir karalius. Aš pasirinkau tave, Ramzi, o tu pasirinksi mane, nes mudu su tavim – tos pačios padermės.

Dar neatvėsęs po aistringos nakties, praleistos meilužės glėbyje, Ramzis ėjo savo tarnybos būstinės sodu, kai iš raštinės, kurios langai žvelgė į vilkdalgių gėlyną, išlėkė Amenis ir pastojo bičiuliui kelią:

– Man reikia su tavim pasikalbėti!

– Aš noriu miego... Ar negalėtum pakentėti?

– Ne, ne! Tai per daug svarbu.

– Tokiu atveju pirma duok man atsigerti.

– Tau jau paruošti karališki pusryčiai: pienas, šviežia duona, medus ir datulės. Bet pirma karališkasis raštininkas Ramzis turi sužinoti, kad kartu su savo kolegomis jis kviečiamas į priėmimą rūmuose.

– Tu turi omenyje... pas mano tėvą?

– Yra tik vienas Setis.

– Pakviestas į rūmus! Ar tai – dar vienas tavo abejotinas pokštas?

– Pranešti tau svarbias naujienas – viena iš mano pareigų.

– Į rūmus...

Ramzis svajojo vėl susitikti su tėvu; būdamas karaliaus raštininku, jis, be abejo, turės teisę bent trumpai su juo pasikalbėti. Ką jam pasakyti? Pakelti maištą, pareikalauti pasiaiškinti, protestuoti prieš jo elgesį su sūnumi, sužinoti, ko tėvas iš jo reikalauja, paklausti, kokį likimą jis numatė savo sūnui... Dar yra laiko viską apmąstyti.

– Yra dar viena naujiena, bet ne tokia maloni.

– Sakyk.

– Vakar man pristatė juodo rašalo luitelių; du iš jų – labai prastos kokybės. Prieš naudojantis aš visada juos išmėginu, ir man dar neteko to gailėtis.

– Ar tu kartais neperdedi?

– Nė kiek! Aš ketinu tavo vardu ištirti šį reikalą. Karališkasis raštininkas negali taikstytis su tokiais piktnaudžiavimais.

– Daryk, kaip išmanai, ir leisk man pagaliau nors kiek snustelėti.

Saris pasveikino savo buvusį mokinį. Nuo šiol Ramziui nebereikia auklėtojo, pripažinusio, kad jis nerengė auklėtinio sunkiam karališkojo raštininko konkursui. Tačiau mokinio laimėjimas iš dalies buvo priskirtas mokytojui: Sarį paskyrė *Kap*'o vedėju. Šis paskyrimas užtikrino jam ramų, tolygų kilimą karjeros laiptais.

– Prisipažįstu, tu mane nustebinai, bet žiūrėk, kad šis pasiekimas tavęs neapsvaigintų. Jis leido tau ištaisyti neteisybę ir išgelbėti Amenį, argi to negana?

– Nelabai suprantu, ką nori pasakyti.

– Aš atlikau užduotį, kurią tu man buvai patikėjęs: sužinoti, kas tavo draugas, o kas – priešas. Pirmajai kategorijai aš galiu priskirti tik tavo padėjėją. Tavo laimėjimas daug kam sukėlė pavydą, bet tai nesvarbu: svarbiausia – išvykti iš Memfio ir įsikurti Pietuose.

– Ar tik ne mano brolis atsiuntė tave man tai pasakyti?

Saris lyg sumišo, lyg pyktelėjo:

– Tik jau nemanyk, kad čia kokios nors kraupios machinacijos... Bet neik į rūmus. Šis priėmimas – ne tau.

– Aš esu karaliaus raštininkas.

– Patikėk manim: tu ten nei pageidaujamas, nei pageidautinas.

– O jeigu aš imsiu ir užsispirsiu?

– Liksi karališkuoju raštininku, žinoma; bet niekas tau neskirs nei svarbesnio posto, nei svarbių užduočių. Nesipriešink Šenarui – prisišauksi nelaimę.

Norint iškepti keletą tūkstančių įvairiausių rūšių ir formų bandelių bei pyragaičių, į faraono rūmus buvo pristatyta tūkstantis šeši šimtai maišų kviečių. Skanėstams užgerti atgabenta saldaus alaus ir vyno iš oazių. Faraono stalininko uolumo dėka svečiai, pakviesti į priėmimą karaliaus raštininkų garbei, galės smaguriauti kepėjų ir konditerių gardumynais, vos tik nakties danguje sušvis pirmoji žvaigždė.

Ramzis vienas iš pirmųjų atvyko prie plačiai atkeltų gynybinės sienos didžiųjų vartų, kuriuos dieną naktį saugojo Faraono asmens sargyba. Nors kariai atpažino jaunesnįjį Sečio sūnų, jie patikrino Ramzio turimą raštą, liudijantį, kad jis – karališkasis raštininkas, ir tik po to praleido jį į erdvų sodą, kur augo šimtai medžių. Čia buvo labai senų akacijų, atsispindinčių ežero vandenyje. Šen bei ten stovėjo stalai su pintinėmis pyragaičių, bandelių ir vaisių, o ant aukštų staliukų džiugino akį kruopščiai parinktų ir suderintų gėlių puokštės. Patarnautojai, besirūpiną gėrimais, pilstė į alebastro taures alų ir vyną.

Ramzis nenuleido akių nuo centrinio pastato, kur buvo priėmimų salės. Jų sienas dengė glazūruotos keramikos plytelės, ir lankytojai grožėjosi jų mirguliuojančiomis spalvomis. Prieš pradėdamas mokytis *Kap*'e, Ramzis žaisdavo karališkose menėse, o kartą net išdrįso užlipti laiptais į sosto salę, už ką gavo barti nuo žindyvės, maitinusios jį savo pienu, kol Ramziui suėjo treji metai. Jis prisiminė Faraono sostą, stovintį ant pakilimo, simbolizuojančio deivės Maat teisingumą.

Ramzis tikėjosi, kad valdovas priims raštininkus rūmuose, bet jam teko įsitikinti akivaizdžiu faktu: Setis veikiausiai pasitenkins tuo, kad pasirodys rūmų lange, išeinančiame į didelį kiemą, kur visi bus susirinkę, ir pasakys trumpą kalbą, kurioje dar kartą primins, kokios gausios jų priedermės ir kokia sunki atsakomybė.

Kaip pasikalbėti su juo akis į akį tokiomis aplinkybėmis? Kartais faraonas kelioms akimirkoms ateidavo pas pavaldinius ir pats pasveikindavo labiausiai pasižymėjusius. O juk Ramzis nepadarė nė vienos klaidos konkursiniame darbe ir vienintelis iš visų atspėjo mįslę apie raštininko lentelę; todėl dabar jis širdyje pasiruošė drąsiai pažvelgti tėvui į akis ir pasakyti, kaip sūnų slegia jo tylėjimas. Jeigu Ramziui skirta išvykti iš Memfio ir tenkintis menku provincijos raštininko vaidmeniu, tai jis nori išgirsti tą įsakymą iš paties Faraono, ir niekieno kito, lūpų.

Karališkieji raštininkai, jų šeimų nariai ir daugybė dvariškių, niekada nepraleidžiančių nė vieno tokios rūšies priėmimo, gėrė, valgė ir pliauškė niekus. Ramzis paragavo stipraus vyno iš oazių, paskui stipraus alaus; lenkdamas taurę iki dugno, jis pastebėjo porelę, sėdinčią ant akmeninio suolo altanos pavėsyje.

Tai buvo jo brolis Šenaras ir gražioji Izetė.

Plačiai žengdamas, Ramzis bemat atsidūrė šalia jų.

– Ar tau neatrodo, gražuole, kad pats laikas galutinai pasirinkti vieną iš dviejų?

Izetė krūptelėjo, Šenaras liko ramus.

– Mielas brolau, tu labai nemandagus. Argi aš neturiu teisės pasikalbėti su garbinga dama?

– O ji tikrai tokia?

– Nebūk storžievis.

Plykstelėjusi raudoniu, gražioji Izetė pabėgo palikdama brolius akis į akį.

– Tu daraisi nepakenčiamas, Ramzi. Tau čia ne vieta.

– Ar aš ne karališkasis raštininkas?

– Nelabai tuo puikuokis! Be mano sutikimo tu negausi jokios tarnybos.

– Tavo draugas Saris mane apie tai jau įspėjo.

– Mano draugas... Veikiau tavo! Jis bandė apsaugoti tave nuo dar vieno klaidingo žingsnio.

– Nesiartink daugiau prie šitos moters.

– Tu drįsti man grasinti?!

– Jeigu, tavo nuomone, aš nieko nereiškiu, tai man nėra ką prarasti.

Šenaras nutraukė susirėmimą; jo balsas vėl ėmė skambėti saldžiai:

– Tu teisus: moteriai pridera būti ištikimai. Leiskime jai pačiai apsispręsti, gerai?

– Sutinku.

– Linksminkis, jeigu jau esi čia.

– O kada gi kalbės faraonas?

– Ak, tai tu nieko nežinai! Valdovas dabar išvykęs į Šiaurę. Jis įpareigojo mane pasveikinti karališkuosius raštininkus jo vardu. Tavo laimėjimas vertas numatyto apdovanojimo: medžioklės dykumoje.

Šenaras pasišalino.

Iš apmaudo Ramzis vienu mauku išlenkė taurę vyno. Vadinasi, jis nepamatys tėvo, o Šenaras viską surengė taip, kad tik dar labiau jį pažemintų. Dabar Ramzis gėrė nebežiūrėdamas saiko, bet nesidėjo prie besispiečiančių nedideliais būreliais svečių, kurių tušti plepalai jį erzino. Jau apgirtęs, jis netyčia užkliudė išsipusčiusį raštininką.

– Ramzi! Kaip malonu vėl tave matyti!

– Aša... Tu vis dar Memfyje?

– Poryt išvykstu į Šiaurę. Argi tu negirdėjai didžiosios naujienos? Prasidėjo lemiamas Trojos karo etapas. Tie barbarai graikai neatsisakė ketinimo užgrobti Priamo miestą, ir šnekama, esą Achilas nužudęs Hektorą. Kartu su prityrusiais pasiuntiniais aš turėsiu patvirtinti ar paneigti šiuos faktus. Tokia mano pirmoji užduotis. O tu? Netrukus gausi vadovauti kokiai nors stambiai raštinei?

– Dar nieko apie tai nežinau.

– Tavo sėkmė kelia susižavėjimą ir pavydą.

– Aš prie to pripratau.

– Gal kartais norėtum išvykti į užsienį? Ak, atleisk man! Pamiršau, kad ketini vesti. Aš negalėsiu dalyvauti tavo vestuvėse, bet visa širdimi būsiu su tavim.

Čia kažkoks ambasadorius nutvėrė Ašą už rankos ir pasivedėjo į šalį: būsimojo diplomato užduotis buvo beprasidedanti.

Ramzis jautė, kaip jį apima liguistas girtumas; jis pats lygino save su nepaklūstančiu vairui laivu ar su namu, kurio sienos siūbuoja į šalis. Ramzis įdūko, nusviedė taurę ir prisiekė sau, kad daugiau niekada šitaip nenusmuks.

10

Auštant didelis būrys medžiotojų išvyko į vakarų dykumą. Ramzis patikėjo savo šunį Ameniui, pasiryžusiam išsiaiškinti, iš kur ir kokiu būdu į faraono raštinę patenka nekokybiškas rašalas. Jis ketino dieną apklausti visus asmenis, atsakingus už rašalo gamybą, tikėdamasis rasti pėdsaką, padėsiantį jam įvardyti kaltininką.

Šenaras nuo savo neštuvų viršaus atsisveikino su išvykstančiaisiais medžioklėn, kurioje jis nepanoro dalyvauti, ir kreipėsi į dievus, melsdamas jų malonės drąsiems vyrams, turintiems pargabenti gausų laimikį.

Lėkdamas lengvu vežimu, kurį vadeliojo buvęs karys, Ramzis džiaugėsi grįžęs į dykumą. Antilopės bubalai ir oriksai, leopardai, liūtai, panteros, elniai, stručiai, gazelės, hienos, kiškiai, lapės... Dykumoje gyveno įvairiausi gyvūnai, bijantys tik žmogaus.

Medžioklės vadovas viskuo pasirūpino iš anksto: vežimai buvo prikrauti maisto ir ąsočių su šaltu vandeniu, o iš paskos bėgo gerai apmokyti šunys. Buvo numatyta pasiimti net palapines – tam atvejui, jeigu teks vytis kokį nors itin gerą laimikį ligi sutemstant. Medžiotojai apsiginklavo naujais lankais ir pasiėmė daug strėlių. Be to, visi turėjo po lasą.

– Kas tau labiau patinka: užmušti žvėrį ar jį pagauti? – pasiteiravo vadeliotojas.

– Pagauti, – atsakė Ramzis.

– Tuomet imk lasą, o aš – lanką. Norint išgyventi, būtina žudyti; nuo to niekur nepabėgsi. Aš žinau, kas tu esi, Sečio sūnau; bet pavojaus akimirką mes lygūs.

– Netiesa.

– Tu taip įsitikinęs savo pranašumu?

– Iš mudviejų pranašesnis tu, nes esi prityręs, o man tai pirma medžioklė.

Veteranas gūžtelėjo pečiais:

– Gana plepėti. Dairykis aplink ir įspėk mane, jei ką pamatysi.

Nei persigandusi lapė, nei šoklys nenusipelnė vadeliotojo dėmesio: jis paliko tą smulkmę kitiems. Netrukus glaudus medžiotojų būrys išsisklaidė.

Ramzis pastebėjo kaimenę gazelių.

– Puiku! – sušuko jo bendražygis, paragino arklius ir puolė vytis gazeles.

Trys iš jų, senos ar ligotos, atsiskyrė nuo kaimenės ir nubėgo išdžiūvusio upokšnio vaga, vinguriavusia tarp stačių uolėtų krantų.

Vežimas sustojo.

– Teks eiti pėsčiomis.

– Kodėl?

– Žemė labai nelygi, vežimo ratai gali sulūžti.

– Bet juk gazelės mus pralenks! Mes jų nebepavysim!

– Nebijok, aš pažįstu šią vietovę. Jos pasislėps grotoje, ji ne taip toli nuo čia. Ten mes jas lengvai rasime ir užmušime.

Juodu leidosi į kelią, nepaisydami ginklų ir maisto svorio, galvodami tik apie užsibrėžtą tikslą. Ėjo geras tris valandas. Kai karštis pasidarė nepakenčiamas, jie sustojo šešėlyje po uolos iškyšuliu, ant kurio stirksojo augalai mėsingais lapais, ir pasistiprino.

– Pavargai?

– Ne.

– Na, tuomet, be visų kitų, tu turi dar ir dykumos pojūtį: ji arba pakerta kojas, arba suteikia jėgų, kurios atgyja, vos tik pėda paliečia įkaitusį smėlį.

Aplinkinės uolos sproginėjo nuo karščio, atskilę gabalai ritosi šlaitais ir krito ant skaldos, dengiančios išdžiūvusio upelio dugną. Atsidūrus čia, kur plytėjo raudona bevaisė žemė, buvo neįmanoma net įsivaizduoti, kad kažkur teka upė maitintoja, žaliuoja medžiai ir įdirbti laukai. Žmonių pasaulio centre dykuma sudarė kitokį, atskirą pasaulį. Ramzis suvokė ir savo nepatvarumą, ir tą jėgą, kurią stichijos galėjo suteikti tylomis jų besiklausančiai sielai. Dievas sutvėrė dykumą tam, kad žmogus tylėtų ir išgirstų slaptos ugnies balsą.

Senasis karys patikrino strėles su titnago antgaliais. Kitas strėlių galas turėjo pasvarą, kurį sudarė suapvalinti sparneliai, įstatyti į abiejuose koto šonuose įpjautas įrantas.

– Strėlės ne per geriausios, bet mums tiks ir tokios.

– Ar iki grotos dar toli?

– Maždaug valanda kelio. Gal nori grįžti?

– Eime.

Nei gyvatės, nei skorpiono... Atrodė, kad šioje nykioje vietovėje nėra nė vienos gyvos būtybės. Tikriausiai jos įsirausė smėlin arba slepiasi po uolomis laukdamos vakaro vėsos, kad galėtų išlįsti ir nors kiek atsigauti.

– Gelia kairę koją, – pasiskundė Ramzio bendražygis. – Vėl ta sena žaizda ims mane kamuoti. Reikėtų sustoti ir pailsėti.

Sutemo, bet kadaise sužeista koja tebeskaudėjo.

– Miegok, – patarė Ramzio palydovas. – Man skausmas vis tiek neduos užmigti. O jeigu jau pajusiu, kad imu snausti, aš tave pažadinsiu.

Iš pradžių pirmieji saulės spinduliai buvo švelnūs kaip glamonė, tačiau netrukus jie ėmė deginte deginti. Maloni apyaušrio šiluma buvo trumpalaikė: saulė, laimėjusi mūšį prieš tamsą ir prieš gyvastį ryjantį drakoną, demonstravo savo pergalę su tokiu įkarščiu, kad žmonėms reikėjo ieškotis priedangos.

Ramzis pabudo.

Jo bendrakeleivis buvo dingęs. Faraono sūnus liko vienas, be maisto ir be ginklų, už keleto valandų kelio nuo tos vietos, kur medžiotojai išsiskirstė ieškodami laimikio. Ramzis tučtuojau leidosi į kelią, stengdamasis žingsniuoti lygiai ir ritmingai, kad tuščiai neeikvotų jėgų.

Vadeliotojas paliko jaunuolį tikėdamasis, kad šis žus, neatlaikęs tokio žygio per dykumą. Kieno įsakymą jis vykdė? Kas sumanė tuos spąstus, kurie iš anksto apgalvotą žmogžudystę turėjo paversti nelaimingu atsitikimu medžioklės metu? Visi žinojo, kaip greit ir lengvai Ramzis linkęs įsikarščiuoti, tad būtų nesunkiai patikėję, kad jaunasis faraono sūnus, puolęs vytis laimikį, pamiršo bet kokį atsargumą ir pasiklydo dykumoje.

Šenaras... Tai galėjo sugalvoti tik Šenaras, suktas ir kerštingas! Kadangi brolis atsisakė vykti iš Memfio, Šenaras pasiuntė jį į mirties karalystę. Ramzio širdyje užvirė įniršis. Jaunuolis nė negalvojo susitaikyti su tokiu jam numatytu likimu. Puikiai prisimindamas sykį nueitą kelią, Ramzis žengė į priekį atkakliai kaip užkariautojas.

Netikėtai beveik iš po Ramzio kojų nudūmė tolyn pabaidyta gazelė. Netrukus jai iš paskos nušuoliavo antilopė dideliais lenktais ragais, bet prieš nubėgdama ji ilgokai apžiūrinėjo įsibrovėlį. Jeigu čia esama gyvūnų, tai gal kur nors netoliese yra vandens, apie kurį karalaičio palydovas nieko jam nesakė? Dabar Ramziui reikėjo rinktis: arba eiti tuo pačiu keliu, rizikuojant mirti iš troškulio, arba pasikliauti gyvūnais.

Jis pasirinko antrąjį variantą.

Išvydęs tolumoje antilopes, gazeles ir kokių dešimties metrų aukščio medį, Ramzis pasiryžo visuomet klausyti savo intuicijos. Medžio žievė buvo pilka, o lapija vešli. Jis buvo apsipylęs smulkiais kvepiančiais žalsvai geltonais žiedeliais. Prinokę valgomi kiaušinio formos vaisiai būdavo keturių centimetrų ilgio. Dėl švelnaus ir saldaus minkštimo medžiotojai

juos vadino „dykumos datulėmis“. Bet skaniems vaisiams ginti medis turėjo pavojingą ginklą: ilgus tiesius spyglius šviesiai žaliais galiukais. Gražiojo medžio šešėlyje čiurleno vienas iš tų paslaptingų šaltinių, kurie dievui Setui laiminant trykšta iš dykumos gelmių.

Po medžiu sėdėjo kažkoks žmogus. Atsirėmęs nugara į kamieną, jis valgė duoną.

Priėjęs arčiau, Ramzis jį atpažino: tai buvo jo draugą Amenį kankinusių arklininkų vadeiva.

– Te dievai būna tau palankūs, karalaiti; bene būsi pasiklydęs?

Perdžiūvusiomis lūpomis, ištinusiu liežuviu ir deganča galva, Ramzis matė tik pilną gaivaus vandens odinį maišą, stovintį prie kairiosios susivėlusio, apšepusio barzda vyriškio kojos.

– Gal nori gerti? Juo blogiau tau. Kodėl turėčiau eikvoti tokį brangų vandenį duodamas jo žmogui, kuris tuoj mirs?

Tuo metu Ramzis buvo gal tik per kokius dešimt žingsnių nuo išganingojo šaltinio.

– Tu mane pažeminai, nes esi faraono sūnus! Dabar mano pavaldiniai iš manęs šaiposi...

– Meluoti beprasmiška. Kas tau sumokėjo?

Arklininkas piktai nusišiepė.

– Viskas susidėjo krūvon: ir nauda, ir malonumas... Kai tavasis medžioklės palydovas pasiūlė man penkias karves ir dešimt lino rietimų už tai, kad padėčiau tavim atsikratyti, aš, žinoma, sutikau tuoj pat. Žinojau, kad ateisi čia: neatsigėrus žygiuoti tuo pačiu keliu būtų gryna savižudybė. Tu manei, kad gazelės ir antilopės išgelbės tau gyvybę, o jos tave patį pavertė medžiotojo laimikiu.

Niekšas pakilo išsitraukęs peilį.

Ramzis atspėjo, ką galvoja priešas: jis tikisi, kad faraono sūnus elgsis kaip per ankstesniąsias muštynes ir naudosis tais kovos būdais, kurių išmoksta ir taiko kilmingieji. Tačiau beginklio, pavargusio, ištroškusio jaunuolio pastangos imtynių technika atsilaikyti prieš šiurkščią jėgą būtų apgailėtinai menkos.

Tad jam nelieka nieko kita, kaip tik pačiam panaudoti tą brutalią jėgą.

Šiurpiai riktelėjęs, pasitelkęs visą savo energiją, Ramzis puolė arklininką. Nesitikėjęs tokio staigaus puolimo, šis nespėjo pasinaudoti peiliu; nublokštas atgal, jis krito aukštielninkas ant medžio spyglių, kurie susmigo į jo kūną it durklai.

Medžiotojai neturėjo pagrindo jaustis nepatenkinti: jie pagavo dvi gyvas gazeles ir dvi antilopes, kurias vedėsi laikydami už ragų. Šiek tiek aprimusios, jos ryždavosi paėjėti pirmyn, kai joms švelniai plekštelėdavo per pilvą. Vienas medžiotojas nešėsi ant nugaros gazelės jauniklį, kitas laikė už ausų mirtinai persigandusį kiškį. Du vyrai nešė kartį, prie kurios, surišę kojas, prikabino sumedžiotą hieną; šokinėjąs aukštyn šuo veltui stengėsi jai įkąsti. Tie gyvūnai bus atiduoti specialistams, kurie stebės jų įpročius ir mėgins juos prijaukinti. Hienos buvo penimos norint paskui iš jų kepenų pagaminti įvairių patiekalų, ir nors rezultatas buvo menkas, kai kas vis dėlto šio užsiėmimo neatsisakė. Daug kitų medžioklės aukų pateks į šventyklų skerdyklas; iš pradžių paaukota dievams, jų mėsa maitins žmones.

Visi medžiotojai atvyko į susitikimo vietą – visi, išskyrus Ramzį ir jo vadeliotoją. Sunerimęs raštininkas, atsakingas už medžioklę, veltui klausinėjo jos dalyvius stengdamasis gauti kokių nors žinių apie faraono sūnų. Laukti buvo neįmanoma, reikėjo tučtuojau pasiųsti vežimą ieškoti dingusiųjų, bet – kuria kryptimi? Jeigu atsitiko nelaimė, jam teks už tai atsakyti, ir tada galas jo karjerai: nors karalaičiui Ramziui lyg ir nebuvo skirta puiki ateitis, bet jis – faraono sūnus, ir jo dingimas neliks nepastebėtas.

Raštininkas ir du medžiotojai ryžosi laukti dykumoje ligi popietės vidurio. Kiti turėjo grįžti su laimikiu į Nilo slėnį ir sukelti ant kojų dykumos sargybą.

Raštininkas nervingai parašė lentelėje ataskaitą, liko nepatenkintas, nutrynė gipso sluoksnį ir pabandė rašyti iš naujo, bet atsisakė savo sumanymo: jis nepajėgė dangstytis įprastomis formuluotėmis. Kad ir kokį stilių pasirinktum, tiesos nenuslėpsi: dingo du žmonės, ir vienas iš jų – jaunesnysis faraono sūnus.

Kai saulė jau buvo įkopusi į dangaus vidurį, raštininkui pasirodė, kad šviesos sraute jų link lėtai juda kažkieno siluetas. Dykumoje miražai – ne retenybė, tad raštininkas kreipėsi į medžiotojus teiraudamasis, ar jie ką nors mato. Šiedu taip pat buvo įsitikinę, kad link jų eina žmogus.

Išvengusysis pražūties pamažu artinosi. Sulig kiekvienu žingsniu jo bruožai aiškėjo ir ryškėjo.

Ramzis ištrūko iš spąstų.

11

Patogiai įsitaisęs, Šenaras maloningai leido tvarkyti savo rankas ir kojų pėdas žymiems specialistams, išugdytiems rūmų mokykloje. Vyresnysis Sečio sūnus rūpinosi savo išvaizda; valstybės veikėjas ir būsimasis turtingos bei galingos šalies valdovas privalo visuomet atrodyti taip, kad jam nebūtų ką prikišti. Juk rafinuotumas buvo ne kas kita, kaip skiriamasis bruožas civilizacijos, kuri labiausiai vertino higieną, kūno priežiūrą ir jo gražinimą. Šenaras nepaprastai mėgo tas tualeto procedūroms skirtas valandas, kada tarnai, meistrai ir prižiūrėtojai plušėjo prie jo kaip prie brangios statulos. Štai ir šiandien patarnautojai jau iškvėpino jo odą; pats laikas duoti ženklą kirpėjui.

Didžiulės Memfio rezidencijos ramybę sudrumstė garsūs šūksniai. Šenaras atsimerkė.

– Kas ten darosi? Aš neleisiu, kad...

Į prabangų kambarį, skirtą tualetui ir maudynėms, įsiveržė Ramzis.

– Tiesą, Šenarai! Sakyk man tiesą, ir tučtuojau!

Apmaudžiai mostelėjęs, Šenaras liepė manikiūrininkui su pedikiūrininku pasišalinti.

– Nusiramink, mielas brolau; apie kokią tiesą tu kalbi?

– Ar tu pasamdei žudikus, kad jie mane užmuštų?

– Ką tu dabar išsigalvoji?! Tokie įtarimai žeidžia mane ligi širdies gelmių!

– Jų buvo du... Du sąmokslininkai. Vienas nebegyvas, o kitas dingo.

– Papasakok man viską kaip reikiant, susimildamas! Gal pamiršai, kad aš – tavo brolis?

– Jeigu tu kaltas, aš vis tiek tai sužinosiu.

– Kaltas... Ar suvoki, kokius žodžius tu vartoji?

– Mane mėgino nužudyti medžioklėje, į kurią tu mane pakvietei.

Šenaras uždėjo rankas Ramziui ant pečių.

– Mudu su tavim labai skirtingi ir ne kažin kiek vienas kitą mėgstame, aš tai pripažįstu; bet kodėl turėtume nuolat pyktis, užuot susitaikę su tikrove ir mudviem skirtu likimu? Aš tikrai noriu, kad tu išvyktum, nes manau, kad tavo būdas neatitinka dvaro reikalavimų. Bet aš visiškai neketinu tau kenkti. Be to, nekenčiu smurto. Patikėk: aš tau ne priešas.

– Tokiu atveju padėk man ištirti tą įvykį. Reikia surasti vadeliotoją, įviliojusį mane į spąstus.

– Gali manim pasikliauti.

Amenis pavyzdingai rūpinosi savais raštininko reikmenimis: užuot sykį išskalavęs teptukus ir indelį rašalui skiesti, jis plaudavo juos du kartus, o lentelę šveisdavo tol, kol jos paviršius tapdavo lygutėlis. Vos tik senasis grandiklis ir trintukas pasirodydavo jam netinkami, uolusis Amenis keisdavo juos naujais. Nors karališkojo raštininko padėjėjo statusas teikė jam lengvatų, Amenis taupė papirusą naudodamas juodraščiams klinties nuolaužas. Norėdamas gauti ryškiai raudoną ir sodriai juodą atspalvį, jis maišė mineralinius dažiklius sename vėžlio kiaute.

Kai Ramzis pagaliau vėl pasirodė raštinėje, Amenis netvėrė džiaugsmu:

– Aš žinojau, kad tu gyvas ir sveikas! Kitaip būčiau tuoj pat pajutęs, kad tau kažkas atsitiko. O juk aš negaišau laiko veltui. Turėtumei manim didžiuotis.

– Ką tau pavyko atskleisti?

– Mūsų raštinė – sudėtinga įstaiga, ji turi daugybę skyrių, o jų viršininkai linkę labai jautriai reaguoti į menkiausią įtari-

mą... Tačiau tavo vardas ir titulas atvėrė man daug durų. Gal tavęs ir nemėgsta, bet bijo!

Amenio žodžiai sužadino Ramzio smalsumą:

– Kalbėk konkrečiau.

– Rašalo luiteliai – nepaprastai svarbi medžiaga mūsų kraštui: nebus jų – nebus ir rašto, o nebus rašto – nebus ir civilizacijos!

– Bene imsi mane mokyti žinomų dalykų?

– Kaip ir maniau, rašalo gamyba griežtai kontroliuojama; išduodant jį iš sandėlio, kiekvienas luitelis būtinai patikrinamas. Supainioti skirtingos kokybės luitelių visiškai neįmanoma.

– Vadinasi...

– Vadinasi, vyksta nelegali prekyba ir piktnaudžiavimai.

– Ar tau kartais nepasimaišė protas nuo pernelyg įtempto darbo?

Amenis pasipūtė kaip įsižeidęs vaikas:

– Tu niekada nežiūri į mane rimtai!

– Man teko užmušti žmogų, kitaip jis būtų užmušęs mane.

Ramzis papasakojo bičiuliui savo tragišką nuotykį. Amenis klausėsi jo nuleidęs galvą.

– Aš turėjau pasirodyti tau juokingas su savo rašalo luiteliais... Dievai tave sergsti. Jie niekada tavęs neapleis.

– Būtų gerai, jei jie tave išgirstų.

Nendrinę trobelę gaubė šilta naktis; čia pat esančio kanalo krante kvarkė varlės. Ramzis nutarė laukti gražiosios Izetės visą naktį. Jeigu ji neateis, jis daugiau niekad su ja nebesusitiks. Ramzis vėl išgyveno tą įvykį, kurio metu, gindamas savo gyvybę, jis nustūmė arklininką ant jį pervėrusių medžio spyglių; jo poelgį diktavo ne protas: Ramzis pakluso kažkokiai paslaptingai jį apėmusiai liepsnai, dešimteriopai padidinusiai jo jėgas. Iš kur ji sklido, toji mįslinga ugnis – iš anapus? O gal ji perteikė dievo Seto, kurio vardu vadinosi ir Ramzio tėvas, galybę?

Ligi tol Ramzis manė, kad jis pats bus savo gyvenimo šeimininkas, kad galės mesti iššūkį dievams bei žmonėms ir nugalėti bet kokioje kovoje. Tačiau jis pamiršo, kokią kainą tenka už tai sumokėti, pamiršo mirtį – mirtį, kurią savo rankomis suteikė kitam. Visai to nesigailėdamas, jis pats savęs klausė, ar ši drama padarys galą jo svajonėms, ar ji tėra riba, kurią įveikęs jis įžengs į naują savo gyvenimo tarpsnį.

Sulojo valkataujantis šuo: prie trobelės kažkas artinosi.

Ramzis pagalvojo, kad pasielgė neatsargiai, atėjęs čia: kol nerastas nusamdęs arklininką vadeliotojas, faraono sūnaus gyvybei gresia nuolatinis pavojus. Galbūt vadeliotojas susekė Ramzį ir nusprendė užpulti jį su ginklu rankose šioje nuošalioje vietoje?

Ramzis jautė, kaip užpuolikas artinasi; net jo nematydamas, jis tiksliai žinojo, koks nuotolis juodu skiria. Ramzis būtų galėjęs nupąsakoti kiekvieną užpuoliko judesį; jis aiškiai įsivaizdavo, kokį atstumą įveikia kiekvienas tylus besiartinančiojo žingsnis. Vos tik šis prisėlino prie įėjimo į trobelę, Ramzis puolė į lauką ir pargriovė įsibrovėlį ant žemės.

– Kodėl tiek smurto, mano valdove?!

– Izetė! Ko sėlinai it vagilė?

– Ar pamiršai, kaip buvome susitarę? Svarbiausia – kad niekas mūsų nepamatytų.

Ji apkabino mylimąjį, kuris jau degė geismu.

– Jeigu pradėjai puolimą, tęsk jį.

– Ar pasirinkai? Kuris iš mudviejų – aš ar Šenaras?

– Juk aš atėjau pas tave – argi tai ne atsakymas?

– Ar tu dar susitiksi su Šenaru?

– Kodėl tu vis šneki ir šneki?

Izetė vilkėjo tik plačią tuniką, užsimetusi ją ant nuogo kūno. Ji pamiršo viską, išskyrus tai, kad trokšta Ramzio glamonių – Ramzio, kurį beprotiškai įsimylėjo. Iš tiesų beprotiškai, jeigu jau buvo pasiruošusi pamiršti savo ketinimą ištekėti už

būsimojo Egipto valdovo. Vien Ramzio grožis nebūtų sukėlęs jai tokios aistros; jaunajam karalaičiui buvo būdinga jėga, kurios jis pats nesuvokė, bet būtent ji taip apkerėjo Izetę, kad pakirto net jos sugebėjimą samprotauti. Kaip Ramzis panaudos tą savo jėgą? Galbūt jam patiks naikinti, o ne kurti? Valdžia priklausys Šenarui, bet jis atrodo toks senas ir nuobodus! Gražioji Izetė per daug mėgo jaunystę ir meilę, kad būtų galėjusi atsisakyti jų anksčiau laiko.

Aušra užklupo juos vis dar apsikabinusius; Ramzis netikėtai švelniai glostė meilužės plaukus.

– Kalbama, kad medžioklės metu tu nužudei žmogų.

– Jis pirmas bandė mane nužudyti.

– Už ką?

– Iš keršto.

– Ar jis žinojo, kad tu – faraono sūnus?

– Žinojo, bet mane lydėjęs vadeliotojas buvo jam dosniai užmokėjęs.

Sunerimusi gražioji Izetė staigiai pakilo.

– Ar jį sugavo?

– Dar ne. Aš daviau parodymus, dabar jo ieško.

– O jeigu tai...

– Sąmokslas? Šenaras tai paneigė, ir man pasirodė, kad jis kalba nuoširdžiai.

– Pasisaugok: jis gudrus niekšas.

– Ar tu tikra, kad pasirinkai teisingai?

Apkabinusi Ramzį, Izetė apibėrė jį bučiniais, tokiais pat karštais kaip tekančios saulės spinduliai.

Amenio kabinetas buvo tuščias. Jo šeimininkas nepaliko raštelio su pranešimu, kur jis išėjo ir kada grįš. Ramzis buvo tikras, kad jo padėjėjas neatsisakė ketinimo atskleisti netinkamų rašalo luitelių paslapties; būdamas atkaklus ir pedantiškas, Amenis negalėjo susitaikyti su tokiu piktnaudžiavimu. Jis ne-

siliaus ieškojęs teisybės, kol jos neras ir kaltininkas nebus nubaustas. Beprasmiška net mėginti pažaboti jo įkarštį: nepaisant gležno kūno sudėjimo, Amenis gebėdavo išvystyti stebėtinai aktyvią veiklą, kai norėdavo žūtbūt pasiekti užsibrėžtą tikslą.

Ramzis nuėjo pas sargybos viršininką, atsakingą už nusikaltėlio sulaikymą ir vadovavusį savo kolegų veiklai, – deja, nesėkmingai. Nelemtasis vadeliotojas dingo kaip į vandenį, ir viešosios tvarkos sergėtojams nepavyko aptikti jokio rimtesnio pėdsako. Faraono sūnus neslėpė savo nepasitenkinimo, nors aukštasis pareigūnas pažadėjo jam padaryti viską, kad nusikaltėlis būtų kuo greičiau surastas.

Nusivylęs Ramzis nutarė pats imtis tyrimo. Jis nuvyko į Memfio kareivines, kur buvo laikoma daug karo ir medžioklės vežimų, reikalingų nuolatinės priežiūros. Kaip karališkasis raštininkąs, Ramzis panoro pasikalbėti su vienu iš savo kolegų, kuris buvo įpareigotas sudaryti vertingųjų vežėčių sąrašą. Norėdamas sužinoti, ar pabėgęs vadeliotojas čia dirbo, Ramzis smulkiai nupasakojo, kaip jis atrodė.

Pareigūnas nusiuntė Ramzį pas arklidžių prižiūrėtoją, vardu Bakhenas.

Šis apžiūrinėjo širmą arklį, per jauną kinkyti, ir barė vadeliotoją kaltindamas jį žiaurumu. Bakhenas buvo tvirtas kokių dvidešimties metų vyras; jo negražų kvadratinį veidą rėmino trumpa barzda, o abiejų rankų žastus puošė varinės apyrankės. Plūsdamas vadeliotoją, Bakhenas kapote kapojo žodžius, tardamas juos žemu, kimiu balsu.

Prasikaltėliui pasišalinus, prižiūrėtojas paglostė arklį, žvelgiantį į jį dėkingomis akimis.

Jaunuolis kreipėsi į Bakheną:

– Aš esu Ramzis, faraono sūnus.

– Tuo geriau tau.

– Man reikia kai ką sužinoti.

– Eik pas tvarkos sergėtojus.

– Tik tu gali man padėti.

– Vargu bau.

– Aš ieškau vieno vadeliotojo.

– Man rūpi tik arkliai ir vežimai.

– Žmogus, kurio aš ieškau, – pabėgęs nusikaltėlis.

– Tai ne mano reikalas.

– Tu nori, kad jis paspruktų?

Bakhenas metė į Ramzį žvilgsnį, kupiną įtūžio:

– Ar tik nekaltini manęs bendrininkavimu? Faraono tu sūnus ar ne, geriau skuosk iš čia, ilgai nelaukęs!

– Nesitikėk, kad aš maldausiu atsakymo.

Bakhenas nusikvatojo:

– Tu vis dar čia?

– Tu kažką žinai, ir man tai pasakysi.

– Įžūlumo tau netrūksta.

Staiga sužvengė kažkuris arklys. Sunerimęs Bakhenas puolė prie nuostabiai gražaus tamsiai rudo žirgo, kuris pašėlusiai spardėsi mėgindamas atlaisvinti virvę, veržiančią jam kaklą.

– Ramiau, gražuoli, ramiau!

Atrodė, kad Bakheno balsas tikrai apramino eržilą; prižiūrėtojui pavyko prieiti prie žirgo, sužavėjusio Ramzį savo grožiu.

– Kuo jis vardu?

– „Dievas Amonas paskelbė jį esant bebaimį“. Tai mano mėgstamiausias žirgas.

Ramziui atsakė ne Bakhenas. Išgirdęs tą balsą, suskambusį jam už nugaros, Ramzis sustingo kaip įbestas.

Tada atsigręžė ir nusilenkė savo tėvui, faraonui Sečiui.

12

– Mes išvykstame, Ramzi.

Faraono sūnus nepatikėjo savo ausimis; tačiau negalėjo paprašyti tėvą pakartoti tuos tris ką tik ištartus stebuklingus žodžius. Ramzis buvo toks laimingas, kad trumpam net užsimerkė.

Setis jau ėjo prie savo žirgo, kuris visiškai nurimo. Faraonas jį atrišo. Žirgas nusekė jam iš paskos ir leidosi pakinkomas į lengvą vežimą. Prie pagrindinių vartų į kareivines budėjo valdovo asmens sargyba.

Ramzis įlipo vežiman ir atsistojo tėvo kairėje.

– Imk vadžias.

Puikuodamasis it koks užkariautojas, Ramzis vadeliojo karališkąjį vežimą ligi prieplaukos, kur stovėjo laivynas, pasiruošęs išplaukti į pietus.

Ramziui nebuvo kada įspėti Amenį apie savo išvykimą iš Memfio. O ką pagalvos gražioji Izetė, sužinojusi, kad jis kažkur dingo po jų meilės pasimatymo nendrių trobelėje? Bet ką visa tai reiškė, palyginti su tuo, kad jam teko tokia netikėta laimė: plaukti faraono laivu, kuris skriste skriejo pirmyn, nešamas stipraus šiaurės vėjo!

Kaip karališkasis raštininkas, Ramzis buvo įpareigotas aprašyti ekspediciją ir pildyti laivo žurnalą, nepraleidžiant nė menkiausios smulkmenos. Jis uoliai vykdė savo pareigas gėrėdamasis dar nematytais gamtovaizdžiais. Aštuoni šimtai kilometrų skyrė Memfį nuo Gebel-Zilzilės, galutinio kelionės tikslo. Ji truko septyniolika dienų, ir visą tą laiką faraono sūnus

be atvangos žavėjosi Nilo pakrančių grožiu, ramiais kaimeliais, pastatytais ant upę juosiančių kalvų, mirguliuojančiais Nilo vandenimis. Prieš jo akis driekėsi Egiptas: visuomet toks pat, mylįs gyvenimą, sugebąs kurti nemarų grožį iš pačių paprasčiausių formų.

Kelionės metu Ramzis nė karto nematė tėvo. Dienos lėkė nepastebimai, laivo žurnalas storėjo. Šeštaisiais Sečio viešpatavimo metais tūkstantis karių, akmentašių ir jūreivių išsilaipino Gebel-Zilzilėje, kur buvo svarbiausios šalyje smiltainio skaldyklos. Šioje vietoje kalvotų krantų suspausta upės vaga siaurėjo, o vanduo pavojingai sūkuriavo, todėl laivai čia dažnai apsiversdavo, o žmonės nuskęsdavo.

Stovėdamas laivo pirmagalyje, Setis stebėjo, kaip laksto ekspedicijos nariai. Laivų įgulų viršininkams vadovaujant, jie nešė į krantą dėžes su maistu ir įrankiais. Žmonės dainavo ar šūkčiojo ragindami vienas kitą, bet darbo tempas visą laiką liko spartus.

Prieš darbo dienos pabaigą karaliaus šauklys pranešė, kad Jo Didenybė skirs kiekvienam darbininkui po penkis svarus duonos per dieną, ryšelį daržovių, porciją keptos mėsos, sezamo aliejaus, medaus, figų, vynuogių, džiovintų žuvų, vyno ir po du maišus grūdų mėnesiui. Žinia apie davinio padidinimą pridėjo jėgų, ir kiekvienas pasiryžo dirbti kuo geriau.

Akmentašiai vieną po kito kėlė iš skaldyklos smiltainio blokus, iš pradžių iškirtę uolienoje siaurus griovelius, kad galėtų atskirti reikiamą luitą nuo ištisinės uolos. Jų darbe viskas turėjo būti griežčiausiai numatyta ir išmatuota; brigadininkai surasdavo akmens gyslas ir atitinkamai sužymėdavo smiltainį, kad tais ženklais vadovautųsi darbininkai. Kartais, kai buvo norima atskelti ypač didelius luitus, uolienoje iškaldavo siaurus plyšius, į kuriuos įvarydavo sauso ir kieto medžio pleištus. Laistomi vandeniu, pleištai brinko, plėtėsi ir taip spaudė uolieną, kad atskeldavo reikiamo dydžio gabalą.

Kai kurie blokai buvo aplyginami ir nušlifuojami čia pat, kitus užkeldavo ant specialių rogučių, išteptų dumblu, kad geriau slystų, ir nuolaidžiu šlaitu nustumdavo iki upės kranto. Iš ten laivai gabendavo juos į šventyklų statybvietes.

Ramzis neišmanė, ko griebtis: kaip aprašyti nesiliaujantį darbininkų triūsą ir spėti sudaryti jų darbo vaisių sąrašą? Pasiryžęs nepriekaištingai įvykdyti savo užduotį, jis pasistengė kuo geriau susipažinti su akmenskaldžių darbo būdais ir įpročiais. Ramzis pamėgo tuos atžarius žmones. Jis stengėsi jiems neįkyrėti, išmoko jų kalbą ir ženklus, būdingus jų brolijai. Kai jie surengė Ramziui išbandymą, patikėję jam kaltą ir medinį plaktuką, jis taip įgudusiai nutašė savo pirmąjį akmenį, kad nustebino net tuos, kurie buvo nedraugiškiausi jo atžvilgiu. Ramzis jau seniai atsisakė savo prabangaus lininio apdaro, vietoj jo ryšėjo šiurkščios odos prikyštę. Jam netrukdė nei karštis, nei srūvantis prakaitas. Skaldyklų pasaulis viliojo jį kur kas labiau nei dvaras; bendraudamas su šiais teisingais ir nuoširdžiais žmonėmis, kuriems neleido sukčiauti pati jų apdorojama medžiaga, Ramzis atsikratė tuštybės, būdingos išsilavinusiam turtuoliui, ir apsisprendė: jis liks čia, su akmentašiais, susipažins su jų amato paslaptimis ir gyvens kaip jie. Būdamas toli nuo miesto ir tuščios jo prabangos, jis stiprės kūnu ir siela pats parinkdamas dievams skirtus smiltainio luitus.

Štai ką norėjo jam pasakyti tėvas: reikia pamiršti paauksuotą vaikystę, dirbtinį išsilavinimą ir po negailestinga skaldyklos saule atrasti savo tikrąją prigimtį. Jis klydo manydamas, kad susitikimas su laukiniu buliumi turi parodyti jam kelią į sostą. Setis išsklaidė jo iliuzijas, suteikęs galimybę suvokti savo tikruosius gebėjimus.

Ramzis neturėjo jokio noro gyventi kaip kilmingas žmogus, supančiotas įpročių ir negalįs nė akimirkos apsieiti be daugybės patogumų. Tokiam vaidmeniui kur kas labiau tiktų Šena-

ras. Pragiedrėjęs ir nurimęs Ramzis išsitiesė ant laivo denio, klaidžiodamas akimis po žvaigždėtą dangų, ir nejučia užmigo.

Akmens skaldykloje, iš kur tik vakar buvo išgabenta daugybė smiltainio luitų, tvyrojo neįprasta tyla. Akmentašiai paprastai imdavosi darbo vos išaušus, norėdami pasinaudoti rytmečio vėsa; kodėl gi šiandien nematyti brigadininkų, kodėl jie nesušaukė darbininkų?

Neatsispyręs vietovės kerams, faraono sūnus žingsnis po žingsnio ėjo tolyn tyliais koridoriais, kuriems smiltainio uolos atstojo sienas. Dabar tos uolos tapo jo dalimi; nuo šiol jis nematys nieko kita, išskyrus čia lygų, čia grublėtą smiltainio paviršių. Ramzis mėgavosi nuo jo dvelkiančia ramybe, kol jos nesudrumstė įrankių keliamas triukšmas.

Eidamas tuo labirintu gilyn, jaunuolis orientavosi pagal akmenyse iškaltus ženklus, kuriais kiekvienos brigados darbininkai buvo pažymėję savo teritoriją. Ramziui knietėjo kuo greičiau nusimesti karališkojo raštininko apdarus ir gyventi taip, kaip gyvena jo bičiuliai akmentašiai, dalytis su jais džiaugsmais ir vargais, visiems laikams pamiršti neturinčio ką veikti kilmingojo dykinėjimą.

Akmens skaldykla baigėsi uoloje iškalta koplyčia. Į kairę nuo įėjimo kilo stela su įrašu, garbinančiu tekančią saulę. Stovėdamas veidu į šventą akmenį ir iškėlęs aukštyn ištiestus į priekį delnus, faraonas Setis meldėsi atgimstančiai šviesai, kurios spinduliai vis drąsiau sklaidė skaldyklos prieblandą.

Ramzis atsiklaupė klausydamasis tėvo tariamų žodžių.

Baigęs maldą, Setis atsigręžė į sūnų:

– Ko tu čia ieškai?

– Savo gyvenimo kelio.

– Sutvėrėjas atliko keturis tobulus darbus, – pareiškė Faraonas. – Jis paleido pasaulin keturis vėjus, kad kiekviena būtybė kvėpuotų, kol gyva; jis sukūrė vandenį ir potvynį, kad var-

guolis galėtų juo naudotis lygiai taip pat kaip turtingasis; jis sutvėrė žmogų, panašų į savo artimą; galiausiai jis įrašė žmogaus širdin prisiminimą apie Vakarus ir apie gyvenimą anapus, kad Nematomajam būtų atnašaujamos aukos. Bet žmonės sulaužė Sutvėrėjo priesaką ir nesiliovė darkę jo darbo vaisių. Ar tu priklausai tai aibei?

– Aš... Aš nužudžiau žmogų.

– Ar tavo gyvenimo prasmė – naikinti?

– Aš gyniausi, man vadovavo kažkokia paslaptinga jėga!

– Tokiu atveju prisiimk atsakomybę už savo poelgį, susitaikyk su tuo faktu ir neverkšlenk.

– Aš noriu rasti tikrąjį kaltininką.

– Neeikvok jėgų trumpalaikiams įgeidžiams. Ar esi pasiruošęs aukoti Nematomajam?

Faraono sūnus linktelėjo galva.

Setis įėjo į koplyčią ir išsyk grįžo nešdamasis glėbyje auksaspalvį šùnį. Ramzio veidas nušvito plačia šypsena:

– Budriau!

– Tai juk tavo šuo?

– Taip, bet...

– Paimk akmenį, suknežink šuniui galvą ir paaukok jį šios skaldyklos dvasiai. Taip tu apsivalysi nuo smurto, kurį įvykdei.

Faraonas paleido šunį, kuris puolė prie savo šeimininko ir ėmė linksmai šokinėti aplink jį.

– Tėve...

– Daryk, kas pasakyta.

Budriaus akys prašyte prašė, kad jį paglostytų.

– Aš atsisakau tai daryti.

– Ar supranti, ką tavo atsisakymas reiškia?

– Aš noriu prisidėti prie akmentašių bendrijos ir niekada negrįžti į rūmus.

– Tu atsisakai savo padėties dėl šuns?

– Jis pasitikėjo manimi. Aš privalau jį ginti ir globoti.

– Eik paskui mane.

Pasukę siauru takeliu, vinguriuojančiu kalvos šlaitu, Setis, Ramzis ir Budrius užsikabarojo ant uolėto iškyšulio, pakibusio virš skaldyklos.

– Jei būtum užmušęs savo šunį, tai pasirodytum esąs niekšiškiausias iš visų naikintojų. Atsisakęs tai padaryti, tu įveikei dar vieną kelio atkarpą.

Ramzis netvėrė džiaugsmu:

– Čia aš parodysiu, ko esu vertas!

– Klysti.

– Aš sugebu sunkiai dirbti!

– Tokios akmens skaldyklos kaip šita užtikrina mūsų civilizacijos ilgaamžiškumą. Valdovas privalo dažnai jas lankyti ir tikrinti, ar akmenskaldžiai ir akmentašiai tebesilaiko savo darbo taisyklių, kad dievų buveinės išliktų ir būtų puošiamos bei gražinamos. Išmokti valdyti galima tik bendraujant su amatininkais: akmuo ir medis nemeluoja. Egiptas kuria Faraoną, o Faraonas kuria Egiptą; jis visą laiką stato, nes pastatyti per amžius išliksiančią šventyklą ir sutelkti per amžius gyvuosiančią tautą – patys didingiausi darbai, kokiems gali įkvėpti meilė.

Kiekvienas Sečio žodis buvo lyg akinąs žaibas, nutvieskiąs savo šviesa Ramzio sielą ir protą. Jis jautėsi kaip ištroškęs keliautojas, pagaliau priėjęs gaivaus vandens šaltinį ir godžiai malšinąs savo troškulį.

– Tad mano vieta tikrai čia.

– Ne, sūnau. Gebel-Zilzilė tėra smiltainio skaldykla. Tau reikia pamatyti, kaip išgaunamas granitas, alebastras, klintys ir kitos uolienos. Tu negali pasinaudoti jokiu prieglobsčiu, net jei tai būtų akmentašių bendrija. Laikas grįžti į šiaurę.

13

Amenis rūšiavo surinktus duomenis erdviame kambaryje, kuriuo jam buvo leista naudotis. Šen bei ten pasiknaisiojęs ir apklausęs begalę daugiau ar mažiau plepių smulkių valdininkėlių, Ramzio padėjėjas džiaugėsi gautais rezultatais. Tarsi šuo pėdsekys, besivadovaująs savo instinktu, Amenis jautė, kad jis labai netoli tiesos. Be jokios abejonės, buvo sukčiaujama, tačiau kam ėjo tokiu būdu gautas pelnas? Jaunasis raštininkas buvo pasiryžęs eiti ligi galo ir pasiekti, kad kaltininkas būtų nubaustas, jei tik jam pavyks rasti bent vieną svarų įkaltį.

Ameniui beskaitant medinėje lentelėje pasižymėtas pastabas, į Ramzio būstinę įsiveržė gražioji Izetė ir įsibrovė į jo padėjėjo kabinetą.

– Kur Ramzis? – užpuolė ji Amenį.

– Nežinau.

– Netikiu!

– Ir vis dėlto tai tiesa.

– Sako, kad Ramzis neturi nuo tavęs paslapčių.

– Mes draugai, bet jis išvyko iš Memfio, nieko man apie tai nepasakęs.

– Tai neįmanoma!

– Aš nemeluočiau, net ir norėdamas padaryti jums paslaugą.

– Atrodo, tu visai nesijaudini.

– Kodėl aš turėčiau jaudintis?

– Tu žinai, kur jis, bet nenori man pasakyti!

– Jūs mane kaltinate visai be reikalo.

– Be jo, tavęs nėra kam apginti.

– Ramzis grįš, galite būti tikra: jeigu jam būtų nutikusi ko-

kia nelaimė, būčiau tai pajutęs, nes mudu sieja nematomas ryšys. Todėl aš ir nesijaudinu.

– Tu ką, tyčiojiesi iš manęs?

– Jis grįš.

Dvare sklido neaiškūs ir prieštaringi gandai. Vieni tvirtino, kad Setis ištrėmė Ramzį į Pietus, kiti teigė, kad faraono sūnus gavo užduotį prieš būsimąjį potvynį patikrinti užtvankų būklę. Gražioji Izetė nesiliovė pykusi: meilužis ją skaudžiai pajuokė, tiesiog pasityčiojo iš jos! Atėjusi į nendrių trobelę, kur juodu susitikinėdavo, ir nieko ten neradusi, ji pamanė, kad tai pokštas, ir keliskart pašaukė Ramzį vardu, tačiau veltui: niekas neatsiliepė. Jai pasirodė, kad aplink knibžda rupūžės, gyvatės bei valkataują šunys, ir persigandusi Izetė tekina puolė namo.

Ji pati sau atrodė juokinga, ir vis per tą jauną akiplėšą Ramzį... Bet ji taip dėl jo nerimavo! Jei Amenis nemelavo, Ramzis pateko į spąstus.

Tik vienas žmogus galėjo žinoti tiesą.

Šenaras baigė pusryčiauti. Puikiai paruošta kepta putpelė suteikė jam didžiulį malonumą.

– Mieloji Izete! Kaip smagu jus matyti... Gal paragausite kartu su manimi šios figų tyrės? Nenoriu girtis, bet ji tikrai skaniausia visame Memfyje.

– Kur slepiasi Ramzis?

– Mieloji, švelnioji mano bičiule... Iš kur man žinoti?

– Ar būsimasis valdovas gali sau leisti nežinoti tokių smulkmenų?

Jausdamasis pamalonintas, Šenaras šyptelėjo:

– Žaviuosi jūsų proto įžvalgumu.

– Kalbėkite gi, prašau jūsų.

– Malonėkite atsisėsti ir paragauti šios tyrės – tikrai nesigailėsite.

Izetė pasirinko patogią kėdę su žalia pagalvėle.

– Likimas apdovanojo mus suteikdamas ypatingą padėtį; kodėl gi mums to nepripažinus?

– Nelabai jus suprantu, Šenarai.

– Juk mes puikiai sutariame, tiesa? Užuot susiejus savo gyvenimą su mano broliu, jums derėtų gerai pamąstyti apie savo ateitį.

– Na, ir kokią gi jūs ją įsivaizduojate?

– Kaip puikų gyvenimą šalia manęs.

Gražioji Izetė įdėmiai nužvelgė vyresnįjį faraono sūnų. Jis stengėsi būti elegantiškas, patrauklus, orus, jau dabar įsijautęs į savo būsimąjį vaidmenį, bet nė iš tolo neturėjo kerinčio Ramzio grožio.

– Ar jūs tikrai norite žinoti, kur yra mano brolis?

– Kaip tik to aš ir noriu.

– Bijau jus nuliūdinti.

– Tiek tò, rizikuokite.

– Pasikliaukite manimi, ir aš apsaugosiu jus nuo nusivylimo.

– Tikiuosi esanti pakankamai tvirta, kad jį išgyvenčiau.

Šenaras atrodė labai susikrimtęs:

– Ramzis buvo paimtas raštininku į ekspediciją, išvykusią į Gebel-Zilzilės smiltainio skaldyklą. Jo pareiga – parašyti ataskaitą apie ten vykstančius darbus. Ši kaip reta menka ir nuobodi užduotis privers jį praleisti daug mėnesių su akmentašiais ir įsikurti Pietuose. Mano tėvas dar kartą įrodė, kad puikiai pažįsta žmones: jis paskyrė mano brolį į vietą, kuri kaip tik jam tinka. O dabar gal pasikalbėkime apie bendrą mudviejų ateitį?

– Šenarai, aš tiesiog nebeturiu tam jėgų, aš...

– Juk aš jus perspėjau.

Jis atsistojo ir paėmė Izetę už dešinės rankos.

Mergina net krūptelėjo iš pasišlykštėjimo. Taip, Ramzis nustumtas į užkulisius; taip, Šenaras taps valdovu. Jo meilė at-

neš laimingai išrinktajai turtus ir šlovę. Ne be reikalo dešimtys kilmingų mergelių svajoja ištekėti už sosto įpėdinio...

Šiurkščiai ištraukusi savo ranką, Izetė pasitraukė toliau nuo Šenaro:

– Paleiskite mane!

– Neatsisakykite savo laimės.

– Aš myliu Ramzį.

– Kuo čia dėta meilė?! Ji man nerūpi; jūs taip pat ją pamiršite. Aš prašau jus būti gražią, padovanoti man sūnų ir tapti pirmąja Egipto dama. Abejoti būtų tikra beprotybė.

– Tada laikykite mane beprote.

Šenaras ištiesė į ją ranką:

– Neišeikite! Antraip...

– Kas tuomet?

Apvalus Šenaro veidas staiga tapo grėsmingas:

– Mudviem su jumis tapti priešais – kaip apmaudu, kaip gaila, ir... kaip kvaila! Kreipiuosi į jūsų protą, Izete.

– Sudie, Šenarai. Jūs einate savo keliu, manasis irgi jau aiškus.

Memfis buvo judrus ir triukšmingas miestas. Į uostą, kur virte virė gyvenimas, iš pietų ar iš šiaurės atplaukdavo daugybė prekybinių laivų. Išplaukiančius laivus griežtai kontroliavo vietinė valdžia, atsakinga už upių prekybą. Visa armija raštininkų tikrino laivų krovinius. Viename iš daugelio sandėlių buvo sukrautos rašymo priemonės, įskaitant ir šimtus rašalo luitelių.

Amenis pasinaudojo tuo, kad yra jaunesniojo faraono sūnaus padėjėjas, ir gavo leidimą juos apžiūrėti. Ypatingą dėmesį jis skyrė pirmarūšei produkcijai; tačiau jo paieškos nedavė jokio rezultato.

Pasukęs siauromis gatvelėmis, kur grūdosi minios žioplių ir gausybė asilų, gabenančių vaisius, daržoves ar maišus grūdų, Amenis, naudodamasis mažu ūgiu ir gležnu kūno sudėjimu,

prasiskynė kelią iki kvartalo prie pat Ptaho šventyklos, kurią pastatė faraonas Setis: didingi rausvo granito kolosai, iškilę prie septyniasdešimt penkių metrų pločio pilono, liudijo čia esant šventenybės. Jaunasis raštininkas mėgo senąją sostinę, kurią įkūrė faraonas Menas, sujungęs Šiaurę ir Pietus. Miestas buvo panašus į taurę, patikėtą auksinės deivės globai. Kaip malonu buvo grožėtis jo ežerais, kur augo lotosai, ar svaigintis jo aikštėse tvyrančiais gėlių kvapais; o kaip smagu valandėlę kitą padykinėti ir atsipūsti, prisėdus po vešlia medžių lapija, ir gėrėtis Nilu! Deja, dabar buvo visai ne laikas dykinėti. Palikęs nuošalyje arsenalą, kur buvo kraunami įvairiems armijos daliniams skirti ginklai, Amenis įėjo į dirbtuvę, kur buvo gaminami rašalo luiteliai geriausioms miesto mokykloms.

Jį priėmė gana šaltai, bet kai Amenis paminėjo Ramzio vardą, jam buvo leista peržengti slenkstį ir apklausti amatininkus. Vienas iš jų, jau senyvo amžiaus ir, matyt, dėl to besiruošiąs pasitraukti iš darbo, pasirodė labai linkęs padėti ir pareiškė apgailestaująs dėl kai kurių gamintojų nerūpestingumo. Liūdniausia, kad kaip tik jie sulaukė paskatinimo iš rūmų. Paleidęs į darbą visą savo gražbylystę ir sugebėjimą įtikinėti, Amenis gavo vienos dirbtuvės adresą. Ji buvo šiauriniame kvartale, anapus baltų senosios tvirtovės sienų.

Jaunasis raštininkas apėjo perpildytas krantines ir kirto kvartalą Ankh-taui, kurio pavadinimas reiškė „Abiejų žemių gyvybė“*. Paėjėjęs palei vienas iš kareivinių, Amenis atsidūrė tirštai gyvenamame priemiestyje, kur didelės vilos kilo šalia mažų dviaukščių namelių ir amatininkų krautuvėlių. Jis keliskart pasiklydo, bet padedamas namų šeimininkių, kurios šnekučiavosi tarpusavyje tuo pat metu šluodamos gatveles, galų gale rado dirbtuvę, kurioje ketino apsilankyti. Kad ir kaip tektų

* Kitaip tariant, Aukštutinio ir Žemutinio Egipto. Išsidėstęs jų susijungimo vietoje, Memfis buvo šalies pusiausvyros centras.

pavargti, Amenis buvo pasiryžęs apeiti visą Memfį, nes buvo tikras, kad mįslės raktą jis ras tik ten, kur gaminami rašalo luiteliai.

Ant slenksčio stovėjo gauruotas kokių keturiasdešimties metų vyriškis, apsiginklavęs lazda.

– Būk sveikas. Ar galiu įeiti?

– Tai uždrausta.

– Aš esu karališkojo raštininko padėjėjas.

– Eik savo keliu, mažyli.

– Tas karališkasis raštininkas vardu Ramzis. Jis – faraono Sečio sūnus.

– Dirbtuvė uždaryta.

– Tada tuo labiau tu gali man leisti ją apžiūrėti.

– Man įsakyta nieko neleisti.

– Būdamas sukalbamesnis, tu išvengsi oficialaus skundo.

– Nešdinkis.

Ameniui pasidarė baisiai apmaudu, kad jis toks menkutis. Štai Ramzis be jokio vargo kilstelėtų tą storžievį nuo žemės ir sviestų jį į kanalą. Ką gi, jeigu jam trūksta jėgų, tai jis imsis gudrybės.

Amenis atsisveikino su sargybiniu ir apsimetė nueinąs. Tačiau, užuot grįžęs atgal į miestą, jis pasuko už kampo, pamatė kopėčias ir užlipo jomis ant šalia dirbtuvės stūksančio javų sandėlio stogo. Sutemus jis įlindo į dirbtuvę pro pastogės langelį, uždegė lempą, stovėjusią ant lentynos, ir ėmė apžiūrinėti gaminių atsargas. Pirmoji rašalo luitelių eilutė jį nuvylė: jie buvo puikios kokybės. Bet antroje eilutėje sudėti luiteliai, nors pažymėti kontrolės ženklu „aukščiausia rūšis“, tikrai neatitiko reikalavimų: jie buvo per maži, neaiškios spalvos, nepakankamo svorio. Pabandęs parašyti tuo rašalu porą hieroglifų, Amenis įsitikino, kad rado netikusios produkcijos gamybos centrą.

Džiaugdamasis sėkme, raštininkas neišgirdo, kaip prie jo prisėlino sargybinis. Smogęs Ameniui lazda per galvą, jis užsi-

metė bejausmį aukos kūną ant pečių ir nunešė į artimiausią sąvartyną, kur buvo kraunamos visos atliekos. Paryčiais jas sudegindavo.

Smalsuolis neturės progos prabilti.

14

Tempdamas už rankos savo dar kaip reikiant neprabudusią dukrytę, sąvartyno prižiūrėtojas lėtai sliūkino miegančiomis šiaurinio Memfio kvartalo gatvelėmis. Kol neišaušo, jis turi padegti atliekas, sukrautas tarp atokiai stovinčių kvartalo namų. Kasdienis šiukšlių ir atmatų deginimas buvo geras būdas palaikyti mieste švarą paklūstant valdžios nurodytoms higienos taisyklėms. Darbas vienodas ir nuobodus, bet gana gerai mokamas; be to, jį dirbdamas, žmogus jausdavosi naudingas savo bendruomenei.

Šiukšlininkas pažinojo dvi nevalyviausias šio kvartalo šeimas. Jis jau buvo davęs joms pastabą, o dabar įsitikino, kad nevaleikos visai į ją neatsižvelgė, tad jis bus priverstas skirti jiems baudą. Koneveikdamas žmonių giminei būdingą tingינystę, jis pakėlė skudurinę lėlę, kuri išslydo dukrelei iš rankų, ir paguodė mergytę. Baigęs darbą, jis sočiai pavalgydins mažylę, o po gerų pusryčių juodu nueis į sodą, esantį netoli deivės Neit šventyklos, ir pamiegos tamarisko šešėlyje.

Laimė, sąvartynas nebuvo perpildytas. Prižiūrėtojas savo deglu padegė jį iš kelių pusių, kad viskas greičiau sudegtų.

– Tėti... Noriu didelės lėlės.

– Ką sakai?

– Noriu tos didelės lėlės, anava ten.

Mergytė bakstelėjo pirštuku kažko panašaus į žmogaus figūrą link. Iš atmatų kyšojo ranka, kurią bemat paslėpė dūmai.

– Aš jos noriu, tėti.

Pastūmėtas smalsumo, rizikuodamas nusvilti padus, prižiūrėtojas užlipo ant sąvartyno.

Ranka... Jaunuolio ranka! Šiukšlininkas atsargiai iškėlė bejausmį kūną. Pakaušyje rudavo sukrešėjęs kraujas.

Atgalinės kelionės metu Ramzis nepamatė tėvo. Jaunasis raštininkas sutelkė visą savo dėmesį į laivo žurnalą. Jame nebus praleista nė viena smulkmena, o jo tekstas bus įtrauktas į karališkąjį metraštį, bylojantį apie didžiuosius šeštųjų Sečio valdymo metų darbus. Atidėjęs į šalį savo apdarą ir raštininko reikmenis, faraono sūnus susibičiuliavo su įgula ir kartu dirbo manevruojant laivą. Jis išmoko rišti mazgus, iškelti bures ir net vairuoti laivą. O svarbiausia – jis perprato vėją. Juk buvo sakoma, kad paslaptingojo dievo Amono pavidalo niekas nematė ir niekas nežino, kaip jis atrodo. Kad jis yra, parodo išsipūtusi laivo burė: tai jis ją išpučia, kad laivai saugiai pasiektų uostą. Nematomasis pasireikšdavo, likdamas nematomas.

Laivo kapitonas sutiko su šio žaidimo taisyklėmis. Kadangi faraono sūnus pamiršo savo statusą ir atsisakė privilegijų, kapitonas užkrovė jam šimtus darbų ir prievolių, iš kurių susideda jūreivio gyvenimas. Ramzis nė nemurmtelėjęs šveitė denį ar sėdo prie irklų, pasiryžęs nenusileisti prityrusiems irkluotojams. Plaukiant į šiaurę, reikėjo gerai žinoti povandenines sroves ir turėti narsią įgulą. Justi, kaip laivas slysta per vandenį, ir sugebėti didinti jo greitį buvo nepaprastai malonu.

Ekspedicijos sugrįžimo proga buvo suruošta didelė šventė. Pagrindinio Memfio uosto, išraiškingai pavadinto „Laimingu keliu“, krantinėse spietėsi gausi minia. Vos tik pajutę po kojomis Egipto žemę, jūreiviai gavo gėlių vainikus ir taures, sklidinas vėsaus alaus. Jų garbei buvo šokama ir dainuojama, šlovinama jų drąsa ir geroji upė, kuri nešė jų laivus.

Kažkieno grakščios rankos uždėjo Ramziui ant kaklo rugiagėlių vainiką.

– Ar faraono sūnui pakaks tokio atpildo? – atžagariai pasiteiravo gražioji Izetė.

Ramzis net nebandė išsisukinėti:

– Žinau, kad tu širsti.

Jis apkabino Izetę, o ši apsimetė besipriešinanti:

– Manai, gana tik vėl tave išvysti, ir aš išsyk pamiršiu, kaip tu su manimi pasielgei?

– Kodėl gi ne? Juk aš niekuo nekaltas!

– Net jeigu tau reikėjo skubiai išvykti, galėjai mane perspėti.

– Vykdant Faraono įsakymą, negalima delsti.

– Tu nori pasakyti, kad...

– Tėvas išsivežė mane į Gebel-Zilzilę, ir visai ne dėl to, kad norėjo nubausti.

Gražioji Izetė sušvelnėjo.

– Judu praleidote kartu tiek daug ilgų kelionės dienų... Turbūt jis tau daug ką patikėjo.

– Klysti. Aš buvau raštininku, akmentašiu ir upeiviu.

– Kodėl jis privertė tave išvykti?

– Tai žino tik jis vienas.

– Buvau susitikusi su tavo broliu. Jis man sakė, kad tu netekai tėvo malonės. Anot jo, tu ruošeisi įsikurti Pietuose ir užimti ten kažkokį nereikšmingą postą.

– Mano broliui viskas nereikšminga, išskyrus jį patį.

– Bet tu grįžai į Memfį, ir aš – tavo.

– Tu graži ir protinga, taigi turi tai, kas būtina didžiajai faraono sutuoktinei.

– Šenaras neatsisakė ketinimo mane vesti.

– Kodėl gi tu dvejoji? Neprotinga atsisakyti didingo likimo.

– Aš visai nesu protinga. Tiesiog aš tave įsimylėjau, ir tiek.

– Ateitis...

– Mane domina tik dabartis. Mano tėvai kaime, namuose nieko nėra... Gal ten mums bus patogiau nei nendrių lūšnelėje?

Ar tas beprotiškas malonumas, kuriuo jis dalijosi su gražiąja Izete, buvo meilė? Ramzis veltui kėlė sau šį klausimą. Jam

pakako išgyventi kūnišką aistrą, mėgautis tomis svaigiomis akimirkomis, kai jų kūnai susiliedavo taip darniai, jog juodu jautėsi esą viena būtybė, kurią neša audringas sūkurys. Izetė gebėjo glamonėmis pažadinti ir įkaitinti Ramzio geismą, ir jis niekad neišsekdavo. Kaip sunku jam buvo skirtis su ja, nuoga, saldžiai nuilsusia, ilgesingai tiesiančia rankas mylimajam sulaikyti!

Pirmąkart gražioji Izetė prabilo apie vedybas. Ramzis pasišiaušė ir nė neketino jai pritarti. Mintis sukurti šeimą jam buvo tiek pat atgrasi, kiek malonus ligšiolinis bendravimas su Izete. Žinoma, nors buvo dar labai jauni, juodu jau buvo vyras ir moteris, ir niekas nebūtų priešinęsis jų santuokai. Bet Ramzis dar nelaikė savęs pasirengusiu tokiai avantiūrai. Izetė jam nepriekaištavo, bet pasiryžo įtikinti Ramzį. Kuo geriau jinai jį pažino, tuo labiau tikėjo jo ateitimi. Kad ir ką jai patartų protas, ji klausys tik savo nuojautos. Žmogus, teikiąs tiek meilės, buvo nepakeičiamas lobis, brangesnis už bet kokį turtą.

Ramzis nuvyko į miesto centrą, į rūmų kvartalą. Tikriausiai Amenis nekantriai laukia jo sugrįžtant. Kažin ar jis tęsė tyrimą ir ar yra kokių nors rezultatų?

Prie įėjimo į faraono sūnaus kambarius stovėjo ginkluotas sargybinis.

– Ką tai reiškia?

– Ar jūs – karalaitis Ramzis?

– Taip, tai aš.

– Jūsų padėjėjas buvo užpultas, todėl man įsakyta jį saugoti.

Ramzis puolė į draugo kambarį.

Amenis gulėjo lovoje. Jo galva buvo aptvarstyta. Šalia sėdėjo slaugė.

– Tylos, – paliepė ji. – Jis miega.

Moteriškė išvedė Ramzį iš kambario.

– Kas jam nutiko?

– Jį rado šiaurinio kvartalo sąvartyne. Jis atrodė miręs.

– Ar jis liks gyvas?

– Gydytojas mano, kad viskas bus gerai.

– Ar jis ką nors sakė?

– Jis ištarė keletą žodžių, bet taip neaiškiai, kad mes nieko nesupratome. Vaistai ramina skausmą, bet drauge sukelia gilų miegą.

Ramzis pasikalbėjo su tvarkos sergėtojų viršininko pavaduotoju, tikrinusiu pietinius Memfio kvartalus. Susisielojęs valdininkas neturėjo ką jam pasakyti: kvartale, kur buvo įvykdytas nusikaltimas, užpuoliko niekas nematė. Nors atlikta daug nuodugnių kvotų, neaptikta jokio pėdsako. Niekas nepaaiškėjo nė vadeliotojo byloje; be abejo, jis dingo, o galbūt išvyko iš Egipto.

Grįžęs į savo kambarius, karalaitis pamatė, kad Amenis bunda. Išvydęs Ramzį, sužeistasis nušvito:

– Tu grįžai... Aš žinojau, kad grįši!

Amenio balsas buvo silpnas, bet aiškus.

– Kaip tu jautiesi?

– Man pavyko, Ramzi, man pavyko!

– Jei tu ir toliau taip rizikuosi, tai galų gale nusisuksi sprandą.

– Kaip matai, jis gana tvirtas.

– Kas tau smogė?

– Sandėlio, kur sukrauti nekokybiški rašalo luiteliai, sargybinis.

– Vadinasi, tau tikrai pavyko pasiekti tikslą.

Amenio veidą nutvieskė pasididžiavimas.

– Nurodyk man tą vietą, – pareikalavo Ramzis.

– Tai pavojinga... Neik ten be tvarkos sergėtojų.

– Nesijaudink. Ilsėkis ir sveik. Kuo greičiau tu atsistosi ant kojų, tuo greičiau man padėsi.

Remdamasis Amenio nurodymais, Ramzis lengvai rado nelemtą dirbtuvę. Nors saulė buvo patekėjusi prieš trejetą valandų, dirbtuvės durys buvo uždarytos. Nežinodamas, ką tai galėtų reikšti, faraono sūnus pasivaikščiojo po kvartalą, bet nepastebėjo nieko įtartina. Sandėlis atrodė apleistas.

Baimindamasis patekti į spąstus, Ramzis išlaukė ligi vakaro. Nors aplink nuolat vaikštinėjo žmonės, į pastatą niekas neužėjo.

Pamatęs vandens išnešiotoją, malšinantį amatininkų troškulį, Ramzis jo paklausė:

– Ar žinai, kokia čia dirbtuvė?

– Ten gamina rašalo luitelius.

– O kodėl ji uždaryta?

– Nežinau. Durys uždarytos jau visa savaitė, net keista.

– Kas nutiko jos savininkams?

– Iš kur man žinoti!

– Kas jie?

– Čia ateidavo tik darbininkai; šeimininko niekas nematė.

– Kam jie tiekė savo gaminius?

– Ne mano reikalas.

Ir prekiautojas vandeniu nuėjo savais keliais.

Ramzis pasirinko tą patį veiklos būdą kaip Amenis: užlipęs kopėčiomis, jis perėjo stogu ir įlindo į pastatą.

Daug laiko apžiūrai neprireikė: sandėlis buvo tuščias.

Kartu su kitais karališkaisiais raštininkais Ramzis buvo pakviestas į dievo Ptaho, sukūrusio pasaulį žodžio pagalba, šventyklą. Kiekvienas didžiajam žyniui trumpai atsiskaitė apie tai, ką nuveikė pastaruoju laiku. Amatininkų viršininkas jiems priminė, jog jie privalą apdoroti žodį kaip žaliavą, o kalbėdami sekti išminčių nurodymais.

Ceremonijai pasibaigus, Saris pasveikino savo buvusį mokinį.

– Didžiuojuosi, kad buvau tavo auklėtoju. Kad ir ką plepėtų pikti liežuviai, atrodo, tu žengi žinių kaupimo keliu. Nepaliauk mokytis, ir tapsi gerbiamu žmogumi.

– Ar tai svarbiau, nei rasti savo tikrąją paskirtį?

Saris neslėpė apmaudo:

– Dabar, kai pagaliau ateini į protą, man teko išgirsti keistų gandų apie tave.

– Kokių gi?

– Šnekama, kad tu ieškai pabėgusio vadeliotojo ir kad sunkiai sužeistas tavo artimiausias padėjėjas.

– Tai ne paskalos.

– Leisk veikti valdžiai ir pamiršk tuos įvykius: tvarkos sergėtojai tokius reikalus išmano geriau už tave. Galų gale kaltininkai bus surasti, patikėk manimi, o tau dar daug ką reikia padaryti. Svarbiausia – elgtis taip, kaip reikalauja tavo padėtis.

Pusryčiauti vienudviem su motina buvo ypatinga privilegija, kurią Ramzis nepaprastai vertino. Būdama labai užsiėmusi valstybės reikalais, kasdienėmis ir kasmetinėmis apeigomis, ką jau kalbėti apie daugybę pareigų, susijusių su dvaro ir rūmų priežiūra, didžioji valdovo sutuoktinė negalėjo skirti daug laiko nei sau, nei savo artimiesiems.

Alebastro dubenys buvo išdėlioti ant žemų staliukų, stovinčių vėsiame šešėlyje, kurį teikė altana su medinėmis kolonomis. Karalienė atėjo, baigus darbą tarybai, kur buvo svarstoma, ką paskirti pagrindinėmis dievo Amono giedotojomis, atsakingomis už muzikinę apeigų dalį. Tuja vilkėjo ilgą klostytą lino suknelę ir buvo užsisegusi platų aukso vėrinį. Ramzis jautė begalinį švelnumą, sumišusį su vis didėjančiu susižavėjimu. Nė viena moteris negalėjo jai prilygti; nė viena nebūtų drįsusi su ja lygintis. Nors ir nekilminga, Tuja gimė karaliene. Tik ji galėjo įkvėpti Sečiui meilę ir valdyti Egiptą, būdama šalia jo.

Pusryčių meniu sudarė salotos, agurkai, muštos jautienos kepsnys, ožkos pieno sūris, apvalus meduolis, speltinių kviečių sausainiai ir vynas iš oazių, skiestas vandeniu. Karalienė mėgo tą ramią valandėlę, skirtą pusryčiams, į kuriuos ji nekvietė nei įkyruolių, nei kaulytojų. Privataus sodo aplink baseiną ramybė sugrąžindavo jai jėgas lygiai taip pat kaip virėjo rūpestingai parinktas maistas.

– Kaip sekėsi tavo kelionė į Gebel-Zilzilę?

– Pamačiau, ką gali akmentašiai ir jūreiviai.

– Nei vienų, nei kitų amatas tavęs nepatraukė.

– To nepanoro mano tėvas.

– Jis – reiklus valdovas, ir pareikalaus iš tavęs daugiau, nei tu gali duoti.

– Ar tu žinai, ką jis nusprendė mano atžvilgiu?

– Šiandien tu kažkodėl visai neturi apetito.

– Argi būtina kankinti mane nežinia?

– Tu bijai Faraono ar pasitiki juo?

– Mano širdyje nėra baimės.

– Visa savo esybe įsitrauk į kovą, kurią tau pasiūlė; nesidairyk atgal, dėl nieko nesigailėk ir nesigraužk, nepavydėk ir nepavyduliauk. Ir džiaukis kiekvienu akimirksniu, praleistu kartu su tėvu, kaip dangaus dovana. Visa kita neturi reikšmės.

Ramzis paragavo gerai apkepintos jautienos, pagardintos česnaku ir prieskoniais. Nuostabiai žydru dangumi praskriejo didelis ibis.

– Man reikia tavo pagalbos. Tvarkos sergėtojai iš manęs tyčiojasi.

– Tai rimtas kaltinimas, sūnau.

– Manau, kad jis pagrįstas.

– Ar turi įkalčių?

– Jokio, todėl ir kreipiuosi į tave.

– Aš nesu aukščiau už įstatymus.

– Jei tu pareikalausi tikro tyrimo, jis bus atliktas. Niekas

neieško žmogaus, užmokėjusio tam, kuris mane užpuolė dykumoje. Niekas nenori įvardyti dirbtuvės šeimininko, kur buvo gaminami prastos kokybės rašalo luiteliai, parduodami raštininkams kaip pirmarūšiai. Mano draugas Amenis vos nežuvo dėl to, kad rado tą dirbtuvę, bet nusikaltėlis ištuštino sandėlį, ir nė vienas kvartalo gyventojas nedrįsta prieš jį liudyti. Vadinasi, tai žymus žmogus – toks žymus, kad visi jo bijo.

– Apie ką tu galvoji?

Ramzis nutylėjo.

– Aš imsiu veikti, – pažadėjo Tuja.

15

Faraono laivas plaukė į šiaurę. Pakėlęs inkarą Memfyje, jis laikėsi pagrindinės Nilo vagos prieš pasukdamas į vieną iš didžiosios upės atšakų, giliai įsiskverbusių į pat Deltos vidurį.

Ramzis buvo tiesiog apakintas to, ką matė aplink.

Čia jau nebe dykuma; šioje vietovėje, kuri priklausė Horui, tuo tarpu kai Setas* viešpatavo slėnyje, kur upė, kovodama su sausra, skynėsi kelią tarp dviejų krantų, vanduo buvo visagalis. Laukinė Deltos dalis buvo panaši į milžinišką pelkę, kur knibždėjo begalė žuvų bei paukščių ir siūravo tankiai sužėlę papirusai. Nei miesto, nei gyvenvietės, tik keletas žvejų pirkelių ant išnirusių iš vandens kalvelių viršūnių. Šviesa čia nebuvo sustingusi kaip slėnyje; nendrės lankstėsi it šokdamos, dvelkiant vėjui nuo jūros.

Juodieji flamingai, antys, garniai ir pelikanai dalijosi tarpusavyje šią didžiulę teritoriją, kur vingiavo daugybė pratakų. Vienur geneta rijo kiaušinėlius tulžio lizdelyje, kitur gyvatė skverbėsi augalų tankmėn, virš kurios plasnojo margaspalviai drugeliai. Žmogus dar nebuvo įžengęs į šias žemes.

Laivas, kurio įgulą sudarė dvidešimt prityrusių jūreivių, vis lėčiau slinko į priekį, atsargiai vairuojamas kapitono, puikiai žinančio įnoringus šio labirinto vingius. Šalies valdovas stovėjo laivo pirmagalyje. Sūnus stebėjo jį slapčiomis, pakerėtas didingos faraono išvaizdos. Setis buvo Egipto įsikūnijimas, jis ir buvo Egiptas. Dabar tūkstantmetės giminės, perpratusios dievų didybę ir žmogaus menkystę, paveldas buvo Sečio rankose.

* Horas ir Setas – du broliai, pasidaliję visatą ir Egiptą taip, kaip nusprendė dievai.

Tautos akyse Faraonas buvo ir liko paslaptinga būtybė, kurios tikroji tėvynė – žvaigždėtas dangus; jo buvimas žemėje palaikė ryšį su anapus, su dievų pasauliu. Faraono žvilgsnis atkeldavo jo tautai vartus į tą slėpiningą buveinę. Jeigu jo nebūtų, abu Nilo krantus kaipmat užplūstų barbariškumas; jam esant, ateitis žadėjo amžinybę.

Nors Ramzis nežinojo šios kelionės tikslo, jis rašė ataskaitą ir apie ją. Nei tėvas, nei įgula nenorėjo apie tai kalbėti. Karalaitis jautė tvyrantį nerimą, tarsi laivui būtų grėsę nežinomi pavojai. Galima buvo pamanyti, kad bet kurią akimirką išnirs kokia nors pabaisa ir praris laivą su visa įgula.

Kaip ir pirmą kartą, Setis nedavė sūnui laiko perspėti gražiosios Izetės ir Amenio. Ramzis įsivaizdavo, kaip širsta viena ir nerimauja kitas, bet jokia priežastis – nei meilė, nei draugystė – nebūtų galėjusi sutrukdyti jam sekti paskui tėvą ten, kur šis norėjo vykti kartu su sūnumi.

Farvateris praplatėjo, plaukti pasidarė lengviau, ir laivas prisišvartavo prie apžėlusios vešlia žole salelės, kurioje stūksojo keistas medinis bokštas. Faraonas nulipo į krantą virvinėmis kopėčiomis, Ramzis pasekė jo pavyzdžiu. Tėvas ir sūnus pakilo į bokšto viršūnę, kurią slėpė pinučiai. Iš čia buvo matyti tik dangus.

Setis buvo toks susikaupęs, kad Ramzis nedrįso jo klausinėti.

Staiga Faraono žvilgsnis atgijo:

– Žiūrėk, Ramzi, žiūrėk kaip reikiant!

Žydro dangaus aukštybėse, taip aukštai, kad atrodė sparnais liečią saulę, į pietus skrido trikampiu išsirikiavę paukščiai keliauninkai.

– Jie atskrenda iš anapus, iš ten, kur baigiasi visi mums žinomi pasauliai, – tarė Setis, – iš beribės erdvės, kur dievai kiekvieną akimirką kuria gyvybę. Būdami energijos okeane, jie turi paukščių su žmogaus galva pavidalą ir minta šviesa; o kai kerta žemiškojo pasaulio ribas, jie pavirsta kregždėmis ar ki-

tais paukščiais keliauninkais. Nepamiršk į juos žiūrėti, nes jie yra mūsų prisikėlę protėviai, užtariantys mus prašydami Saulę, kad jos ugnis mūsų nesunaikintų. Jie įkvepia Faraoną ir nubrėžia jo kelią, kurio paprastų mirtingųjų akys neįžvelgia.

Kai sutemo ir įsižiebė žvaigždės, Setis išmokė sūnų dangaus paslapčių. Jis atskleidė Ramziui žvaigždynų pavadinimus, papasakojo apie nesiliaujantį niekada nepailstančių planetų, Saulės ir Mėnulio judėjimą ir apie Zodiako ženklų dekadų reikšmes. Juk Faraonas privalėjo išplėsti savo galią ligi pat Visatos pakraščių, kad jo rankos neatstumtų joks Žemės kampelis.

Ramzis gerte gėrė tėvo žodžius, dėdamasis juos ir į galvą, ir į širdį. Jis, nepraradęs nė kruopelytės, pripildė sielą jam taip dosniai suteikto peno. Tą rytą aušra pasiskubino ir nušvito per anksti.

Augmenijos gausa neleido karališkajam laivui plaukti pirmyn. Setis, Ramzis ir keturi jūreiviai, apsiginklavę ietimis, lankais ir svaidomaisiais vėzdais, įlipo į lengvą papiruso valtį. Faraonas pats nurodė irkluotojams kryptį.

Ramzis pasijuto perkeltas į kitą pasaulį, neturintį nieko bendra su slėniu. Žmogaus veiklos čia nebuvo nė pėdsako; aštuonių metrų aukščio papirusai kartais dengė saulę. Jeigu Ramzio oda nebūtų ištepta storu riebaus tepalo sluoksniu, jį būtų ėste suėdę tūkstančiai vabzdžių, kurtinamai zvimbusių aplink.

Įveikęs tas vandens džiungles, luotas ėmė slysti lyg ir ežeriuku, kurio viduryje kilo dvi salelės.

– Šventieji Pė ir Depo miestai, – ištarė Faraonas.

– Miestai? – nustebo Ramzis.

– Jie skirti teisuolių sieloms, kurių buveinė – visa gamta. Kai gyvybė ištryško iš pirmapradžio vandenyno, ji įgavo išnirusių iš vandens žemės kauburėlių formą. Štai dvi šventos kalvelės. Susiliejusios tavo sieloje į vieną, jos sudarys ypatingą šalį, kuri taps mėgstama dievų buveine.

Kartu su tėvu Ramzis įžengė į „šventųjų miestų“ žemę ir susimąstė stovėdamas priešais kuklią šventovę – paprastą trobelę iš nendrių, prieš kurią į žemę buvo įbesta lazda su jos viršūnėje išdrožinėta spirale.

– Tai pareigos simbolis, – paaiškino karalius. – Kiekvienas turi surasti savąją ir ją atlikti, o tik paskui rūpintis savimi. Svarbiausia Faraono pareiga – būti pirmuoju dievų tarnu; jeigu jis tarnautų tik pačiam sau, būtų tik tironas.

Juos supo begalė jėgų, kėlusių nerimą. Buvo visiškai neįmanoma išsaugoti ramybę šiame chaose, kur nuolat reikėjo būti budriam. Tik Setis atrodė nė kiek nesijaudinąs, tarsi ta nesuvokiama gamta būtų paklususi jo valiai. Jeigu jo žvilgsnis nebūtų toks ramus ir pasitikintis, Ramzis jau seniai būtų manęs, kad pasiklydo milžiniškų papirusų tankmėje.

Staiga augmenijos siena prasiskyrė, akiratis nušvito, ir luotas nusliuogė žalsvu vandeniu, skalaujančiu krantą, kur skurdžiose lūšnelėse gyveno nuogi ir susitaršę žvejai. Jie gaudė žuvis tinklais, varžomis ir meškerėmis, perskrosdavo laimikį ilgais peiliais, išvalydavo jį, išmesdavo vidurius ir džiovindavo saulėje. Du nešė ką tik sugautą Nilo ešerį – tokį didžiulį, kad nuo svorio linko lazda, prie kurios jis buvo prikabintas.

Netikėto apsilankymo užklupti, žvejai atrodė išsigandę ir nusiteikę priešiškai. Susimetę krūvon, jie tvirtai spaudė rankose savo ilguosius peilius.

Ramzis išėjo į priekį, ir visi priešiški žvilgsniai susmigo tiesiai į jį.

– Nusilenkite Faraonui.

Žvejų pirštai atsigniaužė, ir peiliai nukrito ant purios žemės. Sečio pavaldiniai puolė kniūbsti priešais savo valdovą, o paskui pakvietė jį kartu pavakarieniauti.

Žvejai ėmė juokauti su kariais, o šie padovanojo jiems du ąsočius alaus. Kai visi sumigo deglų šviesoje, kurių liepsna vijo šalin vabzdžius ir laukinius žvėris, Setis kreipėsi į sūnų:

– Štai didžiausi vargšai, bet jie atlieka savo pareigą ir laukia tavo paramos. Faraonas – tas, kuris padeda silpnam, globoja našlę, maitina našlaitį, rūpinasi kiekvienu, gyvenančiu vargingai. Jis – guvus piemuo, kuris budi dieną naktį, jis – skydas tautai saugoti ir ginti. Apie tą, kurį Dievas parinko vykdyti aukščiausią pareigą, tebus sakoma: „Jo laikais niekas nebadavo“. Nėra kilnesnės užduoties, sūnau, nei tapti Egipto *ka*: visos šalies maitintoju.

Ramzis praleido keletą savaičių su žvejais ir papiruso skynėjais. Jis išmoko atpažinti daugybę valgomų žuvų rūšių ir pasigaminti lengvą luotą, išlavino savo medžiotojo instinktą, buvo pasiklydęs ir vėl rado kelią pratakų ir pelkių labirinte, klausėsi stipruolių, pasakojančių, kaip po kelių valandų kovos jiems pavyko ištraukti iš vandens milžiniškas žuvis.

Nors jų gyvenimas buvo skurdus ir pilnas pavojų, kitokio jie nenorėjo: slėnio žmonių kasdienybė jiems atrodė nyki ir bespalvė. Jiems užtekdavo trumpai pasisvečiuoti tose pernelyg civilizuotose vietovėse. Pasimėgavę moterų glamonėmis ir atsivalgę mėsos bei daržovių, jie grįždavo į Deltos raistus. Faraono sūnus persiėmė jų jėga; jis išmoko klausytis ir matyti kaip jie. Bendraudamas su jais, Ramzis užsigrūdino: jis nė karto nepasiskundė, nors kūną smelkte smelkė nuovargis, ir vėl, kaip tai buvo akmens skaldykloje, pamiršo visas savo rango privilegijas. Jo jėga ir vikrumas darė stulbinamą įspūdį; Ramzis pats vienas padarydavo tai, ką galėjo nuveikti trys prityrę žvejai. Tačiau tokie žygdarbiai sukeldavo ne tiek susižavėjimą, kiek pavydą, ir naujieji bičiuliai netrukus ėmė šalintis faraono sūnaus.

Taip sudužo dar viena Ramzio svajonė. Jis svajojo tapti kitoks, atsisakyti paslaptingos jame glūdinčios jėgos, kad galėtų būti panašus į kitus žmones ir praleistų jaunystę taip, kaip savo jaunas dienas leidžia akmentašiai, jūreiviai ar žvejai. Setis

atvedė jį čia, į šalies pasienį, į šias nuošalias vietoves, kur taip arti tyvuliuojanti jūra jau buvo beužliejanti savo vilnimis sausumą – atvedė jį tam, kad jis suvoktų savo tikrąją esmę ir atsikratytų vaikystės iliuzijų.

Tėvas jį paliko. Bet argi tą naktį prieš laivui išplaukiant jis nenužymėjo sūnui kelio į sostą? Juk jo žodžiai buvo skirti jam, Ramziui, ir niekam kitam.

Svajonė, sapnas, malonės akimirka, ir tiek. Setis kalbėjo vėjui, vandeniui, Deltos begalybei – sūnus buvo jam tik tarpininkas, savo menkumu pabrėžiąs aplinkinių stichijų didybę. Pasiėmęs jį į pasaulio kraštą, jis sutriuškino jaunuolio tuštybę ir išsklaidė jo svaičiojimus. Ramziui neskirta tapti valdovu.

Ir vis dėlto jis jautėsi artimas Sečiui. Nors tėvo asmenybė buvo neišmatuojamai pranašesnė, nors Setis buvo nepasiekiamas, Ramzis troško klausytis jo pamokymų, įrodyti jam savo sugebėjimus, pranokti save. Ne, jo sieloje liepsnojanti ugnis nebuvo paprastas žiburėlis; tėvas tai suprato, ir tos paslaptys, kurias jis jam pamažu atskleidė, buvo skirtos būsimajam faraonui.

Niekas neatvyks jo iš čia pasiimti, jam reikia pačiam leistis į kelią.

Ramzis paliko žvejus prieš auštant, kai jie dar miegojo susirietę prie laužo. Apsirūpinęs dviem irklais, jis nukreipė savo luotą tiesiai į pietus ir ėmė sparčiai irtis pirmyn. Žvaigždės padėjo jam pasirinkti teisingą kryptį; vėliau jis pasikliovė savo instinktu ir įsuko į pagrindinę upės šaką. Šiaurės vėjas varė luotą į priekį; įsitvėrusios irklų Ramzio rankos nejautė nuovargio. Atkakliai siekdamas savo tikslo, leisdamas sau tik trumpai atsikvėpti, misdamas iš žvejų pasiimta džiovinta žuvimi, Ramzis, užuot kovojęs su srove, padarė ją savo sąjungininke. Virš jo skraidė kormoranai, jis maudėsi saulės spinduliuose.

Ir štai ten, Deltos smaigalyje, sušvito baltos Memfio sienos.

16

Tvankus karštis darėsi nepakenčiamas. Žmonės ir gyvuliai dirbdami krutėjo palengva: visi laukė potvynio, turėjusio atnešti poilsį nepanorusiems triūsti juodadarbiais Faraono statybose. Derlius buvo nuimtas, žemė atrodė mirštanti iš troškulio; bet Nilo spalva jau pasikeitė, ir rudas atspalvis pranašavo būsimą išganingų vandenų pakilimą, nuo kurio priklausė Egipto gerovė.

Didžiuosiuose miestuose visi stengėsi pasislėpti pavėsyje; turgaus prekiautojai pasidarydavo prieglobstį nuo saulės, ištempę ant įkaltų į žemę kuoliukų didelius audeklo gabalus. Ką tik prasidėjo laikotarpis, kurio visi labiausiai baiminosi: paskutinės penkios metų dienos, kurios netilpo į darnų kalendorių, apimantį dvylika mėnesių, turinčių po trisdešimt dienų. Tos penkios dienos, esančios už reguliaraus ciklo ribų, priklausė baisiajai Sechmetei, liūtagalvei deivei, kuri būtų išgalabijusi žmoniją, sukilusią prieš šviesą, jei Sutvėrėjas nebūtų paskutinį kartą jai padėjęs, įtikindamas plėšriąją deivę, kad ji gerianti žmonių kraują, o iš tikrųjų ji gėrė raudoną alų, pagamintą iš dirsių. Kasmet kaip tik šiuo laikotarpiu Sechmetė įsakydavo jai paklūstančiai ligų ir nuodingo dvoko kariaunai užplūsti šalį, nes norėjo išvalyti žemę nuo bailios, niekšiškos ir nedoros žmonių giminės. Šventyklose dieną naktį buvo giedamos maldos, turinčios apmalšinti Sechmetės pyktį, o Faraonas asmeniškai vadovavo slaptoms apeigoms, leidžiančioms dar kartą paversti mirtį gyvybe – bet tik tuo atveju, jei valdovas yra doras ir teisingas.

Per tas penkias pavojingas dienas ūkinė veikla beveik nutrūkdavo; sandoriai ir kelionės būdavo atidedami, laivai lik-

davo uostuose, daugelyje laukų nesimatė nei žemdirbių, nei gyvulių, nei padargų. Keli atsilikėliai skubiai tvarkė užtvankas, kurias reikėjo dar vienur kitur sutvirtinti atramomis, baimindamiesi smarkaus vėjo, liudijančio, kad kerštingoji liūtė niršta. Kas liktų iš šalies, nuniokotos griaunančių jėgų antplūdžio, jei Faraonas neateitų į pagalbą savo tautai?

Memfio rūmų saugumo tarnybos viršininkui taip pat norėjosi užsisklęsti savo kabinete ir ramiai sulaukti pirmosios naujųjų metų dienos šventės, kada visų širdys, išsivadavusios iš baimės, atsiveria džiaugsmui. Tačiau jį ką tik pasikvietė karalienė Tuja, ir jis nepaliovė sukęs galvos dėl šio iškvietimo priežasties. Paprastai jis pats nesusitikinėdavo su didžiąja valdovo sutuoktine, o gaudavo įsakymus per jos rūmininką; kodėl gi šiandien šio įpročio atsisakyta?

Kaip ir daugelis didikų, jis baisiai bijojo faraono sutuoktinės: siekdama, kad Egipto dvaras būtų pavyzdingas, Tuja nepakentė vidutinybių. Sukelti jos nepasitenkinimą reiškė padaryti nepataisomą klaidą.

Ligi šiol rūmų saugumo tarnybos viršininko karjera klostėsi ramiai, be pagyrimų, bet ir be papeikimų. Jis kilo hierarchijos laipteliais niekam netrukdydamas, nes turėjo talentą nepatraukti dėmesio ir tobulai atitikti užimamą vietą. Nuo to laiko, kai jis pradėjo eiti savo pareigas, rūmų ramybės nesudrumstė joks incidentas.

Galbūt jį apšmeižė kuris nors pavaldinys, meilijąs užimti jo vietą? O gal jo pražūties siekia koks nors artimas karališkosios šeimos draugas? Kuo jį kaltina? Tie klausimai tiesiog persekiojo ir kėlė nepakenčiamą galvos skausmą.

Drebantis, apsėstas tiko, kuris vertė jį nevalingai mirkčioti, saugumo tarnybos viršininkas buvo įleistas į priėmimų salę, kur jo laukė karalienė. Nors buvo už ją aukštesnis, jam pasirodė, kad ūgiu ji tikra milžinė.

Jis puolė kniūbsčias:

– Jūsų Didenybe, tebūna dievai jums palankūs ir te...

– Gana tuščio mandagumo; sėskitės.

Didžioji valdovo sutuoktinė nurodė jam patogią kėdę. Pareigūnas nedrįso pakelti į ją akių. Kaip tokia smulkutė moteris galėjo būti tokia valdinga?

– Tikiuosi, jūs žinote, kad vienas arklininkas bandė nužudyti Ramzį.

– Taip, Jūsų Didenybe.

– Jūs taip pat žinote, kad ieškoma vadeliotojo, kuris lydėjo Ramzį medžioklėje ir galbūt buvo šio nusikaltimo organizatorius.

– Taip, Jūsų Didenybe.

– Be abejo, jūs žinote, kiek pažengė į priekį šių įvykių tyrimas?

– Jis rizikuoja užtrukti, nes yra labai painus.

– „Jis rizikuoja"... Netikėtas posakis! O gal jūs bijote atskleisti tiesą?

Saugumo viršininkas pašoko kaip įgeltas:

– Žinoma, ne! Aš...

– Sėskite ir atidžiai klausykitės. Aš jaučiu, kad kažkas nori užgniaužti tą bylą ir pateikti ją kaip paprasčiausią teisėtos savigynos atvejį. Ramzis liko gyvas, jo užpuolikas žuvo, o tas, kuris buvo jį pasamdęs, dingo. Kam besivarginti? Nors mano sūnus primygtinai reikalauja ištirti šį reikalą, nerasta nieko nauja. Nejaugi mes pavirsime barbarų valstybėle, kur teisingumo sąvoka nebeturi jokios prasmės?

– Jūsų Didenybe! Jūs žinote, kaip ištikimai jums tarnauja tvarkos sergėtojai, jūs...

– Aš matau, kad jų tarnyba visiškai neefektyvi. Tikiuosi, kad tai – tik laikinas reiškinys. Jeigu kas nors trukdo tyrimui, aš tai sužinosiu. Tiksliau tariant, tai sužinosite jūs.

– Aš? Bet...

– Postas, kurį jūs užimate, geriausiai tinka greitam ir dis-

kretiškam tyrimui atlikti. Raskite vadeliotoją, kuris įviliojo Ramzį į spąstus, ir atiduokite jį teismui.

– Jūsų Didenybe, aš...

– Turite prieštaravimų?

Visiškai sugniuždytas saugumo tarnybos viršininkas pasijuto pervertas vienos iš Sechmetės strėlių. Argi įmanoma patenkinti karalienės reikalavimus, niekuo nerizikuojant ir nesukeliant kieno nors pykčio? Jeigu tikrasis užpuolimo organizatorius – žymus žmogus, tai jis, ko gero, bus žiauresnis už Tują...

– Ne, jokiu būdu ne... Bet tai bus nelengva.

– Jūs tai jau minėjote; bet aš jus ir pasikviečiau ne įprastam darbeliui. Patikėsiu jums dar vieną užduotį, kur kas lengvesnę.

Tuja papasakojo apie nekokybiškus rašalo luitelius ir paslaptingą dirbtuvę, kur jie buvo gaminami. Naudodamasi Ramzio surinktais duomenimis, ji tiksliai nurodė, kur toji dirbtuvė yra, ir pareikalavo sužinoti, kas jos savininkas.

– Ar abi bylos susijusios, Jūsų Didenybe?

– Mažai tikėtina, bet – kas žino? Jūsų uolumas padės mums tai išsiaiškinti.

– Galite juo neabejoti.

– Malonu girdėti; o dabar – prie darbo!

Karalienė išėjo.

Susikrimtęs, plyštančia iš skausmo galva, didžiūnas pamanė, kad kažin ar magija nebus vienintelė išeitis tokiu atveju.

Šenaras švytėte švytėjo.

Vienoje iš rūmų priėmimo salių aplink vyresnįjį Faraono sūnų susirinko dešimtys pirklių iš viso pasaulio. Kipro gyventojai, finikiečiai, egėjiečiai, sirai, libaniečiai, afrikiečiai, geltonodžiai rytiečiai, blyškiaveidžiai žmonės, atvykę iš ūkanotos Šiaurės – visi jie atsiliepė į Faraono kvietimą. Sečio valdomas Egiptas turėjo tokį tarptautinį autoritetą, kad kvietimas į karaliaus dvarą

buvo laikomas didele garbe; trūko tik Hetitų valstybės atstovų. Hetitai vis priešiškiau reagavo į Faraono politiką.

Šenaro nuomone, tarptautinė prekyba buvo žmonijos ateitis. Finikijos uostuose, Bible, Ugarite jau švartavosi laivai, atplaukę iš Kretos, iš Afrikos ar Tolimųjų Rytų; kodėl gi Egiptas laikėsi nuošalyje nuo šio prekybos plėtimosi? Tik dėl to, kad manė esant būtina išsaugoti savo tapatybę ir tradicijas? Šenaras žavėjosi savo tėvu, bet priekaištavo jam už tai, kad šis nebuvo progresyvus. Jo vietoje Šenaras jau seniai būtų įsakęs nusausinti didžiąją Deltos dalį ir įsteigęs daugybę uostų Viduržemio jūros pakrantėje. Kaip ir jo protėviai, Setis pernelyg rūpinosi Abiejų Žemių saugumu; užuot stiprinus gynybos sistemą ir ruošus armiją karui, ar ne geriau prekiauti su hetitais ir prireikus sutramdyti pačius karingiausius sudarant jiems sąlygas praturtėti?

Atsisėdęs į sostą, jis, Šenaras, padarys galą smurtui. Jis nekentė armìjos, karvedžių ir karių, riboto prisiekusių militaristų proto, viešpatavimo, pagrįsto brutalia jėga. Jis buvo įsitikinęs, kad toks valdymo būdas negali būti ilgalaikis. Anksčiau ar vėliau nugalėta tauta sukyla prieš užkariautoją ir tampa nugalėtoja. Užtat supančioti ją ekonominiais dėsniais, kuriuos supranta ir kuriais manipuliuoja saujelė išrinktųjų – tokia politika kaipmat užkirstų kelią bet kokiam bandymui pasipriešinti.

Šenaras dėkojo likimui už tai, kad šis suteikė jam vyresniojo Faraono sūnaus ir pripažinto sosto įpėdinio padėtį. Be abejo, Ramzis, kuriam trūksta savitvardos ir kompetencijos, nepajėgs sutrukdyti jam įgyvendinti savo didingų planų. Prekybos tinklas, apimąs visą civilizuotą pasaulį, o jis, Šenaras, – vienintelis to tinklo šeimininkas; partnerių sąjungos, kurias diktuoja tik jo interesai, ir vienintelė tauta, kurioje išnyks bet kokie skirtumai ir papročių savitumai... Ar kada nors egzistavo svaigesnis projektas?

Bene jam svarbu, koks likimas laukia Egipto... Žinoma, jis taps išeities tašku, bet Šenarui čia greit bus per ankšta. Pietų kraštas, paskendęs savo tradicijose, neturi jokios ateities. Kai Šenaras pasieks tikslą, įsikurs kokioje nors svetingoje šalyje, iš kur kontroliuos savo imperiją.

Paprastai pirkliai užsieniečiai nebuvo priiminėjami faraono dvare; pakvietęs juos į rūmus, Sečio įpėdinis pabrėžė savo susidomėjimą jais. Šitaip jis ruošė dirvą ateičiai, kuri, kaip jis tikėjosi, netruks išaušti. Įtikinti Setį pakeisti savo pažiūras bus nelengva, bet argi valdovas, net ir labai gerbdamas deivės Maat priesakus, neturi paklusti šiuolaikinių aplinkybių diktuojamiems reikalavimams? Šenaras buvo šventai įsitikinęs, kad panaudos tinkamiausius argumentus.

Priėmimas pavyko tiesiog puikiai. Užsienio pirkliai pažadėjo Šenarui padovanoti pačias gražiausias jų amatininkų pagamintas vazas; taip jis praturtinsiąs savo kolekciją, kuri garsėja visuose Artimuosiuose Rytuose ir net Kretoje. Ko tik jis nepaaukotų, norėdamas įsigyti tobulą kūrinį, glostantį akį švelniais išlinkimais ir kerinčiomis spalvomis! Malonumą turėti padvigubindavo malonumas gėrėtis; likęs vienas su savo lobiais, Šenaras ligi soties mėgaudavosi džiaugsmu, kurio niekas iš jo negalėjo atimti.

Vienas iš slaptų Šenaro informatorių prisigretino prie jo ir pertraukė širdingą savo šeimininko pokalbį su pirkliu, atvykusiu iš Azijos.

– Nemaloni žinia, – sukuždėjo šnipas.

– Kokios rūšies?

– Jūsų motinos nepatenkino oficialių tyrimų rezultatai.

Šenaras susiraukė:

– Gal ji tiesiog prastai nusiteikusi?

– Ne, čia kažkas daug rimčiau.

– Ji nori pati atlikti tyrimą?

– Ji įpareigojo rūmų saugumo tarnybos viršininką.

– Kuris nieko nesugeba.

– Jeigu jį prirems prie sienos, jis gali pridaryti mums nemalonumų.

– Leiskim jam pakrutėti.

– O jeigu jis ką nors išknis?

– Vargu bau.

– Gal reikėtų jį perspėti?

– Bijau netikėtos reakcijos: kvailiai juk nemoka samprotauti. Be to, jis neras nė vieno rimto pėdsako.

– Ką įsakysite?

– Stebėti ir nuolat man pranešinėti.

Šnipas dingo, o Šenaras vėl ėmė šnekučiuotis su svečiais, nutaisęs malonų veidą, nors ir buvo suirzęs.

17

Laivybos tarnyba nuolat prižiūrėjo šiaurinio Memfio uosto prieigas; laivai galėjo įplaukti ar išplaukti tik griežtai laikydamiesi eilės. Taip buvo siekiama išvengti nelaimingų atsitikimų. Kiekvienas laivas būdavo registruojamas ir turėdavo kantriai laukti, kol galės prisišvartuoti, jeigu uostas būdavo perpildytas.

Pagrindinės uosto prieigos prižiūrėtojas stebėjo ją kone išsiblaškęs: pusryčių metu laivų judėjimas aprimdavo. Nuo balto bokšto viršaus, kurį negailestingai kaitino plieskianti saulė, prižiūrėtojas ne be pasididžiavimo žvalgėsi į Nilą, jo kanalus ir žaliuojančius laukus, kurių erdvumas bylojo, kad nebetoli Delta. Nepraeis nė valanda, ir persiritusi per zenitą saulė ims po truputį leistis. Tada jis grįš namo, į pietinį Memfio priemiestį, atgaus jėgas pasilepinęs poguliu, o paskui pažais su vaikais.

Iš alkio jam jau žarna žarną rijo, tad vargšas ėmė kramtyti gabalą paplotėlio, paskaninto dar ryte suskintomis salotomis. Nors jo darbas iš pirmo žvilgsnio atrodė visai nesunkus, jis vis dėlto smarkiai vargino, nes reikėjo mokėti ilgam susikaupti.

Staiga prižiūrėtojo dėmesį patraukė keistas reginys.

Iš pradžių jis pamanė, kad tai – miražas, vasaros šviesos žaismas upės žydrynėje. Paskui, pamiršęs užkandį, įsmeigė akis į neįtikėtiną plaukiojimo priemonę, kuri kaip tik slystelėjo tarp dviejų baržų, gabenančių amforas ir maišus grūdų.

Tai iš tikrųjų papiruso luotas… O jame – jaunas stipruolis, irkluojąs pragarišku tempu!

Paprastai tokios valtelės neplaukdavo už Deltos vandenų labirinto ribų… O svarbiausia, joks luotas nebuvo įtrauktas į sąrašą laivų, kuriems tądien buvo leidžiama įplaukti į uostą ar

iš jo išplaukti! Griebęs veidrodį, prižiūrėtojas ėmė signalizuoti aliarmo padaliniui.

Trys greitos valtys, varomos į priekį gerai apmokytų irkluotojų, nulėkė prie įsibrovėlio ir privertė jį sustoti. Karalaitis Ramzis išlipo į krantą lydimas dviejų sargybinių.

Gražioji Izetė davė valią savo pykčiui:

– Kodėl Ramzis atsisako su manimi susitikti?

– Nežinau, – atsakė Amenis, kuriam po sužeidimo vis dar skaudėjo galvą.

– Ar jis serga?

– Tikiuosi, ne.

– Ar jis tau ką nors sakė apie mane?

– Ne.

– Tau derėtų būti šnekesniam, Ameni!

– Tai neįeina į artimiausio padėjėjo pareigas.

– Ryt aš vėl ateisiu.

– Jūsų valia.

– Pasistenk būti sukalbamesnis. Jei įleisi mane pas jį, aš dosniai atsilyginsiu.

– Man gana atlyginimo, kurį gaunu.

Izetė gūžtelėjo pečiais ir išėjo.

Amenis buvo suglumęs: grįžęs iš Deltos, Ramzis užsidarė savo kambaryje ir nepratarė nė žodžio. Jis atbulais dantimis suvalgydavo tai, ką atnešdavo draugas, vėl skaitė ir skaitė išminčiaus Ptahotepo maksimas arba sėdėdavo terasoje žvelgdamas į miestą ir tolumoje stūksančias Gizos ir Sakaros piramides.

Nors Ameniui ir nepavyko sudominti Ramzio, jis vis dėlto papasakojo jam apie savo tyrimo rezultatus. Kaip rodė dokumentų juodraščiai, dirbtuvė, be abejo, priklausė žymiam žmogui, samdžiusiam daug amatininkų, tačiau tolesni Amenio klausimai atsitrenkdavo į tylos sieną, kurios pramušti jis niekaip nepajėgė.

Budrius pasitiko šeimininką pašėlusiai džiūgaudamas ir nebesitraukė nuo jo nė per pėdą, bijodamas vėl jo netekti. Glaustydamasis prie Ramzio ar gulėdamas prie jo kojų, auksaspalvis šuo ėjo sargo pareigas. Tik jam Ramzis atvirai išpasakodavo savo paslaptis.

Naujųjų metų ir potvynio šventės išvakarėse gražioji Izetė neteko kantrybės. Nepaisydama Ramzio draudimo, ji nuėjo į terasą, kur jos mylimasis skendėjo apmąstymuose, neturėdamas šalia jokių draugų, išskyrus savo šunį. Budrius pastatė ausis, iššiepė dantis ir suurzgė.

– Nuramink tą žvėrį!

Ledinis Ramzio žvilgsnis neleido Izetei prisiartinti.

– Kas gi darosi? Prabilk pagaliau, susimildamas!

Ramzis abejingai nusisuko.

– Tu neturi teisės šitaip su manimi elgtis... Aš dėl tavęs bijojau, aš tave myliu, o tu į mane net nežvilgteli!

– Palik mane vieną.

Ji suklupo ant kelių maldaudama:

– Na, pratark bent žodelį!

Atrodė, jos pagailo net Budriui: jis žiūrėjo į Izetę jau nebe taip priešiškai.

– Ko tu iš manęs nori?

– Pažvelk į Nilą, Izete.

– Ar galiu prie tavęs prieiti?

Jis nieko neatsakė. Izetė įsidrąsino ir prisigretino prie Ramzio; šuo jai nekliudė.

– Žvaigždė Sotis tuoj pasirodys iš tamsos, – ištarė Ramzis. – Rytoj ji patekės rytuose kartu su saule ir praneš, kad prasideda potvynis.

– Bet juk tai kartojasi kiekvienais metais, tiesa?

– Argi tu nesupranti, kad šie metai bus visai kitokie?

Rimtas Ramzio tonas sujaudino Izetę. Ji nesiryžo pameluoti:

– Ne, nesuprantu.

– Pažvelk į Nilą.

Izetė švelniai glustelėjo prie jo rankos:

– Nebūk toks mįslingas; aš juk tau ne priešas. Kas tau nutiko ten, Deltoje?

– Tėvas suvedė mane akistaton su pačiu savimi.

– Ką tu nori tuo pasakyti?

– Aš neturiu teisės pabėgti. Nuo savęs nepasislėpsi.

– Aš tikiu tavimi, Ramzi, kad ir koks būtų tavo likimas.

Jis švelniai paglostė Izetės plaukus, o ji pažvelgė į mylimąjį visai suglumusi. Išbandymas, kurį jis patyrė ten, Šiaurėje, jį pakeitė.

Jaunuolis tapo vyru.

Kerinčio grožio vyru. Vyru, kurį ji beprotiškai mylėjo.

Nilo potvynių specialistai nesuklydo nurodę dieną, kai upės vanduo ims semti Memfio pakrantes.

Nedelsiànt buvo suruošta šventė. Visur buvo paskelbta, kad deivė Izidė, ilgai ieškojusi nužudyto Ozirio, pagaliau jį rado ir prikėlė iš numirusiųjų. Išaušus buvo atidaryta pagrindinio miestui tiekiančio vandenį kanalo užtvanka, ir į jį plūstelėjo galinga potvynio srovė. Kad kyląs vanduo nieko negriautų, žmonės mėtė į bangas tūkstančius statulėlių, vaizduojančių vyriškį nukarusiomis krūtimis ir papiruso ūgliais apžėlusia galva, laikantį rankose padėklus, pilnus maisto: tai buvo Hapis, Nilo vaisingumo simbolis. Kiekviena šeima parsineš namo molinę gertuvę potvynio vandens, kuris užtikrins jai gerovę ateinančiais metais.

Šurmuliavo ir rūmai. Nepraeis nė valanda, ir iš jų pajudės procesija su Faraonu priešakyje, kuri nueis prie Nilo ir atnašaus ten aukas. Kiekvienam rūpėjo, kokią vietą jis užims toje eisenoje, nes taip liaudžiai būdavo parodoma, kokią padėtį valstybėje užima vienas ar kitas didikas.

Šenaras nenustygo vietoje bene dešimtą kartą klausdamas rūmininko:

– Ar mano tėvas pagaliau nurodė, kur aš turiu atsistoti?

– Dar ne.

– Gryna beprotybė! Paklauskite procesijos tvarkdario.

– Karalius pats nurodys tvarką, atsistojęs eisenos priekyje.

– Betgi visi jau žino savo vietą!

– Atleiskite, aš daugiau nieko nežinau.

Šenaras nervingai patikrino, kaip krinta jo ilgo lininio drabužio klostės, ir pasitaisė trijų eilių vėrinį iš karneolio rutuliukų. Jis būtų norėjęs vilkėti prabangiau, bet negalėjo leisti sau atrodyti prašmatniau už tėvą. Taigi gandai pasitvirtino: Setis iš tiesų ketino pakeisti eisenos tvarką, iš anksto susitaręs su karaliene. Bet kodėl nieko nepasakyta jam, Šenarui? Jeigu karališkoji pora laiko jį nuošalyje, vadinasi, jis turi laukti nemalonės. O kas gi galėjo ją užtraukti ant Šenaro galvos, jei ne tas garbėtroška Ramzis?

Šenaras pagalvojo, kad tikriausiai klydo, nepakankamai įvertinęs savo broliuką. Tas gyvačiūkštis nesiliovė patyliukais rezgęs prieš jį intrigas ir manė, kad sudavė lemiamą smūgį apšmeiždamas vyresnįjį brolį, o Tuja prisiklausė jo melo ir paveikė savo vyrą.

Taip, ko gero, kaip tik toks buvo Ramzio planas: per didelę viešą ceremoniją užimti pirmąją vietą po karališkosios poros, drauge įrodant, kad jis nušalino vyresnįjį brolį.

Šenaras paprašė audiencijos pas motiną.

Dvi žynės baigė rengti didžiąją valdovo sutuoktinę ir dėjo jai ant galvos karūną su dviem ilgom plunksnom, primenančią, kad ji įkūnija gyvybės dvelksmą, apvaisinantį visą šalį. Jai esant, sausra bus nugalėta, ir žemė vėl taps derlinga.

Šenaras nusilenkė motinai.

– Kodėl tiek neryžtingumo mano atžvilgiu?

– Kuo tu skundiesi?

– Argi ne aš turiu padėti tėvui, kai bus aukojama Nilui?

– Tai gali spręsti tik jis pats.

– O jums jis nepranešė ką nutaręs?

– Nejaugi praradai pasitikėjimą savo tėvu? Paprastai tu pirmas girdavai jo išmintingus sumanymus.

Šenaras nutilo, jau gailėdamasis, kad išsiruošė pas motiną. Jos akivaizdoje jis jausdavosi nejaukiai; nerodydama priešiškumo, Tuja sugebėjo stebėtinai įžvalgiai prasiskverbti pro jo sielą slepiantį kiautą ir pataikyti tiesiai ten, kur reikia.

– Aš ir toliau jiems pritariu, galite būti tuo tikra.

– Tokiu atveju ko gi tau nerimauti? Setis pasielgs Egipto interesų labui, o juk tai ir yra svarbiausia, tiesa?

Norėdamas duoti darbo rankoms ir protui, Ramzis perrašinėjo į papiruso ritinėlį išminčiaus Ptahotepo posakį: „Jei esi vadas, turįs duoti nurodymus daugeliui žmonių, kiekvienu atveju stenkis veikti teisingai ir protingai, kad valdydamas nedarytum klaidų“. Faraono sūnus taip įsigilino į tą mintį, tarsi senasis autorius iš amžių glūdumos būtų kreipęsis tiesiai į jį.

Nepraeis nė valanda, ir pas jį ateis procesijos tvarkdarys, nurodysiantis jam vietą eisenoje. Jeigu nuojauta jo neapgauna, jis turėtų užimti vietą, kuri paprastai būdavo skiriama Šenarui. Sveikas protas reikalavo, kad Setis nepažeistų nustatytos tvarkos, bet kodėl šiandien protokolas laiko paslaptyje dvaro hierarchiją, kurią tuoj išvys didžiulė minia, susitelkusi Nilo pakrantėse? Faraonas ruošė kažkokią pribloškiančią staigmeną, ir ta staigmena turėjo būti ne kas kita, o Ramzio paskyrimas Šenaro vieton.

Joks įstatymas neįpareigojo faraono paskirti savo įpėdiniu vyresnįjį sūnų; jis netgi neprivalėjo rinktis įpėdinio iš kilmingųjų. Daugybė faraonų ir karalienių buvo kilę iš kuklių šeimų, nesusijusių su dvaru. Pati Tuja buvo neturtinga provincialė.

Ramzio atmintyje atgijo akimirkos, praleistos šalia tėvo. Nė viena iš jų nebuvo atsitiktinė. Netikėtumais ir staigiais praregėjimais Setis privertė jį atsikratyti iliuzijų ir suvokti savo tikrąją prigimtį. Kaip liūtukas gimdavo tam, kad taptų liūtu, taip Ramzis jautėsi gimęs tam, kad valdytų.

Kadaise jis manė, kad gali laisvai rinktis savo kelią, o buvo priešingai: jis neturėjo jokios laisvės, jo gyvenimo kelią nubrėžė likimas, o Setis stebėjo, kad Ramzis nuo jo nenutoltų.

Kelio, ėjusio nuo rūmų upės link, pakraščiuose spietėsi daugybė žioplių: jiems pasitaikė viena iš retų progų išvysti Faraoną, jo sutuoktinę, jų vaikus, didikus ir aukštuosius pareigūnus šią švenčių dieną, kai visi džiaugėsi Naujųjų metų ir potvynio pradžia.

Pro savo kambario langą Šenaras žiūrėjo į smalsuolius, netrukus pamatysiančius, kaip jis bus nuvainikuotas ir pažemintas. Setis net nesuteikė jam galimybės apsiginti ir įrodyti, kad Ramzis nesugebės tapti valdovu. Faraonui pritrūko įžvalgumo, jis apsiribojo nepagrįstu ir neteisingu nutarimu.

Nemaža dvariškių su juo nesutiktų. Šenaras pagalvojo, kad galėtų juos sutelkti ir sudaryti opoziciją, į kurią Setis privalėtų atsižvelgti. Daug didikų pasitikėjo Šenaru. Užtektų Ramziui kartą kitą suklupti, ir vyresnysis brolis beregint atgautų pranašumą. O jei Ramzis nesuklups pats, Šenaras išraus jo kelyje tiek duobių, kad jaunėlis tikrai jų neišvengs.

Procesijos tvarkdarys paprašė vyresnįjį faraono sūnų eiti paskui jį: eisena buvo bepajudanti iš vietos.

Ramzis sekė procesijos tvarkdariui iš paskos.

Eisena buvo išsirikiavusi nuo rūmų vartų ligi išėjimo iš šventyklų kvartalo. Ramzį nuvedė į kolonos priekį, kur stovėjo karališkoji pora, o prieš ją – kelių atvėrėjas. Skustagalviai, baltai vilkį žyniai žiūrėjo į einantį pro šalį jaunesnįjį Sečio sūnų ir

stebėjosi jo rimta, oria laikysena. Kai kas jį laikė dar paaugliu, kuriam rūpi tik žaidimai, begalinės pramogos ir kurio laukia lengvas, bet blankus gyvenimas.

Ramzis žingsniavo pirmyn.

Jis praėjo keletą įtakingų dvariškių ir prašmatniai išsipuošusių kilmingų damų. Pirmą kartą jaunesnysis faraono sūnus pasirodė viešai. Ne, tai buvo ne sapnas: tėvas ketino paskelbti jį sosto įpėdiniu kaip tik Naujųjų metų dieną.

Tačiau Ramzį staiga sustabdė.

Procesijos tvarkdarys paprašė jį užimti vietą už didžiojo Pta žynio, toli už karališkosios poros, toli už Šenaro, kuris puikavosi tėvo dešinėje kaip oficialiai pripažintas Sečio įpėdinis.

18

Ištisas dvi dienas Ramzis nei valgė, nei gėrė ir niekam nepratarė nė žodžio.

Suprasdamas didžiulį savo draugo nusivylimą, Amenis nelindo jam į akis ir laikėsi tylos. Jis buvo šalia Ramzio kaip šešėlis, neįkyrėdamas jam ir nedrumsdamas ramybės. Be abejo, Ramzis išėjo į viešumą ir dabar buvo dvariškis, turintis teisę dalyvauti valstybinėse apeigose ir ceremonijose, bet dėl jam paskirtos vietos tapo tik jų statistu. Visų akyse karūnos paveldėtoju liko Šenaras.

Auksaspalvis šuo jautė šeimininko liūdesį ir nekvietė jo nei žaisti, nei eiti pasivaikščioti. Jis tik tylomis nenuleido nuo Ramzio akių, ir tas visiškas šuns pasitikėjimas padėjo karalaičiui išsivaduoti iš kalėjimo, kurio duris jis pats buvo užtrenkęs sau iš paskos: kadangi reikėjo maitinti šunį, Ramzis pagaliau sutiko suvalgyti tai, ką jam atnešė jo ištikimasis raštininkas.

– Aš kvailys, Ameni, ir garbėtroška. Tėvas davė man gerą pamoką.

– Kokia prasmė tau šitaip kankintis?

– Maniau, kad aš ne toks kvailas.

– Argi valdžia – toks jau svarbus dalykas?

– Valdžia – ne. Svarbu gyventi taip, kad atitiktum savo tikrąją paskirtį. O aš buvau įsitikinęs, kad mano tikroji paskirtis – valdyti. Tėvas stengėsi atitolinti mane nuo sosto, o aš buvau aklas ir to nesupratau.

– Tu susitaikysi su savo lemtimi?

– O ar man apskritai dar kas nors lemta?

Amenis baiminosi, kad jo draugas gali netekti proto. Ram-

zis buvo apimtas tokios gilios nevilties, kad ji galėjo pastūmėti jį kokiam nors beprotiškam poelgiui, kuriuo jis save pražudytų. Tik laikas pajėgs sušvelninti tą nusivylimą, bet kantrybė nebuvo ta dorybė, kuria Ramzis būtų galėjęs pasigirti.

– Saris kviečia mus pažvejoti, – tyliai tarė Amenis. – Ar sutinki truputį papramogauti?

– Kaip nori.

Jaunasis raštininkas vos sulaikė džiaugsmo protrūkį. Jei Ramzis vėl ims mėgautis gyvenimo malonumais, jis greit liausis krimtęsis.

Buvęs Ramzio auklėtojas su žmona sukvietė geriausius apsišvietusio jaunimo atstovus, norėdami supažindinti juos su subtiliu malonumu: meškeriojimu dirbtiniame ežere, kur buvo veisiamos ir auginamos žuvys. Kiekvienas dalyvis gavo trikoję taburetę patogiai atsisėsti ir akacijos medžio meškerykotį; labiausiai`įgudęs bus paskelbtas konkurso nugalėtoju ir laimės puikų papirusą, bylojantį apie Sinuhės nuotykius. Tai buvo klasikinis romanas, kurį mėgo ir vertino ištisos išsilavinusių žmonių kartos.

Ramzis užleido savo vietą Ameniui, kuriam labai patiko ši originali pramoga. Argi jis gali suprasti, kad nei jo draugystė, nei gražiosios Izetės meilė neužgesins ugnies, kuri siautėja Ramzio sieloje? Laikas tik įpūs tą nepasotinamą liepsną, kurią jis turi kurstyti. Kad ir koks būtų jo likimas, jis nesusitaikys su vidutinybei skirtu gyvenimu. Jis žavėjosi tik dviem būtybėmis: savo tėvu, Faraonu, ir savo motina, karaliene. Jis norėtų vadovautis tik jų principais ir sampratomis – tik jų, ir niekieno kito.

Saris meiliai uždėjo ranką ant savo buvusio mokinio peties:

– Tau nuobodu?

– Tavo priėmimas tikrai pavyko.

– Na, jis nusisekė dėl to, kad tu sutikai jame dalyvauti.

– Ironizuoji?

– Nė nemanau. Tavo padėtis dabar aiški ir užtikrinta. Daugelis dvariškių gėrėjosi tavimi, pamatę žengiantį procesijoje.

Linksmuolis Saris atrodė esąs nuoširdus. Jis nusivedė Ramzį prie altanos, kur svečiai buvo vaišinami šaltu alumi.

– Karališkojo raštininko tarnyba – labiausiai pavydėtinas amatas, – entuziastingai pareiškė jis. – Nusipelnęs faraono pasitikėjimo, tu gali patekti ten, kur saugomi lobiai ir įvairios atsargos; tu gauni nemažą dalį šventykloje atnašautų aukų; tu gražiai apsirengęs, turi arklių ir valtį, gyveni gražioje sodyboje, gauni pajamų iš savo laukų, tavo gerove rūpinasi uolūs tarnai. Tu nevargini rankų, jos lieka baltos ir švelnios, tavo nugara tvirta, tau nereikia nei nešioti sunkių krovinių, nei triūsti nusitvėrus kauptuką ar kirtiklį. Tu išvengi sunkaus darbo, o tavo įsakymai uoliai vykdomi. Grandiklis, nendrinės rašymo lazdelės ir papiruso ritinėlis užtikrina tau gerovę ir daro tave turtingą ir gerbiamą. O kaipgi šlovė, paklausi tu manęs. Bet juk tu jos sulauksi! Mokytų raštininkų amžininkus visi seniai pamiršo, o rašytojams palikuonys gieda liaupses.

– Būk raštininkas, – ėmė cituoti Ramzis bejausmiu balsu, – nes knyga ilgaamžiškesnė už stelą ar piramidę. Ji išsaugos tavo vardą geriau nei bet koks statinys. Raštininkų įpėdiniai – jų išmintį sukaupusios knygos; žyniai, atliekantys jiems pomirtines apeigas, – jų raštai. Jų sūnus – lentelė, kurioje jie rašo, o hieroglifais išmargintas akmuo – jų žmona. Tvirčiausi pastatai virsta dulkėmis ir išnyksta, o raštininkų darbai išlieka per amžius.

– Puiku! – sušuko Saris. – Tu nepraradai nė trupinėlio iš to, ko aš tave mokiau.

– To moko mūsų protėviai.

– Žinoma, žinoma... Bet juk tai aš perteikiau tau jų pamokymus.

– Esu tau dėkingas.

– Kuo toliau, tuo labiau aš tavim didžiuojuosi! Būk geras karališkasis raštininkas ir negalvok apie nieką kita.

Tuo metu namų šeimininko dėmesio prireikė kitiems svečiams. Visi plepėjo, gėrė, meškeriojo, neva atvirai išsipasakodami vienas kitam savo paslaptis, o Ramzis nuobodžiavo jausdamasis svetimas tam menkam pasaulėliui, visiškai patenkintam savo vidutinybe ir privilegijomis.

Vyresnioji sesuo švelniai paėmė jį už rankos.

– Ar tu laimingas? – pasiteiravo Dolantė.

– Negi nematyti?

– Ar aš graži?

Atsitraukęs per porą žingsnių, Ramzis nužvelgė seserį. Jos suknelė buvo gana egzotiška, pernelyg ryškių spalvų, o perukas per daug įmantrus, bet Dolantė atrodė ne tokia pailsusi kaip paprastai.

– Tu tiesiog tobula namų šeimininkė.

– Išgirsti iš tavęs komplimentą – kokia retenybė!

– Tuo jis vertingesnis.

– Visiems patiko, kaip tu elgeisi per apeigas, kai Nilui buvo atnašaujamos aukos.

– Aš juk nepajudėjau iš vietos ir nepratariau nė žodžio.

– Būtent... Tai buvo puiki staigmena! Nes dvaras tikėjosi kitokios reakcijos.

– Kokios gi?

Pašaipiose Dolantės akyse blykstelėjo pikta liepsnelė.

– Protesto... Pasipiktinimo, gal net agresyvumo. Kai tu negauni ko norėjęs, dažniausiai elgiesi kur kas audringiau. Bene liūtas pavirto ėriuku?

Ramzis sugniaužė kumščius, kad neskeltų jai antausio.

– O ar tu žinai, Dolante, ko aš noriu?

– To, ką turi tavo brolis ir ko tu niekada neturėsi.

– Klysti. Aš nepavydus. Aš tik ieškau savos tiesos, ir nieko kito.

– Dabar jau atostogos, Memfyje darosi per daug tvanku. Mes išvykstame į vasarnamį Deltoje. Prisidėk prie mūsų, šeimos nariai taip retai ištaiko progą pabūti kartu! Tu išmokysi mus vairuoti valtį, mes plaukiosime ir gaudysime stambias žuvis.

– Mano tarnyba...

– Neprieštarauk, Ramzi; kadangi dabar viskas aišku, būk atidesnis savo artimiesiems ir pasidžiauk jų švelnumu.

Meškeriojimo konkurso nugalėtojas džiugiai suriko; namų šeimininkė buvo priversta jį pasveikinti, o jos vyras įteikė jam papirusą, pasakojantį apie Sinuhės nuotykius.

Ramzis davė ženklą Ameniui.

– Mano meškerė sulūžo, – prisipažino jaunasis raštininkas.

– Eime.

– Jau?

– Žaidimas baigtas, Ameni.

Prie Ramzio priėjo prašmatniai apsirengęs Šenaras.

– Gaila, kad atėjau taip vėlai: negalėjau pasigėrėti tavo įgūdžiais.

– Mane pavadavo Amenis.

– Trumpalaikis nuovargis?

– Manyk, kaip nori.

– Puiku, Ramzi. Tu kasdien vis aiškiau suvoki, kas tau galima, o kas – ne. Vis dėlto aš tikėjausi išgirsti iš tavęs padėką.

– Už ką?

– Tau buvo leista dalyvauti puikioje procesijoje tik dėl to, kad aš tave užtariau. Setis išvis nenorėjo, kad tu joje dalyvautum, nes baiminosi, ir pagrįstai, kad tu nemokėsi gražiai elgtis. Laimė, tu gana gerai atlikai savo vaidmenį. Elkis šitaip ir ateityje, tuomet mūsų santykiai liks geri.

Ir Šenaras išėjo, lydimas viso būrio karštų sekėjų, garbintojų ir pataikūnų. Saris su žmona jam nusilenkė džiaugdamiesi, kad jis pagerbė juos netikėtu apsilankymu.

Ramzis glostė Budriaus galvą; šuo net užsimerkė iš palaimos. Faraono sūnus žvelgė į cirkumpoliarines žvaigždes, kurios buvo laikomos amžinomis. Anot išminčių, aname pasaulyje jos sudarydavo prisikėlusio Faraono širdį, kai dievų teismas pripažindavo jį teisuoliu.

Gražioji Izetė pakilo, nuoga priėjo prie Ramzio ir pakibo jam ant kaklo:

– Bent trumpam palik tu tą šunį! Galų gale aš imsiu jam pavyduliauti. Tu mane pamyluoji ir palieki!

– Tu užsnūdai, o aš nenorėjau miego.

– Jeigu pabučiuosi mane, pasakysiu tau paslaptį.

– Nepakenčiu šantažo.

– Man pavyko įsiprašyti pas tavo seserį: ji ir mane pakvietė į Deltą! Taigi tu nesijausi toks vienišas būdamas kartu su savo brangiąja šeima, be to, mudu patvirtinsime gandus, kurie mus jau seniai paskelbė vyru ir žmona.

Ir Izetė ėmė taip švelniai ir meiliai glamonėti Ramzį, kad jis negalėjo likti jai abejingas. Paėmęs ją ant rankų, jis perėjo terasą, paguldė Izetę į lovą ir išsitiesė šalia.

Amenis buvo laimingas: Ramzis atgavo vilko apetitą.

– Išvykimui viskas paruošta, – išdidžiai paskelbė jis draugui. – Aš pats patikrinau mūsų mantą. Pamatysi, tos atostogos išeis mums į naudą.

– Tu jų nusipelnei; turbūt ketini atsimiegoti?

– Kai imuosi kokio nors darbo, negaliu sustoti.

– Pas mano seserį tau nebus kas veikti.

– Bijau, kad bus. Tavo pareigos reikalauja susipažinti su daugybe dokumentų ir...

– Ameni! Ar tu gali bent kartą pailsėti?

– Koks ponas, toks ir tarnas.

Ramzis suėmė jį už pečių:

– Tu man ne tarnas, o draugas. Paklausyk mano patarimo: pailsėk keletą dienų.

– Pabandysiu, bet...

– Tau neduoda ramybės koks nors rūpestis?

– Tie nekokybiški rašalo luiteliai, ta įtartina dirbtuvė. Aš noriu sužinoti tiesą.

– Ar ji mums prieinama?

– Nei Egiptas, nei mes patys negalime taikstytis su tokiais piktnaudžiavimais.

– Šneki kaip valstybės vyras!

– Esu tikras, kad tu galvoji taip pat.

– Aš paprašiau savo motinos padėti mums.

– Betgi tai... tai nuostabu!

– Kol kas – jokių rezultatų.

– Mes pasieksim tikslą.

– Man nusispjauti į tuos rašalo luitelius ir dirbtuvę, bet aš noriu pažvelgti į akis žmogui, kuris bandė mane nužudyti, ir tam, kuris įsakė tai padaryti.

Ramzio balse skambėjo toks ryžtas, kad Amenis net krūptelėjo.

– Aš turiu gerą atmintį, Ameni.

Saris pasamdė puošnų laivelį, kuriame patogiai įsitaisė trisdešimt pakviestųjų. Jis iš anksto gardžiavosi malonumu įsivaizduodamas, kaip jie plauks tikra jūra, kurią sudarė išsilieję potvynio vandenys, ir kaip pasieks patogų būstą ant kalvos viršūnės, apaugusios palmėmis. Ten bus lengviau pakelti karštį, ir dienos slinks viena po kitos palaimingai tinginiaujant.

Kapitonas skubėjo išplaukti: navigacijos tarnyba ką tik leido jam palikti uostą. Jeigu jis praleis savo eilę, teks laukti dvi tris valandas.

– Ramzis vėluoja, – apgailestaudama tarė jo vyresnioji sesuo.

– Tačiau gražioji Izetė jau laive, – priminė Saris.

– O kur jo daiktai?

– Pakrauti į laivą dar auštant, prieš kaitrą.

Dolantė nekantriai treptelėjo koja.

– Štai jo raštininkas!

Amenis skuodė smulkiais žingsneliais. Nepratęs taip skubėti, jis visai uždusо ir įstengė prabilti tik šiek tiek atgavęs kvapą.

– Ramzis dingo, – pranešė jis susirinkusiesiems.

19

Keleivis, kurį lydėjo auksaspalvis šuo nukarusiomis ausimis, nešėsi ant nugaros susuktą ir diržu sujuostą demblį. Kairėje rankoje jis laikė odinį maišą, kuriame buvo klubjuostė ir sandalai, o dešinėje – lazdą. Sustojęs pailsėti, jis išvyniodavo demblį, patiesdavo jį kokio nors medžio pavėsyje ir numigdavo, saugomas savo ištikimojo bendrakeleivio.

Karalaitis Ramzis įveikė pirmąją kelionės dalį laivu, o antrąją pėsčias. Žingsniuodamas siaurais takeliais, einančiais kyšančiomis iš vandens kalvomis, jis pabuvojo daugybėje kaimų, o valgydavo kartu su valstiečiais. Miestas jį nuvargino, o čia jis atrado ramybės pasaulį, niekada nesikeičiantį ir skaičiuojantį dienas pagal metų laikus bei šventes.

Ramzis neperspėjo nei Amenio, nei gražiosios Izetės. Jis norėjo keliauti vienas, kaip bet kuris egiptietis, išsiruošęs aplankyti šeimos narių ar vykstąs į vieną iš daugelio statybų aikštelių, kur potvynio metu virte virė darbas.

Ten, kur tarp kai kurių gyvenviečių tyvuliavo vanduo, jis pasišaukdavo keltininką, plukdantį vargšus ir tuos, kurie neturėjo net paprasčiausios valties. Milžinišku vandens paviršiumi zujo dešimtys įvairiausių dydžių laivų laivelių; kai kurie buvo pilni vaikų, o šie, krykštaudami ir skeryčiodamiesi, dažnai įkrisdavo į vandenį ir kiek įkabindami plaukdavo į krantą lenktyniaudami tarpusavyje.

Poilsio, žaidimų ir kelionių laikas... Ramzis jautė Egipto liaudies kvėpavimą, jos stiprų ir giedrą džiaugsmą, besiremiantį pasitikėjimu Faraonu. Apie Setį visur buvo kalbama pagarbiai ir su pasigėrėjimu. Jo sūnus tuo didžiavosi ir prisiekė sau,

kad bus vertas savo tėvo, net jeigu liks paprastu raštininku, kurio pareiga – registruoti, kiek nuimta javų, ar rašyti įsakus.

Žaliuojančios Fajumo provincijos, kur viešpatavo Sobekas – dievas krokodilas, prieigose daugelio hektarų plote driekėsi karališkasis haremas Mer-Uras, „dangaus numylėtinis“, kurį prižiūrėjo rinktiniai sodininkai. Sumaniai įrengtų kanalų tinklas aptarnavo erdvią valdą, kurią kai kas laikė gražiausia visame Egipte; pagyvenusios kilmingos damos čia ramiai leido paskutinius savo gyvenimo metus, gėrėdamosi nuostabiomis jaunomis moterimis, kurioms buvo leista dirbti audyklose ir mokytis poezijos, muzikos bei šokių mokyklose. Emalio dirbinių specialistės tobulino savo įgūdžius šalia papuošalų kūrėjų. Nelyginant avilys, haremas dūzgė nuo nesiliaujančios veiklos.

Prieš prisistatydamas prie įėjimo į Mer-Urą, Ramzis pakeitė klubjuostę, apsiavė sandalus ir nubraukė nuo šuns dulkes. Nusprendęs, kad atrodo padoriai, Ramzis priėjo prie nemalonaus veido sargybinio:

– Atvykau aplankyti draugo.

– O rekomendacinį laišką ar turi, jaunuoli?

– Man jis nereikalingas.

Sargybinis užrietė nosį ir nužvelgė atvykėlį nuo galvos iki kojų:

– Iš kur tiek pasipūtimo?

– Nes aš esu karalaitis Ramzis, Sečio sūnus.

– Sumanei iš manęs pasišaipyti? Faraono sūnus keliauja su palyda.

– Man užtenka mano šuns.

– Eik sau kur ėjęs, bernužėli. Tavo juokai visai nevykę.

– Įsakau mane praleisti.

Tvirtas Ramzio tonas ir skvarbus žvilgsnis nustebino sargybinį. Ką pagaliau su juo daryti: pavaryti tą apsišaukėlį šalin ar imtis atsargumo priemonių?

– Kuo vardu tavo draugas?

– Mozė.

– Palauk čia.

Budrius atsitūpė medžio šešėlyje. Aplink kvepėjo gėlėmis ir čiulbėjo šimtai paukščių, susukusių lizdus haremo medžiuose: kas galėjo būti maloniau?

– Ramzi!

Nustūmęs sargybinį, prie Ramzio pribėgo Mozė. Draugai apsikabino, paskui įėjo pro vartus, lydimi Budriaus, kuris nespėjo uostinėti: tiek skaniausių kvapų sklido iš sargybos posto virtuvės.

Mozė su Ramziu pasuko plytelėmis grįsta alėja, vingiuojančia tarp figmedžių. Ji atvedė juodu prie ežeriuko, kur žydėjo balti plačialapiai lotosai. Draugai susėdo ant suoliuko iš trijų klinčių gabalų.

– Koks puikus netikėtumas, Ramzi! Tave paskyrė čia, į Mer-Urą?

– Ne. Aš tiesiog norėjau tave pamatyti.

– Tu atvykai vienas, be palydos?

– Gal tu tuo piktiniesi?

– Ne! Tik tu ir galėjai taip pasielgti. Ką veikei nuo to laiko, kai mūsų būrelis iširo?

– Tapau karališkuoju raštininku ir nusprendžiau, kad tėvas pasirinko mane savo įpėdiniu.

– Šenarui sutinkant?

– Žinoma, tai buvo tik sapnas, bet aš atkakliai juo tikėjau. Kai tėvas viešai paneigė turėjęs tokių ketinimų, mano iliuzijos išsisklaidė, bet...

– Bet?

– Bet kažkokia jėga, ta pati jėga, kuri pastūmėjo mane pervertinti savo sugebėjimus, ir toliau man vadovauja, mane skatina ir įkvepia. Man šlykštu ir pagalvoti, kad aš galėčiau dykinėti kaip bet kuris didikas. Moze, kuo mums užpildyti savo gyvenimą?

– Tu teisus: tai vienintelis iš tiesų svarbus klausimas.

– Na, ir kaip tu į jį atsakai?

– Lygiai taip pat nevykusiai kaip ir tu. Aš esu vienas iš šio haremo šeimininko padėjėjų, dirbu audykloje, prižiūriu puodžių darbą, turiu penkių kambarių namą, sodą ir puikų maistą. Haremo bibliotekos dėka man, hebrajui, tapo prieinama visa Egipto išmintis! Ko dar būtų galima norėti?

– Gražios moters.

Mozė šyptelėjo.

– Čia jų netrūksta. Tu jau įsimylėjęs?

– Galbūt.

– Ką?

– Gražiąją Izetę.

– Gardus kąsnelis! Bent jau taip sako. Galėčiau tau tik pavydėti... Bet kodėl tu sakai „galbūt“?

– Matai, ji puiki, ir mudu nuostabiai sutariame, bet negaliu tvirtai pasakyti, kad ją myliu. Aš įsivaizdavau, kad meilė kitokia: stipresnė, beatodairiškesnė, labiau...

– Nekankink savęs, džiaukis šia akimirka: argi ne to mus moko arfininkės, džiugindamos mums širdį puotų metu?

– O tu? Ar radai savo meilę?

– Turėjau meilės nuotykių, žinoma... Bet nieko tikra. Mane taip pat degina kažkokia ugnis. Aš nežinau, kaip ją pavadinti, ir nežinau, ar verta ją pamiršti, ar, priešingai, leisti jai įsiliepsnoti.

– Mes neturime pasirinkimo, Moze. Jei bandysime pabėgti nuo to, kas mums skirta, išnyksime kaip nelemti šešėliai.

– Ar manai, kad šis pasaulis yra šviesa?

– Šviesa yra šiame pasaulyje.

Mozė pakėlė akis aukštyn ir pažvelgė į dangų.

– O gal ji slypi saulės širdyje?

Ramzis privertė draugą nuleisti akis:

– Nežiūrėk tiesiai į saulę, ji tave apakins.

– Aš atskleisiu tai, kas paslėpta.

Jų pokalbį pertraukė siaubo šūksnis. Lygiagrečiai einančia alėja kiek kojos įkerta lėkė dvi audėjos.

– Dabar mano eilė tave nustebinti, – tarė Mozė. – Eime, nubausime nelabąjį, kuris gąsdina tas vargšiukes.

Sąmyšio kaltininkas nė nebandė pasprukti; atsiklaupęs ant vieno kelio, jis pakėlė nuo žemės gražios tamsiai žalios spalvos gyvatę ir įkišo ją į maišą.

– Setau!

Gyvačių žinovas atrodė nė kiek nesusijaudinęs. Kai nustebęs Ramzis paklausė, ką jis čia veikiąs, Setau jam paaiškino, kad parduodamas gyvačių nuodus haremo laboratorijai jis pelnosi pragyvenimui ir nuo nieko nepriklauso. Be to, galimybė praleisti kelias dienas su Moze jam buvusi nepaprastai maloni. Kadangi nei vienas, nei kitas nevaržė savęs pernelyg griežtais moralės priesakais, abu ketino smagiai pagyventi, kol jų keliai vėl išsiskirs.

– Aš išmokiau Mozę šiokių tokių savo amato pradmenų. Ramzi, užsimerk!

Kai jam buvo leista atsimerkti, Ramzis pamatė Mozę, tvirtai atsispyrusį kojomis į žemę ir laikantį dešinėje rankoje ploną tamsiai rudą lazdą.

– Nieko sau žygdarbis!

– Įsižiūrėk geriau, – patarė Setau.

Lazda atgijo ir ėmė rangytis. Mozė numetė ant žemės ilgą gyvatę, kurią Setau tuoj pat vėl pagavo.

– Argi tai – ne šaunus natūralios magijos triukas? Truputis šaltakraujiškumo, ir gali apdumti akis bet kam, net faraono sūnui!

– Na, tada išmokyk ir mane naudotis tokiomis lazdomis.

– Kodėl gi ne!

Trys draugai pasitraukė į nuošalų sodo kampelį, ir Setau ėmė mokyti savo bičiulius: norint suvaldyti gyvą roplį, reikėjo įgusti veikti mikliai ir tiksliai.

Būrelis lieknų merginų repetavo šokį, kuris labiau priminė akrobatines pratybas. Siauras pusilges merginų klubjuostes prilaikė juostelės, sukryžiuotos nugaroje ir ant krūtinės; jų plaukai aukštai viršugalvyje buvo surišti į arklio uodegas, kurių galiukus puošė medinis rutuliukas. Jos labai darniai atliko sudėtingas šokio figūras.

Mozė, kuriam šokėjos buvo labai palankios, sąmoksliškai leido Ramziui gėrėtis reginiu, bet jo paties nuotaika vis labiau gedo. Setau nekvaršino sau galvos tokiais rūpesčiais, dėl kurių nerado ramybės abu jo draugai: nuolatinis darbas su gyvatėmis, gresiančiomis staigia ir neišvengiama mirtimi, teikė jo gyvenimui užtektinai prasmės. Mozė taip pat būtų gyvenęs dėl kokios nors panašios aistros, bet jį pančiojo begalė administracinių reikalų, kuriuos jis tvarkė taip vykusiai, kad visai netolimoje ateityje galėjo tikėtis tapti haremo valdytoju.

– Kada nors aš visa tai mesiu, – pažadėjo jis Ramziui.

– Ką turi galvoje?

– Pats nežinau, bet šitoks gyvenimas man darosi vis nepakenčiamesnis.

– Mes pasitrauksime kartu.

Kažkuri šokėja atsidūrė taip arti, kad užkliudė abu draugus savo iškvėpintu kūnu, bet tai jų nepralinksmino. Šokiui pasibaigus jie leidosi įkalbami pasivaišinti su merginomis, susėdusiomis prie melsvo vandens baseino. Karalaičiui Ramziui teko atsakyti į daug klausimų apie dvarą, karališkojo raštininko pareigas ir ateities planus. Jis atsakinėjo atšiauriai, beveik šiurkščiai, daugiau išsisukinėdamas nei patenkindamas jų smalsumą. Nusivylusios pašnekovės paliko jį ramybėje ir ėmė rungčiomis cituoti įvairiausių eilėraščių ištraukas, šitaip rodydamos savo išsilavinimą.

Ramzis pastebėjo, kad viena iš jų sėdėjo tylomis. Ji buvo jaunesnė už savo drauges ir nepaprastai žavi: blizgančiais rašalo juodumo plaukais ir žalsvai mėlynomis it jūros vanduo akimis.

– Kuo ji vardu? – paklausė jis Mozės.

– Nefertarė.

– Kodėl ji tokia drovi?

– Ji kilusi iš kuklios šeimos, visai neseniai atvyko į haremą ir pasirodė besanti puiki audėja. Netrukus ėmė pirmauti visose srityse. Turtingų šeimų merginos negali jai šito atleisti.

Keletas šokėjų atnaujino puolimą ir pabandė pelnyti karalaičio Ramzio palankumą. Sklido gandai apie jo vedybas su gražiąja Izete, bet faraono sūnaus širdis tikriausiai platesnė nei kitų vyrų? Ramzis paspruko nuo kokečių ir atsisėdo šalia Nefertarės.

– Ar mano draugija jūsų nevaržo?

Toks tiesus klausimas ją nuginklavo. Nefertarė sunerimusi pažvelgė į Ramzį.

– Atleiskite man už stačiokiškumą, bet matau, kad jūs tokia vieniša, nuo visų atsiskyrusi.

– Tai dėl to, kad... aš mąsčiau.

– Koks gi rūpestis neduoda jums ramybės?

– Mums reikia pasirinkti vieną iš išminčiaus Ptahotepo posakių ir jį pakomentuoti.

– Aš tiesiog garbinu jo posakius. Kurį jūs pasirinksite?

– Aš dar galutinai nenusprendžiau.

– Ką jūs ketinate veikti, Nefertare?

– Mėgstu gėles; norėčiau sudarinėti puokštes, skirtas dievams, ir kaip galima daugiau laiko leisti šventykloje.

– Juk toks gyvenimas – labai rimtas ir santūrus, ar ne?

– Man patinka medituoti. Tai man teikia jėgų. Argi mūsų išminčiai nesako, kad tyloje siela užauga kaip žydintis medis?

Šokėjų prižiūrėtoja paprašė merginas susirinkti būrin ir persirengti prieš einant į gramatikos pamoką. Nefertarė pakilo.

– Valandėlę... Ar suteiksite man vieną malonę?

– Mūsų prižiūrėtoja labai griežta ir nepakenčia vėlavimų.

– Kokį posakį jūs pasirinksite?

Nefertarės šypsena būtų sutramdžiusi ir labiausiai įsikarščiavusį karį.

– *Tobulas žodis paslėptas giliau nei žalias akmuo; tačiau jį galima išgirsti iš tarnaičių, triūsiančių prie girnų.*

Ir ji dingo – švytinti, lengvutė.

20

Mer-Uro hareme Ramzis praleido visą savaitę, tačiau neturėjo progos dar kartą susitikti su Nefertare. Mozė, kurį jo viršininkas, naudodamasis savo pavaldinio sugebėjimais dirbti guviai ir nuovokiai, užvertė įvairiausiais darbais, negalėjo skirti savo draugui daug laiko. Vis dėlto pokalbiai suteikė jiems naujų jėgų, ir juodu pasižadėjo neleisti savo sieloms apsnūsti.

Netrukus jaunesniojo Sečio sūnaus viešnagė išjudino visą haremą: pagyvenusios kilmingos damos pageidavo su juo pasišnekučiuoti, įkyrėdavo jam ligi gyvo kaulo pasakodamos savo prisiminimus ir žarstydamos patarimus; daugelis amatininkų ir pareigūnų siekė jo palankumo, o haremo valdytojas nesiliovė rodęs Ramziui didžiausią dėmesį ir pagarbą, kad šis papasakotų savo tėvui, kaip puikiai tvarkoma faraono valda. Norint pasislėpti sode ir ramiai paskaityti senųjų rašytojų kūrinius, reikėjo griebtis nepaprastų gudrybių. Jausdamasis šiame rojuje tikru belaisviu, karalaitis stvėrė kelionmaišį, demblį bei lazdą ir niekam nieko nesakęs išvyko iš Mer-Uro. Žinojo, kad Mozė jį supras.

Budrius įmito; kelios žygio dienos grąžins jam ankstesnį žvitrumą.

Rūmų saugumo tarnybos viršininkas visiškai nusivarė nuo kojų. Dar niekada per visus karjeros metus jam neteko tiek dirbti lakstant šen bei ten, šaukiantis dešimtis atsakingų darbuotojų, atkakliai tikrinant kiekvieną smulkmeną, atnaujinant kvotas ir grasinant pašnekovams siaubingomis bausmėmis.

Nesuprasi, ar kas nors trukdė tyrimui, ar administracijos me-

chanizmas pats ėmė kliūti ir strigti. Aukštąjį pareigūną iš tiesų bandyta paveikti, bet jis nepajėgė nustatyti, iš kur sklido spaudimas, o karalienės bijojo labiau nei bet kurio dvariškio, nors ir žiauriausio.

Įsitikinęs, kad išnaudojo visas savo galimybes ir nė per plauką nepasistūmė į priekį, jis nuėjo pas Tują.

– Jūsų Didenybe, esu jums ištikimas kūnu ir siela.

– Mane domina jūsų profesiniai sugebėjimai.

– Jūs manęs paprašėte nustatyti tiesą, kad ir kokia ji būtų.

– Tikrai taip.

– Jūs neturėtumėte jaustis apvilta, nes...

– Apie tai leiskite spręsti man pačiai. Pereikime prie faktų.

Saugumo tarnybos viršininkas vis dar dvejojo.

– Noriu pabrėžti, kad mano atsakomybė...

Karalienės žvilgsnis sutrukdė aukštajam pareigūnui sugiedoti sau ditirambą.

– Jūsų Didenybe, klausytis tiesos kartais labai sunku.

– Klausau jūsų.

Viršininkas nurijo seiles.

– Esu priverstas pranešti jums apie dvi didžiules nesėkmes.

Amenis rūpestingai perrašinėjo potvarkius, kuriuos privalėjo žinoti kiekvienas karališkasis raštininkas. Nors Ramzio nepasitikėjimas jį užgavo, Amenis žinojo, kad karalaitis sugrįš, tad tęsė savą asmens sekretoriaus darbą lyg niekur nieko.

Kai Budrius užšoko jam ant kelių ir ėmė savo minkštu drėgnu liežuviu laižyti skruostus, Amenis pamiršo visus priekaištus ir džiugiai pasveikino sugrįžusį Ramzį.

– Buvau tikras, kad rasiu tavo darbo kambarį tuščią, – prisipažino karalaitis.

– O kas tvarkytų dokumentus?

– Tavo vietoje nepakęsčiau, jei draugas išvyktų taip staigiai ir net neperspėjęs.

– Na, tavo vieta ir manoji – tai ne tas pat; tokia dievų valia, ir aš jai paklūstu.

– Atleisk man, Ameni.

– Aš prisiekiau būti tau ištikimas ir laikysiuosi duoto žodžio, kitaip pragaro dvasios perrėš man gerklę! Kaip matai, mano paskatos grynai egoistinės. Tavo kelionė buvo maloni?

Ramzis papasakojo jam apie haremą, apie Mozę ir Setau, tačiau nutylėjo trumpą susitikimą su Nefertare. Tai buvo žavi akimirka, kuri išliks jo atmintyje kaip reta brangenybė.

– Tu grįžai pačiu laiku, – pranešė Amenis. – Karalienė pageidauja tave išvysti kaip galima greičiau, o Aša kviečia mus pietų.

Aša priėmė Ramzį su Ameniu savo tarnybos būstinėje, kurią Užsienio reikalų ministerija buvo ką tik jam paskyrusi miesto centre, netoli nuo jo darbovietės pastato. Nors Aša buvo dar visai jaunas, atrodė jau kaip prityręs diplomatas: lipšnus, taikingas, besirūpinąs savo išvaizda. Aša uoliai sekė paskutinę Memfio madą – klasikinių formų ir akį rėžiančių spalvų mišinį. Dabar prie įgimtos jaunojo diplomato elegancijos prisidėjo pasitikėjimas savimi, kurio Ramzis anksčiau nebuvo pastebėjęs. Berods Aša tikrai rado savo kelią.

– Atrodai patenkintas savo likimu, – tarstelėjo Ramzis.

– Mane nukreipė teisinga linkme, be to, man padėjo sėkmingai susiklosčiusios aplinkybės, todėl mano pranešimas apie Trojos karą buvo pagrįstai pripažintas tiksliausiu iš visų.

– Tiesą sakant, kas gi ten vyksta?

– Trojėnai neišvengiamai pralaimės. Priešingai nei tie, kurie tiki Agamemnono gailestingumu, aš manau, kad gyventojai bus išžudyti, o miestas sugriautas. Bet mes nesikišime. Egipto šis konfliktas visiškai neliečia.

– Išsaugoti taiką – štai ko labiausiai trokšta Setis.

– Kaip tik dėl to jis toks susirūpinęs.

Sunerimę Ramzis su Ameniu vienu metu uždavė Ašai tą patį klausimą:

– Manai, kad mums gresia karas?

– Sukruto hetitai.

Pačiais pirmaisiais valdymo metais Sečiui teko malšinti sukilusius beduinus. Hetitų skatinami, jie užplūdo Palestiną ir paskelbė ją nepriklausoma karalyste. Tačiau maištingos grupuotės netrukus sunaikino viena kitą. Padėčiai aprimus, Faraonas surengė žygį į Kanaaną siekdamas grąžinti kraštui taiką, prijungti prie Egipto pietinę Siriją ir įvesti kontrolę finikiečių uostams. Trečiaisiais valdymo metais visi manė, kad tiesioginis susidūrimas su hetitų pajėgomis bus neišvengiamas, bet abi armijos nepajudėjo iš savo pozicijų, o paskui atsitraukė į užnugario stovyklavietes.

– Ką būtent tu sužinojai? – paklausė Ramzis.

– Tai konfidenciali informacija. Nors tu ir karališkasis raštininkas, bet diplomatinei tarnybai nepriklausai.

Ir Aša dešiniuoju smiliumi palygino savo dabitiškus nepriekaištingai pakirptus ūsiukus. Ramzis net sutriko nesuprasdamas, ar šis kalba rimtai, tačiau pašaipi ugnelė sąmojingose bičiulio akyse jį nuramino.

– Hetitai kursto neramumus Sirijoje; kai kurie finikiečių kunigaikščiai pasirengę jiems padėti – žinoma, už padorų atlyginimą. Karo patarėjai siūlo faraonui ryžtis greitai intervencijai; sprendžiant iš paskutinių atgarsių, Setis laiko ją esant būtiną.

– Ar tu dalyvausi žygyje?

– Ne.

– Tu ką, jau patekai nemalonėn?

– Ne visai.

Subtilūs Ašos veido bruožai truputį persikreipė, tarsi Ramzio klausimai būtų pasirodę jam netinkami.

– Man patikėta kita užduotis.

– Kokia?

– Šįkart aš tikrai privalau laikyti liežuvį už dantų.

– Slapta užduotis! – sušuko Amenis. – Nuostabu, bet... pavojinga.

– Aš tarnauju Valstybei.

– Tu tikrai negali ničnieko mums pasakyti?

– Aš išvykstu į pietus – daugiau neklausinėkite, vis tiek neatsakysiu.

Budrius deramai įvertino jam suteiktą privilegiją: gausias vaišes, patiektas karalienės sode. Rodydamas savo džiaugsmą ir dėkingumą, jis stengėsi kuo švelniau lyžtelėti Tujos rankas, didžiai ją tuo pralinksmindamas. Ramzis nekantriai kramtė žolės stiebelį.

– Tu turi gerą šunį, sūnau; tai didelė laimė. Vertink jį.

– Tu norėjai mane pamatyti. Štai aš.

– Kaip pavyko viešnagė Mer-Uro hareme?

– Tu visada viską žinai!

– Juk aš privalau padėti Faraonui valdyti, tiesa?

– Kokie tyrimų rezultatai?

– Saugumo tarnybos viršininkas pasiekė daugiau, nei aš iš jo tikėjausi. Mes pajudėjome į priekį, bet naujienos nelabai džiuginančios. Vadeliotojas, kuris įviliojo tave į spąstus, buvo rastas – deja, nebegyvas. Jo lavoną aptiko apleistame kluone į pietus nuo Memfio.

– Kaip jis ten pateko?

– Apie tai nežinoma nieko tikra. O dirbtuvės, kur buvo gaminami nekokybiški rašalo luiteliai, šeimininko nustatyti neįmanoma: kažkas sunaikino archyve saugotą papirusą, kur buvo nurodytas jo vardas.

– Tokį nusikaltimą galėjo įvykdyti tik žymus asmuo!

– Tu teisus: žymus; be to, toks turtingas ir įtakingas, kad galėjo papirkti bendrininkus.

– Tokia korupcija man šlykšti... Mes neturime sustoti pusiaukelėje!

– Įtari, kad aš – bailė?
– Ką tu, mama!
– Man patinka tavo pasipiktinimas; niekada nesitaikstyk su neteisybe.
– Ką dabar daryti?
– Saugumo tarnybos viršininkas nesugebės nuveikti ką nors daugiau; aš perimsiu estafetę.
– Esu tavo žinioje: įsakyk, ir aš paklusiu.
– Tu pasiryžęs šitaip pasiaukoti, kad sužinotum tiesą?
Karalienė nusišypsojo – pašaipiai ir švelniai.
– Aš nesugebu atskleisti net tos tiesos, kuri glūdi manyje.
Ramzis nedrįso išsipasakoti motinai atviriau ir pasirodyti juokingas jos akyse.
– Tikras vyras nesitenkina viltimis, jis veikia.
– Net jeigu likimas jam priešiškas?
– Jo valioje pakeisti savo likimą; jei jis to nesugeba, tegu dėl savo nelaimių kaltina ne kitus, o tik savo menkumą.
– Tarkim, kad pasikėsinimą į mano gyvybę surengė Šenaras.
Karalienės veidą aptemdė liūdesys.
– Tai baisus kaltinimas.
– Tau taip pat drasko širdį tas įtarimas?
– Jūs abu mano sūnūs; aš myliu ir vieną, ir kitą. Net jei judu esate skirtingų būdų, ir net jei abu – kiekvienas savaip – trokštate garbės, kaip aš galiu pripažinti, kad tavo brolis toks niekšas?
Ramzis susvyravo: ar tik noras valdyti nebus taip jį apakinęs, kad jis pasiruošęs įžvelgti kraupiausią sąmokslą ten, kur jo visai nėra?
– Mano draugas Aša būgštauja, kad taika išsilaikys nebeilgai.
– Jis gerai informuotas.
– Ar tėvas nusprendė kariauti su hetitais?
– Susiklosčiusi padėtis verčia jį pasielgti būtent šitaip.
– Aš noriu vykti su juo ir kovoti už savo kraštą.

21

Šenarui skirtame rūmų sparne jo tarnautojai ir pavaldiniai vaikštinėjo kaip žemę pardavę. Visi slankiojo pasieniais ir vykdė savo pareigas griežčiausiai laikydamiesi nurodymų; slogios atmosferos nepraskaidrino nei juokas, nei pokalbiai.

Didžioji naujiena užgriuvo juos kaip griausmas iš giedro dangaus baigiantis rytmečiui: neatidėliotina dviejų rinktinių pulkų mobilizacija, ruošiantis skubiems kariniams veiksmams. Trumpai tariant, karas su hetitais! Šenaras buvo priblokštas. Ši ginkluota akcija kenkė prekybos politikai, kurią jis buvo pradėjęs įgyvendinti ir tikėjosi netrukus sulauksiąs pirmųjų jos vaisių.

Dėl to kvailo susidūrimo visi jausis nesaugūs, o tai kenks sandoriams. Kaip ir daugybė jo pirmtakų, Setis įklimpo liūne. Vis ta pati pasenusi moralė, tas pats siekimas apsaugoti Egipto teritoriją, užtikrinti civilizacijos didybę švaistant energiją, kuri taip praverstų kitur! Šenaras nespėjo sužlugdyti faraono karo patarėjų reputacijos ir įrodyti jų naivumo. Tiems kareivoms terūpėjo su kuo nors susikibti; jie vaizdavosi esą užkariautojai, kuriems privalo nusilenkti visos tautos. Jeigu žygyje Egipto armija bus sutriuškinta, jis, Šenaras, išvys tuos nevykėlius lauk iš rūmų.

Kas valdys šalį, kol nebus Faraono, jo artimiausio padėjėjo ir vyriausiojo karvedžio? Žinoma, karalienė Tuja. Nors jos ir Šenaro pokalbiai buvo gana reti, o kartais aštrūs, juodu siejo tikras nuoširdus prisirišimas. Išmušė valanda, kada reikia tiesiai ir atvirai pasikalbėti su motina. Tuja ne tik jį supras, bet ir paveiks Setį, kad šis išsaugotų taiką. Todėl Šenaras išreikala-

vo, kad karalienė priimtų jį kuo greičiau, nors jos dienotvarkė buvo perpildyta.

Tuja susitiko su juo priėmimų salėje, po vidurdienio.

– Kokia iškilminga aplinka mudviejų pasimatymui, mieloji mama!

– Galėčiau lažintis, kad tu atėjai ne privačiu reikalu.

– Atspėjote, kaip visuomet. Ir iš kur tik tas jūsų šeštasis pojūtis?!

– Sūnui nedera pataikauti motinai.

– Jūs nemėgstate karo, tiesa?

– O kas jį mėgsta?

– Ar mano tėvo sprendimas nėra kiek skubotas?

– Tu manai, kad jis sugeba veikti neapgalvotai?

– Ne, žinoma; bet aplinkybės... Hetitai...

– Juk tu mėgsti gražius drabužius?

– Taip, be abejo, tačiau...

– Eikš.

Tuja nusivedė vyresnįjį sūnų į gretimą salę. Ten ant žemo staliuko gulėjo prašmatnus perukas ilgomis banguotomis plaukų sruogomis, plačiarankoviai marškiniai, ilgas plisuotas sijonas, kurio apačią puošė kutai, ir kryžmai surišama juosta, turinti prilaikyti apdarą per liemenį.

– Jie puikūs, ar ne?

– Taip, nuostabaus darbo.

– Ši apranga skirta tau. Tėvas pasirinko tave savo vėliavnešiu. Žygio į Siriją metu tu būsi jo dešinėje.

Šenaras išblyško.

Stovėdamas karaliaus dešinėje, vėliavnešys visada laikydavo kotą, kurio viršuje puikavosi avino galva – vienas iš pergalių dievo Amono simbolių. Tad vyresnysis Faraono sūnus trauks į karo žygį kartu su tėvu ir mūšio metu bus pirmoje kovotojų eilėje.

Ramzis nekantriai trypčiojo po kambarį.

Kodėl Amenis taip delsia ir neatneša įsako, kuriame nurodyti pagrindiniai rūmų pareigūnai, vyksiantys su Sečiu kartu į žygį? Karalaitis nekantravo norėdamas sužinoti, kokį karinį laipsnį jam suteikė. Tiesą sakant, ne tiek jam rūpėjo skambus laipsnis, kiek galimybė kautis.

– Na, pagaliau! Kur tas sąrašas?

Amenis nuleido galvą.

– Kas atsitiko?

– Skaityk pats.

Karaliaus įsaku Šenaras buvo paskirtas vėliavnešiu. Ramzio vardas ten net nebuvo paminėtas.

Visose Memfio kareivinėse buvo paskelbta kovinė parengtis. Rytojaus dieną pėstininkai ir karo vežimai, pačiam Faraonui vadovaujant, pajudės keliu į Siriją.

Ramzis praleido dieną pagrindinių kareivinių kieme. Kai sutemus jo tėvas išėjo iš karo tarybos, Ramzis išdrįso jį užkalbinti:

– Ar galiu kreiptis į jus su prašymu?

– Klausau tavęs.

– Aš noriu vykti kartu su jumis.

– Mano įsakas negali būti pakeistas.

– Man nerūpi būti karininku, aš tik noriu kautis su priešu.

– Vadinasi, mano sprendimas buvo teisingas.

– Aš... aš nesuprantu!

– Noras, neatitinkąs tikrovės, – vieni niekai. Norint kautis su priešu, reikia tai sugebėti. O tu, Ramzi, to nemoki.

Kai pyktis ir nusivylimas išsisklaidė, Šenarui jo naujosios pareigos ėmė net patikti, nes jos teikė aibę progų būti pastebėtam ir pagerbtam. Iš tiesų neįmanoma likti sosto įpėdiniu, nepademonstravus savo karinių sugebėjimų. Nuo pirmųjų Tėbų karalių laikų faraonas privalėjo įrodyti, kad sugeba apsau-

goti teritorijos vienybę ir apsiginti nuo užpuolikų. Taigi Šenaras prisitaikė prie netikusios, bet liaudžiai labai svarbios tradicijos. Ji net pasirodė jam bemaž maloni, kai pastebėjo, kokiu apmaudžiu žvilgsniu Ramzis palydėjo išžygiuojantį armijos avangardą, kuriam priklausė ir vėliavnešys.

Į karą traukiančios armijos išvykimą, kaip ir kiekvieną ypatingą įvykį, lydėjo šventė. Liaudis gavo poilsio dieną ir nepraleido progos paskandinti savo rūpesčius ir nerimą alaus statinėse. Tačiau kas galėjo abejoti Sečio pergale?

Nors asmeninis triumfas Šenarą džiugino, jis vis dėlto negalėjo atsikratyti tam tikro nerimo. Juk kautynėse gali nepasisekti ir geriausiam kariui. Šenarui darėsi bloga vien įsivaizdavus, kad jis gali būti sužeistas ar suluošintas. Kai armija pasieks frontą, jam reikės pasirūpinti savimi ir pasisaugoti paliekant pavojingiausias užduotis kariškiams profesionalams.

Šiaip ar taip, laimė ir vėl jam nusišypsojo: juk žygio metu jis turės progų pasikalbėti su tėvu ir tokiu būdu nulemti savo ateitį. Dėl tokios perspektyvos buvo verta pasistengti, net atsisakant įprasto rūmų komforto – žinoma, laikinai.

Ramzio nusivylimas tik skatino Šenarą įveikti visus nepatogumus ir išbandymus.

Bakhenui nepatiko naujieji šauktiniai: vieni provincialai. Gresiant karui, armiją papildydavo savanoriai, svajoją apie žygdarbius tolimose šalyse. Tačiau būsimuosius kareivius reikėjo apmokyti. O ta netašytų valstiečių savanorių kariauna pražygiuos nebent Memfio priemiesčiais ir bemat grįš į savo laukus. Karalystės arklidžių prižiūrėtojas Bakhenas, nepaprastai stiprus, kvadratinio, trumpa barzda apžėlusio veido vyriškis, buvo įpareigotas apmokyti naujokus.

Savo žemu, kimiu balsu jis įsakė kiekvienam užsikelti ant dešinio peties po akmenų prigrūstą maišą ir bėgti palei kareivinių sienas tol, kol jis lieps sustoti.

Atranka buvo žiauri ir greita: dauguma prastai apskaičiavo savo jėgas, uždusо ir ėmė vienas po kito mesti nešulius žemėn. Bakhenas dar palaukė ir nutraukė išbandymą tik tada, kai liko kokie penkiasdešimt naujokų. Didžiai nustebęs, jis atpažino vieną iš būsimųjų kareivių: visa galva aukštesnis už daugumą kitų, jis atrodė visai nepavargęs.

– Karalaiti Ramzi! Jums čia ne vieta.

– Aš noriu išmokti visko, kas būtina kariui, ir gauti pažymą, kad tinku karinei tarnybai.

– Bet juk... jums šito nereikia! Jums gana...

– Aš taip nemanau, tu nė to tiek. Sklaidydamas papirusus, kariu netapsi!

Šitaip netikėtai užkluptas, Bakhenas suglumęs pasukiojo odines apyrankes, pabrėžiančias jo įspūdingus bicepsus.

– Keblus dalykas...

– Gal kartais pabūgai, Bakhenai?

– Aš, pabūgau? Stokit rikiuotėn!

Tris dienas, kurios, atrodė, niekad nesibaigs, Bakhenas įvairiausiais būdais bandė likusius naujokus nuvarydamas juos ligi paskutiniųjų. Pagaliau atrinko dvidešimt ištvermingiausių. Į tą skaičių įėjo ir Ramzis.

Ketvirtą dieną būsimi kariai pradėjo mokytis valdyti ginklus: vėzdus, trumpus kalavijus ir skydus. Bakhenas pasitenkino keletu patarimų, o paskui įsakė jaunuoliams kautis vienam su kitu.

Kai vienas iš jų buvo sužeistas į ranką, Ramzis padėjo kalaviją ant žemės. Jo pavyzdžiu pasekė ir kiti.

– Čia dabar kas?! – sugriaudėjo Bakhenas. – Tęskit pratybas arba nešdinkitės!

Naujokai pakluso vado įsakymui. Netruko paaiškėti, kuris iš jų – nevikrus, o kuriam trūksta energijos. Tokie, žinoma, buvo pašalinti. Iš viso pradinio būrio liko vos tuzinas savanorių, pripažintų tinkamais tapti profesionaliais kariais.

Ramzis laikėsi šauniai. Dešimt dienų intensyvių pratybų nepalaužė jo įkarščio.

Vienuoliktosios dienos rytą Bakhenas pareiškė:

– Man reikia karininko. Vieno!

Visi kandidatai, išskyrus vieną, pasirodė puikiai šaudą iš akacijos medžio lanko, kurio strėlės skriejo penkiasdešimt metrų tiesia linija.

Maloniai nustebintas, Bakhenas parodė jiems labai didelį lanką, kurio priekinę dalį dengė rago plokštelės. Paskui per šimtą penkiasdešimt metrų nuo lankininkų jis pastatė vario luitą.

– Paimkit šį ginklą ir perverkit taikinį.

Daugumai nepavyko net įtempti lanko, du sugebėjo iššauti, bet jų strėlės nulėkė tik šimtą metrų.

Varstomas pašaipaus Bakheno žvilgsnio, Ramzis priėjo prie lanko paskutinis. Kaip ir jo draugai, jis turėjo teisę iššauti tris kartus.

– Nederėtų Faraono sūnui išstatyti save pajuokai. Ir stipresniems už jus nepavyko pataikyti.

Ramzis susikaupė ir galvojo tik apie taikinį; visa kita aplink jį tiesiog kažkur pradingo.

Nepaprastų pastangų prireikė jau norint įtempti lanką. Ramziui net raumenis sugėlė, bet jis vis dėlto įveikė templę iš jaučio sausgyslės.

Pirmoji strėlė pralėkė į kairę nuo taikinio. Bakhenas nusišiepė.

Ramzis iškvėpė orą, užgniaužė kvapą ir beveik tuoj pat paleido antrą strėlę, ši praskriejo virš vario luito.

– Paskutinis bandymas, – pranešė Bakhenas.

Karalaitis užsimerkė ir įsivaizdavo taikinį taip aiškiai, tarsi jis būtų visai čia pat. Ramziui pasirodė, kad jis tampa strėle, o ši jaučia nenugalimą norą susilieti su taikiniu.

Trečias šūvis buvo pergalingas. Strėlė perskrodė orą, zvimbdama kaip įpykusi širšė, ir pervėrė vario luitą.

Visi naujokai audringai sveikino nugalėtoją. Ramzis grąžino didįjį lanką Bakhenui.

– Pridedu dar vieną išbandymą, – pareiškė šis. – Susirėmimą su manim. Be ginklų.

– Ar jis numatytas taisyklėse?

– Taisykles čia nustatau aš. Tai ką, bijote?

– Duok man karininko patentą.

– Kaukitės! Įrodykite, kad sugebat stoti prieš tikrą karį!

Ramzis buvo aukštesnis už Bakheną, bet ne toks raumeningas. Be to, jam trūko įgūdžių ir ištvermės. Todėl jis nutarė pasikliauti savo greita reakcija. Bakhenas puolė neperspėjęs, Ramzis vikriai išsisuko, ir priešininko kumštis tik kliudė jo kairį petį. Penkiskart paeiliui Bakheno puolimai baigėsi smūgiavimu tuštumon; suirzęs jis griebė Ramzį už kairės kojos ir išmušė jį iš pusiausvyros. Tačiau šis išsilaisvino spyręs Bakhenui į veidą ir skiausčiu delnu kirto jam per pakaušį.

Ramzis pamanė laimėjęs kovą, bet Bakheno išdidumas negalėjo susitaikyti su tokiu rezultatu: pašokęs ant kojų, stipruolis puolė faraono sūnų ir galvos smūgiu į krūtinę parbloškė šį ant žemės.

Gražioji Izetė ištepė savo mylimojo krūtinę tokiu veiksmingu tepalu, kad skausmas kaipmat aprimo.

– Na, kuo mano ranka blogesnė už žiniuonės?

– Kvailas buvau, – sumurmėjo Ramzis.

– Tas pabaisa galėjo tave užmušti.

– Jis dirbo savo darbą. Aš maniau, kad nugalėjau jį. Jei taip būtų nutikę mūšio lauke, būčiau jau nebegyvas.

Gražiosios Izetės ranka glamonėjo vis švelniau ir drąsiau.

– Aš tokia laiminga, kad tu likai čia! Karas – tokia šlykštynė.

– Kartais jis būtinas.

– Tu net nežinai, kaip aš tave myliu.

Ir Izetė prigludo prie Ramzio, lanksti it lotoso stiebas.

– Pamiršk smurtą ir kautynes; argi aš ne geresnė už juos?

Ramzis neatstūmė jos ir pasidavė visa apimančiam malonumui, kurį jam teikė jauna, graži, mylinti moteris. Tačiau širdies gilumoje jis jautė kur kas didesnę laimę, apie kurią Izetei net neprasitarė: Ramzis džiūgavo gavęs savąjį karininko patentą.

22

Egipto armijos sugrįžimas buvo atšvęstas iškilmingai ir puošniai. Rūmuose visi nerimastingai laukė žinių apie karo eigą. Sukilę libaniečiai priešinosi vos keletą dienų. Netrukus jie prisiekė amžiną ištikimybę ir pareiškė tvirtai ketiną būti nuolankūs Faraono pavaldiniai. Setis pareikalavo iš Libano patvirtinti savo gerus ketinimus ir pristatyti Egiptui didelį kiekį pirmarūšės kedro medienos, kad būtų galima prieš šventyklų fasadus pastatyti naujus stulpus vėliavoms iškelti. Be to, iš to kedro būtų pagaminti keli laivai, skirti dievams nešti šventinėse procesijose. Libano kunigaikščiai vienu balsu paskelbė, kad Faraonas esąs Ra – dieviškosios šviesos įsikūnijimas, ir kad tai jis teikiąs jiems gyvybę.

Kadangi Egipto intervencija buvo tokia greita, Setis atžygiavo į Siriją nesutikęs pasipriešinimo. Hetitų karalius Muvatalis nespėjo sušaukti patyrusios kariuomenės ir nutarė verčiau stebėti padėtį iš tolo. Štai kodėl įtvirtintas Kadešo miestas, tasai hetitų galybės simbolis, atvėrė egiptiečiams savo vartus. Netikėtai užkluptas, Kadešas vis tiek nebūtų atlaikęs kelių vienas po kito suruoštų puolimų. Setis nustebino savo karvedžius pasitenkindamas tuo, kad pastatė Kadeše stelą, užuot nušlavęs tvirtovę nuo žemės paviršiaus. Sečio nutarimas patyliukais buvo kritikuojamas, o daugelis tiesiog nesuprato, koks galėtų būti tokios neįtikėtinos strategijos tikslas.

Kai tik egiptiečių armija atsitraukė nuo Kadešo, Muvatalis su galinga kariuomene užėmė tvirtovę, tokiu būdu ši vėl pateko hetitų valdžion.

Tada prasidėjo derybos. Siekdami išvengti kruvino susidū-

rimo, abu valdovai per savo pasiuntinius susitarė, kad hetitai nebekurstys jokių neramumų nei Libane, nei finikiečių uostuose, o egiptiečiai nebepuls Kadešo ir jo apylinkių.

Tai buvo taika. Žinoma, netvirta, bet vis dėlto taika.

Kaip pripažintas sosto įpėdinis ir naujas karvedys, Šenaras vadovavo pokyliui, į kurį buvo sukviesta daugiau nei tūkstantis svečių. Visi jie džiūgaudami ragavo įmantrius patiekalus, gėrė puikų vyną, pagamintą dar antraisiais Sečio valdymo metais, ir grožėjosi jaunomis nuogomis šokėjomis, kurių grakštiems judesiams pritarė fleitų ir arfų melodijos.

Faraonas tik trumpai pasirodė pokylyje, užleisdamas vyresniajam sūnui sėkmingo karo žygio atneštą šlovę. Tarp svečių buvo Mozė, Amenis ir net Setau, kuriam Ramzis šia proga padovanojo prašmatnų apdarą. Juos pakvietė kaip buvusius *Kap*'o mokinius, kurių laukė puiki ateitis.

Amenis, kurio atkaklus noras atskleisti nekokybiško rašalo gamybos paslaptį nė kiek neišblėso, kalbėjosi su Memfio pareigūnais ir lyg atsitiktinai užduodavo jiems nekaltus klausimus apie pastaruoju metu uždarytas rašalo luitelių dirbtuves, tačiau visos jo pastangos buvo nesėkmingos.

Setau skubiai pakvietė Šenaro ūkvedys, nes patalpose, kur buvo laikomi ąsočiai su pienu, kažkas pastebėjo gyvatę. Setau aptiko įtartiną angą, įkišo ten galvutę česnako ir užkimšo skylę žuvimi. Vargšė gyvatė nebeišsliauš iš savo urvo. Ūkvedžio, kurį Setau laikė nepaprastu savimyla, džiaugsmas truko neilgai: kai jaunuolis parodė jam raudonai baltą gyvatę su iltimis, kyšančiomis užpakalinėje žandikaulio dalyje, pasipūtėlis spruko kiek kojos neša. „Na, ir kvailys, – pagalvojo Setau, – juk kiekvienam aišku, kad šita rūšis visiškai nekenksminga".

Mozę apsupo dailios moterys, kurioms krito į akį jo vyriškas stotas. Daugelis jų būtų mielai prisigretinusios prie Ramzio, bet gražioji Izetė uoliai jį saugojo. Nuomonė apie abiejų

jaunuolių gabumus ir ateitį vis gerėjo: sklandė gandai, kad Mozei siūlomos aukštos administracinės pareigos, o Ramzio drąsa neabejotinai turinti jam pelnyti aukštą postą, jei ne dvare, tai armijoje.

Pasinaudojus pertrauka tarp šokių, abiem draugams pavyko pasprukti į sodą, ir juodu stabtelėjo pasišnekučiuoti.

– Ar girdėjai Šenaro kalbą?

– Ne, mano švelnioji sužadėtinė tuo metu rado kitų užsiėmimų.

– Tavo vyresnysis brolis kiekvienam sutiktajam tvirtina, kad jis – didysis nugalėtojas, laimėjęs šį karo žygį. Jo dėka Egipto nuostoliai buvę minimalūs, o ginkluota jėga užleido vietą diplomatijai. Be to, jis užsimena, kad Setis atrodė labai pavargęs: juk valdžia sekina žmogaus jėgas, tad Šenaro paskyrimas regentu – nebe už kalnų. Jis jau parengė valdymo programą: teikti pirmenybę tarptautinei prekybai, atsisakyti bet kokių konfliktų, ekonomikos srityje eiti į sąjungą net su aršiausiais mūsų priešais.

– Aš juo bjauriuosi.

– Nelabai patraukli asmenybė, čia aš visiškai sutinku su tavimi; bet jo projektai verti dėmesio.

– Moze! Tik ištiesk hetitams delną – jie bemat nurėš tau ranką!

– Karu nieko neišspręsi.

– Šenaras pavers Egiptą nuolankia ir nuskurdusia šalimi. Faraonų žemė – atskiras pasaulis. Kai ji buvo silpna ar pernelyg patikli, ją užgrobė azijiečiai. Prireikė didelio didvyriškumo išvyti užkariautojus ir nustumti juos toli nuo mūsų sienų. Jei mes sudėsime ginklus, mus išnaikins.

Ramzio įkarštis nustebino Mozę:

– Pripažįstu, taip kalbėti dera vadui ir valdovui. Bet ar tu tikras, kad tokia kryptis teisinga?

– Norint išsaugoti mūsų šalies vienybę ir leisti dievams viešpatauti šioje žemėje, kito kelio nėra.

– Dievai... Ar dievai tikrai yra?

– Ką tu nori tuo pasakyti?

Mozė nespėjo atsakyti draugui: tarp jo ir Ramzio įsiterpė būrelis merginų ir apipylė juos klausimais apie jųdviejų ateitį. Tačiau gražioji Izetė nedelsdama įsikišo į pokalbį ir išvadavo mylimąjį.

– Mane sulaikė tavo vyresnysis brolis, – prisipažino ji.

– Kokia proga?

– Jis neatsisako ketinimo mane vesti. Dvare visi šneka apie vieną ir tą patį: Setis tuoj pakvies Šenarą kartu valdyti Egiptą. Tavo brolis siūlo man tapti didžiąja valdovo sutuoktine.

Staiga Ramziui nutiko keistas dalykas: jo siela tarsi žaibiškai paliko Memfį ir nuskriejo į Mer-Uro haremą pažvelgti į stropią merginą, aliejinės lempos šviesoje perrašinėjančią Ptahotepo maksimas.

Gražioji Izetė pastebėjo mylimojo sumišimą.

– Tu negaluoji?

– Įsidėmėk: aš nežinau, kas yra liga, – sausai atkirto jis.

– Tu atrodei toks tolimas...

– Aš susimąsčiau. Na, ir kaip, tu priėmei Šenaro pasiūlymą?

– Juk aš jau tau sakiau, ką apie tai manau.

– Sveikinu, Izete: tu būsi mano karalienė, o aš tavo tarnas.

Pusiau niršdama, pusiau juokdamasi Izetė ėmė kumšteliais trankyti Ramzio krūtinę; jis sugriebė ją už riešų.

– Aš myliu tave. Tave, Ramzi; ir noriu gyventi su tavimi. Na, kaip man priversti tave tai suprasti?

– Prieš tapdamas vyru ir tėvu, privalau aiškiau suvokti, kokiu keliu noriu eiti. Duok man laiko.

Kvapi naktis po truputį rimo; muzikantai ir šokėjos išsiskirstė, pasitraukė ir pagyvenę dvariškiai. Vienur kitur erdviame rūmų sode dar buvo dalijamasi informacija ir rezgami juokingai menki sąmoksliukai siekiant palypėti karjeros laiptais, nustumti į šalį varžovą.

Staiga ramybę sudrumstė veriantis riksmas, nuskambėjęs toje pusėje, kur buvo virtuvė.

Ramzis pirmas nulėkė įvykio vieton. Ūkvedys žarstekliu kūlė senuką, kuris dangstydamasis rankomis stengėsi apsaugoti nuo smūgių bent veidą. Karalaitis griebė užpuoliką už gerklės ir taip spustelėjo, kad vos jo nepasmaugė. Šis paleido iš rankų savo ginklą, o senukas tuo tarpu pabėgo ir pasislėpė tarp indų plovėjų.

– Tu jį užmuši! Paleisk!

Ramzis atgniaužė pirštus. Išpiltas raudonio ūkvedys sunkiai gaudė kvapą.

– Tas senis – tik belaisvis hetitas, – paaiškino jis. – Aš gi turiu jį išmokyti dirbti!

– Tu šitaip elgiesi su visais darbininkais?

– Ne, tik su hetitais!

Šenaras, kurio nematytai prabangūs drabužiai temdė elegantiškiausius apdarus, išvaikė smalsuolius:

– Išsiskirstykite, aš pats viską išsiaiškinsiu.

Ramzis nutvėrė ūkvedį už plaukų ir sviedė jį ant žemės:

– Aš kaltinu tą niekšą kankinus žmogų.

– Na, na, mielas brolau! Nesikarščiuok... Mano ūkvedys kartais griežtokas, bet...

– Aš paduosiu skundą ir liudysiu teisme.

– Tu?! Tu, šitaip nekenčiąs hetitų!

– Tavo tarnas jau nebe priešas; jis pas mus dirba, ir jį reikia gerbti. Šito reikalauja deivės Maat įstatymas.

– Apsieikim be skambių žodžių! Pamiršk šį įvykį. Būsiu tau dėkingas.

– Aš taip pat būsiu liudytojas, – pareiškė Mozė. – Toks elgesys niekuo nepateisinamas.

– Argi būtina aštrinti padėtį?

– Nuvesk ūkvedį pas mūsų draugą Setau, – kreipėsi Ramzis į Mozę. – Rytoj aš pareikalausiu skubiai iškelti bylą.

– Tai – neteisėtas laisvės atėmimas!

– Ar įsipareigoji patraukti savo ūkvedį teisman?

Šenaras sutiko. Ką padarysi – per daug svarbių liudytojų... geriau nepradėti mūšio, kuris iš anksto pralaimėtas. Kaltininką nuteis ir ištrems į oazę.

– Teisingumas – puikus dalykas, – geraširdiškai užbaigė Šenaras.

– Gerbti teisingumą – mūsų visuomenės pagrindas.

– Argi kas sako priešingai?

– Jeigu tu valdysi šalį šitokiais metodais, Šenarai, aš būsiu tavo nesutaikomas priešas.

– Na, ką tu čia dar prifantazavai!

– Aš nefantazuoju – aš stebiu. Argi dideli užmojai gali būti įgyvendinti niekinant kitus?

– Neperlenk lazdos, Ramzi; privalai mane gerbti.

– Man rodos, kad mūsų faraonas, Aukštutinio ir Žemutinio Egipto valdovas – kol kas Setis.

– Šaipymuisi irgi yra ribos. Rytoj tu privalėsi man paklusti.

– Rytojus dar toli.

– Jeigu tu ir toliau šitaip klysi, tai blogai baigsi.

– Gal ketini su manim elgtis kaip su tuo belaisviu hetitu?

Netekęs kantrybės, Šenaras nutraukė ginčą ir išėjo.

– Tavo brolis – galingas ir pavojingas, – pastebėjo Mozė. – Ar tau būtina šitaip jį provokuoti?

– Aš jo nebijau. Geriau pasakyk, ką turėjai omeny kalbėdamas apie dievus?

– Pats nežinau. Man į galvą ateina keistos mintys. Jos mane tiesiog kankina. Nenurimsiu, kol neatskleisiu jų paslapties.

23

Amenis neatsisakė savo ketinimų. Būdamas karališkojo raštininko asmens sekretoriumi, jis galėjo patekti į daugelį administracijos tarnybų ir sugebėjo įsitaisyti ten draugų, padėjusių vykdyti tyrimą. Kaip tik tokiu būdu jis patikrino rašalą gaminančių dirbtuvių sąrašą ir sužinojo jų savininkų vardus, bet, kaip karalienė Tuja ir buvo sakiusi Ramziui, archyvai, susiję su įtartina dirbtuve, iš tikrųjų dingo.

Kadangi šis pėdsakas nutrūko, Amenis lyg ta skruzdėlė ėmėsi labai ilgo ir kruopštaus darbo: jis nutarė nustatyti visus didikų, tiesiogiai susijusių su raštininkų veikla, vardus ir patikrinti jų turto apyrašus, tikėdamasis taip surasti tą asmenį, kuriam priklausė nelemtoji dirbtuvė. Tačiau ilgo darbo dienos nedavė jokių rezultatų.

Liko vienintelis būdas: nuosekliai apžiūrėti visus sąvartynus, pradedant tuo, kur Amenis vos nemirė. Prieš užrašydami kokius nors duomenis ant papiruso, sąžiningi raštininkai juodraščiui naudodavo klinties nuolaužas. Vėliau jau nebereikalingi gabaliukai kartu su tūkstančiais kitų būdavo išmetami į duobę, kuri prisipildydavo tuo greičiau, kuo greičiau dirbo raštinė.

Amenis net nebuvo tikras, ar esama dirbtuvės nuosavybę patvirtinančio akto kopijos, bet vis dėlto ėmė jos ieškoti, kasdien skirdamas šiam darbui po dvi valandas ir vengdamas spėlioti apie sėkmės tikimybę.

Gražioji Izetė nepritarė Ramzio draugystei su Moze: anot jos, neramus ir nepastovus hebrajas blogai veikė egiptietį. Todėl ji pasistengė įtraukti savo mylimąjį malonumų sūkurin ir

rūpestingai vengė net užsiminti apie vedybas. Ramzis įkliuvo į žabangas: bastydamasis po dvarus, sodus ir priėmimus, jis gyveno kaip dykinėjąs didžiūnas, palikęs savo asmens sekretoriui rūpintis einamaisiais reikalais.

Egiptas buvo išsipildžiusi svajonė, rojus, kasdien su neišsenkamu motinišku dosnumu apiberiąs laimingąjį savo stebuklingomis dovanomis. Laimė čia srūte sruvo tam, kas mokėjo įvertinti palmių giraitės pavėsį, saldžią kaip medus datulę, vėjo dainą, lotoso grožį ar lelijų aromatą. O kai prie visų šių palaimų prisidėdavo mylinčios moters aistra, kas galėjo būti tobuliau?

Gražioji Izetė nusprendė, kad dabar Ramzis jau visa siela priklauso jai: jis buvo linksmas ir aistringas kaip niekuomet. Jųdviejų meilės žaidimai neturėjo nei galo, nei krašto, abipusis malonumas juos skatino ir įkvėpė. O Budrius ugdė savo gastronominį skonį, ragaudamas patiekalus, kuriuos ruošė turtingiausių Memfio šeimų virėjai.

Berods likimas aiškiai nužymėjo abiejų Sečio sūnų kelius: valstybės valdymas – Šenarui, o Ramziui – banalus ir prašmatnus aukštuomenės liūto gyvenimas. Gražioji Izetė tuo buvo visiškai patenkinta.

Bet vieną rytą prabudusi ji įsitikino, kad kambaryje daugiau nieko nėra: Ramzis atsikėlė anksčiau ir kažkur dingo. Sunerimusi ir net nepasidažiusi Izetė nubėgo į sodą ir pašaukė mylimąjį vardu. Jis neatsiliepė, ir Izetė visai neteko galvos. Pagaliau, aplakstčiusi visą sodą, ji rado Ramzį sėdintį prie šulinio šalia vilkdalgių gėlyno ir įtemptai kažką bemąstantį.

– Kas tau nutiko? Aš vos nenumiriau iš baimės!

Izetė atsiklaupė šalia Ramzio:

– Koks dar rūpestis tave slegia?

– Aš nesutvertas gyvenimui, į kurį tu mane stengiesi įtraukti.

– Klysti. Argi mudu nesame laimingi?

– Tokios laimės man negana.

– Nereikalauk iš gyvenimo per daug, antraip jis gali atsigręžti prieš tave.

– Vadinasi, manęs laukia šaunūs išbandymai.

– Ar puikybę galima priskirti prie dorybių?

– Taip – jeigu ji skatina reiklumą ir nesitenkinimą jau pasiektu. Privalau pasikalbėti su tėvu.

Po to, kai su hetitais buvo sudarytos paliaubos, bet kokia faraono veiksmų kritika nuščiuvo. Visi sutartinai tvirtino, kad Setis buvo teisus vengdamas pradėti karą, kurio baigtis kėlė abejonių, nors Egipto armija atrodė galinti įveikti hetitus.

Šenaras uoliai stengėsi skleisti gandus, kad jo vaidmuo kare buvęs lemiamas, bet niekas nė nemanė tuo tikėti. Aukštieji karininkai teigė, kad vyresnysis faraono sūnus nedalyvavo jokiame mūšyje ir tenkinosi stebėdamas puolimą iš pagarbaus atstumo.

Faraonas klausėsi ir dirbo.

Jis išklausydavo savo patarėjus, kurių dalis buvo dori žmonės, perkratydavo informaciją, atsijodamas grūdus nuo pelų, ir nieko nespręsdavo paskubomis.

Setis dirbo savo erdviame kabinete, įrengtame pagrindiniuose Memfio rūmuose. Šviesa sklido pro tris didelius grotuotus langus, kambario sienos buvo baltos, be jokių papuošimų. Baldai – paprasti ir griežti: didelis stalas; krėslas su tiesiu atlošu, skirtas valdovui; kėdės pintomis šiaudų sėdynėmis – lankytojams; spinta papiruso ritinėliams sudėti.

Čia, tyloje ir vienatvėje, Dviejų Žemių Valdovas stengėsi numatyti kryptis galingiausios pasaulyje valstybės ateičiai ir neleisti jai nukrypti nuo visuotinę Tvarką įkūnijančios deivės Maat kelio.

Faraono kabinete tvyrojusią tylą staiga sudrumstė riksmai, atsklidę iš vidinio kiemo, kur stovėdavo karaliui ir jo patarėjams skirti vežimai.

Pro langą Setis pamatė, kad nežinia kodėl padūko vienas arklys. Nutraukęs virvę, kuria buvo pririštas prie stulpo, jis šuoliavo po kiemą grasindamas kiekvienam bandžiusiam prie jo prisiartinti. Vienu spyriu jis pargriovė saugumo tarnybos karį, kitu – pagyvenusį raštininką, nespėjusį pasislėpti, ir stabtelėjo gaudydamas kvapą. Kaip tik tą akimirką iš už stulpo iššoko Ramzis, liuoktelėjo arkliui ant nugaros ir įtempė pavadžius. Padūkėlis stojo piestu ir pabandė išmesti raitelį iš balno, bet jam nepavyko. Nugalėtas jis šniokštavo ir šnarpštė, kol galų gale nurimo.

Ramzis nušoko ant žemės. Prie jo priėjo karališkosios sargybos karys:

– Jūsų tėvas pageidauja jus matyti.

Ramzis pirmą kartą buvo įleistas į Faraono darbo kambarį, kuris jį nustebino: jis tikėjosi išvysti nepaprastą prabangą, o pamatė kone tuščią patalpą, ničniekuo nepagražintą. Faraonas sėdėjo prie stalo. Priešais jį gulėjo išvyniotas papiruso ritinėlis.

Nesumodamas, kaip elgtis, Ramzis sustingo vietoje per porą metrų nuo tėvo, nepasiūliusio jam atsisėsti.

– Tu smarkiai rizikavai.

– Ir taip, ir ne. Aš gerai pažįstu šį arklį, jis nėra piktas. Tikriausiai tiesiog perkaito saulėje ir įsiuto.

– Vis dėlto tu rizikavai per daug. Mano sargyba būtų jį sutramdžiusi.

– Aš maniau, kad elgiuosi teisingai.

– Norėdamas patraukti dėmesį?

– Na...

– Atsakyk nuoširdžiai.

– Sutramdyti pašėlusį arklį ne taip lengva.

– Ar iš tavo žodžių aš turiu daryti išvadą, kad tu pats suruošei šį įvykį, norėdamas pasižymėti?

Ramzis paraudo iš pasipiktinimo:

– Tėve! Kaip jūs galit...

– Faraonas privalo būti strategas.

– Nejaugi jums būtų patikusi tokia strategija?

– Jeigu tu iš tiesų būtum taip padaręs, tai aš, turėdamas omenyje tavo amžių, būčiau įžvelgęs čia dviveidiškumą, nieko gera tau nežadantį ateityje. Bet tavo reakcija mane įtikino, kad esi nuoširdus.

– O juk aš ieškojau galimybės su jumis pasikalbėti.

– Apie ką?

– Prieš išvykdamas Sirijon, jūs man prikišote nesugebėjimą kautis kaip kariui. Kol jūsų čia nebuvo, aš užpildžiau šią spragą. Dabar turiu karininko patentą.

– Dėl kurio, kaip man sakė, tau teko stipriai pakovoti.

Ramziui nepavyko nuslėpti nuostabos:

– Jūs... jūs žinojote?

– Taigi tu – karininkas.

– Aš moku jodinėti, kautis kalaviju, ietimi ar skydu ir šaudyti iš lanko.

– Ramzi, ar mėgsti karą?

– Kariauti būtina, tiesa?

– Karas atneša daug kančių; nejaugi tu nori jų pagausinti?

– O ar yra kitas būdas mūsų šalies laisvei ir gerovei užtikrinti? Mes nieko nepuolame, bet kai mums grasina, mes duodame atkirtį. Šitaip ir turi būti.

– Būdamas mano vietoje, ar būtumei nugriovęs Kadešo tvirtovę?

Jaunuolis susimąstė.

– Kuo remdamasis aš galėčiau apie tai spręsti? Juk aš nieko nežinau apie jūsų žygį, išskyrus tai, kad taika buvo išsaugota ir kad Egipto liaudis liko laisva. Pateikti jums niekuo nepagrįstą nuomonę būtų kvaila.

– Gal pageidauji pasikalbėti apie ką nors dar?

Sunkiai užgniauždamas nekantravimą, Ramzis dieną naktį mąstė, ar jam verta papasakoti tėvui apie savo konfliktą su

Šenaru ir atskleisti, kad numatytasis sosto įpėdinis akiplėšiškai giriasi pergale, kurios nepasiekė? Ramzis būtų mokėjęs rasti tinkamų žodžių ir taip išreikšti savo pasipiktinimą, kad tėvas pagaliau suprastų sušildęs užantyje gyvatę.

Tačiau atsidūrus akis į akį su faraonu, toks poelgis pasirodė jam juokingai menkas ir žemas. Nejaugi jis, Ramzis, imsis skundiko vaidmens?! Nejaugi jis tokios geros nuomonės apie save, kad tariasi esąs įžvalgesnis už Setį?!

Bet jis nenorėjo bailiai meluoti:

– Tiesa, aš norėjau jums kai ką papasakoti...

– Tu kažkodėl dvejoji?

– Tai, ką ištaria mūsų lūpos, gali mus sutepti.

– Tad aš nieko daugiau apie tai nesužinosiu?

– Tai, ką aš būčiau norėjęs pasakyti, jūs jau žinote; o jei ne, apie mano prasimanymus neverta nė kalbėti.

– Ar kartais tu nepuoli iš vieno kraštutinumo į kitą?

– Mane kamuoja kažkokia ugnis, kažkoks poreikis, kurio aš nemoku įvardyti; jo nenumalšina nei meilė, nei draugystė.

– Labai kategoriški žodžiai tavo amžiaus jaunuoliui!

– Kažin ar metų našta mane numaldys...

– Nepasikliauk niekuo, išskyrus save patį, ir gyvenimas kartkartėmis bus tau dosnesnis.

– Kokia tai ugnis, tėve?

– Užduok tikslesnį klausimą ir sužinosi atsakymą.

Ir Setis palinko prie gulinčio ant stalo papiruso: pokalbis buvo baigtas.

Ramzis nusilenkė. Jau išeinantį jį sustabdė žemas tėvo balsas:

– Tu atėjai pačiu laiku, nes aš ketinau šiandien pat tave pasikviesti. Rytoj po apyaušrio apeigų mes išvyksime į Sinajaus pusiasalyje esančias turkio kasyklas.

24

Šiais, aštuntaisiais, Sečio valdymo metais Ramzis atšventė savo šešioliktąjį gimtadienį, keliaudamas rytinės dykumos taku, vedančiu į garsiąsias Serabit-el-Hadimo* kasyklas. Nors kelią prižiūrėjo budri sargyba, pavojų nemažėjo, ir niekas nerodė didelio noro keliauti šia nykia vietove, kur bastėsi baisingos dvasios ir plėšikaują beduinai. Nors juos gaudė, teisė ir baudė, jie nieko nepaisydami puldinėjo karavanus, kertančius Sinajaus pusiasalį.

Ekspedicija neturėjo nieko bendra su karo žygiu, tačiau Faraoną bei kalnakasius lydėjo gausus apsaugos būrys. Tai, kad kelionėje dalyvavo pats karalius, suteikė jai ypatingą reikšmę. Dvaras buvo informuotas apie ekspediciją tik jos išvykimo išvakarėse, prieš vakarines apeigas. Valdovui išvykus, valstybės laivą vairuos karalienė Tuja.

Ramzis gavo savo pirmąjį svarbų postą: jis buvo paskirtas pėstininkų viršininku vyriausiojo ekspedicijos karvedžio Bakheno žinioje. Jųdviejų susitikimas išvykstant buvo šaltas kaip ledas, bet nei vienas, nei kitas negalėjo leistis į konfliktą karaliaus akivaizdoje. Šiaip ar taip, kelionės metu jiems teks taikytis vienam prie kito. Bakhenas tuoj pat parodė, koks nuotolis juos skiria, įsakęs Ramziui laikytis ariergarde: anot jo, „ten naujoko pavaldiniams teks rizikuoti mažiausiai“.

Dangiškoji Hatora savo įsikūnijimui sausringoje bevaisėje

* Kad skaitytojui būtų lengviau orientuotis, mes paliekame dabartinius Sinajaus ir Serabit-el-Hadimo pavadinimus. Pastaroji vietovė yra Sinajaus pusiasalio pietuose, už 160 km nuo Sueco įlankos.

žemėje pasirinko turkį. Pargabenti jos akmenį buvo įpareigotas būrys, susidedąs iš daugiau nei šešių šimtų žmonių.

Pats kelias nesudarė sunkumų: jis buvo puikiai nutiestas ir nuolat prižiūrimas. Aprūpintas tam tikru nuotoliu viena nuo kitos išsidėsčiusiomis nedidelėmis tvirtovėmis ir vandens ištekliais, jis ėjo sunkiai prieinamomis vietovėmis, kur kilo rusvi kalnai, savo aukščiu gąsdinę naujokus. Kai kurie būgštavo, kad iš jų viršūnių neišlėktų piktosios dvasios pagrobti jų sielų. Tačiau matydami šalia Setį ir drąsų, savimi pasitikintį Ramzį, jie po truputį nurimo.

Ramzis tikėjosi sunkaus išbandymo, kurio metu jis būtų galėjęs įrodyti tėvui savo tikrąją vertę. Todėl jis apgailestavo, kad jam teko tokia lengva užduotis. Ramziui buvo visai nesunku priversti jam paklusti tris dešimtis pėstininkų, kuriems jis turėjo vadovauti. Visi buvo girdėję apie jo sugebėjimus šaudyti iš lanko ir apie tai, kaip jis sutramdė šėlstantį arklį; visi tikėjosi, kad tarnyba jo vadovaujamame dalinyje atneš jiems paaukštinimą.

Ramziui primygtinai įkalbinėjant, Amenis atsižadėjo dalyvauti ekspedicijoje: viena vertus, dėl silpnos sveikatos jis nebūtų ištvėręs tokio intensyvaus fizinio krūvio; kita vertus, sąvartyne, buvusiame į šiaurę nuo įtartinos dirbtuvės, Amenis rado klinties gabaliuką su keistu įrašu. Buvo dar per anksti teigti, kad jis aptiko patikimą pėdsaką, bet jaunasis raštininkas ketino padaryti viską ir išsiaiškinti, kur jis veda. Ramzis maldavo draugą elgtis atsargiai. Faraono sūnui išvykus, Budrius liko saugoti Amenį. Be to, prireikus šis galėjo kreiptis į Setau, kuris pradėjo lobti pardavinėdamas gyvačių nuodus šventyklų laboratorijoms ir vydamas iš didikų dvarų kartais ten apsilankančius nepageidaujamus svečius: kobras ir kitas gyvates.

Ramzis visą laiką budriai stebėjo aplinką. Jis labai mėgo dykumą, nors kartą ten vos nežuvo, bet Sinajaus dykuma jam

nepatiko: per daug stūksančių aplink nebylių uolų, per daug nerimą keliančių šešėlių, per daug chaoso. Nors Bakhenas tikino, kad visur ramu, Ramzis baiminosi netikėto beduinų užpuolimo. Žinoma, kadangi egiptiečių daug, beduinai nestos į atvirą mūšį, bet kodėl jiems nepabandžius apiplėšti atsilikėlio, arba – dar blogiau – įsigauti stovyklon pasinaudojus nakties tamsa? Susirūpinęs Ramzis griebėsi dar didesnio atsargumo, dalijo nurodymus į kairę ir į dešinę ir net susivaidijo dėl to su Bakhenu. Šiaip ar taip, po trumpo jųdviejų susikirtimo buvo nuspręsta, kad Bakhenas kontroliuos bendrą būrio saugumą atsižvelgdamas į Ramzio pastabas.

Vieną vakarą faraono sūnus paliko savo ariergardą ir nužingsniavo į kolonos priekį norėdamas gauti šiek tiek vyno savo vyrams, kurių tiekimo tarnyba tikrai nelepino. Ramziui buvo liepta kreiptis į šios tarnybos viršininką, tuo metu dirbusį savo palapinėje. Jis kilstelėjo audeklo kraštą, pasilenkė – ir netekęs žado įsistebeilijo į raštininko poza sėdintį vyriškį, įdėmiai tyrinėjantį lempų šviesoje kažkokį žemėlapį.

– Moze! Kaip tu čia patekai?

– Faraono įsakymu. Aš esu įpareigotas vadovauti tiekimo tarnybai ir sudaryti tikslesnį šio krašto žemėlapį.

– O aš vadovauju ariergardui.

– Aš nežinojau, kad tu čia... Iškart matyti, kad Bakhenas nemėgsta apie tai šnekėti.

– Dabar mudu geriau sutariame.

– Čia ankšta, lįskim lauk.

Abu jaunuoliai buvo beveik tokių pat plačių pečių. Dėl atletiško sudėjimo ir įgimtos jėgos jie atrodė vyresni, nei buvo iš tikrųjų. Ir vieną, ir kitą iš pažiūros pavadintum vyru, o ne paaugliu.

– Šis paskyrimas buvo toks malonus netikėtumas, – prisipažino Mozė. – Aš jau mirtinai nuobodžiavau hareme, kai jį gavau. Jei ne tas tyro oro gurkšnis, ko gero, būčiau pabėgęs.

– Mer-Uras – nuostabi vieta!

– Tik ne man. Merguželės man atsipyko, amatininkai pavydžiai saugo savo paslaptis, o valdytojo pareigos man visai netinka.

– Tariesi mainais gavęs ką geresnio?

– Tūkstantį kartų! Man patinka ši vietovė, šie rūstūs kalnai, šis gamtovaizdis, po kuriuo tarsi kažkas slypi. Čia aš jaučiuosi kaip namie.

– O ta ugnis, kuri tave degino... Ar ji blėsta?

– Ji ne tokia smarki, tai tiesa. Aš sveikstu tarp šitų saulės išdegintų uolų ir paslaptingų daubų.

– Manęs tai neįtikina.

– Argi tu negirdi šauksmo, sklindančio iš šios užmirštos žemės?

– Veikiau jaučiu pavojų.

Mozė plykstelėjo:

– Pavojų! Kalbi kaip kariškis!

– O tu, kaip tiekimo tarnybos viršininkas, nepakankamai rūpiniesi ariergardu: mano vyrams trūksta vyno.

Hebrajas nusikvatojo:

– Šiuo atveju aš iš tiesų elgiuosi kaip atsakingas žmogus: niekas neturi slopinti jų budrumo.

– Lašelis vyno praskaidrintų jiems nuotaiką.

– Štai pirmasis mudviejų susikirtimas, – konstatavo Mozė. – Kuris gi turi laimėti?

– Nei vienas, nei kitas; svarbu tik viso būrio gerovė.

– Ar dangstymasis pareiga, kurią tau primeta kiti, nėra būdas bėgti nuo savęs?

– Manai, kad galiu būti toks bailys?

Mozė pažvelgė Ramziui tiesiai į akis:

– Vyno tu gausi – žinoma, nedaug; bet išmok mylėti Sinajaus kalnus.

– Čia jau ne Egiptas.

– O aš ir nesu egiptietis.

– Ne ne, tu – egiptietis!

– Klysti.

– Egipte tu gimei ir mokeisi, Egipte tu sukursi savo ateitį.

– Egiptiečio kalbos! Hebrajas taip nekalbėtų. Mudu su tavim – ne tų pačių protėvių palikuonys. Galbūt maniškiai gyveno čia... Aš jaučiu jų pėdsakus, jų lūkesčius ir pralaimėjimus.

– Ar tik Sinajus neapsuko tau galvos?

– Tu negali suprasti.

– Aš netekau tavo pasitikėjimo?

– Žinoma, ne!

– Aš myliu Egiptą labiau už save patį, Moze; gimtoji žemė man brangiau už viską. Jei tu manai, kad radai savo gimtinę, aš galiu suprasti tavo jausmus.

Hebrajas atsisėdo ant uolos.

– Tėvynė... Ne, ši dykuma – ne tėvynė. Aš myliu Egiptą taip pat kaip tu; aš branginu džiaugsmus, kuriuos jis man dosniai teikia, bet sykiu jaučiu šauksmą, skriejantį į mane iš kitur.

– Ir pirmasis „kitur“, kurį tu išvydai, tave sukrėtė.

– Tu teisus.

– Mudu kartu įveiksime kitas dykumas, ir tu grįši į Egiptą, nes ten tviska neprilygstama šviesa.

– Kaip tu gali šitaip pasitikėti savimi?

– Nes ariergarde man nėr kada sukti sau galvos dėl ateities.

Sinajaus nakties tamsoje skambus jųdviejų juokas nuskriejo ligi pat žvaigždžių.

Asilai diktavo žygio tempą, žmonės sekė jiems iš paskos. Kiekvienas nešė tiek krovinio, kiek pajėgė. Niekam netrūko nei vandens, nei maisto. Faraonas keliskart įsakė kolonai sustoti, kad Mozė galėtų sudaryti tikslų krašto žemėlapį. Matininkų padedamas, hebrajas kilo išdžiūvusių upokšnių vagomis ligi jų ištakų, kopė šlaitais ir rinkosi vis naujus orientyrus, taip lengvindamas darbą žinovams.

Ramzis niekaip negalėjo atsikratyti neaiškaus nerimo, tad, lydimas trijų prityrusių pėstininkų, nuolat žvalgė vietovę baimindamasis, kad jo draugo neužpultų plėšikauti išsiruošę beduinai. Nors Mozė atrodė sugebąs apsiginti, jis galėjo patekti į spąstus. Tačiau nieko neatsitiko. Mozė atliko svarbų darbą, palengvinsiantį būsimąsias kalnakasių ir karavanų vadovų keliones.

Pavakarieniavę abu draugai dar ilgai kalbėdavosi prie laužo. Pripratę prie hienų kvatojimo ir leopardų urzgimo, jie prisitaikė prie šio rūstaus gyvenimo toli nuo Memfio rūmų ir Mer-Uro haremo patogumų. Abu džiaugsmingai laukdavo aušros, įsitikinę, kad ji parodys jiems kitą, naują pavidalą tos paslapties, kurią jie amžinai sieks atskleisti. Dažnai juodu sėdėdavo tylomis ir tik klausydavosi nakties. Argi ji nekuždėjo jiems, kad jų jaunystė įveiks visas kliūtis?

Ilga vilkstinė sustojo.

Anksti rytą tai buvo neįprasta. Ramzis įsakė savo vyrams padėti nešulius ant žemės ir pasirengti kovai.

– Ramiau, – patarė kareivis, kurio krūtinę vagojo randas. – Nepykit, vade, bet geriau būtų pasiruošti taikos maldai.

– Na, ir kodėl gi?

– Todėl, kad jau atvykome.

Ramzis paėjėjo į šoną nuo kelio ir išvydo saulės nutviekstą uolėtą plokščiakalnį, kuris atrodė nepasiekiamas.

Tai buvo Serabit-el-Hadimas, turkio valdovės deivės Hatoros buveinė.

25

Šenaras nesiliovė pykęs.

Karalienė jau kelintą kartą atsisakė įtraukti jį į valstybės valdymą, remdamasi tuo, kad tėvas nepaliko šiuo atžvilgiu jokių tikslių nurodymų, o faraono įpėdinio statusas nesuteikė jam teisės kištis į keblius reikalus, kuriuos spręsti jam buvo per sunku.

Vyresnysis karaliaus sūnus pakluso motinos valiai ir pasistengė nuslėpti savo nusivylimą, bet suprato, jog jo bičiulių ir informatorių tinklas buvo dar per menkas, kad juo remdamasis įstengtų veiksmingai priešintis Tujai. Užuot ilgai laukęs ir kamavęsis, Šenaras nutarė aktyviau veikti savo naudai.

Stengdamasis, kad tai nekristų į akis, jis pakvietė pietų keletą įtakingų dvariškių, gerbiančių tradicijas, ir apsimetė kukliu jaunuoliu, trokštančiu jų patarimų. Užgniaužęs bet kokį pasipūtimą, jis kaip įmanydamas stengėsi atrodyti pavyzdingu sūnumi, kurio vienintelis tikslas – žengti savo tėvo pėdomis. Tokios jo kalbos svečiams labai patiko, ir Šenaras, kurio ateitis jau buvo visiškai aiški, įgijo daug šalininkų.

Tačiau jis pastebėjo užsienio politikos srityje neturįs jokios įtakos, o juk pagrindinis jo tikslas buvo ir liko prekybiniai ryšiai su kitomis šalimis, nors jos būtų ir priešiškos Egiptui. Kokiu būdu tiksliai sužinoti, kaip klostosi diplomatiniai santykiai, neturint tarp savo šalininkų tuos dalykus išmanančio žmogaus, pasirengusio jam tarnauti? Iš svetimšalių pirklių gaunamos informacijos nepakako: Šenaro šnipams trūko įžvalgumo; be to, jie nežinojo tikrųjų savo valdovų ketinimų.

Įtikinti kokį nors Sečiui artimą diplomatą dirbti jam, Šena-

rui... Tai būtų idealu, tik, deja, beveik neįmanoma. Kad ir kaip būtų, Šenarui būtinai reikėjo informacijos iš patikimo šaltinio: pirmiausia tam, kad galėtų parengti savą strategiją ir būtų pasirengęs tinkamu momentu radikaliai pakeisti Egipto politiką.

Jam toptelėjo žodis „išdavystė“, bet tai jį tik pralinksmino. Ką gi jis išduos? Nebent praeitį ir tradicijas!

Žvelgiant nuo pakopomis kylančio uolėto Serabit-el-Hadimo plokščiakalnio viršūnės, prieš akis plytėjo tokia kalnų ir slėnių raizgalynė, kad ir siela susijaukdavo žiūrint į šią sumaištį. Tame atvykėliams aiškiai priešiškame chaose taiką ir ramybę žadėjo tiktai kalnas, kurio gelmėse slypėjo puikieji turkiai.

Ramzis apstulbęs žiūrėjo sau po kojom: čia žydrojo brangakmenio gyslos driekėsi beveik paviršiuje! Kitose vietose jos buvo prieinamos gerokai sunkiau: kartų kartos kalnakasių jau buvo išrąususios plokščiakalnyje požemines galerijas, kur palikdavo savo įrankius pertraukų tarp ekspedicijų metu. Serabit-el-Hadime nebuvo nuolatinės stovyklavietės, nes turkio negalima buvo išgauti karštuoju metų laiku: tada jis prarasdavo savo spalvą ir natūralias savybes.

Senieji kalnakasiai stojo šalia naujokų, ir visi sparčiai griebėsi darbo, nes norėjo kaip galima trumpiau užtrukti šioje nuošalioje vietovėje. Atvykusieji įsikūrė iš akmenų sukrautose trobelėse, kurios šiaip taip gynė nuo nakties šalnų; bet jas reikėjo rūpestingai sutvarkyti: vienur taisyti stogą, kitur atstatyti apirusį kampą ar sieną. Prieš pradedant darbus, faraonas mažoje Hatoros šventykloje atliko apeigas šaukdamasis dangiškosios deivės globos ir pagalbos. Egiptiečiai atvyko čia ne niokoti kalno, o surinkti jo įsčių vaisius, kad galėtų dovanoti juos šventykloms ir gaminti iš jų brangenybes, kurios perteiks amžiną ir atkuriantį žvaigždžių valdovės grožį.

Netrukus nedidelėmis grupėmis susiskirsčiusių kalnakasių priedainiams ėmė trankiai pritarti kaltai, kirtikliai ir mediniai

plaktukai. Setis skatino triūsiančiuosius, o Ramzis tyrinėjo stelas, pastatytas stovyklavietėje paslaptingoms dangaus ir žemės galioms pagerbti bei priminti žygdarbius tų, kurie prieš šimtus metų rado čia didžiulius brangakmenius.

Tiekėjas Mozė labai rimtai žiūrėjo į savo pareigas ir rūpinosi kiekvienu ekspedicijos dalyviu: joks darbininkas nesiskundė nei alkiu, nei troškuliu, jokiam altoriui nepritrūko smilkalų. Kadangi žmonės nepamiršo pagerbti dievų, šie atsilygino tikrais stebuklais: štai kad ir tuo milžinišku turkiu, kurį iškėlęs rodė aplinkiniams jaunas kalnakasys, matyt, turįs laimingą ranką.

Vietovės reljefas saugojo ekspediciją nuo netikėto užpuolimo: niekas negalėtų sargybinių nepastebėtas užsiropšti stačiais šlaitais, vedančiais į plokščiakalnį, tad Ramzio užduotis pasirodė besanti lengvų lengviausia. Pirmomis dienomis jis palaikė geležinę drausmę, bet paskui suprato, kad tai darosi juokinga. Tada, nors ir laikydamasis saugumo reikalavimų, jis leido kareiviams atsikvėpti ir pasilepinti ilgokais poguliais, kuriuos jie mėgo be galo, be krašto.

Nepakęsdamas dykinėjimo, Ramzis pabandė padėti Mozei, bet draugužis buvo nesukalbamas: jis norėjo pats atlikti savo pareigas. Neką geriau karalaičiui pavyko ir su kalnakasiais: jam patarė neužtrukti požeminėse štolnėse. Galų gale Bakhenas, netekęs kantrybės, įsakė jam tenkintis paskirtu postu ir netrukdyti žmonėms sėkmingai dirbti.

Taigi Ramzis visą savo laiką bei dėmesį skyrė tik savo pavaldiniams. Jis domėjosi jų tarnyba ir šeimomis, klausėsi jų nusiskundimų, paneigdavo kai kurias kritines jų pastabas ir pritardavo kitoms. Kariai pageidavo geresnių pensijų ir didesnio valstybės dėmesio, atsižvelgiant į jų nuopelnus ir dažnai sunkias tarnybos sąlygas toli nuo gimtojo krašto. Mažai kam iš jų teko dalyvauti kautynėse, tačiau visi tarnavo akmens skaldyklose, didelėse statybose ar tokiose ekspedicijose kaip dabartinė. Nors jų pareigos buvo ir sunkios, ir varginančios, jie ne tiek

apgailestavo, kiek didžiavosi savo profesija. O kokiais nuostabiais prisiminimais galėjo pasidalyti tie, kuriems teko laimė keliauti kartu su Faraonu!

Ramzis akylai stebėjo, kas dedasi aplink.

Jis susipažino su kasdieniu didelių darbų aikštelės gyvenimu ir veikla, suprato, kad jai būtina tikra hierarchija, pagrįsta ne teisėmis, o išmanymu. Jis išmoko skirti darbštuolius nuo tinginių, atkakliuosius nuo lengvabūdžių, tylenius nuo plepių, o jo žvilgsnis vis krypo į protėvių pastatytas stelas, smingančias į dangų taip tiesiai, koks tiesus turi būti žmogus, kuriantis vidury dykumos kažką šventa.

– Jos jaudina, tiesa?

Tėvas užklupo Ramzį iš netyčių.

Setis ryšėjo paprastą klubjuostę, tokią pat, kokią dėvėjo tolimi jo pirmtakai Senosios Karalystės laikais, bet dėl to jis nenustojo buvęs Faraonu. Visa jo esybė skleidė galią, kuri kaskart pakerėdavo Ramzį, susitikus su tėvu. Sečiui nereikėjo jokio specialaus ženklo, jokio papuošalo, rodančio jo rangą: vien į jį pažvelgus tapdavo aišku, kad jis – valdovas. Joks kitas žmogus neturėjo tokios magiškos galios – visi naudojosi įvairiausiomis gudrybėmis. Vos Sečiui pasirodžius, chaosą pakeisdavo tvarka.

– Jos skatina mane susikaupti, – prisipažino Ramzis.

– Jos – gyvas žodis. Skirtingai nei žmonės, jos nemeluoja ir neišduoda. Griovėjo paminklai nuverčiami, melagio darbai – trumpalaikiai. Vienintelė Faraono jėga – Maat įstatymas.

Ramzis buvo sukrėstas. Ar šie pamokymai skiriami jam? Ar tai jis griovė, išdavė, melavo? Jam kilo noras pašokti, nulėkti ligi plokščiakalnio krašto, nusiristi šlaitu žemyn ir dingti dykumoje. Tačiau kokią klaidą jis padarė? Jis laukė tikslesnio kaltinimo, bet jo neišgirdo. Nieko nesakydamas, Faraonas tik žiūrėjo į tolį.

Šenaras... Taip, tikrų tikriausiai, jo tėvas užsiminė apie Šenarą, neįvardydamas jo! Jis suvokė Šenaro klastingumą ir da-

bar norėjo šitokiu būdu pranešti Ramziui apie tikrąją jo vietą valstybės hierarchijoje. Jo likimas vėl keitėsi! Ramzis buvo įsitikinęs, kad Setis tuoj pasakys apsisprendęs jo naudai, tad karalaičio nusivylimas tėvui prabilus prilygo jo ką tik vėl prabudusioms viltims tapti valdovo įpėdiniu.

– Koks šios ekspedicijos tikslas?

Ramzis neskubėjo atsakyti. Iš pažiūros klausimas visai paprastas, bet ar po tuo paprastumu kartais neslypi kokios nors pinklės?

– Pargabenti dievams brangakmenius.

– Ar jie būtini šalies klestėjimui?

– Ne, bet... Kaip apsieiti be jų grožio?

– Tenebūna mūsų turtas grįstas vien pelnu, nes tai sugriautų jį iš vidaus. Išmok kiekvienoje būtybėje ir kiekviename daikte atpažinti ir išskirti tai, kas teikia jam žavesio, tai yra jų gerąsias savybes, spindesį ir dvasią. Ieškok to, kas niekuo nepakeičiama.

Ramzis pajuto, kad į jo širdį skverbiasi šviesa, kuri jį įkvepia ir stiprina. Sečio žodžiai visiems laikams įsirėžė į jo atmintį.

– Tegu ir mažas, ir didelis gauna iš Faraono savąją pragyvenimo išteklių dalį; neniekink vieno iš jų kito naudai. Išmok juos įtikinti, kad bendruomenė svarbesnė už atskirą asmenį. Tai, kas naudinga aviliui, naudinga ir bitei. Bitė privalo tarnauti aviliui, kurio dėka ji gyvuoja.

Bitė – vienas iš simbolių, kuriais užrašomas Faraono vardas! Setis kalbėjo apie tai, kaip aukščiausia valdžia taikoma kasdieniniame gyvenime, jis po truputį aiškino Ramziui karaliaus amato paslaptis.

Jaunuoliui ir vėl apsvaigo galva.

Setis tęsė:

– Gamyba – esminis dalykas, bet paskirstymas dar svarbesnis. Turto perteklius vieno gyventojų sluoksnio rankose neša visuomenei nelaimes ir nesantaiką, o nedidelis teisingai pa-

skirstytas jo kiekis sėja džiaugsmą. Faraono viešpatavimo istorija turi būti šventės istorija. Kad šitaip būtų, nė vienas žmogus neturi likti alkanas. Stebėk, sūnau, stebėk toliau, nes jei nesugebėsi pamatyti, kas dedasi aplink, nesuvoksi mano žodžių prasmės.

Ramzis praleido bemiegę naktį, įsmeigęs akis į žydro akmens gyslą, išeinančią į žemės paviršių viename plokščiakalnio pakraštyje. Jis meldė Hatorą išsklaidyti tamsą, kurioje jis kepurnėjosi jausdamasis menku vabalėliu.

Jo tėvas veikė pagal kažkokį tikslų planą, bet pagal kokį? Ramzis jau liovėsi tikėjęs, kad ateityje taps valdovu; tačiau kodėl gi Setis, kaip žinia, nelinkęs lengvai atverti širdį, dalijosi su sūnumi tokiomis mintimis? Galbūt Mozė aiškiau suprato, ką valdovas ketina daryti? Bet Faraono sūnus pats įveiks visas negandas ir pats nubrėš sau kelią.

Prieš pat auštant iš pagrindinės štolnės išslinko kažkoks šešėlis. Jei ne menka blėstančio mėnulio šviesa, Ramzis būtų pamanęs, kad tai – kokia piktoji dvasia, skubanti paryčiais į kitą urvą. Bet ši piktoji dvasia buvo žmogaus pavidalo ir spaudė prie krūtinės kažkokį daiktą.

– Kas tu?

Žmogus akimirksniu sustingo kaip įbestas, pasuko galvą Ramzio pusėn, o paskui nubėgo labiausiai išraižytos plokščiakalnio vietos link, kur kalnakasiai buvo surentę tik vieną lūšnelę įrankiams ir trumpam atokvėpiui.

Ramzis puolė vytis bėglį:

– Stok!

Žmogus pasileido kiek kojos įkerta, Ramzis taip pat. Jis bėgo greičiau ir pasivijo keistąją žmogystą prieš jai pasiekiant statų šlaitą, smingantį žemyn.

Karalaitis liuoktelėjo į priekį ir stvėrė bėglį už kojų; vagis pargriuvo, bet nepaleido savo nešulio. Kairiąja ranka sugrie-

bęs akmenį, jis pabandė suknežinti užpuolikui galvą. Ramzis smogė jam alkūne į krūtinę. Vyriškiui užgniaužė kvapą, bet jis vis dėlto šiaip taip pakilo ant kojų, tik neteko pusiausvyros ir aukštielninkas krito nuo skardžio.

Nuaidėjo vienas skausmingas šūksnis, po to – kitas, o paskui buvo girdėti, kaip žneksi nuo vieno ant kito uolėto iškyšulio krintantis kūnas, kol galiausiai jis dusliai dunkstelėjo ant žemės.

Kai Ramzis nulipo žemyn, bėglys buvo jau miręs, bet tebespaudė prie krūtinės maišą, prikimštą turkių.

Ramzis atpažino vagį. Tai buvo tas pats vadeliotojas, per medžioklę dykumoje įviliojęs Ramzį į spąstus, kur jis turėjo žūti.

26

Nė vienas iš kalnakasių vagies nepažinojo. Jis pirmąkart dalyvavo ekspedicijoje ir nė su kuo nesibičiuliavo. Jis pasirodė stebėtinai darbštus, išbūdavo daugybę valandų sunkiausiai prieinamose kasyklos dalyse ir pelnė bendradarbių pagarbą.

Turkių vagystė buvo sunkiai baudžiamas nusikaltimas, ir joks kalnakasys nuo senų senovės tam nesiryžo. Ekspedicijos dalyviai neapgailestavo dėl nusikaltėlio mirties: dykumos įstatymas jį nubaudė pelnytai ir teisingai. Atsižvelgiant į nusikaltimo sunkumą, vadeliotojas buvo palaidotas be apeigų, tad jo lūpos bei akys neatsivers aname pasaulyje, jis negalės pereiti pro daugybę paeiliui einančių durų ir taps Visa praryjančiosios grobiu.

– Kas pasamdė šį žmogų? – paklausė Ramzis Mozės.

Hebrajas patikrino savo sąrašus.

– Aš.

– Kaip, nejaugi tu?

– Haremo valdytojas pasiūlė man keletą darbininkų, pajėgių dirbti čia, kasyklose. Aš tik pasirašiau samdos sutartį.

Ramzis lengviau atsikvėpė.

– Šis vagis – tai tas pats vadeliotojas, kuris buvo įpareigotas įvilioti mane į mirtinus spąstus.

Mozė išblyško.

– Ar tu kartais nepamanei...

– Niekada. Bet tu taip pat patekai į spąstus.

– Haremo valdytojas? Tai silpnabūdis žmogėnas, kurį gąsdina menkiausias nutikimas.

– Tuo lengviau juo manipuliuoti. Man knieti grįžti į Egiptą,

Moze, ir sužinoti, kas slepiasi už šito svetimos valios vykdytojo nugaros.

– O ar šitaip tu neišsuksi iš kelio į valdžią?

– Nesvarbu. Aš noriu sužinoti tiesą.

– Net jei ji bus tau nemaloni?

– Gal tu žinai ką nors svarbaus?

– Ne, prisiekiu tau, ne... Bet kas gi drįstų kėsintis į jaunesnįjį Faraono sūnų?

– Galbūt tokių žmonių kur kas daugiau, nei tau atrodo.

– Jeigu čia sąmokslas, tai vadeiva liks nepasiekiamas.

– Še kad nori! Moze, tu atsisakai išnarplioti šias paslaptis?

– Visa ta velniava su mumis nesusijusi. Kadangi tu nesi Sečio įpėdinis, kas norėtų tau kenkti?

Ramzis nepapasakojo draugui, apie ką juodu su tėvu visai neseniai kalbėjosi. Jam atrodė, kad tą pokalbį jis turi laikyti paslaptyje, kol pats jo neperpras.

– Moze, ar padėsi, jei man prireiks tavo pagalbos?

– Kam klausi?!

Nepaisant netikėto įvykio, Setis nepakeitė ekspedicijos programos. Tik nusprendęs, kad turkių išgauta jau užtektinai daug, Faraonas įsakė grįžti Egiptan.

Rūmų saugumo tarnybos viršininkas tekinas skuodė į karalienės priėmimų salę: Tujos pasiuntinys pranešė, kad didžioji valdovo sutuoktinė jo jau laukia, tad didikui visai neliko laiko nei susikaupti, nei pasiruošti susitikimui.

– Aš čia, Jūsų Didenybe.

– Kaip jums sekasi tyrimas?

– Betgi... juk jis baigtas!

– Tikrai?

– Neįmanoma sužinoti ką nors daugiau.

– Prisiminkime tą vadeliotoją... Jūs berods sakėte, kad jis nebegyvas?

– Deja, taip. Nelaimingasis...

– O iš kur gi tam negyvėliui atsirado jėgų leistis į turkio kasyklas ir vogti brangakmenius?

Saugumo tarnybos viršininkas susigūžė:

– Tai... tai neįmanoma!

– Ar tik nenorite pasakyti, kad aš išsikrausčiau iš proto?

– Jūsų Didenybe!

– Vadinasi, turime tris galimybes: arba jus papirko; arba jūs neišmanote savo darbo; arba ir viena, ir kita.

– Jūsų Didenybe...

– Jūs neįvykdėte mano įsakymo ir tuo pasityčiojote iš mano valios.

Aukštasis pareigūnas puolė karalienei į kojas:

– Mane suklaidino, man melavo, aš jums pažadu...

– Nekenčiu keliaklupsčiavimo! Kieno naudai jūs mane išdavėte?

Iš padrikos saugumo tarnybos viršininko kalbos tapo aišku, kad šis žmogus visiškai nesugeba atlikti savo darbo, tik ligi šiol jis tą nesugebėjimą dangstė apgaulingu geraširdiškumu. Bijodamas netekti posto, jis nedrįso peržengti jam nurodytos srities ribų. Įsitikinęs, kad elgėsi teisingai, vargšas maldavo karalienę jo pasigailėti.

– Jūs skiriamas mano vyresniojo sūnaus užmiesčio sodybos viršininku. Pasistenkite bent jau neįleisti ten nekviestų svečių.

Didžioji valdovo sutuoktinė buvo jau išėjusi iš priėmimų salės, o pareigūnas vis dar nužemintai ir saldžiai jai dėkojo.

Ramzio ir Mozės vežimas viesulu įlėkė į Mer-Uro haremo kiemą, kuriame buvo valdybos patalpos. Abu draugai vadeliojo paeiliui, rungtyniaudami įgūdžiais ir įkarščiu. Keletą kartų pakeliui keitę arklius, jie skriste nuskriejo iš Memfio į haremą.

Šis griausmingas atvykimas sudrumstė ūkio ramybę. Į kiemą išėjo valdytojas, pašokęs iš saldaus popietės pogulio.

– Išprotėjot, ar ką? Čia jums ne kareivinės!

– Didžioji valdovo sutuoktinė patikėjo man užduotį, – pranešė Ramzis.

Haremo valdytojas susidėjo ėmusias nervingai trūkčioti rankas ant atsikišusio pilvuko:

– Mat kaip... Ir ši užduotis pateisina tokį triukšmą?

– Mes turime neatidėliotiną reikalą.

– Čia, valdoje, už kurią aš atsakau?

– Būtent čia, o tas neatidėliotinas reikalas susijęs su jumis.

Mozė pritariamai linktelėjo galva. Haremo valdytojas ėmė trauktis atatupstas:

– Be abejo, čia kažkokia klaida.

– Ekspedicijai į turkio kasyklas aš pasamdžiau jūsų rekomenduotą nusikaltėlį, – paaiškino hebrajas.

– Mano rekomenduotą? Jūs kliedite!

– Kas jums jį atsiuntė?

– Aš nežinau, apie ką jūs kalbat!

– Paieškokime atsakymo jūsų archyvuose, – pareikalavo Ramzis.

– O jūs turite įsakymą raštu?

– Ar karalienės antspaudo jums pakaks?

Valdytojas nebesiginčijo. Ramzis jau džiūgavo, būdamas tikras, kad pasiekė tikslą ir tuoj viską išsiaiškins. Santūresnis Mozė taip pat gerokai susijaudino: jis negalėjo likti abejingas tiesos triumfui.

Tačiau archyve išlikę duomenys apie turkių vagį juos nuvylė. Atvykęs į Mer-Urą, jis prisistatė esąs ne vadeliotojas, o patyręs kalnakasys, dalyvavęs daugelyje ekspedicijų ir ketinąs išmokyti brangenybių gamintojus šlifuoti turkį. Tad valdytojas, išgirdęs apie Mozės paskyrimą į turkio kasyklą, iškart pagalvojo, kad į hebrajo vadovaujamą grupę būtų verta įtraukti šį specialistą.

Suprantama, valdytoją irgi apgavo. Arklininkui ir vadelio-

tojui žuvus, visiškai nutrūko pėdsakas, galėjęs nurodyti sąmokslo organizatorių.

Daugiau nei dvi valandas Ramzis šaudė iš lanko, perverdamas vieną taikinį po kito. Jis stengėsi, kad pyktis padėtų jam susitelkti, ne tuščiai švaistyti energiją, o ją sukaupti. Kai jam paskaudo rankų raumenis, jis vienas pats leidosi bėgti haremo sodais ir parkais. Jo galvoje susipynė begalė neaiškių minčių. Tokį proto siautėjimą galėjo apraminti tik įnirtingos fizinės pastangos, alinančios kūną.

Karalaitis nežinojo, kas yra nuovargis. Jo žindyvė, maitinusi jį savo pienu ilgiau nei trejetą metų, sakė niekada neregėjusi tokio sveiko kūdikio. Jis niekuo nesirgo, puikiai jautėsi per karščius ir per šaltį, miegojo į valias, o apetitą turėjo vilkišką. Vos užkliudęs dešimtuosius savo gyvenimo metus, jis jau atrodė kaip atletas, nes kasdien mankštindavosi, atlikdamas įvairiausius fizinius pratimus.

Bėgant tamariskų alėja, jam pasigirdo, kad kažkas dainuoja. Tai buvo tikrai ne paukščių čiulbesys. Ramzis sustojo ir įsiklausė.

Dainavo reto žavesio moteriškas balsas. Patyliukais prisiartinęs, Ramzis pagaliau išvydo dainininkę.

Sėdėdama gluosnio pavėsyje, Nefertarė mokėsi kažkokios melodijos, pritardama sau liutnia, atvežta iš Azijos. Jos švelnus balsas, primenąs saldaus vaisiaus aromatą, skambėjo kartu su vėjeliu, šokančiu medžio lapuose. Merginos kairėje buvo padėta rašymo lentelė, išmarginta skaičiais ir geometrinėmis figūromis.

Jos grožis buvo kone pasakiškas. Ramzis net suabejojo, ar tikrai mato tą nuostabią mergaitę, ar tik ją sapnuoja.

– Prieikite... Nejaugi jūs bijote muzikos?

Ramzis praskyrė krūmo šakas, už kurių slėpėsi nuo Nefertarės.

– Kodėl jūs slėpėtės?

– Dėl to, kad...

Jam niekaip nesisekė sugalvoti kokį nors pasiaiškinimą. Matydama, koks jis sumišęs, Nefertarė šyptelėjo.

– Jūs visas suprakaitavęs. Bėgiojote?

– Aš tikėjausi čia sužinoti, kuo vardu žmogus, bandęs mane užmušti.

Nefertarės šypsena užgeso, bet ji ir rimta atrodė Ramziui tokia pat žavi.

– Vadinasi, jums nepavyko.

– Deja, taip.

– Ir nebėra jokios vilties?

– Bijau, kad ne.

– Bet jūs nesitrauksite atgal.

– Iš kur žinote?

– Nes jūs niekad neatsižadate ko siekęs.

Ramzis pasilenkė prie rašymo lentelės:

– Jūs mokotės matematikos?

– Noriu apskaičiuoti tūrį.

– Galvojate tapti geometre? Topografe? O gal matininke?

– Mėgstu mokytis negalvodama apie rytdieną.

– Ar kartais nepagalvojate, kad jums reikėtų prasiblaškyti, papramogauti?

– Aš labiau mėgstu vienatvę.

– Ar ne per rūstus pasirinkimas?

Jūros spalvos akių žvilgsnis tapo griežtas.

– Aš nenorėjau jūsų užgauti, atleiskite man.

Kukliai padažytos lūpos atlaidžiai šyptelėjo:

– Ar jūs kurį laiką užtruksite hareme?

– Ne, rytoj pat išvykstu į Memfį.

– Tvirtai ketindamas atskleisti tiesą, juk taip?

– Jūs tarsi priekaištaujate man už tai.

– Argi būtina taip rizikuoti?

– Aš noriu sužinoti tiesą, Nefertare, ir visada to sieksiu, kad ir kiek tai man kainuotų.

Nefertarės akyse Ramzis įžvelgė pritarimą.

– Jei jūs atvyksite į Memfį, aš norėčiau pakviesti jus pietų.

– Man dar reikia keletą mėnesių likti hareme, nes noriu pagilinti turimas žinias, o paskui grįšiu į savo provinciją.

– Ten jūsų laukia sužadėtinis?

– Jūs labai smalsus.

Ramzis pasijuto kvailiu. Ši jauna moteris, tokia rami, taip puikiai sugebanti tvardytis, išmušė jį iš vėžių; jis nemokėjo su ja kalbėtis.

– Būkite laiminga, Nefertare.

27

Senasis diplomatas didžiavosi ilgus metus tarnavęs savo šaliai ir savo patarimais padėjęs trims faraonams išvengti daugelio klaidų užsienio politikos srityje. Jis vertino Sečio atsargumą, nes šiam valdovui labiau rūpėjo taika nei neturį ateities karo žygdarbiai.

Netrukus jis atsistatydins ir gyvens sau laimingas Tėbuose, netoli Karnako šventyklos, apsuptas šeimos, kuriai jis ligi šiol skyrė per mažai dėmesio dėl savo dažnų kelionių. Pastarosios dienos suteikė jam naują džiaugsmą: ugdyti nepaprastai gabų jaunąjį Ašą. Jaunuolis gaudyte gaudė kiekvieną žodį ir kaipmat įsimindavo esmę. Grįžęs iš Pietų, kur delikačiai rinko informaciją, jis savo noru atvyko mokytis pas prityrusį diplomatą, o šis tuoj pat ėmė žiūrėti į jį kaip į sūnų. Nesitenkindamas teorija, aukštasis pareigūnas nurodė jaunuoliui konkrečius būdus ir kelius užsibrėžtam tikslui pasiekti, taip pat perteikė jam žinias, kurios įgyjamos tik per patirtį. Kartais Aša užbėgdavo jam už akių, tarsi atspėjęs ir net pralenkęs savo mokytojo mintis. Vertindamas tarptautinę padėtį, Aša sugebėjo derinti aštrų dabarties suvokimą ir įžvalgią ateities nuojautą.

Diplomato sekretorius pranešė, kad atvyko Šenaras ir nuolankiai prašo jį priimti: jis norįs pasikalbėti su garsiuoju užsienio politikos žinovu. Vyresniojo Faraono sūnaus, paskirto jo įpėdiniu, juk neišprašysi kaip kokio eilinio lankytojo, tad aukštasis pareigūnas, nors ir jautėsi pavargęs, įsakė atverti savo kabineto duris atvykėliui, kurio apvalus veidas ir visas stotas rodė giliausią įsitikinimą savo paties verte ir pranašumu. Tačiau mažos rudos akys buvo guvios ir protingos. Iš tie-

sų būtų didžiulė klaida laikyti jį menku, lengvai įveikiamu priešininku.

– Jūsų apsilankymas daro man garbę.

– Aš jumis nepaprastai žaviuosi, – kuo šilčiausiai pareiškė Šenaras. – Visi žino, kad esate mano tėvo politikos Azijoje įkvėpėjas.

– Jūs priskiriate man pernelyg didelius nuopelnus: Faraonas viską sprendžia pats.

– Taip, kadangi jūs teikiate jam patikimą informaciją.

– Diplomatija – sunkus menas; stengiuosi kiek galėdamas.

– Ir pasiekiate didelių laimėjimų.

– Kai dievai būna man palankūs. Gal malonėsite pasivaišinti saldžiu alumi?

– Mielai.

Pašnekovai įsitaisė vėsioje altanoje, kur dvelkė švelnus vėjelis, atskriejęs iš šiaurės. Pilkas katinas užšoko ant seno diplomato kelių, susirietė į kamuoliuką ir ėmė snausti.

Tarnas pripylė dvi taures lengvo, virškinimą skatinančio alaus ir tyliai pasišalino.

– Mano apsilankymas jus turbūt nustebino?

– Turiu prisipažinti, kad – taip, šiek tiek.

– Norėčiau, kad mūsų pokalbis liktų konfidencialus.

– Dėl to galite būti ramus.

Šenaras susikaupė, o senas diplomatas veikiau pralinksmėjo. Kiek kartų jam jau teko susidurti su prašytojais, trokštančiais pasinaudoti jo paslaugomis? Jis jiems padėdavo arba pavarydavo šalin – priklausomai nuo aplinkybių. Dabar jis jautėsi pamalonintas, kad faraono sūnus jam toks prielankus.

– Šnekama, kad jūs ketinate atsistatydinti. Tai tiesa?

– Aš šito neslepiu. Po metų kitų, valdovui sutikus, aš pasitrauksiu iš savo pareigų.

– Jums tikriausiai bus gaila išeiti?

– Nuovargis baigia mane priveikti; senstant dirbti vis sunkiau.

– Bet juk sukaupta patirtis – neįkainojamas lobis.

– Todėl aš ir daliju jį jauniems – tokiems kaip Aša. Rytoj jie bus atsakingi už mūsų diplomatiją.

– Ar jūs visiškai pritariate Sečio sprendimams?

Senas diplomatas pasijuto nejaukiai.

– Nelabai supratau jūsų klausimą.

– Ar mūsų priešiškumas hetitų atžvilgiu vis dar pateisinamas?

– Jūs blogai juos pažįstate.

– Argi jie nenori su mumis prekiauti?

– Hetitai nori užgrobti Egiptą ir niekada to neatsisakys. Aktyvios gynybos politikai, kurią įgyvendina mūsų valdovas, alternatyvos nėra.

– O jei aš ją pasiūlyčiau?

– Pasikalbėkite apie tai su savo tėvu, o ne su manimi.

– Bet aš noriu apie tai kalbėtis tik su jumis, ir nė su kuo daugiau.

– Jūs mane stebinate.

– Teikite man tikslių žinių apie Azijos kunigaikštystes, o aš mokėsiu jums atsidėkoti.

– Neturiu teisės to daryti. Visa, kas svarstoma faraono taryboje, turi likti paslaptyje.

– O mane kaip tik tai ir domina.

– Nė neprašykite.

– Rytoj valdovu tapsiu aš; nepamirškite šito.

Senasis diplomatas išraudo:

– Tai grasinimas?

– Jūs dar neatsistatydinote, jūsų patirtis man tiesiog būtina – juk aš turėsiu vadovauti rytdienos politikai. Būkite mano slaptasis sąjungininkas; jums neteks to gailėtis.

Senasis diplomatas nebuvo pratęs karščiuotis, bet šįkart pasipiktinimas paėmė viršų:

– Kad ir kas jūs būtumėt, jūsų reikalavimai man nepriimtini! Nejaugi vyresnysis Faraono sūnus gali tapti savo tėvo išdaviku?

– Nurimkite, prašau jūsų.

– Ne, aš nenurimsiu! Šitaip elgtis būsimajam valdovui nedera; jūsų tėvas turi apie tai sužinoti.

– Neperženkite ribų.

– Nešdinkitės iš mano namų!

– Gal pamiršote, su kuo kalbate?

– Su niekšu.

– Aš reikalauju, kad jūs tylėtumėt apie tai, kas buvo čia pasakyta.

– Nė nemanau.

– Tokiu atveju aš neleisiu jums prabilti.

– Neleisite?! Neleisite man...

Senajam diplomatui staiga užgniaužė kvapą, jis griebėsi už širdies ir susmuko ant žemės. Šenaras tučtuojau pašaukė tarnus, kurie paguldė šeimininką ant lovos ir skubiai pakvietė gydytoją. Jis nustatė mirtį, kurios priežastis – širdies priepuolis.

Šenarui pavyko: rizikingas žygis jam baigėsi laimingai.

Gražioji Izetė šiaušėsi prieš Ramzį.

Užsidariusi savo tėvų užmiesčio sodyboje, mergina atsisakė jį priimti, teisindamasi nuovargiu, kuris esą gadina jos veido spalvą. Šį kartą ji jam parodys! Ji jam atsilygins už visus jo staigius išvykimus ir ilgiausią bastymąsi nežinia kur. Pasislėpusi antrame aukšte už užuolaidos, Izetė klausėsi Ramzio pokalbio su jos kambarine.

– Perduokite savo šeimininkei mano linkėjimus greičiau pasveikti, – šnekėjo Ramzis, – ir pasakykite, kad aš daugiau neateisiu.

– Ne! – suriko vargšė „ligonė“.

Ji atitraukė užuolaidą, nulėkė laiptais žemyn ir puolė mylimajam ant kaklo.

– Rodos, tu jautiesi daug geriau.

– Niekur nebevažiuok, kitaip aš tikrai apsirgsiu.

– Gal imsi reikalauti, kad aš nepaklusčiau faraonui?

– Tos tavo ekspedicijos tiesiog nepakenčiamos... Man taip nuobodu be tavęs.

– Nejaugi tu atsisakei visų pakvietimų į pokylius?

– Ne, žinoma; bet man nuolat tenka vyti šalin rėžiančius aplink mane sparną kilmingus jaunikaičius. Jei tu būtum šalia, niekas man neįkyrėtų.

– Kartais kelionės eina į naudą.

Ramzis paleido gražuolę iš glėbio ir ištiesė jai puošnią dėžutę. Izetė nustebusi išplėtė akis.

– Atidaryk ją.

– Tai įsakymas?

– Suprask kaip nori.

Gražioji Izetė kilstelėjo dėžutės dangtį. Pamačiusi, kas ten yra, ji net šūktelėjo iš pasigėrėjimo.

– Čia man?

– Ekspedicijos vadovui leidus.

Izetė karštai pabučiavo mylimąjį.

– Uždėk man jį ant kaklo.

Ramzis paklusо. Turkių vėrinys įžiebė džiaugsmo kibirkštėles žaliose Izetės akyse. Dabar ji pranoks visas savo varžoves.

Amenis tebesirausė sąvartynuose, ir jokia nesėkmė negalėjo palaužti jo atkaklumo. Išvakarėse jam pasirodė, kad į jo rankas pagaliau pateko keletas trūkstamų galvosūkio elementų, ir jis štai tuoj galės susieti dirbtuvės adresą su savininko vardu, bet ir vėl teko nusivilti. Įrašas buvo neįskaitomas: trūko hieroglifų.

Šios beviltiškos paieškos netrukdė jaunajam raštininkui puikiai dirbti asmeniniu sekretoriumi. Ramzis gaudavo vis daugiau raštų, į kuriuos reikėjo atsakyti, kiekvienu atveju vartojant atitinkamus mandagumo posakius. Amenis stengėsi, kad faraono sūnaus reputacija būtų be priekaištų. Jis nepraleido

progos peržiūrėti draugo ataskaitos apie kelionę į turkio kasyklas.

– O tu imi garsėti, – pastebėjo Ramzis.

– Paskalos manęs nedomina.

– Manoma, kad tu vertas geresnio posto.

– Aš pasižadėjau tarnauti tau.

– Pagalvok apie savo karjerą, Ameni.

– Ji visiškai aiški.

Dar kartą įsitikinus nesugriaunama Amenio draugyste, Ramzio širdį užliejo džiaugsmas. Bet ar jis pats sugebės būti vertas tokio draugo? Į Amenio prisirišimą ir ištikimybę Ramzis privalėjo atsakyti tik tuo pačiu.

– Ar tavo tyrimas pasistūmėjo į priekį?

– Ne, bet aš neprarandu vilties. O kaip tavo reikalai?

– Nors karalienė atėjo man į pagalbą, jokio rimtesnio pėdsako nerasta.

– Su vısais tais dalykais susijęs žmogus, kurio vardo niekas nedrįsta ištarti, – nusprendė Amenis.

– Ir visai pagrįstai! Tau taip neatrodo? Juk apkaltinti ką nors, neturint svarių įrodymų, būtų labai rimta klaida.

– Man patinka, kai tu taip kalbi. Ar žinai, kad vis labiau panašėji į Setį?

– Aš – jo sūnus.

– Šenaras irgi... O juk galima būtų prisiekti, kad jis – iš visai kitos šeimos.

Ramzis nervinosi. Kodėl Mozei, jau besiruošiančiam grįžti į Mer-Uro haremą, liepė atvykti į rūmus? Ekspedicijos metu jo draugas niekuo neprasikalto; priešingai, kalnakasiai ir kareiviai gyrė jaunąjį tiekimo tarnybos viršininką ir linkėjo, kad kolegos sektų jo pavyzdžiu. Bet nuo šmeižto ir apkalbų juk niekas neapsaugotas. Galbūt Mozės populiarumas sukėlė įtarimų kokiam nors aukštai sėdinčiam menkystai?

Amenis ramiausiai rašė.

– Tu nė kiek nesijaudini?

– O ko man jaudintis? Tik jau ne dėl Mozės! Jis panašus į tave: išbandymai jį ne palaužia, o užgrūdina.

Amenio žodžiai Ramzio nenuramino. Hebrajas buvo toks ištvermingas ir atkaklus, kad kėlė daugiau pavydo nei pagarbos.

– Užuot be reikalo kamavęsis, geriau perskaityk naujausius Faraono įsakus, – patarė Amenis.

Ramzis kibo į darbą, bet jam sunkiai sekėsi susikaupti: jis vis pašokdavo ant kojų ir vaikštinėjo terasa.

Prieš pat vidurdienį Ramzis pamatė Mozę, išeinantį iš administracijos pastato, kur jis buvo pakviestas. Nebeturėdamas kantrybės laukti, karalaitis nulėkė laiptais žemyn ir puolė pasitikti draugo.

Mozė atrodė sutrikęs.

– Na, sakyk, ko tave ten kvietė?

– Man pasiūlė vyresniojo meistro pareigas faraono statybose.

– Tad su haremu baigta?

– Taip. Aš dalyvausiu statant rūmus ir šventyklas. Turėsiu keliauti iš vieno miesto į kitą, nes reikės prižiūrėti darbus. Man vadovaus statybų viršininkas.

– Tu sutikai?

– Argi tai ne geriau už tą tingų gyvenimą hareme?

– Vadinasi, tai paaukštinimas! Aša yra čia, Memfyje; Setau – taip pat. Šįvakar švenčiam!

28

Buvę *Kap*'o mokiniai smagiai leido vakarą: profesionalios šokėjos, vynas, mėsa, desertas – viskas buvo kone tobula. Setau papasakojo keletą istorijų apie gyvates ir pasidalijo savo patyrimu, kaip galima gana greit suvilioti gražuolę: tereikia išgelbėti ją nuo gyvatės, kurią pats įleidai į nusižiūrėtos merginos namus. Toks elgesys, kurį Setau laikė šiek tiek nedorovingu, leido jam išvengti ilgo meilinimosi.

Kiekvienas pasidalijo mintimis apie savo ateitį: Ramzio laukė tarnyba kariuomenėje, Amenio – raštininko karjera, Ašos – diplomato kelias, Mozės – statybos darbai, o Setau ketino likti ištikimas savo brangiesiems ropliams. Kažin kada jie vėl susitiks tokie pat laimingi ir pilni vilčių?

Setau išėjo pirmas, kartu su šokėja nube, kuri visą vakarą meiliai į jį žvilgčiojo; Mozei reikėjo nors porą valandų numigti prieš išvykstant į Karnaką, kur Setis ketino pradėti milžiniškas statybas. Amenis, nepratęs gerti, užmigo ant minkštų pagalvių. Nakties oras buvo gaivus ir kvapus.

– Keista, – tarė Aša Ramziui, – miestas atrodo toks ramus.

– O kodėl turėtų būti kitaip?

– Kelionės į Aziją ir Nubiją pridėjo man proto. Mes jaučiamės saugūs, bet tai apgaulingas saugumas. Tiek į šiaurę, tiek į pietus nuo mūsų gyvenančios daugiau ar mažiau pavojingos tautos tik ir tegalvoja, kaip čia užgrobus mūsų turtą.

– Šiaurėje – hetitai, o pietuose?

– Negi pamiršai nubius?

– Bet juk jie nuo seno mums paklusnūs!

– Ir aš taip maniau, kol nenuvykau ten ir pats visko neišty-

riau. Ilgiau pabendravus, tenykščių liežuviai atsirišo, ir aš išgirdau atviresnių kalbų, parodžiusių man kitokią tikrovę nei ta, kuri aprašoma oficialiuose pranešimuose mūsų dvarui.

– Tu kalbi mįslėmis.

Rafinuotas ir elegantiškas, aristokratiškasis Aša neatrodė sutvertas ilgoms kelionėms nesvetinguose kraštuose. Tačiau jis sugebėjo likti ramus, giedros nuotaikos ir nekelti balso, kad ir kaip klostytųsi aplinkybės ir kokie išbandymai jo lauktų. Tuos, kurie nesugebėdavo iškart tinkamai jo įvertinti, visada stebino Ašos dvasinė stiprybė ir guvus protas. Kaip tik šią pokalbio akimirką Ramzis suprato, kad jis niekad neleis sau neatsižvelgti į Ašos nuomonę. Jo bičiulio rafinuotumas buvo apgaulingas: aukštuomenės žmogaus išorė buvo tik priedanga, po kuria slypėjo ryžtingas ir savimi pasitikintis vyriškis.

– Ar supranti, kad mes kalbame apie valstybines paslaptis?

– Kaip tau ir pridera, – pajuokavo Ramzis.

– Šįkart jos tiesiogiai liečia tave. Dėl to aš, tavo draugas, manau, kad tau verta šį tą sužinoti bent viena naktimi anksčiau, nei tai išgirs Šenaras. Rytoj rytą jis dalyvaus taryboje, kurią šaukia Faraonas.

– Tu ketini išduoti paslaptį dėl manęs?

– Aš neišduodu savo šalies, nes esu tikras, kad tu turi atlikti šioje istorijoje kažkokį vaidmenį.

– Gal galėtum šnekėti aiškiau?

– Aš manau, nors žinovų nuomonė šiuo klausimu priešinga, kad vienoje iš mūsų Nubijos provincijų ruošiamas maištas, ir ne šiaip sau protesto judėjimas, o tikras sukilimas, kurio metu gali žūti daug žmonių, jei Egipto armija nesuskubs įsikišti.

Ašos žodžiai apstulbino Ramzį.

– Ir tu drįsai viešai paskelbti tokią neįtikimą hipotezę?

– Aš išdėsčiau ją raštu, pagrindęs savais argumentais. Aš ne burtininkas ir ne pranašas, o tiesiog sveikai mąstantis žmogus.

– Nubijos vietininkas ir karvedžiai pasakys, kad tu kliedi!

– Žinoma. Bet Faraonas ir jo patarėjai vis dėlto perskaitys mano pranešimą.

– Kodėl jie turėtų sutikti su tavo išvadomis?

– Todėl, kad jos atspindi tiesą. O argi ne ja vadovaujasi mūsų valdovas?

– Taip, be abejo, bet...

– Patikėk manimi ir ruoškis.

– Ruoštis? Kam?

– Kai Faraonas nutars numalšinti sukilimą, jis būtinai pasiims su savimi kurį nors iš sūnų. Reikia, kad jis pasiimtų tave, o ne Šenarą: štai tau išsvajota proga įrodyti, kad esi tikras karys.

– O kas, jei tu suklydai?

– Apie tai negali būti nė kalbos. Ateik į rūmus anksti rytą.

Rūmų sparne, kur Faraonas sukvietė savo tarybos narius, buvo galima pastebėti neįprastą pagyvėjimą. Tarybą sudarė „devyni artimiausi draugai", karvedžiai ir keli ministrai. Paprastai karalius pasitenkindavo pokalbiu su savo viziriu, daugiau laiko skirdamas tiems reikalams, kuriuos laikė esminiais ar itin svarbiais. Tačiau šį rytą visai netikėtai buvo skubiai sušaukta išplėstinė taryba.

Ramzis prisistatė vizirio padėjėjui ir paprašė audiencijos pas Faraoną. Jam buvo liepta palaukti. Kadangi Setis nepakentė ilgų kalbų, karalaitis pamanė, kad klausimų svarstymas greit baigsis, bet jo spėjimai nepasitvirtino. Posėdis užtruko neįprastai ilgai. Pusryčių metas seniai praėjo, prasidėjo popietė, o Ramzis vis laukė. Matyt, tarybos dalyvių nuomonės smarkiai skyrėsi, ir karalius negalėjo apsispręsti, kol nebus tikras, kad pasirinko teisingą kelią.

Saulei jau pakrypus vakarop, iš tarybos salės išėjo labai susirūpinę artimiausi faraono draugai ir karvedžiai. Dar po ketvirčio valandos atėjo vizirio padėjėjas ir pakvietė Ramzį audiencijos.

Bet jį priėmė ne Setis, o Šenaras.

– Aš noriu matyti Faraoną.

– Jis užimtas. Ko tu nori?

– Ateisiu vėliau.

– Aš įpareigotas atsakyti į tavo klausimą ar prašymą, Ramzi. Jeigu tu atsisakai su manim kalbėtis, aš pranešiu apie tai faraonui. Mūsų tėvui tavo elgesys nepatiks. Tu per dažnai pamiršti, kad privalai mane gerbti.

Grasinimas nepadarė Ramziui jokio įspūdžio. Jis buvo pasiryžęs surizikuoti viskuo.

– Juk mudu esame broliai, Šenarai. Gal tu tai pamiršai?

– Mano ir tavo padėtis...

– Argi mums uždrausta draugauti ir pasitikėti vienas kitu?

Šis argumentas sujaudino Šenarą. Jis prabilo švelniau:

– Ne; žinoma, ne... Bet tu taip greit įsikarščiuoji, taip be atodairos peržengi visas ribas...

– Ir aš, ir tu einame savais keliais. Iliuzijų laikas baigėsi.

– Na, ir... Koks tavo kelias?

– Armija.

Šenaras pasitrynė smakrą.

– Ten tu galėsi sublizgėti, kas tiesa, tas tiesa... Kokiu tikslu tu norėjai pamatyti Faraoną?

– Būčiau jam pasakęs, kad noriu kautis Nubijoje kartu su juo.

Šenaras net krūptelėjo:

– Kas tau pranešė apie karą Nubijoje?

Ramzis liko ramutėlis:

– Aš esu karališkasis raštininkas ir vyresnysis karininkas, bet dar neturiu paskyrimo į konkretų karinį dalinį. Duok man tokį paskyrimą.

Šenaras atsistojo, perėjo per salę ir vėl atsisėdo.

– Šito nesitikėk.

– Kodėl?

– Tai per daug pavojinga.

– Gal kartais tau parūpo mano sveikata?
– Karalaitis negali rizikuoti taip nepagrįstai.
– Bet juk Faraonas pats vadovaus mūsų kariuomenei!
– Liaukis; ten tau ne vieta.
– Priešingai! Kaip tik ten!
– Mano nutarimas galutinis.
– Aš kreipsiuosi į tėvą.
– Nekelk skandalo, Ramzi. Šalis turi kitų rūpesčių, svarbesnių nei tavo purkštavimai dėl paskyrimo.
– Liaukis stojęs man skersai kelio, Šenarai.
Apskritas sosto įpėdinio veidas surūstėjo.
– Kuo tu mane kaltini?
– Kaip bus su mano paskyrimu?
– Apie tai spręs faraonas.
– Tau pasiūlius...
– Man reikia pagalvoti.
– Paskubėk.

Aša apsižvalgė. Kambarys didokas, su dviem langais, sumaniai išdėstytais taip, kad kuo geriau cirkuliuotų oras. Sienos ir lubos papuoštos frizais, vaizduojančiais gėles, ir raudonais bei mėlynais geometriniais ornamentais. Keletas kėdžių, žemas stalas, geros kokybės dembliai, skrynios, spinta papiruso ritinėliams... Kabinetas, kurį Ašai ką tik paskyrė Užsienio reikalų ministerijoje, pasirodė jam visai tinkamas – kol kas. Gal kada nors jis gaus ir geresnį... Bet, žinoma, nedaug buvo tokių jaunų pareigūnų, kuriems būdavo suteikiama teisė naudotis šitokiu komfortu.

Aša padiktavo savo sekretoriui keletą laiškų, priėmė vieną kitą kolegą, trokštantį susitikti su jaunuoliu, kuris ministerijoje buvo laikomas retų gabumų diplomatu, o paskui pasitiko įžengusį į jo kabinetą Šenarą, kuris norėdavo susipažinti su kiekvienu nauju daug žadančiu pareigūnu.

– Jūs patenkintas?

– O, aš būčiau patenkintas ir kuklesnėmis patalpomis.

– Faraonas aukštai įvertino jūsų darbą.

– Vienintelis mano noras – kad Jo Didenybė visada būtų patenkintas mano ištikima tarnyba.

Šenaras uždarė kabineto duris ir pritildė balsą:

– Aš taip pat labai vertinu jūsų darbą. Jūsų dėka Ramzis stačia galva puolė į spąstus. Jis tik ir tesvajoja kautis Nubijoje! Žinoma, norėdamas jį dar labiau pakurstyti, aš iš pradžių atmečiau jo prašymą, o paskui po truputį nusileidau.

– Jis jau paskirtas?

– Faraonas sutiks pasiimti Ramzį Nubijon, kad galėtų pirmąkart išbandyti jį mūšyje. Ramzis nežino, kad nubiai – pavojingi priešininkai ir kad ten kilusio sukilimo metu gali būti pralieta daug kraujo. Kelionė į turkio kasyklas apsuko jam galvą, jis jau manosi esąs smarkus kareiva. Jam pačiam nebūtų kilusi mintis dalyvauti šiame žygyje; panašu, kad mudu neblogai sužaidėme šią partiją, ar ne, brangusis?

– Tikiuosi.

– O dabar gal pasikalbėtume apie jus, Aša? Aš moku būti dėkingas, o jūs puikiai taikote praktikoje savo diplomatinius sugebėjimus. Truputis kantrybės, du trys vykę pranešimai, kurie neliks nepastebėti, ir jūs bematant kopsite karjeros laiptais.

– Visa, ko aš siekiu, – tarnauti savo šaliai.

– Savaime suprantama, to paties siekiu ir aš. Bet aukšta padėtis leidžia nuveikti daugiau. Ar Azija jus domina?

– Juk ji – pagrindinis mūsų diplomatijos veiklos laukas, tiesa?

– Egiptui reikalingi jūsų lygio specialistai. Mokykitės, kaupkite patirtį, stebėkite, klausykitės ir būkite man ištikimas. Jums neteks to gailėtis.

Aša nusilenkė.

Nors Egipto liaudis nemėgo konfliktų, Sečio išvykimas į Nubiją nesukėlė beveik jokio nerimo: kokiu būdu negrų gentys įstengs pasipriešinti galingai ir gerai organizuotai armijai? Šis žygis labiau priminė ne tikrą susidūrimą, o vidaus pajėgų operaciją viešajai tvarkai atkurti. Kai sukilėliai bus griežtai nubausti, jie negreit ryšis vėl pakelti galvas, ir Nubija vėl taps ramia, taikia provincija.

Susipažinęs su nerimastingu Ašos pranešimu, Šenaras žinojo, kad egiptiečiai susidurs su smarkiu pasipriešinimu. Ramzis su jaunystei būdingu beatodairiškumu stengsis žūtbūt įrodyti savo drąsą; o juk praeityje nubių strėlės ir karo kirviai padarė galą ne vienam neatsargiam kareiviui, pernelyg įsitikinusiam savo pranašumu. Jei pavyks, Ramzis sulauks tokio pat likimo.

Sėkmė šypsojosi Šenarui: žaidime dėl valdžios jis taip išdėstė savo figūras, kad galėjo laimėti partiją. Intensyvi valdovo veikla vargino Setį; netrukus jis bus priverstas paskirti savo vyresnįjį sūnų Egipto valdytoju ir suteikti jam vis daugiau laisvės. Tvardytis, apsišarvuoti kantrybe, veikti šešėlyje – tokie buvo Šenaro raktai į sėkmę.

Amenis bėgo į pagrindinę Memfio prieplauką. Nepratęs sportuoti, jis gana lėtai judėjo į priekį ir sunkiai skynėsi kelią pro gausią minią, išlydinčią ekspedicinį korpusą. Apžiūrinėdamas dar vieną sąvartyną, jis rado svarbų, galbūt lemiamą įkaltį.

Kadangi jis buvo Ramzio sekretorius, Ameniui pavyko prasiskverbti pro sargybinių kordoną. Visai uždusęs, jis pagaliau atsidūrė krantinėje.

– Kur Faraono sūnaus laivas?

– Jis jau išplaukė, – atsakė kažkuris karininkas.

29

Išvykusi iš Memfio dvidešimt ketvirtąją antro žiemos mėnesio dieną aštuntaisiais Sečio valdymo metais, Egipto armija labai greit plaukė Nilu į pietus. Asuane kariai išlipo iš laivų, aplenkė pirmojo krioklio uolas, vėl sėdo prie irklų ir pajudėjo aukštupio link. Nilo vandens lygis šiuo metu leido perplaukti pavojingas upės vagos vietas, bet Faraonas nusprendė pasinaudoti laivais, pritaikytais plaukti Nilu Nubijos link.

Ramzis buvo laimingas. Paskirtas kariuomenės raštininku, jis vadovavo žygiui ir buvo tiesiogiai pavaldus savo tėvui, todėl juodu gyveno viename laive, savo forma panašiame į pusmėnulį, kurio galai aukštai iškilę virš vandens. Du vairai, kurių vienas buvo įtaisytas prie dešiniojo, o kitas – prie kairiojo borto, leido laivui greitai ir lanksčiai manevruoti. Didžiulė burė, pritvirtinta prie vienintelio aukšto stiebo, buvo nuolat išsipūtusi nuo stipraus šiaurės vėjo. Įgula dažnai tikrino, kaip įsitempusios laivavirvės.

Denio viduryje buvo pastatyta didelė kajutė, kone visas namas, suskirstyta į miegamuosius ir darbo kambarius. Laivo pirmagalyje ir paskuigalyje buvo įrengtos mažesnės kajutės – kapitonui ir dviem vairininkams. Visų laivų, įskaitant ir karališkąjį, įgulas buvo apėmęs džiugus sujudimas. Jūreiviai ir kariai jautėsi keliaują savo malonumui, niekuo nerizikuodami. Nė vienas karininkas jiems neprieštaravo ir nebandė išsklaidyti jų iliuzijų. Visi buvo supažindinti su karaliaus įsakymu: nesigriebti smurto prieš civilius, nieko neimti į kariuomenę prievarta, nieko savavališkai nesuiminėti. Faraonas pageidavo, kad žygiuojanti armija įkvėptų baimę ir priverstų laikytis įvestos tvarkos,

tačiau buvo visiškai neleistina, kad Egipto kariuomenė būtų siejama su teroru ir plėšikavimu. Nesilaiką šio garbės kodekso bus griežtai baudžiami.

Nubija pakerėjo Ramzį. Visą kelionę jis nesitraukė iš laivo pirmagalio. Smėlėtos kalvos, granito salelės, siaura žalumos juosta, besipriešinanti dykumai, ir tyra dangaus žydrynė susiliejo į nuostabų gamtovaizdį, užbūrusį jo sielą. Ant upės krantų snaudė karvės, o vandenyje – hipopotamai; kuoduotosios gervės, rausvi flamingai ir kregždės skraidė virš palmių, kur žaidė pavianai. Ramzis iš karto pajuto simpatiją tam laukiniam kraštui: juodu buvo vienodos prigimties, abu liepsnojo ta pačia nesutramdoma ugnim.

Nuo Asuano iki antrojo krioklio Egipto armija keliavo ramia vietove; ji sustodavo poilsio prie taikių kaimelių, kurių gyventojai siūlė kariams maisto ir kitų būtinų dalykų. Ši provincija, vadinama Uauatu*, nuo seno paklusni Egiptui, driekėsi per tris šimtus penkiasdešimt kilometrų. Ramzis gyveno kaip sapne, linksmas ir laimingas: taip daug toji žemė bylojo jo širdžiai.

Jis atsipeikėjo, išvydęs neįtikėtiną pastatą: milžinišką Buheno tvirtovę, kurios plytų sienos buvo vienuolikos metrų aukščio ir penkių metrų pločio. Dantytu sienų viršumi ėjo sargybos takas, į lygias dalis skirstomas stačiakampių bokštų, nuo kurių viršaus sargybiniai egiptiečiai stebėjo antrąjį Nilo krioklį ir jo apylinkes. Joks nubių antpuolis negalėjo prasiveržti pro visą grandinę įtvirtinimų. Buheno tvirtovė buvo svarbiausia iš jų. Čia nuolat ėjo tarnybą trys tūkstančiai karių, palaikiusių ryšį su Egiptu per siunčiamus žygūnus.

Setis ir Ramzis įžengė tvirtovėn pro pagrindinį įėjimą iš dykumos pusės. Dvejus vartus jungė medinis tiltas: mėginąs įsiveržti į tvirtovę užpuolikas patektų po tikra strėlių, iečių ir iš

* *Uauatas* reiškia „kaitrus“, „svilinantis“.

svaidyklių paleistų akmenų liūtimi. Ambrazūros su trimis šaunamosiomis angomis buvo išdėstytos taip, kad į priešą būtų galima nukreipti kryžminę ugnį, nepaliekančią jam jokių šansų ištrūkti gyvam.

Dalis egiptiečių armijos įsikūrė miestelyje, išaugusiame tvirtovės papėdėje. Čia buvo viskas, ko reikia gana maloniam gyvenimui: kareivinės, puošnūs namai, dirbtuvės ir prekių sandėliai, turgus, sanitariniai įrengimai. Ekspedicinio korpuso kariai džiaugėsi galėdami keletą valandų atsikvėpti prieš žygį į antrąją Nubijos provinciją – Kušą. Kol kas kovinė kariuomenės dvasia buvo reikiamo lygio.

Tvirtovės viršininkas priėmė karalių ir jo sūnų Buheno iškilmių salėje, kur jis teisdavo savo pavaldinius ir skelbdavo vizirio patvirtintus nuosprendžius. Aukštiesiems svečiams buvo pasiūlyta šalto alaus ir datulių.

– Nubijos vietininkas kur nors išvykęs? – pasiteiravo Setis.

– Jis turėtų netrukus grįžti, Jūsų Didenybe.

– Gal jis pakeitė būstinę?

– Ne, Jūsų Didenybe; jis panoro pats sužinoti, kokia padėtis Iremo krašte, į pietus nuo trečiojo krioklio.

– Padėtis... Jūs turite omenyje sukilimą?

Viršininkas vengė Sečio žvilgsnio:

– Na, aš nenorėčiau pervertinti...

– Nejaugi vietininkas išvyktų taip toli vien tik ketindamas suimti keletą vagių?

– Ne, Jūsų Didenybe; mes visiškai kontroliuojame vietovę ir...

– Kodėl štai jau keletą mėnesių jūs savo pranešimuose menkinate pavojų?

– Aš bandžiau likti objektyvus; tiesa, Iremo provincijos nubiai truputį bruzda, bet...

– Užpultos dvi vilkstinės, plėšikai užgrobė vieną šulinį, nužudytas žvalgybos karininkas... Jūsų nuomone, visa tai – nedidelis bruzdėjimas?

– Būdavo ir blogiau, Jūsų Didenybe.

– Žinoma. Bet visais atvejais būdavo paskiriamos ir įvykdomos bausmės. O šį kartą jūs su vietininku nesugebėjote suimti kaltininkų, kurie įsivaizduoja esą nepasiekiami ir ruošiasi sukurstyti maištą.

– Mano užduotis – užtikrinti gynybą, – paprieštaravo viršininkas. – Nė vienas sukilęs nubis neperžengs gynybinio mūsų tvirtovių barjero.

Setis dar labiau supyko:

– Tai gal jūs manote, kad turėtume palikti maištininkams Kušą ir Iremą?

– O ne, niekada, Jūsų Didenybe!

– Tuomet aš noriu išgirsti tiesą.

Ramzis pasipiktino aukšto karininko ištižimu. Tokie bailiai neverti tarnauti Egiptui! Tėvo vietoje jis būtų tuojau pat atėmęs iš to bevalio padaro karinį laipsnį ir išsiuntęs jį į priešakines pozicijas.

– Man atrodo, būtų nenaudinga sukelti ant kojų mūsų kariuomenę, net jei šiokios tokios riaušės ir sudrumstė Nubijos ramybę.

– Kokių nuostolių mes patyrėme?

– Tikiuosi, kad jų nėra. Vietininkas išvyko su prityrusių patrulių būriu. Vien tik jį išvydę, nubiai sudės ginklus.

– Aš palauksiu tris dienas, ne ilgiau. Paskui imsiu veikti pats.

– To neprireiks, Jūsų Didenybe; užtat aš galėsiu pasidžiaugti turėjęs garbę jus priimti. Šįvakar ruošiu nedidelę šventę...

– Aš joje nedalyvausiu. Pasirūpinkite, kad mano kariams nieko netrūktų.

Atvykęs prie antrojo krioklio, keliautojas išvysdavo tokį upės šėlsmą, kokio jam dar niekad ir niekur neteko regėti. Suspaustas aukštų uolų, Nilas skynėsi kelią siaurutėmis pratakomis, kurias, rodės, tuoj užvers pakibę virš jų didžiuliai granito ir

bazalto luitai, į kuriuos purslais tiško vanduo. Upė virte virė, taip įnirtingai grumdamasi su kliūtimis, kad pagaliau jas įveikdavo ir jau lėčiau plukdė savo rimstančius vandenis tolyn. Rusvo smėlio bangos driekėsi palei aukštus raudonus krantus, nusėtus mėlynomis uolomis. Šen bei ten dvišako kamieno palmės margino gamtovaizdį žaliais taškeliais.

Ramzio širdis šokčiojo kartu su kiekvienu Nilo srovės šuoliu. Jam atrodė, kad ir jis kovoja su uolomis kaip toji galinga upė, ir kartu su ja džiūgauja pasiekęs pergalę, tarsi jis, Ramzis, būtų susiliejęs su Nilu.

Mažytis Buheno miestelis, esantis už tūkstančio mylių nuo karo, kuriuo niekas netikėjo, audringai džiūgavo. Trylika Egipto tvirtovių tikriausiai įvarė baimės užpuolikams, o Iremo krašte juk yra didelis dirbamosios žemės plotas, garantuojąs ramią laimę, kurios niekas ir neketina griauti. Sekdamas pirmtakų pavyzdžiu, Setis pasitenkino pademonstravęs savo karinius sugebėjimus, kad padarytų įspūdį priešininkams ir sutvirtintų taiką.

Apeidamas stovyklą, Ramzis pastebėjo, kad nė vienas kareivis negalvojo apie mūšį: kas miegojo, kas puotavo, kas mylėjosi su žaviomis nubėmis, kas lošė kauliukais ar šnekučiavosi apie sugrįžimą Egiptan, bet ginklų nevalė niekas.

O juk Nubijos vietininkas vis dar nebuvo grįžęs iš Iremo provincijos.

Ramzis įsidėmėjo žmonių polinkį nematyti to, kas akivaizdu, mieliau mintant iliuzijomis. Tikrovė atrodė jiems tokia nepriimtina, kad jie godžiai svaiginosi miražais, drauge būdami tikri, jog nepasidavė jų apgaulėms. Taigi žmogus bėgo nuo tikrovės ir tuo nusikalto sveikam protui. Ramzis prisiekė sau, kad niekad neužsimerks prieš faktus, net ir tuo atveju, jeigu jie neatitiks jo lūkesčių. Kaip Nilas puola jį kaustančias uolas, taip jis, Ramzis, stos prieš kliūtis ir jas nugalės.

Dykumos link esančiame vakariniame stovyklos pakraštyje Faraono sūnus pamatė tupintį žmogų, kuris rausė smėlį, tarsi norėdamas užkasti lobį.

Susidomėjęs Ramzis priėjo arčiau, laikydamas rankoje kalaviją.

– Ką čia darai?

– Nutilk, nė garso! – pareikalavo vos girdimas balsas.

– Atsakyk!

Žmogus atsistojo.

– Ai, kokia kvailystė! Tu ją išgąsdinai, dabar ji nušliaužė nežinia kur.

– Setau! Tu stojai savanoriu į kariuomenę?

– Žinoma, ne... Esu tikras, kad šitame urve gyveno juodoji kobra.

Užsimetęs savo keistąjį apsiaustą su daugybe kišenių, prastai nusiskutęs, blyškios odos, juodais, mėnulio šviesoje blizgančiais plaukais, Setau iš tikrųjų nebuvo panašus į karį.

– Prityrę raganiai sako, kad Nubijos gyvačių nuodai esą nepaprastai geros kokybės. Todėl galimybė dalyvauti šiame žygyje man buvo tiesiog dievų dovana!

– O kaipgi... pavojus? Juk vyksta karas!

– Aš nejaučiu jo kruvino tvaiko. Tie kvaili kareivos tik ryja ir laka. Iš esmės tokia jų veikla kelia mažiausią pavojų.

– Ši ramybė neilgai truks.

– Tu esi tuo tikras ar tik pranašauji?

– Kaip tau atrodo, ar Faraonas būtų išsiruošęs į žygį su tiek kariuomenės paprasčiausio parado dėlei?

– Kas man darbo! Svarbu, kad man leistų gaudyti gyvates. Jos tokios didelės ir spalvingos, kad tiesiog nuostabu! Užuot kvailai rizikavęs gyvybe, geriau eitum su manim į dykumą. Mudu prigaudytume tokių puikių gyvačių!

– Privalau paklusti tėvo įsakymams.

– O štai aš esu laisvas.

Setau išsitiesė ant žemės ir išsyk užmigo. Ko gero, jis buvo vienintelis egiptietis, nebijojęs roplių, naktį šliaužiojančių kur tik jiems patinka.

Ramzis grožėjosi kriokliu ir vėl visa širdimi pritarė Nilui, be atvangos kovojančiam su kliūtimis. Nakties tamsa jau buvo beišsisklaidanti, kai jaunuolis pajuto, kad jam už nugaros kažkas stovi.

– Pamiršai miegą, sūnau?

– Aš sėdėjau prie miegančio Setau ir mačiau, kaip tai viena, tai kita gyvatė prišliaužėdavo prie jo, sustodavo, o paskui nušliauždavo šalin. Net miegodamas, jis skleidžia savo galią. Ar ne taip yra ir valdovui?

– Vietininkas sugrįžo, – pranešė Setis.

Ramzis žvilgtelėjo į tėvą.

– Ar jis įvedė tvarką Ireme?

– Penki žuvusieji, dešimt sunkiai sužeistų ir skubus atsitraukimas: štai jo karinės operacijos rezultatai. Tavo draugo Ašos spėjimai pasitvirtino. Tas vaikinas puikiai sugeba stebėti ir iš surinktų duomenų daryti išvadas.

– Kartais aš pasijuntu nejaukiai būdamas kartu su juo, bet jis nepaprastai protingas.

– Deja, jis pasirodė esąs teisus, o daugybė mano patarėjų klydo.

– Vadinasi, bus karas?

– Taip, Ramzi. Nėra nieko, ko aš labiau neapkęsčiau, bet Faraonas neturi toleruoti nei maištininkų, nei riaušių kurstytojų, kitaip Maat viešpatavimui ateis galas ir kils sumaištis, o ji neša nelaimes visiems – ir mažiems, ir dideliems. Šiaurėje Egiptas apsisaugo nuo užpuolimų kontroliuodamas Kanaaną ir Siriją, o pietuose – Nubiją. Faraonas, susilpninęs budrumą, užtrauks pavojų visai šaliai – kaip tai atsitiko Echnatonui.

– Mes kausimės?

– Tikėkimės, kad nubiai ateis į protą. Tavo brolis primygtinai prašė, kad aš patvirtinčiau tavo paskyrimą. Atrodo, jis tave laiko puikiu kariu. Bet mūsų priešai labai pavojingi. Apsvaigę jie kaunasi ligi mirties, nejausdami žaizdų.

– Jūs manote, kad aš nesugebu kautis?

– Tu neprivalai beatodairiškai rizikuoti.

– Jūs patikėjote man atsakingas pareigas, ir aš būsiu vertas jūsų pasitikėjimo.

– Argi tavo gyvybė ne svarbesnė už tą atsakomybę?

– Žinoma, ne. Tas, kuris nesilaiko duoto žodžio, nevertas gyventi.

– Tuomet grumkis, jei sukilėliai nepasiduos. Kaukis kaip bulius, kaip liūtas, kaip sakalas; svaidyk žaibus kaip audra. Kitaip būsi nugalėtas.

30

Armija apgailestaudama paliko Buheną, persikėlė per antrąjį krioklį, praėjo pro teikiančią ramybės ir stiprybės savų tvirtovių užtvarą ir nužygiavo Kušo kraštu, kuris buvo paklusnus Egiptui, bet jo gyventojai, tvirti nubiai, garsėjo drąsa. Kariuomenė greit pasiekė Sajo salą, kurioje kilo Šaato tvirtovė – antroji vietininko rezidencija. Už kelių kilometrų pasroviui Ramzis pastebėjo kitą salą, – Amarą, – kurios laukinis grožis jį pavergė. Jeigu likimas bus jam maloningas, jis paprašys tėvą pastatyti čia šventyklėlę Nubijos grožio garbei.

Šaate nerūpestingos kareivių dainos kaipmat nutilo. Tvirtovė, kur kas mažesnė už Buheną, buvo pilna pabėgėlių iš turtingos Iremo lygumos, patekusios į maištininkų rankas. Apsvaigintos pergalės ir vietininko neveiklumo (šis pasiuntė prieš sukilėlius tik būrelį veteranų, kuris buvo greit išsklaidytas), dvi gentys įveikė trečią krioklį ir žygiavo į šiaurę. Atgijo sena nubių svajonė: atkariauti Kušo kraštą, išvyti iš ten egiptiečius ir pradėti lemiamą tvirtovių puolimą.

Šaato tvirtovė buvo pirmoji jų kelyje.

Setis įsakė paskelbti aliarmą. Prie kiekvienos šaudymo angos stojo po lankininką, bokštų viršuje pastatė svaidyklininkus, o gynybinių griovių priedangoje aukštų plytinių sienų papėdėje buvo išrikiuoti pėstininkai.

Paskui Faraonas ir jo sūnus, lydimi tylaus ir prislėgto Nubijos vietininko, apklausė tvirtovės viršininką.

– Padėtis katastrofiška, – prisipažino šis. – Prieš savaitę maištas įgavo neregėtą mastą. Paprastai gentys riejasi tarpusavyje ir atmeta bet kokius pasiūlymus susivienyti, o šįkart jos susijungė! Aš siunčiau pranešimus į Buheną, bet...

Vietininko akivaizdoje tvirtovės viršininkas nedrįso atvirai pasakyti savo nuomonės nei pernelyg aštriai kritikuoti.

– Tęskite, – pareikalavo Setis.

– Mes būtume galėję nuslopinti tą sukilimą pačioje užuomazgoje, jeigu būtume įsikišę laiku. O dabar... Dabar aš savęs klausiu, ar nebūtų protingiau atitraukti mūsų kariuomenę.

Ramzis buvo pritrenktas. Kas būtų galėjęs pamanyti, kad žmonės, atsakingi už Egipto saugumą, tokie bailūs ir neįžvalgūs?

– Nejaugi gentys tokios baisios? – paklausė jis.

– Tai laukiniai žvėrys, – atsakė viršininkas. – Jų negąsdina nei skausmas, nei mirtis. Kautis ir žudyti jiems vienas malonumas. Negalėčiau priekaištauti nė vienam, kuris leisis bėgti, kai jie staugdami puls į ataką.

– Bėgti? Betgi tai – išdavystė!

– Pamatęs juos, suprasite, kas tai yra. Numalšinti jų sukilimą gali tik armija, smarkiai pranašesnė skaičiumi. O mes šiandien nežinome, kiek mūsų priešų: šimtai ar tūkstančiai.

– Keliaukite kartu su pabėgėliais į Buheną. Pasiimkite ir vietininką, – įsakė Setis.

– Ar atsiųsti jums pastiprinimą?

– Matysime. Mano pasiuntiniai informuos jus apie besiklostančią padėtį. Užtverkite Nilo farvaterį. Tegu visos tvirtovės ruošiasi atremti puolimą.

Vietininkas spruko iš akių: jis bijojo, kad Faraonas nenubaustų jo griežčiau. Tvirtovės viršininkas ėmė ruoštis evakuacijai. Po poros valandų ilga kolona pajudėjo šiaurės link. Šaate liko Faraonas, Ramzis ir tūkstantis karių, kurių nuotaika staigiai krito. Sklandė gandai, kad dešimt tūkstančių ištroškusių kraujo negrų užplūsią tvirtovę ir išžudysią egiptiečius visus iki vieno.

Setis leido Ramziui pasakyti kariuomenei tiesą. Jaunuolis nepasitenkino tuo, kad supažindino karius su faktais ir išsklaidė apgaulingus gandus: jis kreipėsi į jų drąsą ir priminė jiems pa-

reigą ginti savo šalį, net jeigu tai grės jų gyvybei. Išgirdę, kad Faraono sūnus kausis kartu su jais, neturėdamas jokių privilegijų, kareiviai atgavo viltį. Ramzio įkarštis ir strateginiai Sečio sugebėjimai išgelbės juos nuo pražūties.

Karalius nutarė nelaukti galimo užpuolimo ir žygiuoti į pietus. Jam atrodė, kad bus geriau pačiam smogti priešams, o jei paaiškės, kad jų pernelyg gausu – ką gi, tokiu atveju galima ir atsitraukti. Svarbu, kad šitaip jis bent jau sužinos priešų skaičių.

Visą vakarą Setis kartu su Ramziu nagrinėjo Kušo žemėlapį ir išmokė sūnų skaityti ir suprasti geografų nurodymus. Jaunuolis švytėte švytėjo džiaugdamasis tokiu Faraono jam parodytu pasitikėjimu. Jis labai greit įsiminė visa, kas buvo jam pasakyta, ir pasižadėjo išsaugoti atmintyje kiekvieną smulkmeną. Kad ir kas atsitiktų, rytojaus diena bus šlovinga.

Setis nuėjo į valdovui skirtą tvirtovės kambarį, o Ramzis išsitiesė paprasčiausioje lovoje. Jo svajones apie pergalę nutraukė juokas ir atodūsiai, pasigirdę gretimame kambaryje. Smalsaudamas, ką gi tai galėtų reikšti, Ramzis pakilo ir stumtelėjęs pravėrė mįslingos patalpos duris.

Gulėdamas ant pilvo, Setau triukšmingai reiškė pasitenkinimą masažu, kurį jam darė jauna nubė. Mergina buvo nuoga, labai subtilių veido bruožų ir puikaus kūno. Jos juodmedžio spalvos oda tiesiog tviskėjo, bet veido bruožais ji buvo panaši ne tiek į negrę, kiek į kilmingą tėbietę. Tai ji juokėsi džiaugdamasi, kad Setau toks patenkintas.

– Jai penkiolika metų. Ji vardu Vandens Lelija, – pranešė Ramziui gyvačių kerėtojas. – Ji sugeba masažuodama tiesiog tobulai atpalaiduoti nugarą. Gal nori pasinaudoti jos paslaugomis?

– Nenorėčiau paveržti iš tavęs tokio gražaus karo laimikio.

– Be to, ji nė kiek nebijo net pavojingiausių gyvačių. Mudu jau surinkome didelį kiekį nuodų. Kokia laimė, prisiekiu die-

vais! Man iš pat pradžių buvo prie širdies tas žygis... Gerai padariau, kad nepraleidau progos jame dalyvauti.

– Rytoj judu saugosite tvirtovę.

– Dalyvausi puolime?

– Mes traukiame į pietus.

– Sutarta, mes su Vandens Lelija pabūsime sargybiniais, o drauge pasistengsime pagauti kokį dešimtuką kobrų.

Žiemą auštant būdavo labai vėsu, todėl pėstininkai apsivilko ilgas tunikas, kurias nusimes, kai tik Nubijos saulės spinduliai sušildys jų kraują. Ramzis vadeliojo lengvą karo vežimą, būdamas būrio priekyje, tuoj po žvalgų. Setis buvo armijos viduryje, kur jį saugojo atskira sargyba.

Staiga stepės tylą perskrodė kraupus garsas: lyg maurojimas, lyg bliovimas... Ramzis įsakė sustoti, nušoko ant žemės ir nusekė paskui žvalgus.

Didžiulis gyvūnas su neregėtai ilga nosimi staugė iš skausmo. Trumpakotė ietis stirksojo įsmigusi į straublio galiuką, ir vargšas gyvūnas įnirtingai purtė galvą, norėdamas atsikratyti to geluonies, kuris kėlė jam pašėlusį skausmą. Dramblys... Gyvūnas, kurio vardu neatmenamais laikais buvo pavadinta Elefantinos sala pietiniame Egipto pasienyje! Vėliau drambliai ten išnyko.

Ramzis pirmąkart gyvenime išvydo dramblį.

– Milžiniškas patinas, – paaiškino vienas žvalgas. – Kiekviena jo iltis sveria mažiausiai aštuoniasdešimt kilogramų. Jokiu būdu neikite prie jo artyn.

– Juk jis sužeistas!

– Nubiai bandė jį užmušti, bet išgirdo ar pamatė mūsų būrį, išsigando ir pabėgo.

Susidūrimas su priešu darėsi neišvengiamas.

Kol vienas iš žvalgų nubėgo įspėti Faraoną, Ramzis pasuko dramblio link. Per kokius dvidešimt metrų nuo pabaisos jis

sustojo ir pabandė pagauti dramblio žvilgsnį. Sužeistas gyvūnas liovėsi daužytis ir įsmeigė akis į mažytę būtybę.

Ramzis iškėlęs parodė tuščias rankas. Didžiulis dramblys užrietė straublį, tarsi supratęs taikius dvikojo ketinimus. Jaunuolis labai lėtai ėmė eiti pirmyn.

Kažkuris žvalgas buvo besurinkąs, bet draugas užspaudė jam burną: menkiausias krustelėjimas – ir dramblys sutryps Faraono sūnų.

Ramzis nejautė jokios baimės. Atidžiai žvelgiančios į jį keturkojo akys buvo tokios guvios ir protingos, kad dramblys atrodė tikrai pajėgsiąs suprasti gerus Ramzio norus. Dar pora žingsnių, ir jis atsidūrė vos per metrą nuo sužeistojo gyvūno, plakusio uodega sau per šonus.

Karalaitis pakėlė rankas. Milžinas nuleido straublį.

– Tuoj tau skaudės, – tarė jam Ramzis, – bet tai būtina.

Faraono sūnus tvirtai suspaudė kyšančios straublyje ieties kotą.

– Tu sutinki?

Didžiulės ausys krustelėjo, tarsi dramblys būtų rodęs, kad pritaria.

Ramzis smarkiai truktelėjo ietį ir vienu kartu išrovė iš straublio jos geležinį smaigalį. Išvaduotas iš skausmo milžinas griausmingai sutrimitavo. Apstulbę žvalgai pamanė, kad įvyko stebuklas ir Ramzis neliks gyvas po savo žygdarbio: kruvinas straublys apsivijo aplink jo liemenį.

Dramblys sutraiškys jį per keletą akimirkų, o paskui ateis jų eilė – geriau nieko nelaukiant sprukti gelbstint savo gyvastį.

– Pažiūrėkit, nagi pažiūrėkit čia!

Linksmas karalaičio balsas sustabdė bėglius. Atsigręžę jie pamatė, kad Ramzis sėdi ant dramblio galvos, kur šis straubliu labai atsargiai jį užkėlė.

– Nuo šito gyvo kalno viršaus, – sušuko žvalgams Faraono sūnus, – aš įžiūrėsiu menkiausią priešo manevrą.

Karalaičio žygdarbis įkvėpė armiją. Kai kas šnekėjo apie antgamtinę Ramzio jėgą, nes jis sugebėjęs prijaukinti galingiausią iš gyvūnų. Dramblio žaizda buvo gydoma, dedant į ją aliejuje ir meduje išmirkytus lininio tvarsčio gabalėlius. Ramzis ir dramblys puikiausiai suprato vienas kitą. Jųdviejų bendravimui, regis, nebuvo jokių kliūčių: vienas kalbėjo, pasitelkdamas liežuvį ir rankas, o kitas – straublį ir ausis. Saugomi draugiškai nusiteikusio milžino, žengusio pramintu taku, kariai pasiekė kaimą, kurį sudarė krėstos iš dumblo pirkelės, dengtos palmių lapais.

Tarp pirkelių ir jų viduje tysojo senių, vaikų ir moterų lavonai. Vieni – perskrostais pilvais, kiti – perrėžtomis gerklėmis. Vyrai, bandę pasipriešinti, buvo nugalabyti šiek tiek atokiau. Nuimtas derlius buvo sudegintas, gyvuliai paskersti.

Ramzis vos nesusivėmė.

Tad štai koks jis, karas... Tai – skerdynės, tai – beribis žiaurumas, paverčiąs žmogų negailestingu plėšrūnu.

– Negerkit vandens iš šulinio! – suriko pagyvenęs karys.

Du jauni, labai ištroškę kareiviai jau spėjo iš jo atsigerti. Jie neišgyveno nė dešimties minučių ir mirė, varstomi baisingų dieglių. Sukilėliai užnuodijo šulinį, norėdami nubausti kaimo gyventojus, tos pačios rasės žmones, ketinusius išsaugoti ištikimybę Egiptui.

– Štai atvejis, kur aš bejėgis, – apgailestaudamas pasakė Setau. – Augalinių nuodų srityje aš dar nieko neišmanau, taigi nebūčiau galėjęs išgelbėti tų vargšų. Laimei, Vandens Lelija galės daug ko mane išmokyti.

– Ką tu čia veiki? – nustebo Ramzis. – Juk tu turėjai saugoti tvirtovę!

– Baisiai nuobodi užduotis... O čia – tokia turtinga, tokia klestinti gamta!

– Be abejo – kaip šis iššudytas kaimas, ar ne?

Setau uždėjo ranką ant draugo peties.

– Dabar tu supranti, kodėl man mielesnės gyvatės? Jos žudo kilniau. Be to, jos mums duoda stiprių vaistų nuo įvairiausių ligų.

– Negalima tapatinti žmogaus tik su karo siaubu.

– Ar tu iš tiesų tuo tikras?

– Yra Maat: tiesa ir tvarka; ir yra chaosas. Mes atėjome į šį pasaulį tam, kad viešpatautų Maat, o blogis būtų nugalėtas, net jei jis nuolat atgimsta ir mums tenka nuolat su juo kovoti.

– Šitaip gali galvoti tik faraonas, o tu – viso labo karvedys, besiruošiąs žudyti žudikus.

– Arba žūti nuo jų rankos.

– Neprisišauk bėdos. Eikš, išgerk vaistinių žolelių nuoviro, kurį paruošė Vandens Lelija. Jis padarys tave nenugalimą.

Setis buvo paniuręs.

Jis sukvietė savo palapinėn Ramzį ir aukštuosius karininkus.

– Ką siūlote?

– Žygiuokime toliau, – pasiūlė vienas veteranas, – pereikime trečią krioklį ir užimkime Iremą. Staigumas garantuos mums sėkmę.

– Mes galime patekti į spąstus, – pareiškė jaunas karininkas. – Nubiai žino, kad mes dažnai taikome kaip tik šią taktiką.

– Teisingai, – sutiko Faraonas. – Norint išvengti žabangų, būtina sužinoti, kaip išsidėstę mūsų priešai. Man reikia savanorių, kurie naktį surinks žinias apie priešo pozicijas.

– Tai labai rizikinga, – pastebėjo veteranas.

– Aš tai suprantu.

Ramzis atsistojo:

– Aš einu savanoriu.

– Aš irgi, – pareiškė veteranas. – Be to, pažįstu dar trejetą draugužių, kurie turės tiek pat drąsos, kiek jos rado savyje karalaitis.

31

Ramzis nusiėmė galvos apdangalą, nusivilko odinius marškinėlius ir puošnią klubjuostę, nusiavė sandalus. Ryždamasis pavojingam žygiui Nubijos savanoje, jis išsijuodino kūną medžio anglimi, o iš visų ginklų pasiėmė tik durklą. Prieš leisdamasis į kelią, jis užsuko Setau palapinėn.

Gyvačių kerėtojas virino kažkokį gelsvą skystį, o Vandens Lelija gamino hibisko nuovirą – raudoną gėrimą.

– Po mano dembliu palindo juodais ir raudonais žiedais išmarginta gyvatė, – džiūgaudamas pranešė Setau, – na, ir pasisekė! Dar vienas nežinomas egzempliorius, be to – nemažai nuodų. Dievai mums palankūs, Ramzi! Šita Nubija – tikras rojus; kokių tik rūšių gyvačių čia nerasi?!

Pakėlęs akis nuo viralo, jis ilgai apžiūrinėjo Ramzį.

– Kurgi tu išsiruošei taip atrodydamas?

– Į žvalgybą. Turiu nustatyti, kur išsidėsčiusios maištininkų stovyklos.

– Kaip tu jų ieškosi?

– Eisiu tiesiai į pietus, kol jas rasiu.

– Svarbiausia – sugrįžti.

– Tikiu, kad man pasiseks.

Setau palingavo galvą.

– Išgerk su mumis karkadės. Bent jau paragausi to neapsakomo skanėsto prieš patekdamas negrams į nagus.

Raudonas gėrimas buvo gaivus ir išlaikęs vaisių skonį. Vandens Lelija triskart papildė Ramzio taurę.

– Mano supratimu, tu darai kvailystę, – pareiškė Setau.

– Aš vykdau savo pareigą.

– Nustok tuščiažodžiauti! Tu aklai puoli pirmyn, neturėdamas nė menkiausios galimybės atlikti tai, ką užsibrėžei.

– Priešingai, aš...

Ramzis svyruodamas pakilo ant kojų.

– Tau negera?

– Ne, bet...

– Sėsk.

– Turiu eiti.

– Šitaip jausdamasis?

– Viskas gerai, aš...

Ramzis neteko sąmonės ir krito tiesiai į glėbį Setau, šis paguldė jį ant demblio prie ugniakuro ir pats išėjo iš palapinės. Nors jis tikėjosi išvysti faraoną, įspūdinga Sečio figūra privertė jį krūptelėti.

– Ačiū, Setau.

– Vandens Lelija sako, kad davusi jam labai lengvų migdomųjų. Ramzis pabus auštant žvalus ir gerai pailsėjęs. O dėl užduoties nesibaiminkite: mudu su Vandens Lelija atliksime ją vietoj Ramzio. Vandens Lelija parodys man kelią.

– Kuo jus apdovanoti? Ko jūs pageidaujate?

– Aš noriu tik apsaugoti jūsų sūnų nuo kraštutinumų, į kuriuos jis kartais linkęs.

Setis nuėjo. Setau didžiavosi savimi: ar daug kas galėjo pasigirti išgirdęs padėką iš paties Faraono?

Saulės spindulys, prasiskverbęs palapinės vidun, prikėlė Ramzį iš miego. Akimirką kitą jis dar buvo kaip apdujęs, nesusivokdamas, kur esąs. Paskui jam toptelėjo: Setau su savo nube jį užmigdė!

Įniršęs jis puolė laukan ir tuoj pat pamatė Setau, ramiausiai sėdintį raštininko poza ir kramsnojantį džiovintą žuvį.

– Ei, atsargiau! Nepulk kaip akis išdegęs – aš kone paspringau, duok man bent kąsnį ramiai nuryti.

– O ką vakar nurijau aš per tavo malonę?

– Išminties pamoką.

– Aš turėjau atlikti užduotį, o tu man sutrukdei.

– Eik, pabučiuok Vandens Leliją ir padėkok jai: jos dėka mes žinome, kur yra pagrindinė priešo stovykla.

– Betgi... juk jai jie – saviškiai, ji viena iš jų!

– Jos šeima buvo išžudyta tame kaime, kurį tu matei.

– Manai, ja galima pasitikėti?

– Negi tu, toks entuziastas, ėmei viskuo abejoti? Taip, ja galima pasitikėti: ji nuoširdžiai nori mums padėti. Maištininkai nepriklauso jos genčiai ir sėja nelaimes labiausiai klestinčioje Nubijos dalyje. Užuot čia kamavęsis, prauskis, užkąsk ir apsirenk, kaip pridera Faraono sūnui: tavęs laukia tėvas.

Egipto armija leidosi žygin, pasikliaudama Vandens Lelijos nurodymais. Kariuomenės priešakyje žingsniavo dramblys su ant jo sėdinčiu Ramziu. Pirmąsias dvi valandas milžinas buvo ramus, beveik nerūpestingas, pakeliui skabė nuo medžių šakeles ir kimšo jas į burną.

Paskui jo elgesys pasikeitė. Įsmeigęs akis į vieną tašką, jis žengė į priekį lėčiau, nekeldamas nė menkiausio triukšmo. Jo didžiulės kojos stebėtinai lengvai mynė žemę, lyg būtų tapusios besvorės. Staiga jis ištiesė straublį iki pat vienos palmės viršūnės, nutraukė nuo jos svaidykle apsiginklavusį negrą ir trenkė jį į medžio kamieną, sulaužydamas nelaimėliui stuburą.

Ar tasai stebėtojas suskubo perspėti saviškius? Ramzis atsisuko laukdamas įsakymo. Faraonas mostu parodė: išsiskleisti ir atakuoti.

Dramblys puolė į priekį.

Vos tik jis įveikė menką palmių giraitės užtvarą, Ramzis pamatė juos: šimtus juodaodžių karių nuskustomis galvomis, stambiomis priplotomis nosimis ir atsikišusiomis lūpomis. Jų ausyse blizgėjo įverti aukso žiedai, į trumpus garbanotus plau-

kus jie buvo prisismaigstę plunksnų, o skruostus išsitatuiravę. Paprasti kareiviai ryšėjo margo kailio klubjuostes, o vadai vilkėjo baltus drabužius, perjuostus raudonais diržais.

Veltui būtų raginti juos pasiduoti: vos išvydę dramblį ir egiptiečių armijos avangardą, jie griebė savo lankus ir ėmė šaudyti. Šis skubotumas juos pražudė, nes jie veikė padrikai, o puolančių egiptiečių bangos ritosi viena po kitos, ramiai ir ryžtingai.

Sečio lankininkai sunaikino puolusius į paniką ir tik vienas kitam trukdžiusius nubių šaulius; paskui stovyklą iš užnugario puolė ietininkai ir išžudė negrus, užtaisinėjančius svaidykles. Pėstininkai skydais atrėmė beviltišką kirviais ginkluotų priešų puolimą ir išguldė juos perverdami trumpais kalavijais.

Likę gyvi nubiai, apimti siaubo, metė ginklus ir suklaupė ant kelių maldaudami jų pasigailėti.

Setis pakėlė dešinę ranką, ir vos kelias minutes trukęs mūšis nurimo. Nugalėtojai tučtuojau surišo nugalėtiesiems rankas už nugaros.

Tik dramblys dar nebaigė savo kautynių: jis nuplėšė stogą nuo didžiausios pirkelės ir išvertė jos sienas. Visi pamatė du nubius: vieną – aukštą ir prakilnų, su plačia raudona juosta per petį, kitą – nediduką, bet tvirtą, besislepiantį už masyvios pintinės prekėms nešioti.

Kaip tik jis buvo sužeidęs dramblį, įvarydamas jam į straublį savo trumpakotę ietį. Dabar milžinas straublio galiuku sugriebė nubį kaip prinokusį vaisių, pakėlė aukštyn, apsuko straublį aplink jo liemenį ir ilgokai palaikė kabantį virš žemės. Mažiukas negras rėkė visa gerkle, maskatavo rankomis ir kojomis, veltui stengdamasis atlaisvinti gniaužtus. Kai dramblys pagaliau pastatė jį ant žemės, nubis pamanė išsigelbėjęs, bet vos tik pabandė bėgti, didžiulė milžino koja suknežino jam galvą. Dramblys neskubėdamas sutrypė tą, kuris buvo suteikęs jam tiek skausmo.

Ramzis kreipėsi į aukštaūgį nubį, nė nekrustelėjusį iš vietos. Sukryžiavęs rankas ant krūtinės, jis tik stebėjo visa, kas dėjosi jam prieš akis.

– Ar tu – jų vadas?

– Tikrai taip. O tu dar toks jaunas, ir jau taip mus sutriuškinai.

– Tai faraono nuopelnas.

– Vadinasi, jis asmeniškai atkeliavo šičia... Štai kodėl raganiai teigė, kad mes nepajėgsime nugalėti. Reikėjo jų paklausyti.

– Kur slepiasi kitos maištaujančios gentys?

– Tuoj aš tau viską papasakosiu ir pats vyksiu susitikti su maištininkais: prašysiu juos pasiduoti. Ar Faraonas paliks juos gyvus?

– Tai spręs tik jis pats.

Setis neleido priešams atsikvėpti: dar tą pačią dieną jis užpuolė kitas dvi stovyklas. Nei vienoje, nei kitoje niekas nepaklausė nugalėtos genties vado patarimų pasiduoti. Mūšiai truko neilgai, nes nubiai kovėsi nedarniai. Prisiminę raganių pranašystes ir išvydę Setį, kurio akys liepsnojo ugnimi, daugelis neįstengė kautis su įprastu jiems įkarščiu. Jiems tas karas jau iš anksto atrodė pralaimėtas.

Kitos dienos rytą sudėjo ginklus ir visos kitos gentys. Siaubo apimti kariai kalbėjo apie karaliaus sūnų, kuriam pakluso didžiulis dramblys, išžudęs jau dešimtis negrų. Niekas neįstengė atsilaikyti prieš Faraono armiją.

Setis paėmė į nelaisvę šešis šimtus karių. Juos turėjo lydėti penkiasdešimt keturi jaunuoliai, šešiasdešimt šešios merginos ir keturiasdešimt aštuoni vaikai, kurie bus auklėjami Egipte, o vėliau grįš į Nubiją ir atneš čia kitą kultūrą, ji papildys vietinę ir padės išsaugoti taiką su galingu kaimynu.

Faraonas įsitikino, kad visas Iremas išvaduotas, o šio turtingo žemdirbystės krašto gyventojai vėl gali naudotis šuliniais, kuriuos buvo užgrobę maištininkai. Nuo šiol Kušo vietininkas

kas mėnesį lankysis šiame krašte ir tikrins padėtį, kad būtų galima išvengti naujų neramumų. Jei valstiečiai turės kokių nors reikalavimų, jis juos išklausys ir pasistengs patenkinti. Rimtą nesutarimą spręs pats Faraonas.

Ramzis liūdėjo. Jam buvo gaila skirtis su Nubija. Jis nedrįso prašyti tėvą paskirti jį šios provincijos vietininku, nors jautėsi tinkąs šiam postui. Kai jis priėjo prie Sečio, ketindamas ištarti šį prašymą, tėvo žvilgsnis ne tik jo nepaskatino, bet tiesiog uždraudė apie tai net užsiminti. Valdovas išdėstė Ramziui savo planą: jis paliks dabartinį vietininką eiti savo pareigas ir reikalaus, kad šis vykdytų jas be priekaištų. Bent kartą suklydęs, net jei ta klaida būtų visai menka, jis baigs savo karjerą tvirtovės tiekėju.

Dramblys lengvai palietė straubliu Ramzio skruostą. Daugelis kareivių pageidavo, kad armija pasiimtų milžiną į Memfį. Likęs abejingas jų norui, karalaitis nutarė paleisti savo naująjį draugą į laisvę, kad jis gyventų sau laimingas ten, kur gimė.

Ramzis paglostė straublį, kurio žaizda jau baigė surandėti. Dramblys mostelėjo juo savanos link, tarsi būtų kvietęs Ramzį sekti paskui jį. Bet nuo šiol Nubijos milžinas ir Faraono sūnus turėjo žengti skirtingais keliais.

Ramzis dar ilgai nejudėjo iš vietos. Pagalvojus, kad jo nuostabiojo sąjungininko jau nebėra šalia, jam gėlė širdį. Kaip būtų buvę smagu iškeliauti kartu su tuo didžiuliu gyvūnu, eiti su juo nežinomais takais, mokytis jo išminties... tačiau svajonė išsisklaidė. Reikėjo vėl lipti į laivą ir sukti šiaurėn. Bet Ramzis prisiekė sau sugrįžti į Nubiją.

Egiptiečiai dainuodami ruošėsi palikti stovyklą. Kariai be atvangos liaupsino Setį ir Ramzį, kurių pavojingas karo žygis baigėsi pergale. Išvyko neužgesinę laužuose žarijų: jas susirinks vietos gyventojai.

Eidamas kažkokios giraitės pakraščiu, Ramzis išgirdo dejonę. Kas ir kaip galėjo palikti čia sužeistąjį?

Karalaitis praskleidė lapus ir pamatė persigandusį liūtuką. Žvėriukas gulėjo sunkiai kvėpuodamas, karštligiškai blizgančiomis akimis, ištiesęs į priekį smarkiai sutinusią dešinę leteną, ir gailiai dejavo. Ramzis paėmė jį į glėbį ir pajuto, kad liūtuko širdelė plaka nelygiai, su pertrūkiais. Jeigu niekas juo nepasirūpins, liūtukas nugaiš.

Laimė, Setau dar nesusikraustė į laivą. Ramzis parodė jam ligonį. Apžiūrėjęs žaizdą, šis nedvejodamas pareiškė:

– Liūtukui įgėlė gyvatė.

– Kaip tu manai, jis išgyvens?

– Vargu... Greičiausiai ne. Pažiūrėk: čia trys žaizdelės, kurias paliko du pagrindiniai nuodingi dantys ir vienas papildomas. Be to, matyti dvidešimt šešių dantų pėdsakai; taigi jam įkando kobra. Jeigu jis būtų paprastas liūtukas, jau būtų nugaišęs.

– O kuo gi jis ypatingas?

– Pažvelk į jo letenas: tokiam jaunam liūtukui jos aiškiai per didelės, tiesiog didžiulės. Užaugęs jis būtų milžiniško ūgio.

– Pamėgink jį išgelbėti.

– Vienintelis jo šansas – tai, kad dabar žiema: šiuo metų laiku kobrų nuodai ne tokie veiksmingi.

Setau sutrynė iš rytinės dykumos atgabentą gyvatmedžio šaknį, užpylė ją vynu ir sugirdė liūtukui. Paskui susmulkino to medžio lapus, sumaišė juos su aliejumi ir ištepė tuo mišiniu visą liūtuko kūnelį, kad paskatintų širdies darbą ir palengvintų kvėpavimą.

Kelionės metu Ramzis nesitraukė nuo liūtuko, apdėlioto kompresu iš ricinžolės lapų ir nuolat drėkinamo dykumos smėlio. Žvėriukas beveik nejudėjo. Nors buvo girdomas pienu, jis silpo. Tačiau liūtukui patiko, kai Ramzis jį glostė, ir jis žvelgė į savo išgelbėtoją dėkingomis akimis.

– Tu pasveiksi, – pažadėjo jam Ramzis, – ir mudu būsime draugai.

32

Iš pradžių Budrius traukėsi atbulas, paskui baikščiai priėjo arčiau.

Po truputį auksaspalvis šuo taip įsidrąsino, kad ėmė uostinėti liūtuką, o šis nustebęs spoksojo į keistąjį gyvūną. Nors mažasis plėšrūnas buvo dar silpnas, jam kilo noras pažaisti. Jis liuoktelėjo ant Budriaus ir kone uždusino jį, prislėgęs savo svoriu. Šuo sucypė, vargais negalais išsilaisvino ir buvo besprunkąs, bet neišvengė smūgio letena, kurios nagai įdrėskė jam pasturgalį.

Ramzis suėmė liūtuką už sprando ir ilgai barė. Šis klausėsi pastatęs ausis. Karalaitis apžiūrėjo ir aptvarkė šuns žaizdą, kuri buvo visai negili, ir vėl privedė savo bičiulius vieną prie kito. Budrius, be abejo, trokšdamas atsirevanšuoti, šveitė liūtukui kažką panašaus į antausį. Beje, Setau pavadino savo pacientą Nugalėtoju: juk jis nugalėjo gyvatės nuodus ir neišvengiamą mirtį! Šis vardas atnešiąs liūtukui laimę. Be to, jis labai tiko tokiam nepaprastai galingam žvėriui. Setau balsiai samprotavo: milžiniškas dramblys, didžiulis liūtas... ar tik Ramzis nebus per daug susižavėjęs didingais ir ypatingais dalykais? Gal jis nesugeba domėtis tuo, kas menka ir pasigailėtina?

Liūtukas ir šuo labai greit apsiprato ir suvokė, kiek kuris turi jėgų. Nugalėtojas išmoko tvardytis, o Budrius – mažiau erzinti liūtuką. Tarp jų užsimezgė neišardoma draugystė. Abu vienodai džiaugėsi gyvenimu, tai žaisdami, tai pašėlusiai lenktyniaudami. Pavargę ir sočiai priėdę, abu krisdavo pailsėti ir susiglaudę miegodavo.

Ramzio žygdarbiai plačiai nuskambėjo karaliaus dvare. Žmogus, sugebąs prijaukinti dramblį ir liūtą, buvo apdovano-

tas magiška galia, kurios niekas nebūtų drįsęs nepaisyti. Gražioji Izetė iš tikrųjų didžiavosi mylimuoju, o Šenaras, klausydamasis kalbų apie brolį, jautė didį apmaudą. Kaip dvariškiai galėjo būti tokie naivūs? Ramziui pasisekė, ir tiek. Kur girdėta, kad žmogus bendrautų su plėšriaisiais žvėrimis? Neilgai trukus liūtas vėl sulaukės ir sudraskys Ramzį į gabalus.

Vis dėlto vyresnysis faraono sūnus manė, kad oficialiai jam būtina palaikyti puikius santykius su broliu. Iškėlęs į padanges Setį, kurį, beje, garbino visas Egiptas, Šenaras pabrėžė Ramzio vaidmenį kovoje su sukilusiais nubiais. Jis pagyrė karinius brolio sugebėjimus ir palinkėjo, kad juos pripažintų oficialiai.

Apdovanojimų Azijoje pasižymėjusiems veteranams įteikimo proga rūmuose buvo suruoštos iškilmės, o faraono įgaliotas Šenaras atliko šeimininko vaidmenį. Priėmimo metu jis išreiškė norą pasikalbėti su broliu akis į akį. Ramzis sulaukė ceremonijos pabaigos, ir abu nuėjo į Šenaro kabinetą, kuris ką tik buvo atnaujintas. Tikrai talentingas dailininkas nutapė ant sienų gėlynus, virš kurių skrajojo margaspalviai drugeliai.

– Juk tai nuostabiai gražu, tiesa? Mėgstu dirbti prabangioje aplinkoje: tada visi darbai ima atrodyti lengviau įveikiami. Gal norėtum jauno vyno?

– Ne, ačiū. Visos tos aukštuomenės pramogos varo man nuobodulį.

– Man irgi, bet juk jos būtinos: mūsų narsuoliams patinka, kai juos pagerbia. Argi jie nerizikuoja savo gyvybe, kaip ir tu, gindami šalies saugumą? Tu puikiai elgeisi Nubijoje, o juk reikalai ten iš pat pradžių klostėsi nekaip.

Šenaras sustorėjo. Jis visada mėgo skaniai pavalgyti ir mažai judėti, tad dabar buvo panašus į smarkiai aptukusį provincijos didiką.

– Mūsų tėvas meistriškai vadovavo šiam žygiui. Vien tik tai, kad jis buvo su mumis, įvarė priešui baimės.

– Žinoma, žinoma... Bet tavo pasirodymas ant dramblio nugaros irgi prisidėjo prie mūsų pergalės. Šnekama, kad Nubija paliko tau gilų įspūdį.

– Tai tiesa. Aš pamilau tą kraštą.

– Kaip tu vertini Nubijos vietininko elgesį?

– Kaip niekingą ir smerktiną.

– Ir vis dėlto Faraonas paliko jį eiti šias pareigas...

– Setis moka valdyti.

– Tokia padėtis negali ilgai trukti. Vietininkas beregint vėl padarys kokią nors rimtą klaidą.

– Manai, jis nieko nepasimokė iš ankstesnių klaidų?

– Žmonės ne taip greit keičiasi, mielas brolau, jie linkę klysti ir klysti. Patikėk manimi: Nubijos vietininkas – ne išimtis.

– Ką gi, kiekvienam – savas likimas.

– Beje, tavasis galėtų būti susijęs su vietininko nesėkmėm.

– Kokiu būdu?

– Neapsimetinėk, kad nesupranti. Jeigu jau taip pamilai tą savo Nubiją, tai vienintelė vieta, kurios tu gali pageidauti, – vietininko postas. Aš galiu padėti tau jį gauti.

Ramzis nesitikėjo tokios perspektyvos. Šenaras pastebėjo, kaip jis sumišo.

– Manau, kad tavo noras visiškai teisėtas, – tęsė vyresnysis brolis. – Jei tu užimtum šį postą, Nubijoje nebekiltų jokių neramumų. Būtum naudingas šaliai ir drauge rastum savo laimę.

Ak, ta svajonė... Svajonė, kurios Ramzis buvo jau atsisakęs: gyventi Nubijoje su savo liūtu ir šunimi, kasdien apkeliauti didžiulius tuščius plotus, jausti dvasinį ryšį su Nilu, uolomis ir auksiniu smėliu... Ne, tai pernelyg puiku.

– Tu iš manęs šaipaisi, Šenarai.

– Aš įrodysiu karaliui, kad tu tiesiog gimęs tam postui. Setis matė, ką tu sugebi. Daug kas mane parems, ir tu savo pasieksi.

– Tebūnie, kaip tu nori.

Šenaras pasveikino brolį, lyg šis jau būtų tapęs vietininku. Būdamas Nubijoje, Ramzis nebestovės jam skersai kelio.

Aša nuobodžiavo.

Viršininkų jam patikėto administracinio darbo džiaugsmai išseko per keletą savaičių. Biurokratija ir archyvai jo netraukė. Ašą viliojo tik nuotykių kupinas darbas įvykių vietoje. Užmegzti ryšius, prakalbinti bet kokios visuomeninės padėties žmones, perprasti melą, išaiškinti dideles ir mažas paslaptis, atskleisti tai, kas buvo bandoma nuo jo nuslėpti, – štai kas iš tikrųjų jį domino.

Laukti irgi reikia mokėti. Aša turėjo paversti laiką savo sąjungininku. Susitaikęs su mintimi, kad jam vis tiek teks kantriai tykoti posto, suteiksiančio galimybę keliauti po Aziją ir perprasti Egipto priešų galvoseną, Aša griebėsi vienintelės strategijos, kokią tokiu atveju galėjo pritaikyti diplomatas: jis ėmė slankioti koridoriais.

Šitaip jis susipažino su prityrusiais žmonėmis, šykštinčiais žodžių ir pavydžiai saugančiais savo paslaptis, ir sugebėjo jiems įsiteikti. Nieko nereikalaująs, mandagus, išsilavinęs, jis lengvai pelnydavo jų pasitikėjimą ir regzdavo daugybę pokalbių, niekada neįgrisdamas savo pašnekovams. Pamažu jis ir neskaitęs sužinojo, apie ką kalbama slaptuose dokumentuose. Viena kita meilikaujanti pastaba, rūpestingai parinkti komplimentai, laiku užduoti klausimai, išdailinta kalba pelnė jam aukštų Užsienio reikalų ministerijos valdininkų pagarbą.

Pasidomėjęs jaunuoju Aša, Šenaras išgirdo apie jį tik kuo puikiausius atsiliepimus. Tai, kad jis padarė šį perspektyvų diplomatą savo sąjungininku, neabejotinai buvo vienas iš didžiausių jo laimėjimų. Dažnų ir konfidencialių susitikimų metu Aša jį informuodavo apie tai, kas buvo rezgama valdžios užkulisiuose. Tokiu būdu Šenaras patikrindavo ir papildydavo savo

paties surinktą informaciją, diena po dienos metodiškai ruošdamasis faraono pareigoms.

Nuo pat sugrįžimo iš Nubijos Setis atrodė pavargęs. Kai kurie patarėjai siūlė paskirti Šenarą Egipto valdytoju, norėdami palengvinti sunkią Faraono pareigų naštą. Juk Šenaras jau seniai buvo pripažintas sosto įpėdiniu, ir šiam nutarimui niekas nesipriešino; tad ko gi delsti?

Apsukrusis Šenaras šliūkštelėjo šlakelį vandens ant paties pakurstytos ugnies, viešai skelbdamas esąs dar per jaunas ir nepritryręs, kad galėtų sėkmingai susidoroti su tokiomis sudėtingomis pareigomis, todėl reikią pasikliauti Faraono išmintimi.

Amenis vėl perėjo į puolimą: pasveikęs po nedidelio kraujo išsiliejimo, prikausčiusio jį prie lovos, jis primygtinai siekė įrodyti Ramziui, kad ne veltui atidavė tiek jėgų tyrimui. Pernelyg uolus darbas pakenkė jaunojo raštininko sveikatai, bet Amenis, krimsdamasis dėl sugaišto laiko, ketino triūsti taip pat rimtai ir atkakliai kaip anksčiau. Nors Ramzis jam nepriekaištavo, Amenis jautėsi esąs kaltas. Skirti dieną poilsiui atrodė jam neatleistina nuodėmė.

– Aš išrausiau visus sąvartynus ir radau įkaltį, – pareiškė jis Ramziui.

– „Įkaltį“... Ar ne per smarkiai pasakyta?

– Tai du klintiniai fragmentai. Pridėjus vieną prie kito, nelieka jokių abejonių, kad jie sudarė vientisą gabalą. Viename fragmente minima įtartinoji dirbtuvė, o ant kito užrašytas jos savininko vardas. Gaila, kad skilimo linija jį apgadino, bet aiškiai matyti, kad jis baigiasi raide R. Argi nepanašu, kad kalbama apie Šenarą?

Ramzis beveik pamiršo, kas nutiko prieš jam iškeliaujant į Nubiją. Arklininkas, vadeliotojas, nekokybiški rašalo luiteliai... Visa tai atrodė taip tolima ir neverta dėmesio.

– Tu vertas pagyrimo, Ameni, bet nė vienas teisėjas nesutiks kelti bylos dėl tokio mažmožio.

Jaunasis raštininkas nuleido akis.

– Aš bijojau, kad tu taip ir pasakysi... O gal mums vis dėlto pabandyti?

– Garantuotai pralaimėtume.

– Aš rasiu daugiau įkalčių.

– O ar tai įmanoma?

– Nesileisk Šenaro apgaudinėjamas. Jis stengiasi, kad tu būtum paskirtas Nubijos vietininku tik dėl to, jog nori tavim atsikratyti. Visi pamirš jo piktadarystes, ir jis galės daryti Egipte ką tinkamas.

– Aš tai suprantu, Ameni, bet myliu Nubiją. Tu keliausi su manim ir atsidursi nuostabioje šalyje, toli nuo dvaro intrigų ir smulkių niekšybių.

Karalaičio asmens sekretorius nieko neatsakė, bet liko įsitikinęs, kad Šenaro palankumas – tik priedanga, po kuria slypi naujos pinklės. Kol jis, Amenis, bus Memfyje, neatsižadės ieškojęs teisybės.

Dolantė, vyresnioji Ramzio sesuo, tysojo prie baseino, kuriame maudydavosi per karščius, kol jos kūnas dar nebūdavo įtrintas kvapiu aliejumi ir išmasažuotas. Jos vyrui gavus aukštesnes pareigas, ji ėmė per dienų dienas tinginiauti, bet jautėsi vis labiau pavargusi. Kirpėja, rankų ir kojų nagų prižiūrėtojos, ūkvedys, virėjas... visi ją vargino be galo, be krašto.

Nors gydytojas buvo prirašęs jai įvairiausių tepalų, Dolantės oda tebebuvo riebi. Tiesa, jai būtų reikėję nuosekliau rūpintis savimi, bet aukštuomenės gyvenimo priedermės prarydavo didžiąją jos laiko dalį. Norint sužinoti tūkstantį ir vieną dvaro paslapčiukę, reikėjo dalyvauti daugybėje priėmimų ir ceremonijų, būdingų Egipto aukštuomenės gyvenimui.

Jau keletą savaičių Dolantė nerimavo: Šenaro artimieji be-

veik nieko jai nebepasakojo, tarsi būtų ja nepasitikėję, todėl ji nutarė būtinai pasikalbėti apie tai su Ramziu.

– Kadangi judu su Šenaru susitaikėte, tu jau gali šį bei tą iš jo išpešti, – pareiškė ji.

– Ko tu iš manęs tikiesi?

– Tapęs valdytoju, Šenaras įgis didelę valdžią. Bijau, kad jis kartais manęs nepamirštų. Jau dabar mane pradeda laikyti nuošalyje; jeigu taip tęsis ir toliau, tai netrukus aš turėsiu reikšmės ne daugiau už kokią nors provincialę... o gal ir mažiau.

– Ką gi aš galiu padaryti?

– Primink Šenarui apie mane, pasakyk, kad aš turiu begalę pažinčių. Ateityje jos galėtų būti jam naudingos.

– Jis nusijuoks man į akis. Mano vyresnysis brolis jau laiko mane Nubijos vietininku, ir tiek.

– Vadinasi, jūsų susitaikymas tariamas?

– Šenaras tik paskirstė pareigas.

– Ir tu pasitenkinsi tremtimi pas negrus?

– Nubija man patinka.

Dolantė pagyvėjo pamiršusi savo nuovargį:

– Nesutik su tuo paskyrimu, prašau tavęs! Tavo elgesys tiesiog neleistinas. Sudarykime sąjungą: tu ir aš, kad galėtume pasipriešinti Šenaro užmačioms. Tas nevidonas prisimins, kad turi šeimą ir kad jam nevalia jos nepaisyti.

– Man labai nemalonu, brangi sese, bet aš nepakenčiu sąmokslų.

Įpykusi ji pašoko ant kojų:

– Nepalik manęs Šenaro valiai!

– Manau, kad tu puikiai sugebėsi apsiginti pati.

Atlikusi vakarines apeigas ir išklausiusi žynių giesmių, karalienė Tuja paskendo apmąstymuose mėgaudamasi Hatoros šventyklos tyla. Tarnavimas deivei leido pamiršti žmonių niekšybes ir blaiviau pažvelgti į šalies ateitį.

Vieno ilgo pokalbio su savo vyru metu karalienė prisipažino abejojanti Šenaro sugebėjimais valdyti šalį. Kaip paprastai, Setis klausėsi jos labai atidžiai. Jis žinojo, kad buvo pasikėsinta į Ramzio gyvybę ir kad tikrasis kaltininkas – jeigu tai nebuvo vadeliotojas, žuvęs turkio kasyklose, – liko nesurastas ir nenubaustas. Nors Šenaras nebejautė broliui priešiškumo, ar buvo galima jį laikyti niekuo nekaltu? Neturint įrodymų, tokie įtarimai atrodė siaubingi, bet argi valdžios troškimas nepaverčia žmogaus laukiniu žvėrimi?

Setis neišleisdavo iš akių nė vienos smulkmenos. Žmonos nuomonė buvo jam svarbesnė už šnekas dvariškių, pernelyg atsidavusių Šenarui ar įpratusių pataikauti valdovui. Setis ir Tuja kartu aptarė abiejų sūnų elgesį ir padarė tam tikras išvadas.

Žinoma, protas rūšiavo ir analizavo faktus, bet jis nepajėgė apsispręsti. Teisingą kelią parodys tik *Sia* – žaibiška intuicija, tiesioginis pažinimas, įmanomas Faraono širdžiai.

Atverdamas duris į privatų karalaičio Ramzio sodą, Amenis užkliudė keistą daiktą: puikią akacijos medžio lovą! Dauguma egiptiečių miegodavo ant demblių; šitokia lova turėjo kainuoti krūvą pinigų.

Priblokštas netikėto radinio, jaunasis raštininkas nubėgo žadinti Ramzio.

– Lova?! Negali būti!

– Eikš, pats pamatysi. Tai tiesiog šedevras!

Ramzis sutiko su savo sekretoriumi: tokią lovą galėjo pagaminti tik nuostabus meistras.

– Įnešime ją į vidų? – paklausė Amenis.

– Jokiu būdu! Pasaugok ją.

Užšokęs ant žirgo, Ramzis šuoliais nulėkė į gražiosios Izetės tėvų sodybą. Jam teko palaukti, kol jauna moteris baigs rengtis, kad galėtų pasirodyti jam išsipusčiusi, pasidažiusi ir išsikvėpinusi.

Jos grožis sujaudino Ramzį.

– Aš pasiruošusi, – tarė ji šypsodamasi.

– Izete... Ar tai tu atsiuntei man tą lovą?

Ji apkabino savo mylimąjį švytėdama džiaugsmu:

– O kas gi kitas būtų išdrįsęs?

Dovanodama Ramziui lovą, gražioji Izetė sykiu vertė jį padovanoti jai kitą, dar prašmatnesnę, o tai galėjo būti tik visam gyvenimui sujungtų sutuoktinių guolis.

– Ar priėmei mano dovaną?

– Ne, ji liko lauke.

– Juk tai – baisus įžeidimas, – sušnibždėjo ji glaustydamasi prie Ramzio. – Kam atidėlioti tai, kas neišvengiama?

– Aš turiu likti laisvas.

– Netikiu.

– Ar tau patiktų gyventi Nubijoje?

– Nubijoje... Koks siaubas!

– Kaip tik toks likimas man skirtas.

– Atsisakyk!

– Neįmanoma.

Ji staigiai atsiskyrė nuo Ramzio ir pabėgo.

Kartu su daugybe kitų didikų Ramzis buvo pakviestas išklausyti raštininko skaitomų Faraono įsakų, kuriuose buvo vardijami nauji paskyrimai. Priėmimų salė buvo pilnutėlė. Seni pareigūnai laikėsi pabrėžtinai ramiai, nors toji ramybė kartais būdavo apsimestinė; jaunesniems nelabai sekėsi nuslėpti jaudinimąsi. Daugelis baiminosi Sečio nuosprendžio, nes Faraonas nepakentė tokių, kurie nors trupučiuką delsdavo vykdyti jo patikėtas užduotis. Be to, Setis visai nebuvo linkęs patikliai klausytis pompastiškų pasiteisinimų, kuriais bandė dangstytis neišmanėliai.

Per kelias savaites prieš ceremoniją pretendentų į postus įtampa vis kilo, kol galiausiai pasiekė aukščiausią lygį. Kiek-

vienas didikas tikino esąs uolus Sečio politikos tarnas ir vykdytojas – žinoma, tuo siekdamas apginti savo interesus, bet nepamiršdamas ir savo globotinių bei statytinių.

Kai įgaliotas raštininkas pradėjo karaliaus vardu skaityti įsaką, salėje tvyrojo absoliuti tyla. Ramzis, išvakarėse pietavęs pas vyresnįjį brolį, nejautė jokio nerimo. Kadangi dėl savo paskyrimo jis buvo visiškai tikras, jam pasidarė įdomu sužinoti, kokias pareigas gaus kiti ir kaip jie į tai reaguos. Kai kurių didikų veidai nušvisdavo, kitų – apniukdavo, trečių reiškė aiškų nepritarimą, bet visi žinojo, kad tai – Faraono nutarimas, kurį kiekvienas privalės gerbti ir vykdyti.

Pagaliau atėjo eilė Nubijai, kuri nelabai ką domino: po paskutinių įvykių ir pakartotinių Šenaro prašymų galima buvo manyti, kad karalaitis Ramzis neabejotinai taps ten Faraono vietininku.

Tačiau besiklausančiųjų įsako laukė nemenka staigmena: užimąs vietininko postą didikas buvo paliktas eiti savo pareigas.

33

Gražioji Izetė džiūgaute džiūgavo: slaptos Šenaro intrigos žlugo, Ramzis nebuvo paskirtas Nubijos vietininku! Jis liks Memfyje, kur ir ateityje užims garbingą postą. O jau ji tikrai sugebės pasinaudoti šia netikėta sėkme ir pasistengs apnarplioti Ramzį savo meilės tinklu. Kuo smarkiau karalaitis jai priešinosi, tuo labiau jis ją traukė.

Nors tėvai primygtinai ragino Izetę neatstumti Šenaro, ji svajojo tik apie jo brolį. Grįžęs iš Nubijos, Ramzis dar labiau pagražėjo ir suvyriškėjo: jo raumenys sutvirtėjo, o pečiai, rodos, tapo dar platesni. Dabar, žvelgiant į puikų Ramzio kūną, dar labiau į akis krito jo įgimtas kilnumas. Visa galva aukštesnis už daugumą savo tėvynainių, jis atrodė nenugalimas.

Tapti jo gyvenimo dalimi, jausti ir norėti to paties, ko nori jis... Kokia pasakiška ateitis! Niekas nepajėgs sutrukdyti jai ištekėti už Ramzio.

Praėjus kelioms dienoms po to, kai buvo paskelbti paskyrimai, Izetė nuėjo pas karalaitį. Pernelyg ankstyvas apsilankymas galėjo būti nepageidautinas, o dabar Ramzio nusivylimas bus jau aprimęs, ir jai tikrai pavyks jį paguosti.

Amenis, kurio Izetė nemėgo, pasitiko ją pagarbiai. Kaip Ramzis galėjo pasikliauti tuo gležnu ir liguistu vaikėzu, amžinai palinkusiu prie savo rašmenų ir nesugebančiu naudotis gyvenimo teikiamais džiaugsmais? Anksčiau ar vėliau ji įtikins savo vyrą jo atsikratyti ir pasirinkti tinkamesnius tarnautojus. Tokiam žmogui kaip Ramzis nedera tenkintis šitokiom menkystom.

– Pranešk savo ponui, kad aš atėjau su juo pasikalbėti.

– Labai gaila, bet jo nėra.

– Kada jis grįš?
– Nežinau.
– Tu ką, tyčiojiesi iš manęs?
– Niekada to nedrįsčiau.
– Tuomet paaiškink, kas čia darosi! Kada jis išvyko?
– Vakar, iš pat ryto. Atėjo Faraonas ir jį išsivedė. Ramzis įlipo į jo vežimą, ir jie nuvažiavo prieplaukos link.

Karalių Slėnis, kurį išminčiai vadina „didžiąja pieva“, rojus, kur atgimsta švytinti faraonų siela, plytėjo apgobusioje jo akmenis tyloje. Nuo vakarinio Tėbų kranto prieplaukos iki šios šventos vietos, kurios prieigos buvo saugomos dieną ir naktį, faraonas su sūnumi atvyko vingiuotu keliu, kurio pakraščiuose stūksojo aukštos uolos. Virš Slėnio kilo piramidės formos Viršūnė – tylos deivės prieglobstis.

Ramzis buvo įsitempęs kaip styga.

Kodėl tėvas atsivežė jį į šią paslaptingą vietą, kur buvo leidžiama įžengti tik valdančiam faraonui ir amatininkams, įpareigotiems įrengti čia jo amžinąją buveinę? Kadangi karalių kapavietėse buvo sukaupti milžiniški lobiai, Slėnį saugantiems lankininkams buvo įsakyta be perspėjimo šauti į kiekvieną nepažįstamą žmogų. Menkiausias bandymas ką nors pavogti buvo laikomas nusikaltimu, keliančiu pavojų visos šalies saugumui, ir baudžiamas mirtimi. Bet buvo kalbama, kad Slėnyje esama dar ir apsiginklavusių peiliais dvasių, kurios nukirsdavo galvas neapdairiems ateiviams, nesugebantiems atsakyti į jų klausimus.

Žinoma, tai, kad šalia buvo Setis, ramino ir teikė drąsos; bet Ramzis būtų mieliau stojęs į dešimt mūšių su nubiais nei keliavęs į bauginantį pasaulį. Čia jam nepadės nei jo jėga, nei drąsa. Jis jautėsi beginklis, galįs lengvai tapti nepažįstamų jėgų grobiu, o kaip su jomis kovoti, jis nežinojo.

Nei žolelės, nei paukščio, nei vabzdžio... Atrodė, akmuo

išstūmė iš čia visas gyvybės formas, nes tik jis vienas galėjo likti amžinas pergalės prieš mirtį liudijimas. Kuo toliau į slėnį skverbėsi Sečio vadeliojamas vežimas, tuo labiau spaudė kelio juostą grėsmingos uolų sienos. Karštis tiesiog dusino, o jausmas, kad palieki gyvųjų pasaulį, gniaužė gerklę.

Prieš akis atsivėrė siauras perėjimas, lyg uoloje iškirsti vartai, abipus kurių stovėjo ginkluoti kariai. Vežimas sustojo, Setis su Ramziu išlipo. Sargybiniai nusilenkė: jie pažinojo valdovą, kuris reguliariai tikrino, kaip juda į priekį darbai jo būsimoje kapavietėje, ir pats diktuodavo skulptoriams hieroglifinius tekstus, kuriuos norėjo matyti iškaltus savo paskutinės buveinės sienose.

Ramzis žengė pro vartus ir jam užėmė kvapą.

„Didžioji pieva“ buvo įkaitęs žaizdras, iš visų pusių juosiamas rusvų uolų, kurios rėmė žydrą dangų. Viršūnė reikalavo visiškos tylos, užtikrinančios faraonų sieloms ramybę ir atilsį. Baimę nustelbė akinama šviesa. Atsidūręs jos sūkuryje karalaitis jautėsi sugniuždytas ir drauge pakylėtas. Juokingas žmogeliukas šios vietovės paslapties ir didybės akivaizdoje, jis vis dėlto sugebėjo suvokti kuriančią, o ne griaunančią ano pasaulio jėgą.

Setis nusivedė sūnų prie akmeninio portalo. Pastūmęs čia įtaisytas paauksuoto kedro duris, jis ėmė leistis gana stačiai žemyn einančiu koridoriumi, kuris baigėsi nedidele patalpa. Jos vidury stovėjo sarkofagas. Karalius uždegė deglus, kurie skleidė šviesą, bet nerūko. Ramzį apakino puošni ir tobula sienų tapyba. Ryškios spalvos: auksinė, raudona, mėlyna ir juoda – tiesiog vėrė akį. Karalaitis užtruko prie freskos, vaizduojančios Apopį – didžiulę gyvatę, tamsybių pabaisą, šviesos rijiką, kurį žmogaus pavidalu nutapytas Sutvėrėjas laikė prispaudęs baltu vėzdu, bet nežudė. Ramzis gėrėjosi saulės luotu, kurį vairavo dievas *Sia,* įkūnijąs intuiciją, kuri vienintelė sugeba rasti kelią tamsybėse. Bet labiausiai jį sužavėjo faraono atvaiz-

das: dievai Horas ir Anubis, nutapyti kaip pridera, vienas – su sakalo, kitas – su šakalo galva ant pečių, kvietė jį ištiesę rankas, o Visuotinės Tvarkos deivė Maat pasitiko teisuolių rojuje. Faraonas buvo pavaizduotas jaunas, spindintis grožiu, užsidėjęs tradicinį galvos apdangalą, platų auksinį vėrinį ir ryšįs paauksuotą klubjuostę. Atsigręžęs veidu į Ozirį ar Nefertumą, dievą, vainikuotą lotosu, simbolizuojančiu atgimstančią gyvybę, valdovas, žvelgiąs į amžinybę, atrodė giedras ir ramus. Ramzio dėmesį patraukė daugybė kitų detalių, ypač mįslingas tekstas, kalbantis apie duris į kitą pasaulį, bet Setis neleido jam patenkinti savo smalsumo ir liepė kniūbsčiam pulti prieš sarkofagą.

– Karalius, kuris čia ilsisi, vadinosi tokiu pačiu vardu kaip ir tu, Ramzi. Jis buvo mūsų dinastijos įkūrėjas. Horemhebas paskyrė jį savo įpėdiniu tada, kai Ramzis, buvęs viziris, visą gyvenimą uoliai tarnavęs šaliai, jau buvo atsistatydinęs. Senukas paaukojo savo dvasios ramybę ir atidavė paskutines jėgas Egipto valdymui. Išsekintas rūpesčių, jis viešpatavo beveik dvejus metus, bet pateisino vardus, suteiktus jam per karūnavimą: „Tas, kuris įtvirtina Maat abiejose Žemėse; Dieviškos šviesos pagimdytas; Amžina dieviškosios šviesos galybė; Kuriančiojo prado išrinktasis“. Toks buvo šis išmintingas ir kuklus žmogus, mūsų protėvis, tas, kurį mes turime gerbti, kad jis atvertų mums akis. Nepamiršk atlikti jam skirtų apeigų, gerbk jo vardą ir atminimą, nes protėviai ėjo pirma mūsų, o mes turime žengti jų pėdomis.

Faraono sūnus pajuto, kad neregima dinastijos įkūrėjo dvasia yra kartu su jais: nuo sarkofago, kurį hieroglifai vadino „teikiančiu gyvybę“, sklido energija, panaši į švelnią saulės šilumą.

– Stokis, Ramzi; tavo pirmoji kelionė baigta.

Kur pažvelgsi – piramidės. Įspūdingiausia – faraono Džosero, kurios didžiulės pakopos it laiptai kilo į dangų. Tėvo lydi-

mas, Ramzis išvydo kitą nekropolį, milžinišką Sakarą, kur buvo pastatytos amžinosios buveinės Senosios Karalystės faraonams ir jų ištikimiems tarnams.

Setis pasuko dykumos plynaukštės pakraščio link, iš kur buvo matyti palmių giraitės, dirbami laukai ir Nilas. Čia daugiau kaip kilometrą vienas po kito rikiavosi dideli antkapiniai statiniai iš nedegtų plytų. Šoninės tų kapaviečių pusės buvo panašios į rūmų fasadus. Penkiasdešimties metrų ilgio, daugiau kaip penkių metrų aukščio, jos buvo nudažytos ryškiomis, linksmomis spalvomis.

Viena iš jų apstulbino Ramzį tuo, kad aplink ją visą prie sienų buvo pritaisyta trys šimtai jaučio galvų iš degto molio, bet su tikrais ragais. Grėsmingai atsikišusios pirmyn, jos gynė kapo statinį kaip neįveikiama armija, neleidžianti prisiartinti jokiai priešiškai jėgai.

– Čia palaidotas faraonas Džetas, kurio vardas reiškia „amžinybė“, – pasakė Setis. – Šalia jo ilsisi kiti pirmosios dinastijos karaliai, tolimesni mūsų protėviai. Jie pirmąkart įgyvendino šioje žemėje Maat įstatymą ir pavertė chaosą tvarka. Valdydamas šalį, kiekvienas faraonas turi remtis tuo pagrindu, kurį jie padėjo. Ar pameni laukinį bulių, su kuriuo tau teko susiremti? Jis gimė šičia. Čia nuo pat mūsų civilizacijos ištakų atgimsta jėga ir galybė.

Ramzis stabčiojo prie kiekvienos jaučio galvos. Kiekvienos išraiška buvo vis kitokia. Taip buvo perteikti visi meno vadovauti atspalviai, nuo griežčiausio valdingumo iki prielankumo. Kai jis apėjo aplink visą tą keistą statinį, Setis jau vėl stovėjo savo vežime.

– Taigi baigėsi tavo antroji kelionė.

Iš pradžių jie plaukė į šiaurę, paskui lėkė šuoliais siaurais takeliais tarp žaliuojančių laukų, kol pasiekė gyvenvietę, kur faraono ir jo sūnaus atvykimas sukėlė didžiulį džiaugsmą. To-

kiame nuošaliame Deltos kampelyje – tokia maloni staigmena! Stebuklas, ir tiek. Tačiau atrodė, kad gyventojai gerai pažįsta valdovą. Tvarkos sergėtojai patarnavo jam veikiau geraširdiškai nei baimingai. Jie palydėjo Faraoną su sūnumi iki mažos šventyklos. Setis su Ramziu įžengė į vidų, kur buvo tamsu, ir atsisėdo ant akmeninių suolų vienas priešais kitą.

– Ar pavadinimas „Avaris“ tau pažįstamas?

– Kas gi jo nežino! Taip vadinosi tas prakeiktas miestas, kurį užgrobėjai hiksai buvo padarę savo sostine.

– Tu esi Avaryje.

Ramzis apstulbo:

– Bet... argi jis nebuvo sugriautas?

– Kuris žmogus galėtų pakelti ranką prieš dievybę? Čia viešpatauja Setas, žaibo ir audros dievas, davęs man savo vardą.

Ramzis pasibaisėjo. Jis pajuto, kad Setis gali sunaikinti jį vienu žvilgsniu, vienu mostu. Kokiu gi kitu tikslu jis būtų atsivedęs jį šiton prakeikton vieton?

– Tu bijai. Tai gerai: tik kvailiai ir tuščiagarbiai nežino, kas yra baimė. Baimė turi peraugti į jėgą, galinčią ją įveikti: štai Seto paslaptis. Kas ją neigė, tas klydo ir kenkė Egiptui, kaip Echnatonas. Faraonas taip pat įkūnija audrą, visatos įniršį, nenumaldomą žaibą. Faraonas – ranka, kuri veikia, o kartais smogia ir baudžia. Tikėti žmonių gerumu – klaida, kurios karaliui nevalia daryti. Ji sužlugdytų jo šalį ir nuskurdintų liaudį. Bet ar tu pajėgsi stoti prieš Setą?

Šviesos spindulys, prasiskverbęs šventyklon pro stogą, nutvieskė stovinčio vyro statulą. Iš tamsos išniro grėsminga galva: ilgas snukis, dvi didžiulės ausys... Setas!

Ramzis atsistojo ir nuėjo jo link.

Jis atsitrenkė į nematomą sieną ir buvo priverstas sustoti. Antras bandymas baigėsi tokia pat nesėkme, bet trečias leido jam įveikti kliūtį. Raudonos Seto akys degė kaip dvi liepsnos. Ramzis atlaikė jo žvilgsnį, nors pasijuto kaip ugnyje. Skaudė-

jo taip, tarsi liepsnos liežuviai būtų laižę jo kūną, bet Ramzis laikėsi iš paskutiniųjų. Ne, jis nesitrauks, net jei Setas jį sunaikins.

Tai buvo lemiama akimirka, nelygi dvikova, kurios pralaimėti jis neturėjo teisės. Raudonos akys ėmė lipti iš akiduobių nebetilpdamos jose; Ramzį apsiautė liepsna: degė galva, ugnies kamuoliu pavirto širdis. Bet jis išsilaikė ant kojų, metė iššūkį Setui ir nubloškė jį tolyn nuo savęs, šventyklos gilumon.

Kilo audra, Avarį užliejo tikra liūtis, nuo krušos ėmė drebėti šventyklos sienos. Raudona šviesa išblėso, Setas vėl paskendo tamsoje. Jis buvo vienintelis dievas, kuris neturėjo sūnaus, bet faraonas Setis, jo įpėdinis žemėje, pripažino savo sūnų žmogumi, apdovanotu galia.

– Tavo trečioji kelionė baigta, – sušnibždėjo jis.

34

Rugsėjui įpusėjus visas dvaras persikėlė į Tėbus, kad galėtų dalyvauti milžiniškoje Opeto šventėje, kurios metu Faraonas bendraus su Amonu, neregimuoju dievu: šis atgaivins savo sūnaus, atstovaujančio jam žemėje, *ka* – Sečio sargą, dvasią globėją, kuri po jo mirties keliaus į aną pasaulį. Linksmybės trukdavo dvi savaites, ir visi šalies kilmingieji privalėjo praleisti jas didžiajame Pietų mieste. Tiesa, religinės ceremonijos buvo skirtos nedaugeliui, tik perpratusiems tikėjimo paslaptis; paprasti žmonės pramogavo kaip kas išmanė, o turtuoliai lankydavo vieni kitus savo prašmatniose sodybose.

Ameniui ši kelionė buvo tikra kančia: juk jam reikėjo visur gabentis po keletą papiruso ritinėlių ir visus raštininko reikmenis. Jis negalėjo pakęsti viso to kraustymosi, kuris ardė jo gyvenimo tvarką ir darbo įpročius. Tačiau, nors ir nesugebėdamas nuslėpti prastos nuotaikos, Amenis parengė šią kelionę kuo rūpestingiausiai, kad Ramzis būtų patenkintas.

Po paskutinio sugrįžimo kartu su Sečiu karalaitis labai pasikeitė: tapo niūresnis, ėmė visų šalintis, dažnai paskęsdavo apmąstymuose. Amenis jam netrukdė, tik kasdien pateikdavo trumpą savo veiklos ataskaitą. Būdamas karališkasis raštininkas ir aukštas karininkas, Ramzis privalėjo tvarkyti daugybę smulkių valdymo reikalų, o asmens sekretorius lengvino jam šią naštą.

Nors Ameniui jų kelionė buvo ne prie širdies, laive, plaukiančiame Tėbų link, jis bent jau buvo išgelbėtas nuo gražiosios Izetės! Kol Ramzis buvo išvykęs, ji kasdien bandė išgauti iš Amenio žinių apie savo mylimąjį – o juk Amenis ir pats nie-

ko nežinojo. Kadangi jaunasis raštininkas buvo abejingas gražuolės žavesiui, jųdviejų pokalbiai bemat pavirsdavo aštrokais susikirtimais. Kai Izetė iš grįžusio Ramzio pareikalavo, kad šis atsikratytų savo sekretoriaus, karalaitis šiurkščiai išprašė ją lauk, ir praėjo ne viena diena, kol juodu susitaikė. Kilmingajai gražuolei teko įsitikinti, kad Ramzis niekada neišduoda ir neišduos savo draugų.

Sėdėdamas ankštoje kajutėje, Amenis rašė laiškus, ant kurių Ramzis uždėdavo savo antspaudą. Įėjęs karalaitis atsisėdo ant demblio šalia raštininko.

– Kaip tu ištveri tokį saulės karštį? – nusistebėjo Amenis. – Tavo vietoje aš iškepčiau per kokį pusvalandį.

– Mudu su saule suprantame vienas kitą: aš ją garbinu, o ji man teikia jėgų. Ar nenori bent trumpam nutraukti darbą ir pasigrožėti gamta?

– Nuo dykinėjimo aš susergu. Atrodo, kad pastaroji kelionė tau nelabai pavyko.

– Kodėl tu taip manai?

– Grįžęs pasidarei kone atsiskyrėlis.

– Seku tavo pavyzdžiu.

– Nesišaipyk iš manęs. Saugok savo paslaptį, jeigu jau taip nori.

– Paslaptį... Taip, tu teisus.

– Vadinasi, tu manimi nebepasitiki.

– Priešingai: tu – vienintelė būtybė, galinti suprasti tai, ko žodžiais nepaaiškinsi.

– Gal tėvas atskleidė tau Ozirio paslaptis? – paklausė Amenis, ir jo akys smalsiai sužibo.

– Ne, bet jis supažindino mane su savo protėviais... Su visais savo protėviais.

Ramzis ištarė pastaruosius žodžius taip svariai, kad jaunasis raštininkas buvo sukrėstas. Tai, ką karalaičiui visai neseniai teko išgyventi, be abejo, sudarė vieną iš esminių jo gyve-

nimo tarpsnių. Amenis uždavė klausimą, kuris kabojo jam ant liežuvio galo:

– Ar Faraonas pakeitė tavo likimą?

– Jis atvėrė mano akims kitą tikrovę. Aš susitikau su dievu Setu.

Amenis krūptelėjo:

– Ir tu... likai gyvas!

– Gali mane paliesti.

– Jei kas nors man pasakytų, kad atsilaikė prieš Setą, aš juo nepatikėčiau, bet tu – visai kas kita!

Amenis baikščiai spustelėjo Ramzio ranką ir lengviau atsikvėpė:

– Tu nepavirtai piktąja dvasia...

– Ką gali žinoti!

– Aš būčiau pajutęs. Tu – ne toks kaip gražioji Izetė!

– Nebūk jai per griežtas.

– Argi ji nebandė sužlugdyti mano karjeros?

– Aš jai įrodžiau, kad ji neteisi.

– Nesitikėk, kad imsiu jai meilikauti.

– Beje... Ar tau neatrodo, kad esi per daug vienišas ir šiek tiek linkęs vaidytis?

– Moterys – pavojingos būtybės. Man kur kas mieliau darbas. O tau reikėtų pasidomėti, kokį vaidmenį tu turėsi atlikti per Opeto šventę. Tu užimsi vietą pirmame eisenos trečdalyje ir vilkėsi naujais lininiais drabužiais su plisuotomis rankovėmis. Turiu atkreipti tavo dėmesį į tai, kad jie labai lengvi ir ploni. Privalėsi laikytis tiesiai ir nedaryti staigių judesių.

– Tu parenki man sunkius išbandymus.

– Tam, kuriame tvinksi Seto energija, tai – tik menkniekis.

Neramumai Kanaane, Sirijoje ir Palestinoje buvo numalšinti, Galilėja ir Libanas priversti paklusti, beduinai ir nubiai nugalėti, hetitai nedrįso persikelti per Orontą. Egiptas ir Tė-

bai galėjo ramiai švęsti. Ir šiaurėje, ir pietuose galingiausia žemėje šalis sutramdė piktąsias jėgas, tik ir tegalvojančias, kaip užgrobti jos turtus. Per aštuonerius valdymo metus Setis pasirodė esąs didis faraonas, kurį garbins būsimosios kartos.

Plepūs liežuviai malė, kad amžinoji Sečio buveinė Karalių Slėnyje būsianti erdviausia ir gražiausia iš visų kada nors pastatytų. Karnake, kur dirbo daug architektų, faraonas pats vadovavo didelėms statyboms. Be to, visi be paliovos gyrė Gurnos šventyklą, esančią vakariniame Nilo krante, kuri buvo skirta amžinai garbinti atitinkamomis apeigomis Sečio *ka* – jo dvasinę jėgą.

Dabar net didžiausi užsispyrėliai pripažino, kad valdovas buvo teisus nesileidęs į pavojingą karą su hetitais ir nukreipęs šalies išteklius akmens šventovėms – dievų buveinėms statyti. Tačiau Šenaras nepraleido progos priminti savanaudžiams didikams, kad šiomis paliaubomis nebuvo pasinaudota prekybiniams mainams vystyti, o juk tik jie gali sušvelninti Egipto kaimynų priešiškumą. Daug didžiūnų nekantriai laukė, kad į valdžią ateitų vyresnysis Faraono sūnus, nes jis buvo panašus į juos. Sečio griežtumas ir polinkis į paslaptingumą pelnė jam nemaža priešų. Kai kurie didikai manė, kad su jais per mažai tariamasi. Bendrauti su Šenaru buvo kur kas lengviau: būdamas patrauklus ir malonus, jis mokėjo įgyti palankumą vienų, nepapiktinęs kitų, ir kiekvienam kalbėjo tai, ką šis ir norėjo išgirsti. Šenarui Opeto šventė buvo puiki proga savo įtakai išplėsti, nusipelnyti didžiojo Amono žynio ir jo pavaldinių draugystės.

Žinoma, Ramzio dalyvavimas šventėje jam trukdė, bet tai, ko jis bijojo po to nesuprantamo Sečio atsisakymo paskirti Ramzį Nubijos vietininku, neįvyko: Faraonas nesuteikė jokios privilegijos savo jaunesniajam sūnui, kuris, kaip ir daugybė kitų karališko kraujo vaikų, tenkinosi prabangiu ir nerūpestingu gyvenimu.

Tiesą sakant, Šenaras be reikalo baiminosi Ramzio ir laikė jį savo varžovu: vyresnįjį Sečio sūnų suklaidino brolio gyvybingumas ir išvaizda, o iš tikrųjų Ramzis neturėjo nei reikšmės, nei įtakos. Visai net nebūtina skirti jį Nubijos vietininku: šios pareigos jam per sunkios. Šenaras manė, kad jaunėliui pakaktų kokio nors garbės posto, tarkime, kovinių vežimų būrio viršininko. Ramzis turės geriausius žirgus ir valdys būrelį storžievių, o gražioji Izetė galės gėrėtis savo turtingo vyrelio raumenimis.

Pavojus glūdėjo kitur: kaip įtikinti Setį ilgiau užtrukti šventyklose ir vis mažiau kištis į šalies valdymą? Galėjo atsitikti taip, kad karalius pavydžiai laikysis savo prerogatyvų ir varžys valdytojo užmojus. Šenarui teks mikliai jam meluoti ir atsargiai skatinti jį mąstyti apie anapus. Plėsdamas ryšius su Egipto ir užsienio pirkliais, kuriais valdovas menkai tesidomėjo, Šenaras įgis vis daugiau reikšmės ir netrukus taps nepakeičiamas. Svarbiausia – nepulti Faraono kaktomuša, o pamažu smaugti jį tinklu, suregztu iš poveikių, kurių jis nepastebės, o jei ir pastebės, tai – per vėlai.

Šenarui taip pat reikėtų pašalinti iš žaidimo savo seserį Dolantę. Plepi, tingi, smalsi – iš jos būsimai Šenaro politikai nebus jokios naudos. Priešingai: nusivylusi tuo, kad jai neatiteko nei pagrindinis, nei vienas iš svarbesnių vaidmenų, ji sutelks prieš Šenarą daug turtingų didikų, kurių parama jam būtina. Jis jau ketino padovanoti Dolantei didžiulį dvarą, kaimenes galvijų ir armiją tarnų, bet juk jai niekad nebus gana. Ji mėgsta intrigas ir sąmokslus lygiai taip pat kaip jis, o du krokodilai viename raiste neišsitenka. Bet sesuo neįstengs jam priešintis.

Gražioji Izetė apsivilko penktą iš eilės suknelę, kuri patiko jai ne labiau už keturias ankstesniąsias. Per ilga, per plati, nepakankamai suplisuota... Susierzinusi Izetė įsakė kambarinei parinkti kitą audyklą. Per didžiąją puotą, kuria baigsis šventė,

ji turi būti visų gražiausia, patraukti per dantį Šenarą ir sužavėti Ramzį.

Įbėgo uždususi kirpėja:

– Greičiau, greičiau... Sėskite, tuoj aš jus sušukuosiu ir uždėsiu šventinį peruką.

– O kur skubėti?

– Nagi į Gurnos šventyklą vakariniame krante! Ten tuoj prasidės ceremonija.

– Bet juk ji nebuvo numatyta! Apeigos prasidės tik rytoj.

– Ir vis dėlto ceremonija bus. Visame mieste kilo sąmyšis. Mums reikia paskubėti.

Gražioji Izetė apmaudžiai pasitenkino paprasta griežto stiliaus suknele ir kukliu peruku, kuris nepabrėžė nei jos jaunystės, nei grakštumo. Bet negi praleisi tokį netikėtą įvykį?!

Baigus statybos darbus, Gurnos šventykla bus skirta nemirtingos Sečio dvasios garbinimo apeigoms, kai Faraonas grįš į beribį energijos vandenyną, baigęs žmogaus pavidalu nueitą vieno gyvenimo kelią. Slaptojoje pastato dalyje, kur faraonas buvo pavaizduotas atliekąs tradicines apeigas, dar dirbo skulptoriai. Kilmingi ir aukšti pareigūnai susibūrė priešais šventyklos fasadą po atviru dangumi plytinčiame dideliame kieme, kurį netrukus nuo aplinkinės erdvės turėjo atitverti baigiamas statyti pilonas. Nors buvo dar ankstus rytas, saulė jau kepino kaip reikiant. Bijodami kaitros, dauguma didžiūnų slėpėsi po nešiojamais stačiakampiais skėčiais. Ramzis širdyje juokėsi žiūrėdamas į tuos nepaprastai prašmatniai ir įmantriai apsirengusius didikus: su savo ilgais rūbais, plačiarankovėmis tunikomis ir juodais perukais jie atrodė manieringi ir pasipūtę. Tačiau visas jų išdidumas bemat išgaruos, vos tik pasirodys Setis: jie ims lankstytis ir pataikauti, pasirengę bučiuoti žemę po jo pėdomis, kad tik neužrūstintų valdovo ir neužsitrauktų jo nemalonės.

Visažiniai dvariškiai tvirtino, jog karalius, atlikęs rytmetines apeigas Karnake, ketino atnašauti dievui Amonui ypatingą auką Gurnos šventykloje esančioje valties salėje, kad jo *ka* sustiprėtų, o gyvybinės jėgos nemažėtų. Dėl to jis ir vėlavo, versdamas visus laukti. Žinoma, pagyvenusiems didikams toks laukimas buvo tikrai sunkus jų fizinių galių išbandymas. Sečiui dažnai trūkdavo humaniškumo. Šenaras širdyje pasižadėjo vengti šios ydos ir sumaniai naudotis žmonių silpnybėmis.

Iš dengtos šventyklos dalies išėjo skustagalvis šventikas, apsirengęs paprastais baltais drabužiais. Jis skynėsi kelią rankoje laikoma ilga lazda. Sukviesti nežinia kokioms apeigoms dvariškiai nustebę prasiskyrė leisdami jam praeiti.

Žynys sustojo priešais Ramzį.

– Karalaiti, eikite paskui mane.

Moterys ėmė kuždėtis gėrėdamosi Ramzio grožiu ir oria laikysena. Gražioji Izetė net apmirė iš susižavėjimo, o Šenaras nusišypsojo: vadinasi, jis vis dėlto pasiekė savo tikslą! Jo brolis bus paskirtas Nubijos vietininku dar prieš Opeto šventę, o jai pasibaigus, nedelsdamas išvyks į šį tolimą kraštą, kurį taip pamilo.

Ramzis sutrikęs peržengė šventyklos slenkstį ir nusekė paskui žynį į kairiąją pastato pusę.

Kedro durys užsivėrė jiems už nugaros. Žynys pastatė karalaitį tarp dviejų kolonų, veidu į tris tamsoje skendinčias koplyčias. Iš vidurinės pasigirdo žemas Sečio balsas:

– Kas esi?

– Aš vardu Ramzis, faraono Sečio sūnus.

– Šioje slaptoje vietoje, kur negali patekti joks neįšvęstasis, mes garbiname amžinai gyvą mūsų protėvį Ramzį, mūsų dinastijos įkūrėją. Iškaltas sienose, jo atvaizdas gyvuos per amžius. Ar įsipareigoji gerbti jį ir garbinti atlikdamas deramas apeigas?

– Įsipareigoju.

– Šią akimirką aš esu Amonas, neregimasis dievas. Eikš pas mane, sūnau mano.

Koplyčia nušvito.

Dviejuose sostuose sėdėjo faraonas Setis ir karalienė Tuja. Jis buvo užsidėjęs dievo Amono karūną, lengvai atpažįstamą iš dviejų ilgų plunksnų, o ji – baltą deivės Mutės karūną. Karališkoji pora susiliejo su dieviškąja. Ramzis buvo sutapatintas su dievu sūnumi, tokiu būdu papildydamas šventąją trejybę.

Jaunuolis susijaudino. Jis niekada net neįsivaizdavo, kad mitas, kurio prasmė būdavo atskleidžiama tik per šventyklose atliekamas paslaptingas apeigas, galėtų būti įkūnytas šitokiu pavidalu. Jis atsiklaupė prieš šias dvi būtybes suvokęs, kad jie – ne tik jo tėvas ir motina, o kažkas gerokai daugiau.

– Mano mylimas sūnau, priimk iš manęs šviesą, – ištarė Setis.

Faraonas uždėjo rankas ant Ramzio galvos, tą patį padarė ir didžioji valdovo sutuoktinė.

Karalaitis pajuto malonų labai švelnios šilumos poveikį. Įtampa ir nerimas dingo užleisdami vietą nepažįstamai, dar nepatirtai energijai, dabar prasiskverbusiai į kiekvieną jo kūno skaidulą. Nuo šiol jis gyvens karališkosios poros dvasia.

Kai Setis pasirodė ant šventyklos slenksčio, stojo tyla. Ramzis stovėjo tėvo dešinėje. Faraonas buvo užsidėjęs dvigubą karūną, simbolizuojančią Aukštutinio ir Žemutinio Egipto sąjungą. Ramzio kaktą juosė diadema.

Šenaras krūptelėjo.

Nubijos vietininkas neturėjo teisės nešioti diademos... Tai klaida, kvailystė!

– Aš skelbiu savo sūnų Ramzį sosto įpėdiniu, – pareiškė Setis savo žemu, galingu balsu, – ir įtraukiu jį į valstybės valdymą, kad dar gyvas būdamas galėčiau pamatyti, kaip jis vykdo savo pareigas. Aš skiriu jį karalystės valdytoju. Nuo šiol jis dalyvaus man sprendžiant visus valstybės reikalus. Jis išmoks val-

dyti šią šalį, rūpintis jos vienybe ir gerove. Jis žengs tautos priešakyje, ir jos laimė jam bus svarbiau už savąją. Jis kovos su priešais šalies viduje bei užsienyje ir privers laikytis Maat įstatymo, gindamas silpnąjį nuo stipriojo. Tebūnie taip, nes aš jaučiu didelę meilę Ramziui, šviesos sūnui.

Šenaras kandžiojo lūpas. Ne, tas kraupus sapnas tuoj išsisklaidys, Setis išsigins savo sprendimo, Ramzis sugniuš ir atsisakys pareigų, per sunkių šešiolikmečiui... Bet apeigų tvarkytojas, Faraonui įsakius, pritvirtino prie Ramzio diademos auksinį urėją, vaizduojantį kobrą, kurios iškvepiama ugnis sunaikins regimus ir neregimus būsimojo Egipto faraono priešus.

Trumpa ceremonija pasibaigė, ir į giedrą Tėbų dangų nuskriejo sveikinimo šūksniai.

35

Amenis tikrino protokolo tarnybos nurodymus dėl procesijos iš Karnako į Luksorą: Ramzis turės eiti tarp dviejų senų didikų, taigi jam teks žingsniuoti palengva. Karalaičiui reikės nemažai pasistengti norint prisiderinti prie lėto ir iškilmingo eisenos tempo.

Ramzis įėjo į raštinę, pamiršęs uždaryti duris. Amenis bemat pajuto skersvėjį ir nusičiaudėjo.

– Nepalikinėk atdarų durų, – niurgzliai pareikalavo jis. – Bepigu tau: tu niekad nesergi...

– Atleisk... Bet ar šitaip tu turėtum kalbėtis su Egipto karalystės valdytoju?

Jaunasis raštininkas nustebęs pažvelgė į draugą:

– Su kokiu valdytoju? Ką čia dabar šneki?

– Jei tik aš to nesusapnavau, mano tėvas ką tik viso dvaro akivaizdoje paskyrė mane sosto įpėdiniu ir karalystės valdytoju.

– Liaukis taip kvailai juokavęs!

– Tavo neapsakomas entuziazmas – veikiau jo trūkumas – man tiesiog glosto širdį.

– Valdytojas, valdytojas... O ar tu įsivaizduoji, koks tai darbas?!

– Tavo pareigų sąrašas ilgėja, Ameni. Pirmuoju savo nutarimu skiriu tave mano sandalų laikytoju. Turėdamas tokias pareigas, tu su manim nesiskirsi ir galėsi padėti savo naudingais patarimais.

Apstulbęs raštininkas nukorė galvą, susmuko savo žemoje kėdėje ir tik vargais negalais išsitiesė atsirėmęs į atkaltę:

– Sandalų laikytojas ir asmens sekretorius... Kokia negailestinga dievybė šitaip persekioja vargšą raštininką?
– Peržiūrėk protokolą, mano vieta jau ne eisenos viduryje.

– Aš noriu jį pamatyti, ir tučtuojau! – piktai pareikalavo gražioji Izetė.
– Tai visiškai neįmanoma, – atsakė Amenis šveisdamas porą puikių baltos odos sandalų, kuriuos Ramzis avės per iškilmingas ceremonijas.
– Šįkart tu žinai, kur jis?
– Žinau.
– Tai sakyk!
– Jums iš to nebus jokios naudos.
– Galgi leisi man pačiai apie tai spręsti?!
– Jūs tik tuščiai gaištat laiką.
– Ne kažkokio raštininkiūkščio reikalas, gaištu aš laiką ar ne!
Amenis padėjo sandalus ant demblio.
– Karalystės valdytojo asmens sekretorius ir sandalų laikytojas – kažkoks raštininkiūkštis? Jums teks rūpestingiau rinktis žodžius, gražuole: Ramzis nemėgsta pasipūtėlių.
Gražiajai Izetei nagai panižo skelti Ameniui antausį, bet ji susilaikė: įžūlus vaikėzas buvo teisus. Pagarba, kurią valdytojas jautė ir rodė savo sekretoriui, pavertė šį jaunuolį oficialiu asmeniu, su kuriuo ji nebegalėjo elgtis arogantiškai.
Izetė nenoromis pakeitė toną:
– Ar galiu sužinoti, kur man ieškoti valdytojo?
– Kaip aš jau sakiau, susitikti su juo neįmanoma: Faraonas pasiėmė jį kartu su savimi į Karnaką. Jie praleis ten naktį medituodami, o rytą eisenos priekyje iškeliaus į Luksorą.
Gražioji Izetė išėjo jausdamasi įžeista ir pažeminta. Nejaugi dabar, kai įvyko stebuklas, Ramzis išsprūs jai iš rankų? Ne, negali būti! Juk jinai myli jį, o jis myli ją. Instinktas nurodė jai teisingą kelią: ne su Šenaru, o su naujuoju karalystės valdytoju. Rytoj ji taps didžiąja valdovo sutuoktine ir Egipto karaliene!

Ši perspektyva staiga ją išgąsdino. Prisiminusi Tują, ji suvokė, kokios sunkios pareigos jos laukia. Izetė vadovavosi ne ambicijomis, o aistra: ji beprotiškai mylėjo Ramzį, tiesiog Ramzį, vyrą, o ne karalystės valdytoją.

Ramzis, kurio rankose bus aukščiausia valdžia... Kažin ar tai – tikrai stebuklas? O gal veikiau – nelaimė?

Džiugioje spūstyje, kilusioje po Ramzio paskyrimo, Šenaras pamatė savo seserį Dolantę ir jos vyrą Sarį. Juodu iš visų jėgų grūdosi pro žmones, kad spėtų pirmieji pasveikinti naująjį Egipto valdytoją. Šenaro šalininkai, dar neatsipeikėję iš nuostabos, kol kas neprisiekė Ramziui ištikimybės, bet vyresnysis faraono sūnus neabejojo, kad anksčiau ar vėliau buvę rėmėjai ir bičiuliai jį išduos.

Akivaizdu, kad jis nugalėtas, nustumtas į pašalį ir turės tarnauti valdytojui. O ko jis gali tikėtis iš Ramzio, – nebent kokio nors garbės posto be tikrosios valdžios?

Ką gi, Šenaras nusilenks, bet tik tam, kad apdumtų visiems akis. Jis neatsisakys savo planų: kas žino, ateitis galbūt nepašykštės staigmenų... Juk Ramzis dar ne Faraonas. Egipto istorijoje būta atvejų, kada valdytojai mirdavo pirma juos paskyrusių karalių. Tvirta Sečio sveikata leis jam išgyventi daug metų, ir jis, be abejo, perduos Ramziui tik mažytę savo valdžios dalelę, tokiu būdu pastatydamas valdytoją į keblią padėtį. Šenarui tereikės tik stumtelėti jį į prarają paskatinus padaryti keletą nepataisomų klaidų.

Iš esmės dar niekas neprarasta.

– Moze! – sušuko Ramzis pastebėjęs savo draugą didžiulėje statybų aikštelėje, kuri Sečio įsakymu buvo įrengta Karnake.

Hebrajas paliko akmentašių grupę, dirbusią jam vadovaujant, ir atsiklaupė prieš valdytoją:

– Reiškiu pagarbą...

– Stokis, Moze.

Juodu širdingai pasisveikino džiaugdamiesi, kad vėl susitiko.

– Ar čia tavo pirmoji darbovietė?

– Antroji. Aš išmokau gaminti plytas ir tašyti akmenis vakariniame Nilo krante, o paskui mane paskyrė šičia. Setis pageidauja pastatyti milžinišką salę su kolonomis, kurių kapiteliai turėtų išsiskleidusių papirusų žiedų formą. Beje, papiruso žiedai kaitaliosis su dar suglaustais lotoso žiedais. Sienos bus panašios į kalnų šlaitus, jose bus iškalti visų žemės turtų atvaizdai, ir pastato grožis prilygs dangaus aukštybei.

– Žinoma, toks projektas tave sugundė!

– Juk šventykla – lyg aukso taurė, kurioje telpa visi kūrybos stebuklai. Taip, architekto amatas man prie širdies; manau, kad radau savo kelią gyvenime.

Setis priėjo prie abiejų jaunuolių ir smulkiau papasakojo apie savo planus. Amenhotepo III pastatyta dengta galerija su dvidešimties metrų aukščio kolonomis jau nebeatitiko Karnako didybės, todėl jis nusprendęs, kad čia iškils tikras kolonų miškas. Kolonos stovės arti viena kitos, tad tarp jų liks labai nedaug erdvės, kurioje žais sumaniai paskirstyta šviesa, patenkanti pro aukštus ir siaurus langus. Kai salė bus baigta, čia nuolat vyks apeigos. Kadangi kolonų fustuose bus iškalti dievų ir Faraono atvaizdai, akmenys išsaugos pirmapradę Šviesą, kuria mito Egiptas. Mozė ėmė klausinėti apie salės orientaciją ir medžiagų atsparumą; karalius nuramino jį, įsakęs visais atvejais pasikliauti vyriausiuoju meistru iš „tiesos vietovės" brolijos, įsikūrusios Deir-el-Medinos kaime vakarinėje Nilo pakrantėje, kur perpratę savo amato paslaptis meistrai atskleisdavo jas kitiems.

Karnake vakarėjo. Darbininkai tvarkingai sudėjo savo įrankius, statybos ištuštėjo. Nepraeis nė valanda, ir ant šventyklos stogo užkops astronomai bei astrologai, kuriems rūpės sužinoti, ką sako žvaigždės.

– Kas yra faraonas? – paklausė Setis Ramzio.

– Tas, kuris daro savo tautą laimingą.

– Norėdamas to pasiekti, nesistenk padaryti žmones laimingus prieš jų valią, bet atlik darbus, kurie būtų malonūs dievams ir amžinai kuriančiam Pradui; statyk šventyklas, panašias į dangų, ir pašvęsk jas dangiškajam jų valdovui. Ieškok esmės, tada atsiras darna ir antraeiliuose dalykuose.

– Esmė – tai Maat, juk taip?

– Maat suteikia teisingą kryptį, ji – bendruomenės laivo vairas, sosto pagrindas, tobulas matas ir teisingumas. Be jos negali būti įvykdyta nieko teisingo.

– Tėve...

– Koks nerimas tave graužia?

– Ar aš atitiksiu man iškeltos užduoties lygį?

– Jei nesugebėsi iki jos pakilti, ji tave sugniuždys. Pasaulis neišlaikytų pusiausvyros be Faraono veiklos, be jo žodžio ir apeigų, kurias jis atlieka. Jeigu kada nors dėl žmonių kvailumo ir godumo faraono institucija išnyks, tai Maat viešpatavimas baigsis, ir žemę vėl apgaubs tamsybės. Žmogus naikins viską aplink, įskaitant savo gentainius, stiprusis žudys silpnąjį, neteisybė nugalės, visur pasklis bjaurastis ir smurtas. Saulė nebepatekės, net jeigu jos diskas ir išliks danguje. Pats žmogus linkęs į blogį; Faraono vaidmuo – tiesinti kreivą lazdą, iš netvarkos nuolat daryti tvarką. Bet kokia kita valdymo forma pasmerkta nesėkmei.

Nepasotinamasis Ramzis apipylė tėvą šimtais klausimų. Karalius nesistengė išvengti nė vieno iš jų. Šilta vasaros naktis jau buvo kone įpusėjusi, kai valdytojas išsitiesė ant akmeninio suolo klaidžiodamas akimis po žvaigždėtą dangų.

Sečiui įsakius, prasidėjo Opeto šventės ritualas. Žyniai iškėlė iš koplyčių Tėbų trejybės valtis: neregimojo dievo Amono, visatos motinos Mutės ir kertančio dangų ir erdves jų sū-

naus Honsu, kurio įsikūnijimas buvo Ramzis. Prieš peržengdami šventyklos slenkstį, Setis su sūnumi paaukojo dieviškosioms valtims puokštes gėlių ir atnašavo jų garbei vyno. Paskui jas rūpestingai uždangstė, kad neišmanantieji religinių paslapčių matytų nematydami.

Šią potvynio antrojo mėnesio devynioliktą dieną prie Karnako šventyklos susirinko daugybė žmonių. Kai atsivėrė didžiosios paauksuoto medžio durys, praleisdamos eiseną, kurios priekyje žengė Faraonas ir jo sūnus, minia pratrūko džiaugsmu. Dievai buvo čia pat, tad metai bus geri.

Susidarė dvi procesijos: viena pasuko sfinksų alėja, einančia nuo Karnako į Luksorą, kita plaukė Nilu nuo pirmos šventyklos krantinės prie antrosios. Faraonas plaukė valtimi, kuri traukė visų žvilgsnius: padengta dykumos auksu ir brangakmeniais, ji tviskėte tviskėjo saulės spinduliuose. Pats Setis vadovavo flotilei, o Ramzis žingsniavo keliu, abipus kurio stovėjo sfinksai, globoją čia einančiuosius.

Trimitai, fleitos, tamburinai, sistrai ir liutnios akompanavo akrobatams ir šokėjoms. Nilo pakrantėse buvo prekiaujama apetitą žadinančiais valgiais ir šviežiu alumi, kuriuo pirkėjai užsigerdavo keptą paukštieną, pyragaičius ir vaisius.

Ramzis pabandė pamiršti aplinkinį triukšmą ir susikaupti savo apeiginiam vaidmeniui: nuvesti dievus iki Luksoro šventyklos, kur atgimsta faraono *ka.* Procesija stabtelėjo prie keleto šventyklėlių, kur taip pat buvo atnašaujamos aukos, ir neskubėdama atvyko prie Luksoro vartų vienu metu su Sečiu.

Dieviškosios valtys buvo įneštos į šventyklos vidų, kur minia neturėjo teisės įeiti. Tad šventė tęsėsi lauke, o čia buvo ruošiamasi neregimų jėgų, nuo kurių priklausė visos vaisingumo formos, atgimimui. Vienuolika dienų neįžengiamos šventovės paslaptyje trys valtys kaupė naują galią.

Amono žynės šoko, dainavo ir grojo. Tvirtakrūtės šokėjos, kurių vešlius plaukus juosė gardžiai kvepiančio papiruso ūg-

liai, o įtrinti kvapiais aliejais kūnai skleidė lotoso aromatą, grakščiai sukosi kerinčiame lėtame šokyje.

Tarp grojančių liutnia merginų buvo ir Nefertarė. Ji laikėsi truputį nuošaliau nuo savo draugių, buvo sutelkusi visą dėmesį į instrumentą ir atrodė nė kiek nesidominti išoriniu pasauliu. Kaip tokia jaunutė mergina galėjo būti tokia rimta? Stengdamasi likti nepastebėta, ji skyrėsi iš kitų. Ramzis pabandė pagauti jos žvilgsnį, bet melsvai žalios akys liko įsmeigtos į liutnios stygas. Tačiau kad ir kaip Nerfertarė elgtųsi, jai niekad nepavyks nuslėpti savo grožio. Štai ir dabar ji pranoko kitas Amono žynes, o juk jos buvo labai patrauklios.

Stojo tyla. Jaunos moterys išsiskirstė: vienos – patenkintos savo pasirodymu, kitos – skubėdamos pasidalyti įspūdžiais. Nefertarė tebebuvo susikaupusi, tarsi pačioje sielos gilumoje būtų norėjusi išsaugoti apeigų atgarsį.

Ramzis lydėjo ją žvilgsniu, kol trapus baltai vilkinčios mergaitės siluetas ištirpo akinamoje vasaros šviesoje.

36

Gražioji Izetė susirangė į kamuoliuką, prisiglaudė prie nuogo Ramzio kūno ir ėmė kuždėti jam ausin meilės dainą, kurią mokėjo visos egiptietės:

– Kodėl aš – ne tarnaitė tavo, palydinti kiekvieną tavo žingsnį? Tuomet galėčiau aš tave aprengti ir nurengti, ir būčiau ta ranka, kuri tave šukuoja ar tavo kūną įtrina kvapiais aliejais. Kodėl nesu aš toji, kuri skalbia tavo rūbą? Kodėl aš – ne apyrankė tava ir ne papuošalai, kur tavo odą liečia ir persiima jos kvapu?

– Šitas eiles dainuoja įsimylėjėlis, o ne jo mylimoji.

– Nesvarbu... Aš noriu, kad tu visados jų klausytumeisi.

Meilės polėkyje gražioji Izetė buvo ir aistringa, ir švelni. Lanksti ir išradinga, siekdama sužavėti mylimąjį, ji sugalvodavo vis naujų meilės žaidimų.

– Kas man darbo, ar tu – karalystės valdytojas, ar – paprastas valstietis! Aš myliu tave, tavo jėgą, tavo grožį.

Izetės aistra ir nuoširdumas jaudino Ramzį. Jos akyse jis neįžvelgė nė lašo melo ar apsimetinėjimo. Į meilingą Izetės švelnumą jis atsiliepė visu savo jaunatvišku įkarščiu, ir juodu kartu patyrė svaigią palaimą.

– Atsisakyk, – pasiūlė ji.

– Ko?

– Valdytojo pareigų, galimybės tapti Faraonu... Atsisakyk, Ramzi, ir gyvenkime sau laimingi.

– Anksčiau aš troškau tapti karaliumi. Vien pagalvojus apie tai, mane pildavo karštis ir dingdavo miegas. Paskui tėvas privertė mane suvokti, kokie neprotingi tie siekiai, ir aš jų atsisa-

kiau, tiesiog išmečiau visa tai iš galvos. Ir štai Setis paskiria mane sosto įpėdiniu... Ugnies srautas perskrodė mano gyvenimą, ir aš nežinau, kur link jis mane nuneš.

– Nepulk į jį, lik ant kranto.

– Argi aš galiu laisvai apsispręsti?

– Pasikliauk manimi, ir aš tau padėsiu.

– Kad ir kaip tu stengtumeisi, aš vis tiek vienišas.

Izetės skruostais nusirito ašaros.

– Aš negaliu susitaikyti su tokiu likimu! Jeigu mes visada būsime kartu, tai lengviau atlaikysime visus išbandymus.

– Aš neišduosiu tėvo.

– Tik nepalik manęs!

Gražioji Izetė nebedrįso užsiminti apie santuoką. Jei reikės, ji liks šešėlyje.

Setau baugščiai vartė rankose karalystės valdytojo diademą ir urėją, o Ramzis linksmai ir truputį pašaipiai stebėjo bičiulį.

– Gal kartais prisibijai tos gyvatės?

– Jeigu jau ji kam įgėlė, neturiu kuo jį išgydyti: šios gyvatės nuodams priešnuodžio nėra.

– Nejaugi ir tu patarsi man atsisakyti karalystės valdytojo pareigų?

– Ir aš... Vadinasi, ne aš vienas esu tos nuomonės?

– Gražioji Izetė pageidauja ramesnio gyvenimo.

– Kas galėtų jai dėl to priekaištauti?

– Negi tu, šitoks nuotykių mėgėjas, staiga ėmei svajoti apie ramutį, menkutį gyvenimėlį?

– Kelias, į kurį tu įžengei, labai pavojingas.

– Pameni, mes pasižadėjome rasti tikrąją galią? Tu kasdien rizikuoji savo gyvybe, kodėl aš turėčiau būti bailesnis?

– Aš turiu reikalą tik su gyvatėmis, o tau teks susidurti su žmonėmis. Patikėk, ši veislė kur kas pavojingesnė.

– Ar tu sutiktum dirbti su manim kartu?

– Valdytojas nori sudaryti savo komandą...

– Aš pasitikiu Ameniu ir tavimi.

– O Moze?

– Jis jau žino savo kelią, bet aš esu tikras, kad jis ir toliau dirbs vyriausiuoju statybų meistru. Mudu kartu statysime puikias šventyklas.

– O Aša?

– Aš su juo pasikalbėsiu.

– Tavo pasiūlymas daro man garbę, bet aš jo atsisakau. Ar aš tau dar nesakiau, kad vedu Vandens Leliją? Pripažįstu, kad moterų reikia saugotis, bet mano būsimoji žmona – neįkainojama padėjėja. Sėkmės tau, Ramzi.

Mažiau nei per mėnesį Šenaras prarado tik pusę savo draugų, tad padėtis nebuvo tokia beviltiška. Jis manė, kad liks beveik vienas, bet daug didikų netikėjo Ramzio ateitimi, nors Setis jį ir pasirinko sosto įpėdiniu. Faraonui mirus, sunkių pareigų slegiamas neišmanėlis valdytojas galbūt atsisakys sosto prityrusio valstybės vyro naudai.

Argi jis, Šenaras, netapo neteisingumo auka? Jis, turėjęs tapti sosto įpėdiniu, staiga buvo šiurkščiai nustumtas į šalį nieko jam nepaaiškinus. Kokiu būdu Ramzis galėjo taip įsiteikti tėvui? Žinoma, tik apšmeiždamas vyresnįjį brolį!

Tai, kad Šenarą imta laikyti nuskriaustuoju, jam labai patiko. Dabar jis turi neskubėdamas išnaudoti šį netikėtą privalumą, vis atkakliau skleisti gandus, kad galėtų visų akyse pasirodyti tinkama atsvara Ramzio kraštutinumams. Tokiam manevrui prireiks laiko – daug laiko. Norint, kad jis pavyktų, būtina žinoti priešininko planus. Taigi Šenaras paprašė audiencijos pas naująjį valdytoją, įsikūrusį viename karališkųjų Memfio rūmų pastate, netoli nuo Faraono.

Pirmoji kliūtis, kurią jam reikėjo įveikti, – Amenis, atsidavęs Ramziui visa širdimi. Kaip jį papirkti? Jam nieko nereiškė

nei moterys, nei užstalės malonumai, jis tik be atvangos dirbo, užsidaręs savo raštinėje, ir atrodė turįs vienintelį tikslą: tarnauti Ramziui. Bet juk nėra žmogaus be ydos, ir Šenaras buvo tikras, kad galų gale suras Amenio silpnybę.

Jis pagarbiai kreipėsi į valdytojo sandalų laikytoją ir pagyrė pavyzdingą tvarką, palaikomą naujoje raštinėje, kur triūsė Ameniui pavaldūs dvidešimt raštininkų. Abejingas pataikavimui, Amenis neatsilygino Šenarui komplimentu už komplimentą ir apsiribojo tuo, kad palydėjo vyresnįjį Faraono sūnų į valdytojo priėmimų salę.

Atsisėdęs ant pakylos, kur stovėjo sostas, laiptelių, Ramzis žaidė su savo šunimi ir liūtuku, kuris regimai užaugo ir sustiprėjo. Abu draugužiai sutarė kuo puikiausiai: liūtukas išmoko elgtis atsargiau, o šuo mažiau jį erzino. Budrius net išmokė mažąjį plėšrūną vogti iš virtuvės mėsą neįkliūvant pasipiktinusiems virėjams nusikaltimo vietoje, o Nugalėtojas gynė auksaspalvį šunį taip uoliai, kad be jo leidimo niekas negalėjo prie Budriaus net prisiartinti.

Šenaras buvo priblokštas.

Tai – karalystės valdytojas?! Antras – po Faraono – žmogus valstybėje?! Tas berniūkštis atleto kūnu, išdykaująs su savo žvėrimis! Ne, Setis iš tiesų padarė kvailystę, dėl kurios greit ims gailėtis. Šenaras kone kunkuliavo iš pasipiktinimo, bet vargais negalais susitvardė.

– Ar karalystės valdytojas suteiks man garbę ir išklausys mano žodžių?

– Šenarai, kokios tarp mudviejų gali būti ceremonijos?! Eikš, sėskis.

Rusvakailis šuo apsivertė ant nugaros, maskatuodamas ore letenomis. Šitaip jis reiškė Nugalėtojui savo nuolankumą. Ramzis įvertino jo gudrybę. Patenkintas liūtukas nė nepastebėjo, kad šuo vedžioja jį už nosies, šokindamas kaip užsimanęs visų žaidimų metu. Stebėdamas juos, valdytojas daug ko išmoko: juk jis turėjo prieš akis proto ir jėgos sąjungos simbolį.

Šenaras neryžtingai atsisėdo ant pakopos kiek atokiau nuo brolio. Liūtukas suurzgė.

– Nebijok, kol aš neįsakau, jis nepuola.

– Tas plėšrūnas greit bus pavojingas. O jeigu jis sužeis kokį nors žymų lankytoją?

– Jokio pavojaus nėra.

Budrius ir Nugalėtojas liovėsi žaidę. Juodu stebėjo Šenarą nenuleisdami nuo jo akių: jiems aiškiai nepatiko, kad jis čia sėdi.

– Atėjau pasiūlyti tau savo paslaugų.

– Dėkoju.

– Kokią užduotį tu man patikėsi?

– Aš nieko nenutuokiu valstybės valdyme, tad kaip galėčiau skirti tau kokį nors postą, nerizikuodamas suklysti?

– Bet juk tu – karalystės valdytojas!

– Vienintelis Egipto valdovas yra Setis. Esminius klausimus sprendžia tik jis. Mano nuomonė jam visiškai nereikalinga.

– Bet...

– Aš pats geriau už visus suprantu, kaip man trūksta patirties, ir visai neketinu vaizduoti karalystės valdytojo. Mano elgesys nepasikeis: kaip ir anksčiau, aš tarnausiu ir paklusiu karaliui.

– Bet tau teks kada nors imtis iniciatyvos, pradėti veikti savarankiškai!

– Tai reikštų išduoti Faraoną. Aš tenkinsiuos užduotimis, kurias jis man paskirs, ir stengsiuosi atlikti jas kaip galima geriau. Jei man tai nepavyks, jis mane atstatydins ir paskirs kitą valstybės valdytoją.

Šenaras pasijuto išmuštas iš vėžių. Jis tikėjosi išvysti arogantiškai besielgiantį plėšrūną, o prieš jo akis – viso labo romus ir nuolankus ėriukas! O gal Ramzis išmoko gudrauti ir apsimetinėti, kad suklaidintų priešininką? Ką gi, yra paprastas būdas tai sužinoti.

– Manau, tu jau susipažinai su hierarchija?

– Norint perprasti jos subtilybes, man prireiks mėnesių, o gal ir metų. Be to, argi tai tikrai būtina? Amenio darbštumas išvaduos mane nuo daugybės valdymo rūpesčių, ir aš galėsiu skirti daugiau laiko savo šuniui ir liūtui.

Ramzio balse nebuvo justi nė krislelio ironijos. Jis atrodė nesugebąs suvokti, kokio masto valdžia jam atiteko. O Amenis, nors, žinoma, labai sumanus ir darbštus, juk dar tik septyniolikmetis raštininkas; jis negreit perpras dvaro paslaptis. Atsisakydamas pasikviesti į pagalbą prityrusius žmones, Ramzis susilpnins savo pozicijas ir pasirodys esąs didžiausias vėjavaikis.

Eidamas čia, Šenaras ruošėsi įnirtingam mūšiui, o pasirodo, jis jį laimėjo dar nė nepradėjęs.

– Aš maniau, kad Faraonas davė tau nurodymų mano atžvilgiu.

– Tu teisus.

Šenaras įsitempė: pagaliau yla išlįs iš maišo! Vadinasi, ligi šiolei jo brolis apsimetinėjo, o pats ruošėsi smogti jam lemiamą smūgį, užkirsiantį kelią į valstybės valdymą.

– Ko pageidauja Faraonas?

– Kad jo vyresnysis sūnus eitų savo pareigas kaip ėjęs ir kad jis būtų protokolo tarnybos viršininkas.

Protokolo viršininkas... Tai buvo svarbus postas. Šenarui teks rūpintis oficialiomis ceremonijomis, prižiūrėti, kaip vykdomi įsakai, ir nuolat dalyvauti karaliaus politikoje. Jis ne tik nebus nušalintas, o užims centrinę padėtį, nors ir ne taip krintančią į akis kaip karalystės valdytojo. Sumaniai veikdamas, jis sugebės nuausti stiprų ir patvarų voratinklį.

– Ar aš turėsiu pateikti tau savo veiklos ataskaitą?

– Ne man, o Faraonui: kaip aš galiu spręsti apie tai, ko neišmanau?

Šit kaip! Vadinasi, Ramzis – ne karalystės valdytojas, o už virvučių tampoma lėlė! Visą valdžią Setis pasiliko sau. Be to, jis ir toliau pasitiki vyresniuoju sūnumi.

Heliopolio centre kilo didžiulė Ra šventykla. Ra buvo Šviesos, iš kurios kilo gyvybė, dievas. Prasidėjo lapkritis, naktys darėsi vėsios, o žyniai ruošėsi Ozirio, kuris buvo Ra apraiška, šventei.

– Tu jau pažįsti Memfį ir Tėbus, – tarė Setis Ramziui, – o dabar susipažink su Heliopoliu. Čia mūsų protėvių mintis įgavo formą. Neužmiršk pagerbti šios šventos vietos. Tėbams kartais teikiama pernelyg daug reikšmės. Mūsų dinastijos įkūrėjas Ramzis propagavo pusiausvyrą ir teisingą valdžios pasidalijimą tarp didžiųjų Heliopolio, Memfio ir Tėbų žynių. Aš laikiausi jo pažiūrų; laikykis jų ir tu. Nepaklusk jokiam aukštam pareigūnui, bet būk juos jungiantis ir valdantis ryšys.

– Aš dažnai galvoju apie Avarį, Seto miestą, – prisipažino Ramzis.

– Jei tau bus lemta tapti faraonu, tu ten grįši ir bendrausi su slapta galybe, kai aš būsiu miręs.

– Jūs niekada nemirsite!

Tas šūksnis išsiveržė iš pačių jaunojo valdytojo širdies gelmių. Setis vos pastebimai šyptelėjo.

– Jei mano įpėdinis palaikys manąjį *ka*, galbūt aš ir sulauksiu tokios laimės.

Setis nusivedė Ramzį į didžiąją Ra šventyklą, kur pačiame kiemo po atviru dangumi viduryje stūksojo masyvus obeliskas. Jo auksu dengta viršūnė smigo padangėn išsklaidydama visas piktąsias jėgas.

– Jis simbolizuoja pirmapradį akmenį, kitados išnirusį iš pradžių vandenyno. Būdamas čia, šioje žemėje, jis palaiko amžiną kūrimą.

Dar neatsipeikėjęs po įspūdžio, kurį jam padarė obeliskas, Ramzis buvo nuvestas prie milžiniškos akacijos, kurią garbino dvi žynės, atliekančios Izidės ir Neftidės vaidmenis.

– Šiame medyje, – paaiškino Setis, – neregimos jėgos pagimdo Faraoną, maitina jį žvaigždžių pienu ir duoda jam vardą.

Tačiau tai buvo dar ne viskas, kuo Ramziui tądien teko stebėtis. Erdvioje koplyčioje prie medinio stovo, apdoroto imituojant marmurą, buvo pritvirtintos svarstyklės, pagamintos iš aukso ir sidabro. Jų plotis siekė du metrus, o aukštis – du metrus trisdešimt centimetrų. Pačiame viršuje sėdėjo auksinis pavianas – išradusio hieroglifus ir ilgio matą dievo Toto įsikūnijimas.

– Heliopolio svarstyklėmis sveriama kiekvienos būtybės ir kiekvieno daikto siela bei širdis. Šios svarstyklės yra vienas iš Maat simbolių. Mąstydamas ar veikdamas visada vadovaukis jos įstatymu.

Baigiantis dienai, praleistai šviesos mieste, Setis nusivedė Ramzį į vakarop jau ištuštėjusią statybos aikštelę.

– Čia iškils nauja šventovė, nes darbas niekuomet nenutrūksta. Statyti šventyklas – pirmoji Faraono pareiga. Drauge jis kuria savo tautą. Klaupkis, Ramzi, ir atlik savo pirmąjį darbą.

Setis ištiesė Ramziui medinį plaktuką ir kaltą. Nuostabiajam obeliskui jį saugant, o tėvui stebint, karalystės valdytojas nutašė pirmąjį būsimo pastato akmenį.

37

Amenis žavėjosi Ramziu be galo, be krašto, tačiau nemanė, kad šis neturi jokių trūkumų; antai jis per greit pamiršdavo jam padarytas šunybes ir neskubėjo išsiaiškinti kai kurių paslaptingų dalykų – pavyzdžiui, nekokybiško rašalo gamybos. O jaunasis valdytojo sandalų laikytojas atmintimi nesiskundė; be to, naujos pareigos teikė jam privalumų, ir jis nepraleido progos jais pasinaudoti.

Nenutylėdamas nė vienos smulkmenos, Amenis išdėstė visus faktus dvidešimčiai savo pavaldinių, sėdinčių raštininko poza ant demblių ir kuo atidžiausiai jo besiklausančių. Nors oratorius Amenis buvo menkas, jam pavyko sudominti savo auditoriją.

– Ką mes turime daryti? – pasiteiravo vienas raštininkas.

– Ištirti archyvus, kurie man buvo neprieinami; ten būtinai turi būti pirminio dokumento kopija, kur nurodytas visas tos dirbtuvės savininko vardas. Jeigu kas nors iš jūsų tą kopiją ras, tegu tučtuojau pristato ją man, tik – niekam apie tai nė žodžio! O karalystės valdytojas žinos, kaip atsilyginti už uolų darbą.

Tokiu plačiu mastu pradėtos paieškos būtinai turėjo pavykti. Kai įkaltis atsidurs jo rankose, Amenis parodys jį Ramziui, o užbaigus šią bylą, jis įtikins karalaitį vėl pasidomėti tuo, kas pasamdė vadeliotoją ir arklininką: nė vienas nusikaltėlis neturi likti nenubaustas.

Kadangi Ramzis dabar ėjo karalystės valdytojo pareigas, į jį su daugybe reikalų ir prašymų kreipdavosi aibė žmonių; be to, jis gaudavo krūvas laiškų, raštų ir dokumentų. Amenis išprašydavo įkyrius lankytojus, peržiūrėdavo korespondenciją ir pa-

rašydavo atsakymus, prie kurių Sečio sūnus prispausdavo savo antspaudą. Ramzio asmens sekretorius nepalikdavo neperskaitęs nė vieno laiško, neišleisdavo iš akių nė vieno dokumento: niekas negalės apkaltinti valdytoją nerūpestingumu ar aplaidumu, net jeigu jam, Ameniui, saugant draugo reputaciją, teks prarasti paskutinius sveikatos likučius.

Nors Ašai buvo tik aštuoniolika, iš pažiūros jis atrodė jau subrendęs vyras, sukaupęs turtingą patyrimą, visko matęs ir viskuo nusivylęs. Rafinuotai elegantiškas, jis kasdien keisdavo klubjuostę ir rūbą, sekė Memfio madą ir rūpestingai prižiūrėjo savo kūną. Išsikvėpinęs, švarutėliai nusiskutęs, jis kartais paslėpdavo savo banguotus plaukus po brangiu peruku; siauri išpuoselėti ūsiukai buvo nepriekaištingos formos, o subtilių bruožų veidas liudijo, kad Aša priklauso senai kilmingai giminei, kuo, beje, jis labai didžiavosi.

Jaunuolis pelnė visuotinį pripažinimą; prityrę diplomatai nešykštėjo jam pagyrimų, ir visi stebėjosi, kad Faraonas dar nepatikėjo jam svarbaus posto kokioje nors ambasadoje. Pats Aša, visada ramus ir giedrai nusiteikęs, nerodė jokio nepasitenkinimo. Puikiai susipažinęs net su menkiausiomis paslaptimis, apie kurias buvo kuždamasi Užsienio reikalų ministerijos koridoriuose, jis žinojo, kad jo valanda dar išmuš.

Tačiau karalystės valdytojo apsilankymas užklupo jį netikėtai ir labai nustebino. Be to, Aša išsyk pasijuto prasikaltęs: juk jam derėjo pirmam nuvykti pas Ramzį ir pareikšti savo pagarbą.

– Prašom priimti mano atsiprašymą, Egipto valdytojau.

– Argi draugams reikalingi atsiprašymai?

– Aš neatlikau savo pareigos.

– Ar tu patenkintas savo darbu?

– Daugmaž. Sėslus gyvenimas nelabai man prie širdies.

– Kur tu norėtum išvykti?

– Azijon. Kaip tik ten artimiausioje ateityje bus sprendžiamas pasaulio likimas. Jei Egiptas negaus teisingos informacijos, jam gresia rimtos nesėkmės.

– Tu manai, kad mūsų diplomatinė tarnyba dirba nepakankamai gerai?

– Kiek žinau, deja, taip.

– Ką tu siūlai?

– Plačiau rinkti duomenis mums rūpimose teritorijose, geriau perprasti mūsų priešų ir sąjungininkų mąstymo būdą, išsiaiškinti jų stipriąsias bei silpnąsias puses ir liautis manius, kad mes nepasiekiami ir neįveikiami.

– Ar hetitai nekelia tau susirūpinimo?

– Apie juos sklando tiek prieštaringų gandų... O kas tikrai žino jų ginkluotųjų pajėgų kiekį ir tos armijos galimybes? Ligi šiol mes išvengėme tiesioginio konflikto.

– Ir tu dėl to apgailestauji?

– Žinoma, ne. Bet pripažink, padėtis labai neaiški.

– Ar tu jautiesi laimingas čia, Memfyje?

– Turtinga šeima, maloni sodyba, iš anksto numatyta ir patikima karjera, dvi trys meilužės... Ar tai ir yra laimė? Aš moku daug kalbų, tarp jų ir hetitų; kodėl gi nepanaudojus mano sugebėjimų?

– Galiu tau padėti.

– Kokiu būdu?

– Kaip karalystės valdytojas, aš pasiūlysiu Faraonui paskirti tave į vieną iš mūsų ambasadų Azijoje.

– Būtų tiesiog pasakiška!

– Nesidžiauk iš anksto – spręs Setis.

– Vis tiek ačiū už gerus norus.

– Tikėkimės, kad jie išsipildys.

Į Dolantės gimimo dienos proga surengtą priėmimą buvo pakviesti aukščiausi ir žymiausi karalystės asmenys. Nuo tos

dienos, kai buvo vainikuotas faraonu, Setis tokiose šventėse nebesilankė. Palikęs Šenarui visus šventės organizavimo rūpesčius, Ramzis taip pat norėjo išsisukti nuo to aukštuomenės vakarėlio, bet, Ameniui patarus, sutiko užeiti ten prieš vakarienę.

Linksmuolis Saris, užsiauginęs solidų pilvuką, praskyrė į šalis pataikūnus, troškusius apipilti karalystės valdytoją liaupsėmis, o svarbiausia – iškaulyti kokių nors malonių.

– Tavo atvykimas daro mums garbę... Kaip aš didžiuojuosi savo mokiniu! Didžiuojuosi ir liūdžiu.

– Kodėl gi?

– Man jau nebeteks auklėti būsimo karalystės valdytojo! Palyginus su tavim, *Kap*'o mokiniai atrodys man niekam tikę.

– Gal norėtum pakeisti darbą?

– Prisipažinsiu, kad man labiau patiktų būti sandėlių vedėju. Be to, šios pareigos leistų man skirti daugiau laiko Dolantei. Tik nežiūrėk į mano žodžius kaip į vieną iš tų nesuskaičiuojamų prašymų, kuriais tau kvaršina galvą kiekvieną mielą dieną! Bet jeigu tu prisiminsi savo buvusį mokytoją...

Ramzis palingavo galvą. Prie jo pribėgo sesuo. Ji buvo per daug išsidažiusi ir dėl to atrodė kokiais dešimčia metų vyresnė. Saris pasitraukė.

– Mano vyras su tavim pasikalbėjo?

– Taip.

– Aš tokia laiminga, kad tu nugalėjai Šenarą! Tai piktas ir klastingas žmogus, norėjęs mus pražudyti.

– Ką gi pikto jis tau padarė?

– Nesvarbu. Karalystės valdytojas – tu, o ne jis. Būk maloningas tikriesiems tavo sąjungininkams.

– Judu su Sariu klystate, pervertindami mano galimybes.

Dolantė net sumirksėjo akimis iš nuostabos.

– Ką tai reiškia?

– Aš nežongliruoju nei postais, nei tarnybomis. Aš tik stengiuosi suvokti, ką galvoja mano tėvas, ir suprasti, kaip jis val-

do mūsų šalį, kad vieną dieną, jei dievai to panorės, galėčiau pasekti jo pavyzdžiu.

– Gana gražbyliauti! Būdamas taip arti aukščiausios valdžios, tu galvoji tik apie tai, kaip išplėsti savo įtaką ir suburti kuo daugiau patikimų šalininkų bei rėmėjų. Mudu su vyru norime prie jų prisidėti, nes esame to verti. Be mūsų paslaugų tu neapsieisi.

– Kaip prastai tu mane pažįsti, brangioji sese, ir kaip prastai tu pažįsti mūsų tėvą! Egiptas valdomas ne taip. Valdytojo pareigos leidžia man stebėti faraono darbą iš vidaus ir mokytis.

– Tavo raminamos kalbelės manęs nedomina; svarbu tik viena: valdžios ir garbės troškimas. Tu niekuo nesiskiri nuo kitų, Ramzi; jeigu tu nesivadovausi gyvenimo įstatymais, būsi sutryptas.

Vaikštinėdamas vienas pats po kolonadą priešais savo užmiesčio rezidencijos fasadą, Šenaras darė išvadas remdamasis surinktomis žiniomis. Laimė, jo draugiškų ryšių tinklas neiširo, o Ramzio priešų skaičius nesumažėjo. Jie stebėjo jo veiklą ir viską pranešdavo Šenarui, kuris, savaime aišku, turėjo tapti faraonu, mirus Sečiui. Beveik pasyvus valdytojo elgesys, jo besąlygiška ištikimybė ir aklas paklusnumas Sečiui greit pavers Ramzį bereikšmiu šešėliu.

Šenaras nepritarė šiam optimizmui dėl vieno įvykio, kuris jo akyse prilygo katastrofai: trumpos Ramzio kelionės į Heliopolį. Juk kaip tik ten faraonas pritarimo šauksmais būdavo galutinai pripažįstamas valdovu; taip buvo vainikuoti pirmieji Egipto karaliai.

Taigi Setis akivaizdžiai išreiškė savo valią. Dar labiau ją pabrėžė tas faktas, kad, kaip išplepėjo vienas žynys, Ramziui buvo parodytos Heliopolio svarstyklės. Tokiu būdu valdantis faraonas pripažino valdytoją sugebant būti teisingą ir laikytis Maat nustatytos tvarkos. Žinoma, ši nepaprastai svarbi apei-

ga buvo atlikta slaptai ir kol kas turėjo tik magišką reikšmę, bet Setis pareiškė savo valią, ir ji nepasikeis.

Protokolo tarnybos viršininkas... Valdžios iliuzija, ir tiek! Setis su Ramziu nori, kad jis apsnūstų šiame patogiame poste ir pamirštų savo svajones apie didybę, o karalystės valdytojas tuo tarpu pamažu paims valstybės vairą į savo rankas.

Ramzis gudresnis nei atrodo. Išoriniu nuolankumu jis dangsto žvėrišką garbės troškimą. Nepasitikėdamas vyresniuoju broliu, jis bandė jį apgauti, bet epizodas Heliopolyje atskleidė tikruosius jo ketinimus. Šenarui reikia keisti strategiją: pasikliauti laiku, kuris viską sustatys į vietas, ir nieko nesiimti pačiam būtų klaidinga. Tokia klaida pasmerktų jį pralaimėjimui. Tad būtina pereiti į puolimą ir laikyti Ramzį pavojingu varžovu. Pulti jį iš užnugario? Tikriausiai to nepakaks. Keistos mintys atėjo Šenarui į galvą – tokios keistos, kad jis pats jų pabūgo.

Noras atsirevanšuoti pergalėjo viską. Būti Ramzio pavaldiniu? Ne, šito pakęsti jis niekaip negalėtų. Kad ir kokie būtų jo pradedamo mūšio padariniai, jis nesitrauks.

Iškėlęs didžiulę baltą burę, laivas grakščiai plaukė Nilu. Kapitonas žinojo net menkiausius upės įnorius ir sumaniai jais naudojosi. Šenaras sėdėjo savo kajutėje slėpdamasis nuo saulės. Jis ne tik bijojo, kad sviliną spinduliai nudegins jam odą, bet ir norėjo išsaugoti jos baltumą, kad nebūtų panašus į saulėje įdegusius valstiečius.

Priešais jį, gurkšnodamas ceratonijos sultis, sėdėjo Aša.

– Tikiuosi, kad niekas nematė, kaip jūs lipote į laivą?

– Žinoma, ne. Aš ėmiausi būtinų atsargumo priemonių.

– Jūs – atsargus žmogus.

– O ypač – smalsus... Kodėl aš privalėjau jų imtis?

– Mokydamasis *Kap*'e, jūs buvote Ramzio draugas.

– Jo bendramokslis.

– Ar judu bendraujate ir po to, kai jį paskyrė karalystės valdytoju?

– Jis palaikė mane, kai aš paprašiau posto kurioje nors iš mūsų ambasadų Azijoje.

– Patikėkite, aš nemažai nuveikiau, kad jūsų reputacija būtų kuo geriausia. Deja, patekęs nemalonėn, negalėjau išrūpinti jums to, ko norėjau.

– Nemalonė... Ar ne per stipriai pasakyta?

– Ramzis manęs nekenčia ir visai nesirūpina Egipto gerove; vienintelis jo tikslas – absoliuti valdžia. Jeigu niekas nesutrukdys jam to pasiekti, mums gresia daug nelaimių. Aš laikau savo pareiga užkirsti tam kelią. Man padės daug blaiviai mąstančių žmonių.

Aša liko šaltas ir ramus.

– Aš gerai pažįstu Ramzį, – paprieštaravo jis Šenarui, – jis nepanašus į būsimą tironą, apie kurį jūs kalbate.

– Jis žaidžia labai subtilų žaidimą vaizduodamas gerą sūnų ir paklusnų Sečio mokinį: tai geriausias būdas patikti dvarui ir liaudžiai. Aš pats kurį laiką tikėjau ta apgaule. Iš tikrųjų jis galvoja tik apie tai, kaip tapti Dviejų Žemių valdovu. Ar žinote, kad jis buvo nuvykęs į Heliopolį, norėdamas užsitikrinti didžiojo žynio paramą?

Šis argumentas sutrikdė Ašą.

– Iš tiesų toks žingsnis atrodo per ankstyvas.

– Ramzis daro neigiamą įtaką Sečiui. Kiek suprantu, jis mėgina įtikinti Faraoną kuo greičiau pasitraukti ir perleisti visą valdžią jam.

– Argi Setį taip lengva paveikti?

– Jeigu ne, tai kodėl gi jis būtų paskyręs karalystės valdytoju Ramzį? Pasirinkęs mane, savo vyresnįjį sūnų, jis būtų įgijęs ištikimą Valstybės tarną.

– Atrodo, jūs pasiruošęs atsisakyti daugelio papročių.

– Dėl to, kad jie pasenę! Juk didysis Horemhebas pasielgė išmintingai sudarydamas naują įstatymų kodeksą, nes senieji pasidarė neteisingi.

– Berods jūs nusprendėte skatinti Egipto santykius su aplinkinėmis šalimis?

– Aš tikrai ketinau šito imtis, nes tik tarptautinė prekyba užtikrina šalies klestėjimą.

– O dabar jūs pakeitėte savo nuomonę?

Šenaras apniuko.

– Esu priverstas keisti savo planus dėl pavojaus, kurį kelia galimas Ramzio viešpatavimas. Kaip tik todėl aš troškau, kad mūsų pokalbis liktų paslaptyje. Tai, apie ką aš noriu su jumis pasikalbėti, yra nepaprastai svarbu: siekdamas išgelbėti savo kraštą, privalau pradėti slaptą karą prieš Ramzį. Jeigu jūs sutiksite tapti mano sąjungininku, tai jums atiteks lemiamas vaidmuo. O kai mes pasieksime pergalę, jūs pelnytai skinsite jos vaisius.

Aša ilgam susimąstė, bet iš jo išraiškos niekas nebūtų galėjęs pasakyti, ką jis galvoja.

Jei jis atsisakys bendradarbiauti, pamanė Šenaras, tai jam teks Ašą sunaikinti: jis per daug atvirai išdėstė jaunajam diplomatui savo planus. Tačiau kito būdo užverbuoti reikalingus žmones išvis nebuvo. O Aša – jeigu, žinoma, jis sutiks – be abejo, bus vienas naudingiausių ir aktyviausių pagalbininkų.

– Jūs dar labai daug ką nutylite, – pagaliau ištarė Aša.

– Norint nuversti Ramzį, prekybinių santykių su Azija neužteks. Atsižvelgiant į aplinkybes, teks eiti kur kas toliau.

– Jūs turite omenyje... kitokios rūšies sąjungą su užsieniu?

– Kai hiksai prieš daugelį amžių užgrobė ir valdė mūsų šalį, ne vienas Deltos vietininkas su jais bendradarbiavo rinkdamasis verčiau tai, o ne mirtį. Užbėkime Istorijai už akių, Aša: pasinaudokime hetitais Ramziui išvyti ir sudarykime grupę atsakingų žmonių, kurie neleis mūsų kraštui nukrypti nuo teisingo kelio.

– Pavojus vis dėlto labai didelis.

– Jei mes nieko nesiimsime, Ramzis mus sutryps.

– Ką gi jūs konkrečiai siūlote?

– Jūsų paskyrimas Azijon bus pirmas žingsnis. Aš žinau, kad jūs sugebate užmegzti ryšius kaip niekas kitas; jums reikės pelnyti priešo draugystę ir įtikinti jį mums padėti.

– Niekas nežino, kokie yra tikrieji hetitų ketinimai.

– Jūsų dėka mes tai sužinosime. Tada pasirinksime atitinkamą strategiją ir pastūmėsime Ramzį lemtingoms klaidoms, kuriomis mes pasinaudosime.

Aša labai ramiai pasakė:

– Iš tiesų puikus planas, bet labai rizikingas.

– Kas nerizikuoja, tas pralaimi.

– Tarkime, kad hetitai tenori vieno: kariauti.

– Tokiu atveju mes padarysime taip, kad Ramzis pralaimėtų karą, o tada mums atiteks išgelbėtojų vaidmuo.

– Norint tam pasiruošti, prireiks kelerių metų.

– Jūs teisus. Kova prasideda šiandien: pirmiausia mes turime pabandyti bet kuriomis priemonėmis sutrukdyti Ramziui užimti sostą, o jeigu tai nepavyks, tada nuversti jį puolant ir iš vidaus, ir iš užsienio. Aš laikau jį rimtu priešu, kurio galia laikui bėgant augs, todėl jokios improvizacijos čia netinka.

– Ką gi siūlote mainais už mano pagalbą?

– Ar Užsienio reikalų ministro postas jums tiks?

Diplomato lūpose šmėkštelėjęs šypsnys Šenarui įrodė, kad jis pataikė kaip pirštu į akį.

– Kol aš negalėsiu iškišti nosies iš savo kabineto Memfyje, mano veikla bus labai ribota.

– Jūsų reputacija – kuo puikiausia, tad Ramzis mums padės pats to nesuvokdamas: esu tikras, kad jūsų paskyrimas – tik laiko klausimas. Kol jūs liekate Egipte, mudu daugiau nesimatysime, o vėliau susitikinėsime slapta.

Laivas prisišvartavo toli nuo Memfio uosto; ant kranto jau laukė Šenaro bendrininko vadeliojamas vežimas, kuris nugabeno Ašą į miestą.

Vyresnysis Faraono sūnus žiūrėjo į tolstantį diplomatą. Jį seks ne vienas Šenaro įpareigotas žmogus. Jeigu jis bandys pranešti Ramziui apie tai, kas ką tik įvyko, jam nebus lemta ilgai gyventi po šios išdavystės.

38

Žmogus, bandęs nužudyti Ramzį arklininko ir vadeliotojo rankomis, nesuklydo: jaunesnysis valdovo sūnus buvo gimęs tam, kad taptų jo įpėdiniu. Jis buvo panašus į tėvą daugeliu būdo bruožų: jo energija atrodė neišsenkama; pasikliaudamas savo protu ir įkarščiu, jis galėjo įveikti bet kokią kliūtį, o jame liepsnojusi ugnis skyrė jį aukščiausiai valdžiai.

Nors tas žmogus ne kartą įspėjo kitus dėl gresiančio pavojaus, niekas nepanoro jo išgirsti. Kai Ramzis buvo paskirtas karalystės valdytoju, jo artimųjų akys pagaliau atsivėrė, ir daug kas ėmė apgailestauti, kad mėginimai atsikratyti Sečio jaunėlio žlugo. Laimė, arklininkas ir vadeliotojas buvo nebegyvi; kadangi jis pats niekada su jais nebuvo susitikęs, o tarpininkas jau neprabils, byla beviltiškai įstrigo. Nebuvo jokios galimybės jį rasti ir įrodyti jo kaltę.

Kadangi jo planai buvo saugomi griežčiausioje paslaptyje, jis negalėjo sau leisti nė menkiausio neatsargumo. Vienintelė išeitis – stipriai smogti tiesiai į taikinį, bet dabar dėl aukštos Ramzio padėties ne taip lengva bus tai padaryti. Valdytojas buvo nuolat apsuptas žmonių, Amenis išprašydavo nekviestus lankytojus, o liūtas ir šuo puikiausiai ėjo asmens sargybinių pareigas. Įvykdyti savo užmačias rūmuose atrodė neįmanoma.

Užtat parengti nelaimingą atsitikimą kokios nors kelionės metu bus visai nesunku – žinoma, tinkamai parinkus vietą. Jam jau nedavė ramybės vienas nepaprastai vykęs sumanymas... Jei Setis įklius į pinkles ir sutiks pasiimti sūnų į Asuaną, Ramzis iš ten negrįš.

Devintaisiais Sečio valdymo metais Ramzis šventė savo septynioliktą gimtadienį kartu su Ameniu, Setau ir jo žmona nube, Vandens Lelija. Jis apgailestavo, kad su jais nėra Mozės ir Ašos; bet Mozė negalėjo ištrūkti iš Karnako statybų, o Aša ką tik išvyko į Libaną, gavęs užduotį rinkti žinias Užsienio reikalų ministerijai. Ateityje bus tikrai sunku surengti buvusių *Kap*'o mokinių susitikimą – nebent karalystės valdytojui pavyktų įkalbėti draugus tapti jo artimiausiais bendradarbiais; bet jie taip vertino savarankiškumą ir nepriklausomybę, kad buvo linkę eiti savais keliais. Tik Amenis nepanoro skirtis su Ramziu, motyvuodamas savo apsisprendimą tuo, kad be jo valdytojas nesugebės susitvarkyti raštinėje ir susidoroti su einamaisiais reikalais.

Vandens Lelija atsisakė rūmų virėjo paslaugų ir pati paruošė keptą ėriuką, pagardintą vynuogėmis ir žirneliais.

– Tiesiog seilės varva, – prisipažino Ramzis.

– Ragaukim, bet nepersivalgykim, – patarė Amenis. – Aš dar turiu darbo.

– Kaip tu pakenti tą priekabų raštininką, amžinai tik gadinantį kitiems nuotaiką? – pasiteiravo Setau, maitindamas šunį ir liūtą, kurio ūgis darėsi vis įspūdingesnis.

– Ne visi turi kada lakstyti paskui gyvates, – atkirto Amenis. – Jeigu aš gailėčiau laiko užrašyti tavo visiems brukamų vaistų pavadinimus ir savybes, tai visi tavo darbai ir tyrinėjimai būtų veltui.

– Kur įsikūrė mūsų jaunavedžiai? – paklausė Ramzis.

– Vienoje lūšnoje, kuri stovi dykumos pakraštyje, – atsakė Setau, ir jo akys sublizgo. – Kai tik sutemsta, gyvatės iššliaužia iš savo slėptuvių, ir mudu su Vandens Lelija leidžiamės medžioklėn. Nežinau, ar per mums skirtą gyvenimą spėsime susipažinti su visomis gyvačių rūšimis ir perprasti jų įpročius.

– Tavo namas – ne lūšna, – patikslino Amenis. – Jis labiau primena laboratoriją, ir tu jį vis didini... Nieko nuostabaus:

juk po truputį krauniesi turtą pardavinėdamas nuodus ligoninėms, kur iš jų gaminami vaistai.

Gyvačių kerėtojas smalsiai pažvelgė į jaunąjį raštininką:

– Kas tau pasakė? Tu gi niekur neišlendi iš savo raštinės!

– Nors tavo namas stovi atokiai, jis vis tiek įtrauktas į nekilnojamojo turto kadastrą ir užregistruotas higienos tarnyboje; o mano pareiga – aprūpinti valdytoją tikslia ir patikima informacija.

– Tu ką, mane seki? Ak tu šnipeli! Tas baidykliūkštis bjauresnis už skorpioną.

Auksaspalvis šuo linksmai sulojo nepatikėjęs, kad Setau pyksta. O šis vis svaidėsi saldžiarūgščiais žodeliais su Ameniu, kol netikėtai įlėkė Faraono pasiuntinys. Ramzis buvo kviečiamas atidėti visus reikalus ir kuo greičiau atvykti į rūmus.

Setis su Ramziu lėtai žingsniavo takeliu, vingiuojančiu tarp milžiniškų rausvo granito luistų. Rytą atvykę į Asuaną, valdovas su sūnumi nedelsdami nuėjo į akmens skaldyklas. Faraonas pageidavo pats patikrinti, kiek teisingas neseniai jam atsiųstas nerimastingas pranešimas, ir labai norėjo, kad sūnus susipažintų su tuo akmenų pasauliu, iš kur buvo gaunami obeliskai, kolosai, šventyklų vartai bei slenksčiai ir daugybė šedevrų, iškaltų iš kieto akmens, pasižyminčio neprilygstamu spindesiu.

Pranešime buvo kalbama apie rimtą susidūrimą tarp meistrų, darbininkų ir kareivių, įpareigotų nugabenti keletą tonų sveriančius granito monolitus į specialiai jiems plukdyti pastatytus didžiulius plokščiadugnius laivus, surištus vienas su kitu. Prie šios nerimą keliančios žinios prisidėjo kita, dar grėsmingesnė: prityrę meistrai buvo tos nuomonės, kad pagrindinės akmens skaldyklos ištekliai pasibaigė. Anot jų, liko tik nedidelės gyslos, pernelyg menkos, kad iš jų būtų galima išgauti stambius luistus didžiuliams obeliskams ar milžiniškoms statuloms.

Pranešimą, aplenkusį įprastus raštų įteikimo kelius, pasirašė akmenskaldžių viršininkas Aperas. Matyt, bijodamas bausmės iš savo tiesioginių viršininkų už tai, kad atskleidė tiesą, jis ryžosi kreiptis į patį Faraoną, kurio sekretoriatas pranešimą manė esant rimtą ir įteikė jį Sečiui.

Tarp saulės įkaitintų uolų Ramzis pasijuto kaip namie. Jis suvokė amžinosios medžiagos, kurią skulptoriai priversdavo prabilti, jėgą. Didžiulis Asuano karjeras buvo vienas iš kertinių akmenų, ant kurių nuo pirmosios dinastijos laikų kilo Egipto rūmas. Asuano granitas įkūnijo išliekančio kartų kartoms ir įveikiančio laiką kūrinio tvirtybę.

Granitą apdoroją vyrai laikėsi griežtos tvarkos. Pasiskirstę į brigadas, akmenskaldžiai sužymėdavo geriausius luistus, išbandydavo jų tvirtumą ir atskirdavo nuo uolienos, dirbdami labai atsargiai. Nuo jų darbo kokybės priklausė Egipto ateitis: juk jų rankos duodavo pradžią šventykloms, kur glūdėjo kuriančiosios jėgos ir stovėjo statulos, kuriose apsigyvendavo prisikėlusiųjų sielos.

Kiekvienas faraonas rūpinosi karjeru ir čia dirbančiųjų gyvenimo sąlygomis. Akmenskaldžiai džiaugėsi matydami Setį ir galėdami pasveikinti karalystės valdytoją, kuris vis labiau panašėjo į tėvą. Šenaro vardo čia niekas nebuvo girdėjęs.

Setis liepė pakviesti akmenskaldžių viršininką.

Kresnas, plačiapetis, kampuota galva ir storais pirštais, Aperas sukniubo priešais valdovą nežinodamas, ko iš jo tikėtis: pagyrimo ar papeikimo.

– Man atrodo, kad granito skaldykloje visai ramu.

– Čia viskas tvarkoje, Jūsų Didenybe.

– O tavo laiške sakoma kas kita.

– Mano laiške?

– Gal imsi gintis man rašęs?

– Rašyti... Tai ne mano nosiai. Kai reikia, aš pasikviečiu raštininką.

– Argi ne tu man pranešei apie rimtą darbininkų ir kareivių susidūrimą?

– Tikrai ne, Didenybe... Tai kad nieko tokio nebuvo! Pasitaiko vienas kitas smulkus nesutarimas, bet mes susitvarkome patys.

– O meistrai?

– Mes gerbiame juos, o jie gerbia mus – mums nėra ko pyktis. Jie juk ne miestelėnai, o iš tų pačių darbininkų. Jie pradėjo taip kaip kiti; jie visko pasiekė savo rankomis ir išmano savo darbą. Jeigu kuris nors ima save laikyti ne tuo, kas yra iš tikrųjų, tai mes tokiam įkrečiame proto.

Ir Aperas pasitrynė rankas, pasirengęs nors tuoj pat apkumščiuoti bet kurį, išdrįsiantį piktnaudžiauti valdžia.

– Ar pagrindiniam karjerui negresia granito atsargų išsekimas?

Akmenskaldžių viršininkas iš nuostabos net išsižiojo:

– Še kad nori... Kas gi jus perspėjo?

– Vadinasi, tai tiesa?

– Kaip čia pasakius... Dirbti darosi sunkiau, reikia giliau kasti. Po dvejų trejų metų teks ieškoti naujo telkinio. Bet kad jūs jau šiandien apie tai žinotumėte... Aiškiaregystė, ir tiek, ne kitaip.

– Parodyk man tą vietą, kuri kelia tau susirūpinimą.

Aperas nuvedė Setį su Ramziu ant nedidelės kalvos viršūnės, iš kur buvo matyti didžioji karjero dalis.

– Štai čia, į kairę nuo jūsų, – parodė jis ištiesęs ranką. – Mes abejojame, ar pavyks čia išgauti obeliską.

– Patylėkim, – pareikalavo Setis.

Ramzis pamatė, kaip keičiasi tėvo žvilgsnis. Dabar jis žiūrėjo į akmenis nepaprastai įdėmiai, tarsi būtų skverbęsis į jų vidų, tarsi jo paties kūnas būtų tapęs granitu. Nuo Sečio sklido toks karštis, kad šalia jo pasidarė beveik neįmanoma stovėti. Apstulbęs akmenskaldžių viršininkas pasitraukė į šalį. Ramzis liko šalia valdovo. Jis taip pat pabandė prasiskverbti už re-

gimojo pasaulio ribų, bet jo mintis atsitrenkė į vientisą, akliną granito sieną; Ramziui net suskaudo saulės rezginys. Nepaisydamas skausmo, jis vis tiek atkakliai stengėsi įžiūrėti daugiau, nei matė plika akimi, ir galų gale ėmė aiškiai skirti glūdinčias po jo kojomis granito gyslas. Atrodė, kad jos kyla iš žemės gelmių, atsiveria saulei ir vėjui, įgauna ypatingą formą, o paskui kietėja ir virsta rausvu granitu, nusėtu spindinčiomis žvaigždutėmis.

– Palikite senąją vietą, – įsakė Setis, – ir kaskite dešiniau, dideliame plote. Granito čia užteks dar dešimtmečiams.

Akmenskaldžių viršininkas nubėgo kalvos šlaitu žemyn ir kirtikliu įskėlė juosvą gyslinę uolieną, nežadėjusią nieko gera. Tačiau faraonas neklydo: jie išvydo kerinčio grožio granitą.

– Tu, Ramzi, taip pat matei. Tęsk ką pradėjęs, skverbkis vis giliau į akmens širdį, ir žinios ateis.

Nepraėjo nė ketvirtis valandos, o naujiena apie Faraono įvykdytą stebuklą jau pasklido karjeruose, krantinėse ir mieste. Tai reiškė, kad didžiųjų darbų epocha tęsis, o Asuano klestėjimui niekas negresia.

– Laišką parašė ne Aperas, – padarė išvadą Ramzis. – Kas gi bandė jus apgauti?

– Mane privertė atvykti čia ne tam, kad aš rasčiau naują granito skaldyklą, – tarė Setis. – Tas, kuris atsiuntė pranešimą, tikėjosi ne to.

– Ko gi jis tikėjosi?

Faraonas su sūnumi suglumę ėmė leistis žemyn siauru takeliu, vingiuojančiu kalvos šlaitu. Setis ryžtingai žingsniavo priekyje.

Staiga pasigirdęs dundesys privertė Ramzį suklusti.

Vos tik jis atsigręžė, du akmenukai, šokčioją kaip išgąsdintos gazelės, įdrėskė jam koją. Jie ritosi pačioje smarkios akmenų griūties pradžioje, o jai iš paskos šlaitu didžiuliu greičiu lėkė žemyn milžiniškas granito luistas.

Apakintas dulkių debesies, Ramzis suriko:

– Tėve, traukitės!

Šoktelėjęs atgal, jaunuolis pargriuvo.

Galinga Sečio ranka kilstelėjo jį nuo žemės ir nustūmė į šalį nuo krintančio akmens. Granito luistas pašėlusiai skriejo toliau. Pasigirdo riksmas. Akmenskaldžiai ir akmentašiai pastebėjo sprunkantį žmogų.

– Tai jis, ana ten! Tai jis nuvertė luistą! – sušuko Aperas.

Daug darbininkų puolė jį vytis.

Aperas pirmasis pasivijo bėglį ir smarkiai trenkė jam kumščiu per pakaušį, kad priverstų jį sustoti. Bet akmenskaldžių viršininkas neapskaičiavo savo jėgos: faraonui buvo atgabentas tik bėglio lavonas.

– Kas jis? – paklausė Setis.

– Nežinau, – atsakė Aperas. – Jis čia nedirbo.

Asuano tvarkos sergėtojai netruko išsiaiškinti, kad tas žmogus buvo valtininkas, bevaikis našlys, uždarbiavęs plukdydamas molinius indus.

– Jis taikėsi į tave, – pareiškė Setis, – bet tau nebuvo lemta žūti tokiu būdu.

– Ar jūs suteiksite man teisę pačiam ieškoti tiesos?

– Aš to reikalauju.

– Aš žinau, kam patikėti tyrimą.

39

Amenis drebėjo ir džiūgavo.

Drebėjo klausydamasis Ramzio pasakojimo apie tai, kaip jis visai neseniai išvengė šiurpios mirties, o džiūgavo dėl to, kad Egipto valdytojas atnešė jam Sečio gautą laišką, turėjusį paskatinti faraoną atvykti į Asuaną. Laiškas buvo puikus pėdsakas tyrimui.

– Graži rašysena, – konstatavo Amenis. – Rašė aukštuomenės žmogus, išsilavinęs, įpratęs rašyti įvairius raštus.

– Vadinasi, Faraonas žinojo, kad jį atsiuntė ne akmenskaldžių viršininkas ir kad norima jį įvilioti į spąstus.

– Mano supratimu, taikytasi į jus abu. Nelaimingi atsitikimai akmens skaldyklose – ne toks jau retas dalykas.

– Ar sutinki imtis tyrimo?

– Žinoma! Bet...

– Bet?

– Turiu tau prisipažinti: aš vis ieškojau įtartinos dirbtuvės savininko. Labai norėjau atnešti tau įrodymą, kad ji tikrai priklausė Šenarui, bet man taip ir nepavyko jo rasti. O dabar tu duodi man daug patikimesnį pėdsaką, kuris gali nuvesti mus gana toli.

– Tikėkimės.

– Ar pavyko ką nors daugiau sužinoti apie valtininką?

– Ne. Jį pasamdęs žmogus lieka nepasiekiamas.

– Tikra gyvatė... Reikėtų paprašyti Setau pagalbos.

– Kodėl gi ne?

– Nesijaudink, tai jau padaryta.

– Ką jis tau atsakė?

– Kadangi kalbama apie tavo saugumą, Setau sutinka man padėti.

Šenaras nemėgo pietinių Egipto provincijų: ten buvo per daug karšta, o žmonės mažiau nei karalystės šiaurėje domėjosi tuo, kas dedasi už valstybės sienų. Tačiau milžiniška Karnako šventykla buvo toks turtingas ir įtakingas ekonominis vienetas, kad nė vienas pretendentas į aukščiausiąją valdžią negalėjo apsieiti be didžiojo žynio paramos. Tad Šenaras nuvyko pas jį iš mandagumo, to vizito metu nebuvo pasakyta nieko įdomaus nei reikšmingo. Tačiau vyresnysis Sečio sūnus liko patenkintas, kad toks svarbus asmuo neparodė jam jokio priešiškumo. O juk didysis Karnako žynys, nors ir iš tolo, bet įdėmiai stebėjo Memfyje vykstančią kovą dėl valdžios ir buvo pasiruošęs atėjus laikui stoti stipriausiojo pusėn. Tai, kad jis nė karto nepagyrė Ramzio, buvo geras ženklas.

Šenaras paprašė leisti jam pasilikti kurį laiką šventykloje, nes jis norįs daug ką apmąstyti būdamas toli nuo visuomeninio gyvenimo šurmulio. Leidimą jis gavo. Vyresnysis Sečio sūnus gana nejaukiai pasijuto tik būtiniausius patogumus turinčioje žynio celėje, kur jį apgyvendino, bet pasiekė savo tikslą: susitiko su Moze.

Per pertrauką hebrajas apžiūrinėjo koloną, kurioje skulptoriai iškalė aukų atnašavimo Dieviškajai Akiai sceną. Dieviškoji Akis turėjo viską, ko reikia aplinkiniam pasauliui suvokti.

– Nuostabus darbas! Jūs – puikus architektas.

Mozė, kurio tvirtą kūno sudėjimą darbas statybose dar labiau paryškino, gana niekinamai nužvelgė smarkiai aptukusį pašnekovą.

– Aš dar tik mokausi amato; o šis tikrai puikus darbas – vyriausiojo meistro nuopelnas.

– Jūs per daug kuklus.

– Nekenčiu pataikūnų.

– Atrodo, esat apie mane nelabai kokios nuomonės.

– Tikiuosi, kad jūs apie mane – taip pat.

– Aš atvykau čia susikaupti ir atgauti dvasios ramybę. Pripažįstu, Ramzio paskyrimas buvo man labai stiprus smūgis, bet juk reikia galų gale susitaikyti su tikrove. Šventyklos tyla ir ramybė padės man tai padaryti.

– Tuo geriau jums.

– Draugiškumas, kurį jaučiate Ramziui, neturėtų jūsų akinti. Mano brolio ketinimai nėra geri. Jeigu jūs mėgstate tvarką ir teisingumą, būkite budrus.

– Kiek suprantu, jums nepatinka Sečio apsisprendimas?

– Mano tėvas – ypatingas žmogus, bet – kas neklysta? Man kelias į valdžią galutinai užkirstas, ir aš to nesigailiu. Protokolo tarnybos viršininko pareigos mane visiškai patenkina, nieko geresnio aš nenoriu ir nesiekiu. Tačiau koks rytojus laukia Egipto, jei jis pateks į rankas neišmanėliui, kuriam rūpi tik jo ambicijos?

– Ko jūs, tiesą sakant, siekiate, Šenarai?

– Atverti jums akis. Esu įsitikinęs, kad jūsų laukia didinga ateitis. Pasikliauti Ramziu būtų pražūtinga klaida. Rytoj, kai jis sės į sostą, draugai jam nieko nebereikš. Jis jus paprasčiausiai pamirš.

– Ką gi jūs siūlote?

– Liaukimės aklai paklusę ir ruoškime kitą ateitį.

– Jūsiškę, reikia manyti.

– Aš pats mažai ką reiškiu.

– Man taip neatrodo.

– Jūs apsirinkate dėl mano ketinimų. Vienintelis mano tikslas – tarnauti savo šaliai.

– Dievai jus girdi, Šenarai; nejaugi jūs nežinote, kad jie nepakenčia melo?

– Egipto politiką lemia ne dievai, o žmonės. Aš siekiu jūsų draugystės. Veikdami išvien, mes laimėsime.

– Prašovėt pro šalį mane pasirinkdamas, Šenarai. Nešdinkitės.

– Jūs darote klaidą.

– Aš nenoriu nei kelti balso, nei griebtis smurto tokioje vietoje kaip ši. Jei pageidaujate, pratęskime pokalbį lauke.

– Tai nebūtina, bet nepamirškite, kad aš jus perspėjau. Kada nors jūs man padėkosite.

Rūstus Mozės žvilgsnis įtikino Šenarą, kad pats laikas nutilti. Jis patyrė pralaimėjimą, kaip ir nuogąstavo. Hebrają bus ne taip lengva užkariauti kaip Ašą. Bet ir jis turi silpnybių, kurios laikui bėgant iškils aikštėn.

Dolantė nubloškė Amenį į šalį, o šis neatlaikė įniršusios moters puolimo. Ramzio sesuo pastūmė karalystės valdytojo kabineto duris ir įsiveržė vidun kaip audros gūsis.

Ramzis, sėdėdamas ant demblio raštininko poza, perrašinėjo Sečio įsaką dėl medžių apsaugos.

– Kada tu galų gale padarysi, ko buvai prašytas?!

– Kas paskatino tave čia šitaip įsibrauti, brangi sese?

– Lyg tu nežinotum!

– Primink man.

– Mano vyras laukia paaukštinimo.

– Kreipkis į faraoną.

– Jis atsisako suteikti savo šeimos nariams privilegijų, kurias laiko... nepagrįstomis!

– Ką čia beprideėsi?

Dolantės pyktis padvigubėjo.

– Nepagrįstas jo sprendimas! Saris vertas paaukštinimo, ir tu, būdamas karalystės valdytojas, privalai paskirti jį sandėlių ir aruodų prižiūrėtoju!

– Argi valdytojas gali pasipriešinti Faraono valiai?

– Nebūk bailys!

– Aš neketinu nusikalsti karaliui.

– Tu ką, tyčiojiesi?

– Nusiramink, prašau.

– Duok tai, kas man priklauso!

– Tai neįmanoma.

– Neapsimetinėk nepaperkamu! Tu toks pat kaip visi... Tu privalai palaikyti saviškius!

– Dažniausiai tu tokia rami...

– Aš išvengiau Šenaro tironijos ne tam, kad turėčiau kęsti tavąją. Tu vis dar atsisakai paaukštinti Sarį?

– Tenkinkis tuo, ką jau turi, Dolante. Godulys – pražūtinga yda.

– Pasilaikyk savo pasenusią moralę sau pačiam.

Rėkdama ir burnodama, ji išlėkė lauk.

Gražiosios Izetės užmiesčio namų sode augo didingi figmedžiai, teikią malonų pavėsį. Mėgaudamasi juo, Izetė kvėpavo grynu oru, o Ramzis tuo tarpu vieną po kito persodinėjo jaunus daigus į minkštą, gerai paruoštą žemę. Švelnus šiaurės vėjelis judino lapus virš Ramzio galvos. Medis, kur mėgo įsikūnyti deivė Hatora, tiesė savo žalias šakas į anapus, kad pamaitintų ir pagirdytų teisuolius, atvertų jų burną ir šnerves, apsupdamas juos dieviškuoju aromatu, kuris apkerėdavo patį didžiausią valdovą.

Gražioji Izetė prisiskynė lotoso žiedų ir pasidabino jais plaukus.

– Gal nori vynuogių?

– Po dvidešimties metų puikus figmedis suteiks šiam sodui dar daugiau žavesio.

– Po dvidešimties metų aš būsiu jau sena.

Ramzis atidžiai pažvelgė į Izetę.

– Jeigu tu taip pat sumaniai naudosies skaistalais ir tepalais, būsi dar gražesnė.

– Ar po dvidešimties metų aš pagaliau ištekėsiu už vyriškio, kurį myliu?

– O va šito aš negaliu atspėti.

Ji lengvai plekštelėjo lotoso žiedu jam per krūtinę.

– Sako, kad tu per plauką išvengei mirties Asuano akmens skaldyklose.

– Kadangi mane saugo Setis, man nieko neatsitiks.

– Vadinasi, pasikėsinimai į tavo gyvybę nesiliauja.

– Būk rami, kaltininkas greit bus surastas.

Izetė nusiėmė peruką, paleido savo ilgus plaukus ir paskleidė juos ant Ramzio pečių ir krūtinės, tuo pat metu apiberdama mylimąjį karštais bučiniais:

– Argi laimė – toks sudėtingas dalykas?

– Jeigu tu ją radai, tai pasiimk.

– Man nieko daugiau nereikia, tik būti su tavim. Kada tu tai suprasi?

– Dabar pat.

Ir Ramzis stvėrė Izetę į glėbį, o ji atsiliepė į mylimojo geismą svaigdama iš laimės.

Papirusų gamyba Egipte buvo vienas iš svarbiausių amatų. Jų kaina svyravo priklausomai nuo kokybės ir ritinėlių ilgio. Kai kurie buvo skirti kapavietėms, nes juose buvo ištraukos iš *Mirusiųjų knygos**, kiti – mokykloms, o didžioji dalis – administracijai. Be papirusų valdyti šalį būtų neįmanoma.

Setis patikėjo karalystės valdytojui užduotį nuolat tikrinti papirusų gamybą ir prižiūrėti, kad jie būtų paskirstomi teisingai. Kiekvienas administracijos skyrius skundėsi negaunąs užtektinai papirusų ir kaltino kaimyninį padalinį gobšumu.

Ramzis kaip tik pastebėjo Šenarui dirbančių raštininkų piktnaudžiavimą vertingaisiais papirusais, todėl pakvietė vyresnįjį brolį pokalbio, ketindamas padaryti galą jo darbuotojų savivalei.

* Teisingiau būtų ją vadinti „Išėjimo į šviesą knyga“.

Šenaras atrodė puikiai nusiteikęs.

– Jei tau manęs reikia, Ramzi, esu pasiruošęs padėti.

– Ar tu tikrini savo raštininkų darbą?

– Taip, bet į smulkmenas per daug nesigilinu.

– O papirusų pirkimu ar pasidomi?

– Ne, o ką? Ten kas nors negerai?

– Tikrai taip. Tavo raštininkai savavališkai pasiima didelį pirmarūšių papirusų kiekį.

– Aš mėgstu rašyti ant gero papiruso, bet sutinku, kad mano raštininkai elgiasi neleistinai. Prasikaltusieji bus griežtai nubausti.

Šenaro reakcija nustebino Ramzį: jis ne tik neprotestavo, bet dargi pripažino savo klaidą!

– Man patinka tavo darbo metodai, – pareiškė Šenaras. – Reikia pertvarkyti ir gerinti valstybės valdymą. Negalima pakęsti jokio, net menkiausio parsidavėliškumo ar kyšininkavimo. Šioje srityje aš galiu tau veiksmingai padėti: rūpinimasis protokolu leidžia labai gerai susipažinti su dvaro papročiais bei dorove ir pastebėti įstatymų pažeidimo atvejus. Negana iškelti juos į dienos šviesą: tokias blogybes būtina taisyti.

Ramzis net suabejojo, ar jis iš tiesų kalbasi su savo vyresniuoju broliu: kokia geroji dievybė pavertė suktą dvariškį tiesos gynėju?

– Mielai priimu tavo pasiūlymą.

– Niekas negalėtų suteikti man daugiau džiaugsmo, kaip šis nuoširdus bendradarbiavimas! Iš pradžių aš išvalysiu savo arklides, o paskui mes imsimės karalystės arklidžių.

– O ką, ten tiek daug purvo?

– Setis – didis valdovas, jo vardas liks Istorijos puslapiuose, bet jis negali pasirūpinti viskuo ir visais. Didžiūnas, didžiūno sūnus ir anūkas, įgyja blogų įpročių ir ima savintis svetimas teises paniekindamas kitą. Būdamas karalystės valdytojas, tu gali pasiekti, kad tokiems žmonėms nebebūtų nuolaidžiauja-

ma. Praeityje aš pats turėjau iš to naudos, bet šis etapas pasibaigė. Mudu su tavim – broliai, o Faraonas kiekvienam iš mūsų paskyrė tinkamą vietą: štai tiesa, kuria mes turime vadovautis.

– Kas tai: taika ar paliaubos?

– Taika, galutinė ir neatšaukiama, – pareiškė Šenaras. – Mes ne kartą pykomės, ir abu – kiekvienas savaip – esame dėl to kalti. Ši brolžudiška kova nebeturi prasmės. Tu esi karalystės valdytojas, aš – protokolo tarnybos viršininkas: padėkime vienas kitam šalies gerovės vardan.

Kai Šenaras išėjo, Ramzis dar ilgai jautėsi sutrikęs: ką reiškė toks vyresniojo brolio elgesys? Ar jis spendė Ramziui žabangus, ar keitė strategiją, ar buvo nuoširdus?

40

Didžioji Faraono taryba susirinko tuoj pat po rytmetinių apeigų. Saulė jau smarkiai kaitino, ir visi stengėsi prisiglausti kur nors šešėlyje. Kai kurie storuliai dvariškiai srūte sruvo prakaitu ir įsakinėjo tarnams juos vėduoti.

Laimė, karaliaus audiencijų salėje buvo vėsu; sumaniai išdėstyti aukšti langai sudarė sąlygas tokiai oro cirkuliacijai, kad posėdžiauti šioje patalpoje buvo malonu. Būdamas abejingas madai, valdovas vilkėjo paprastais baltais drabužiais, tuo tarpu daugelis ministrų vienas su kitu rungtyniavo elegancija. Šiame neeiliniame tarybos posėdyje dalyvavo viziris, didieji Memfio ir Heliopolio žyniai bei dykumos sargybos viršininkas.

Sėdėdamas tėvo dešinėje, Ramzis stebėjo susirinkusiuosius. Bailūs, nerimastingi, tuščiagarbiai, santūrūs ir protingi... Įvairūs žmonės atėjo čia, paklusdami aukščiausiai Faraono valdžiai. Tik ji juos vienijo. Jei ne toji valdžia, jie sudraskytų vienas kitą.

– Dykumos sargybos viršininkas atnešė blogų žinių, – pasakė Setis. – Jis pats jums praneš, kas atsitiko.

Kokių šešiasdešimties metų aukštasis pareigūnas pasiekė savo tarnybos viršūnę, pradėjęs nuo žemiausių jos pakopų. Ramus, išmanąs savo darbą, jis žinojo net menkiausią takelį vakarų ir rytų dykumose ir palaikė saugumą tuose erdviuose plotuose, kuriais keliavo karavanai ir kalnakasių būriai. Jis visai nesiekė garbės ir ketino atsistatydinęs ramiai leisti dienas savo valdose prie Asuano, tad jo pranešimo visi klausėsi labai atidžiai, juoba kad jam retai suteikdavo žodį tokiomis iškilmingomis aplinkybėmis.

– Aukso ieškotojų būrys, prieš mėnesį išvykęs į rytų dykumą, dingo.

Visi ilgai tylėjo, apstulbinti sargybos viršininko pranešimo. Nė dievo Seto žaibas, trenkęs į salės vidurį, nebūtų padaręs susirinkusiems tokio įspūdžio. Didysis dievo Ptaho žynys paprašė karalių suteikti jam žodį, ir Setis leido jam kalbėti. Pagal didžiojoje taryboje priimtą tvarką, posėdžio dalyviai galėjo prabilti tik valdovui leidus, ir visi klausėsi pasisakančiojo nepertraukdami jo kalbos. Kad ir koks svarbus būtų svarstomas klausimas, nevalia buvo nei kelti sumaištį, nei triukšmauti. Ieškant teisingo sprendimo, visų pirma reikėjo gerbti kito nuomonę.

– Ar jūs tikras, kad ši žinia teisinga?

– Deja, taip. Tokiais atvejais žygūnai nuolat pranešinėja man apie būrio judėjimą, apie sunkumus, su kuriais jis susiduria, o tuo labiau – apie ištikusią nesėkmę ar nelaimę. O apie aukso ieškotojų būrį aš neturiu jokių žinių jau kelios savaitės.

– Ar anksčiau tokių dalykų niekada neatsitikdavo?

– Taip, pasitaikydavo – neramiais laikais.

– Galbūt būrį užpuolė beduinai?

– Šiame ruože tai mažai tikėtina: sargyba uoliai jį prižiūri.

– Mažai tikėtina, ar – neįmanoma?

– Jokia mums žinoma gentis negalėtų taip sutrikdyti tokio būrio ekspedicijos, kad jos dalyviai apskritai nepajėgtų nič-nieko mums pranešti. Aukso ieškotojus saugojo prityrusių sargybinių padalinys.

– Ką jūs pats apie tai manote?

– Nežinau, ką ir manyti, bet man labai neramu.

Dykumų auksas buvo reikalingas šventykloms: tasai „dievų kūnas“, netrūnijanti medžiaga ir amžino gyvenimo simbolis suteikdavo meistrų kūriniams neprilygstamą spindesį. O Valstybė mokėjo auksu už kai kurias įvežamas prekes. Be to, auksas labai tiko diplomatinėms dovanoms, kai reikėdavo pama-

loninti kokį nors užsienio valdovą norint palaikyti taiką. Nebuvo galima leisti jokių vertingojo metalo išgavimo sutrikimų.

– Ką jūs siūlote? – paklausė Faraonas dykumų sargybos viršininko.

– Nedelsiant pasiųsti ten kariuomenę.

– Jai vadovausiu aš, – paskelbė Setis, – o karalystės valdytojas mane lydės.

Didžioji taryba pritarė šiam sprendimui. Šenaras, pasisergėjęs dalyvauti diskusijoje, padrąsino brolį ir pažadėjo rūpintis Ramziui patikėtais reikalais, o visą sukauptą medžiagą šis galėsiąs peržiūrėti, kai tik grįš iš žygio.

Devintaisiais Sečio valdymo metais, dvidešimtą trečio metų mėnesio dieną keturių šimtų žmonių ekspedicijos korpusas, vadovaujamas paties Faraono ir karalystės valdytojo, žygiavo karščiu tvoskančia dykuma į šiaurę nuo Edfu miesto, maždaug už šimto kilometrų į pietus nuo kelio, vedančio į Uadi Hamamato akmens skaldyklas. Jis artinosi prie Uadi Mia, iš kur aukso ieškotojų būrys buvo išsiuntęs į Memfį savo paskutinį pranešimą.

Jo tekste nebuvo nė vieno žodžio, galinčio kelti nerimą. Aukso ieškotojų nuotaika buvo puiki, kaip ir visų jų sveikata. Raštininkas nepaminėjo jokio bent kiek įtartino įvykio.

Setis dieną naktį laikė kariuomenę kovinėje parengtyje. Nors dykumų sargybos viršininkas, su savo geriausiais vyrais prisijungęs prie Faraono armijos, buvo įsitikinęs, kad joks pavojus jiems negresia, Setis baiminosi netikėto iš Sinajaus pusiasalio atėjusių beduinų užpuolimo. Plėšikavimas ir žudymas buvo jų įstatymas. Apimti staigios beprotybės, jų vadeivos įvykdydavo žiauriausius nusikaltimus.

– Ką tu jauti, Ramzi?

– Dykuma nuostabi, bet man neramu.

– Ką tu matai ten, už šitų kopų?

Ramzis susikaupė. Sečio žvilgsnis vėl buvo toks pat keistas, kone antgamtinis, kaip Asuane, kai jis įžiūrėjo žemės gelmėse slypinčius granito išteklius, tinkamus naujam karjerui.

– Mano akys nieko neįžvelgia... Už tų kalvų – tuštuma.

– Taip, tuštuma. Siaubingos mirties tuštuma.

Ramzis krūptelėjo:

– Ten beduinai?

– Ne, tas priešas – klastingesnis ir negailestingesnis.

– Ruoštis mūšiui?

– Ne, jo neprireiks.

Ramzis sutramdė baimę, nors ji gniaužė jam gerklę. Kokio priešo aukomis tapo iš Memfio pasiųsti aukso ieškotojai? Jeigu čia būta dykumos pabaisų, kaip manė dauguma kareivių, tai su jomis nesusidoros jokia žmogiškoji armija: tie sparnuoti plėšrūnai milžiniškais nagais sudraskydavo savo grobį į gabalėlius, nepalikdami jam laiko gintis.

Prieš kopdami į didžiulį smėlio kalną, arkliai, asilai ir žmonės numalšino troškulį. Dėl nepakeliamo karščio tekdavo dažnai stabčioti, o vandens atsargos ėjo į pabaigą. Bet arčiau kaip už trijų kilometrų buvo didelis šulinys, kur bus galima jas papildyti, ir odiniai maišai su vandens ištekliais vėl pasunkės.

Likus trims valandoms iki saulėlydžio, būrys vėl leidosi į kelią ir be didesnių sunkumų įveikė kopą. Netrukus visi išvydo šulinį. Iš didelių akmenų sukrautas statinys šliejosi prie kalno, kurio įsčiose glūdėjo auksas.

Aukso ieškotojai ir įpareigoti juos saugoti kareiviai niekur nedingo. Visi jie buvo čia, aplink šulinį, išsitiesę ant įkaitusio smėlio, sukniubę veidu žemyn ar aukštielninki, atgręžę nereges akis į svilinančią saulę. Iš burnų kyšojo pajuodę, kraujuoti liežuviai.

Nė vienas neliko gyvas.

Jei ne Faraonas, dauguma to reginio priblokštų kareivių būtų puolę bėgti, bet Setis įsakė pastatyti palapines ir paskyrė sar-

gybinius, tarsi stovyklai būtų grėsęs neišvengiamas užpuolimas. Paskui jis liepė iškasti duobes nelaimingiesiems palaidoti. Kelioniniai dembliai atstojo jiems įkapes. Pats karalius ištarė apeiginius žodžius, kad jie galėtų patekti anapus ir prisikelti.

Laidojimo apeigos, nutviekstos besileidžiančios virš dykumos saulės spindulių, nuramino kareivius. Prie Sečio priėjo būrio gydytojas.

– Kokia jų mirties priežastis? – paklausė karalius.

– Troškulys, Jūsų Didenybe.

Faraonas tučtuojau nuėjo prie šulinio, kurį saugojo jo asmens sargyba. Stovykloje visi tikėjosi atsigerti vėsaus, gaivinančio vandens.

Gilus šulinys ligi pat viršaus buvo priverstas akmenų.

– Išvalykim jį, – pasiūlė Ramzis.

Setis sutiko.

Faraono asmens sargybiniai su įkarščiu griebėsi darbo; didžiajai kariuomenės daliai tokios naujienos geriau buvo dar neskelbti. Vyrai sudarė grandinę ir ėmė mikliai perdavinėti iš rankų į rankas traukiamus iš šulinio akmenis. Ramzis reguliavo darbo tempą ir palaikė protarpiais smunkantį įkarštį.

Kai mėnulio pilnatis apšvietė šulinio dugną, sunkaus darbo išvarginti rinktiniai kariai pamatė, kad karalystės valdytojas leidžia žemyn pririštą prie virvės sunkų ąsotį. Pats nekantraudamas, jis vis dėlto sėmė vandenį lėtai ir atsargiai, kad nesudaužytų ąsočio.

Iškėlęs pilną vandens ąsotį iš šulinio, Ramzis padavė jį Faraonui. Šis pauostė vandenį, bet jo negėrė.

– Tegu kas nors nusileidžia į šulinį.

Ramzis užsinėrė virvę po pažastimis, surišo ją tvirtu mazgu ir paprašė keturių karių stipriai laikyti virvės galą, o pats peržengė šulinio kraštą ir ėmė leistis žemyn, apčiuopdamas rankomis ir kojomis išsikišusius akmenis. Pasirodė, kad tai visai nesunku. Iki vandens buvo likę dar porą metrų, bet mėnulio

šviesa leido Ramziui įžiūrėti keletą vandenyje plūduriuojančių asilų lavonų. Apimtas nevilties, jis užlipo į viršų ir sumurmėjo:

– Šulinys užterštas.

Setis išpylė vandenį iš ąsočio ant smėlio.

– Mūsų tėvynainiai buvo nunuodyti šio šulinio vandeniu. O paskui būrelis žudikų, tikriausiai beduinų, užvertė šulinį akmenimis.

Faraonas, karalystės valdytojas ir visi žygio dalyviai buvo pasmerkti žūti. Net jeigu jie nedelsdami leistųsi atgal į Nilo slėnį, vis tiek mirtų iš troškulio, nespėję prieiti dirbamųjų žemių.

Šį kartą spąstai užsitrenkė.

– Laikas miegoti, – įsakė Setis, – o aš melsiuosi mūsų motinai – žvaigždėtam dangui.

Išaušus stovykloje pasklido žinia apie žygį ištikusią katastrofą: nė vienam kareiviui nebuvo leista prisipilti vandens į beviltiškai tuščią odinį maišą.

Kažkoks rėksnys pabandė sukiršinti savo bendražygius. Ramzis užtvėrė jam kelią. Netekęs proto pėstininkas užsimojo kumščiu, bet karalystės valdytojas stvėrė jam už riešo ir privertė parklupti ant žemės.

– Praradęs šaltakraujiškumą, tu tik greičiau žūsi.

– Vandens nebėra...

– Faraonas čia, su mumis; neprarask vilties.

Maištauti daugiau niekas nemėgino. Ramzis kreipėsi į kariuomenę:

– Mes turime šios vietovės žemėlapį, kuris buvo saugomas kaip karinė paslaptis. Jame nurodyti nežymūs takeliai, vedantys prie senų šulinių. Kai kurie iš jų dar neišsekę. Faraonas liks su jumis, o aš rasiu tuos takus ir parnešiu jums tiek vandens, kad jo užteks pusei dykumos pereiti. Narsa ir ištvermė padės mums įveikti visas kitas kliūtis, o kol kas pasislėpkit nuo saulės ir nešvaistykite tuščiai jėgų.

Ramzis leidosi į kelią, pasiėmęs kartu dešimt vyrų ir šešis asilus, ant kurių buvo sukrauti tušti odiniai maišai vandeniui. Vienas senas karys, atsargus ir įžvalgus, dar nebuvo išgėręs savojo vandens davinio. Suvilgę lūpas rytmečio rasa, Ramzio bendrakeleiviai vėliau pasidalys tuos paskutinius gurkšnius, kai negailestingai kepins dykumos saulė.

Labai greit kiekvienas žingsnis tapo tikra kančia: įkaitęs oras ir dulkės degino plaučius. Bet Ramzis žengė sparčiai, bijodamas, kad jo bendražygiai gali griūti ir nebeatsikelti, jeigu jis sulėtins tempą. Reikėjo galvoti tik apie šulinį, pilną vėsaus vandens, o ne apie ką nors kita.

Pirmo žemėlapyje pažymėto tako jau nebebuvo, vėjas užpustė jį smėliu. Toliau eiti ta kryptimi, kur akys veda, visiškai nieko nežinant, būtų gryna savižudybė. Antrasis takas, vingiavęs perdžiūvusio upelio dugnu, atvedė į aklavietę: žemėlapio sudarytojas prastai atliko savo darbą. O ten, kur baigėsi trečiasis takas, jie rado tik saulės įkaitintus akmenis! Pribėgę kariai susmuko ant šulinio, kurį seniai užpylė smėlis, krašto.

Garsusis žemėlapis, laikytas „karine paslaptim“, buvo tik apgaulė. Gal prieš dešimt metų jis ir buvo teisingas, o tingus raštininkas jį nukopijavo, nepareikalavęs pirma patikrinti padėties. Lygiai taip pat pasielgė ir jo įpėdinis.

Grįžus pas Setį, Ramziui neteko daug kalbėti: jis atrodė toks susikrimtęs, kad Faraonas viską suprato vien į jį pažvelgęs.

Kariai jau šešias valandas neturėjo burnoj nė lašo vandens. Karalius kreipėsi į karininkus:

– Dabar saulė zenite, – tarė jis. – Mudu su Ramziu eisime ieškoti vandens. Kai šešėliai ims ilgėti, aš grįšiu.

Setis užkopė ant kalvos. Nors Ramzis buvo kur kas jaunesnis, jam ne taip lengva buvo spėti tėvui iš paskos, bet pamažu jis prisiderino prie Sečio žingsnio. Kaip kalnų ožys – kilnumo simbolis hieroglifų kalboje – karalius nedarė nė vieno nereikalingo judesio, neeikvojo veltui nė krislo energijos. Jis pasiė-

mė su savim tik dvi akacijos šakeles: be žievės, nugludintas ir viename gale surištas standžia linine virvele.

Jiems iš po kojų ritosi akmenys, keldami debesis karštų dulkių. Ramzis kone uždusęs pasivijo karalių kalvos viršuje. Iš čia atsivėrė nuostabus dykumos vaizdas. Karalystės valdytojas kurį laiką grožėjosi reginiu, bet nepaliaująs jį kankinti troškulys priminė, kad toji didžiulė erdvė gali labai greit pavirsti nedidele kapo duobe.

Setis išskėtė akacijos šakeles ir ištiesė jas prieš save. Plonos ir lanksčios, jos lengvai pakluso jo pirštams. Faraonas ėmė labai lėtai vedžioti jomis virš žemės. Staiga vandens ieškotojo įrankis ištrūko iš Sečio rankų, pliaukštelėjo, nuskriejo keletą metrų tolyn ir nukrito ant smėlio.

Karštligiškai skubėdamas, Ramzis pakėlė akacijos šakeles ir grąžino jas tėvui. Juodu sustojo prie krūvos plokščių akmenų, tarp kurių žėlė dygi žolė. Akacijos šakelės virptelėjo.

– Eik atvesti akmenskaldžių, tegu jie kasa šičia.

Visas Ramzio nuovargis dingo. Šokinėdamas per akmenis, jis be kvapo nulėkė į stovyklą ir atvedė kokius keturiasdešimt vyrų, kurie tuoj pat griebėsi darbo.

Žemė buvo puri. Trijų metrų gylyje ištryško skaidrus, vėsus vanduo.

Vienas iš darbininkų atsiklaupė:

– Pats Dievas nurodė Faraonui tą vietą... Vandens – kaip per potvynį!

– Mano malda buvo išklausyta, – tarė Setis. – Mes pavadinsime šį šulinį „Tebūnie amžina dieviškosios šviesos tiesa“. Kai visi numalšins troškulį, pastatysime čia miestą aukso ieškotojams ir šventyklą, kuri taps dievybių buveine. Jos globos ir šį šulinį, ir tuos, kurie ieško spindinčio metalo, siekdami išaukštinti tai, kas šventa.

Vadovaujant Sečiui, gerajam ganytojui, visų žmonių tėvui ir motinai, dievų patikėtiniui, linksmi kariai tapo statytojais.

41

Didžioji valdovo sutuoktinė Tuja vadovavo muzikančių, kurioms bus leista dalyvauti deivės Hatoros garbinimo apeigose, atliekamose jai skirtoje didelėje Memfio šventykloje, priėmimo ceremonijai. Merginos atvyko iš visų šalies provincijų. Visoms: ir dainininkėms, ir šokėjoms, ir grojančioms įvairiais muzikiniais instrumentais, teko laikyti labai rimtą egzaminą.

Didelėmis, griežtai ir įdėmiai žvelgiančiomis akimis, aukštais skruostikauliais, plona tiesia nosimi, beveik kvadratiniu smakriuku, užsidėjusi grifo – motinystės simbolio – formos peruką, karalienė Tuja padarė kandidatėms tokį įspūdį, kad daugelis jų visai sutriko. Pati jaunystėje įveikusi tokį išbandymą, Tuja nebuvo joms atlaidi: norint tarnauti dievybei, pirmiausia reikia mokėti susitvardyti.

Muzikantės, jos nuomone, grojo gana silpnai. Karalienė nusprendė išbarti haremų mokytojus, kurie pastaraisiais mėnesiais dirbo ne taip uoliai, kaip reikėtų. Vienintelė mergina, kuri šioje laidoje skyrėsi savo sugebėjimais, buvo labai rimta ir nepaprastai graži. Grodama liutnia, ji taip susikaupdavo, kad aplinkinis pasaulis liaudavosi jai egzistavęs.

Šventyklos soduose visoms kandidatėms, ir sėkmingai pasirodžiusioms, ir susikirtusioms, buvo suruoštos nedidelės vaišės. Vienos verkšleno, kitos nervingai juokėsi. Jos buvo dar visai jaunutės, beveik vaikai. Tik Nefertarė, kuriai buvusių žynių kolegija nutarė patikėti šventyklos moterų orkestro vadovės pareigas, buvo ramut ramutėlė, tarsi šis įvykis neturėtų su ja nieko bendra.

Karalienė priėjo prie gražiosios muzikantės.

– Jūs puikiai grojote.

Jaunutė liutnistė nusilenkė.

– Kuo jūs vardu?

– Nefertarė.

– Iš kur atvykote?

– Aš gimiau Tėbuose, o mokiausi Mer-Uro hareme.

– Atrodo, jūs nelabai džiaugiatės tokiu pasisekimu.

– Aš nenorėjau pasilikti Memfyje. Man būtų maloniau grįžti į Tėbus ir tarnauti dievams Amono šventykloje.

– Ir atsiskirti nuo pasaulio?

– Didžiausias mano noras – susipažinti su dieviškomis paslaptimis ir gauti įšventinimą, bet aš dar per jauna.

– Jūsų amžiaus merginai tokie siekiai gana neįprasti. Gal jūs nusivylėte gyvenimu, Nefertare?

– Ne, Jūsų Didenybe, bet apeigos mane labai vilioja.

– Argi jūs nenorite ištekėti ir turėti vaikų?

– Aš apie tai negalvojau.

– Gyvenimas šventykloje sunkus, sakyčiau, net rūstus.

– Aš mėgstu amžinuosius akmenis, jų paslaptis, susikaupimą ir apmąstymus, kuriems jie nuteikia.

– Vis dėlto gal jūs sutiksite kuriam laikui atidėti tokių jūsų širdžiai mielų ketinimų įgyvendinimą?

Nefertarė išdrįso atidžiai pažvelgti į didžiąją valdovo sutuoktinę. Tujai patiko tyras ir tiesus mergaitės žvilgsnis.

– Vadovauti šios šventyklos moterų orkestrui, žinoma, puikus dalykas, bet aš turiu jūsų atžvilgiu kitų planų. Ar sutiktumėt tapti mano rūmų prižiūrėtoja?

Didžiosios valdovo sutuoktinės rūmų prižiūrėtoja! Kiek kilmingų damų svajojo apie šias pareigas? Juk jas einanti moteris tapdavo karalienės patikėtine!

– Mano sena draugė, padėjusi palaikyti rūmuose tvarką, mirė praeitą mėnesį, – paaiškino Tuja. – Dvare daug kas siekia užimti jos vietą ir šmeižia viena kitą norėdamos pašalinti iš kelio galimas varžoves.

– Man trūksta patirties, aš...

– Jūs nepriklausote kilmingiesiems, galvojantiems tik apie savo privilegijas; jūsų šeima neprimena nuolat savo šlovingos praeities, kad pateisintų dabartinį dykinėjimą.

– Ar mano žema kilmė nebus laikoma pernelyg dideliu trūkumu?

– Mane domina tik žmogaus vertė. Nėra tokio trūkumo, kurio garbingas žmogus nepajėgtų įveikti. Na, tai ką gi jūs nusprendėte?

– Ar galiu dar pagalvoti?

Nefertarės klausimas pralinksmino karalienę: tokio nebūtų drįsusi užduoti nė viena kilminga dvaro dama.

– Bijau, kad ne. Prisikvėpavusi šventyklos aromatų, jūs mane pamiršite.

Kilstelėjusi sudėtas plaštakas prie krūtinės, Nefertarė nusilenkė didžiajai valdovo sutuoktinei.

– Esu pasirengusi tarnauti Jūsų Didenybei.

Karalienė Tuja mėgo ankstyvą rytmetį ir keldavosi dar prieš aušrą. Akimirka, kai šviesos spindulys prasiskverbdavo pro tamsą, kiekvienąkart primindavo jai amžiną ir kasdienę gyvybės atsiradimo paslaptį. Dideliam jos džiaugsmui, Nefertarė taip pat mėgo dirbti nuo ankstyvo ryto, tad Tuja duodavo jai visos dienos nurodymus per pusryčius, kuriuos abi moterys valgydavo kartu.

Praėjo tik trys dienos, kai karalienė nusprendė padaryti Nefertarę savo rūmų prižiūrėtoja, o Tuja jau suprato nesuklydusi. Nefertarė pasižymėjo ne tik grožiu, bet ir įžvalgiu protu. Be to, ji puikiai gebėjo skirti esmę nuo antraeilių dalykų. Nuo pat pirmos bendradarbiavimo valandos tarp karalienės ir jos rūmų prižiūrėtojos užsimezgė beveik sąmoksliški santykiai, pagrįsti giliausiu tarpusavio supratimu. Jos tikrai suprasdavo viena kitą iš pusės žodžio, o kartais nereikėdavo nė tiek: viena

bemat suvokdavo, ką galvoja kita. Jųdviejų rytmetiniam pokalbiui pasibaigus, Tuja eidavo į tualeto kambarį, kur jos laukė kirpėjos, masažuotojos ir kitos patarnautojos, besirūpinančios karalienės grožiu.

Kirpėjai baigiant kvėpinti valdovės peruką, pas motiną atėjo Šenaras.

– Liepkite savo tarnaitei išeiti, – pareikalavo jis. – Mūsų pokalbis – ne svetimoms ausims.

– O ką, jis bus toks svarbus?

– Bijau, kad taip.

Kirpėja dingo. Šenaras iš tiesų atrodė smarkiai sunerimęs.

– Kalbėk, sūnau.

– Aš ilgai dvejojau.

– Kadangi tu ryžaisi pokalbiui, neversk manęs ilgai laukti. Ko gi tu dvejojai?

– Nes bijau suteikti jums... baisų skausmą.

Dabar sùnerimo ir Tuja:

– Atsitiko kokia nors nelaimė?

– Setis, Ramzis ir gelbėjimo būrys dingo.

– Ar turi tikslių žinių?

– Juk jie jau seniai išvyko į dykumą, norėdami rasti aukso ieškotojus. Sklando daugybė gandų, ir vienas blogesnis už kitą.

– Nekreipk į juos dėmesio. Jei Setis būtų miręs, aš tai žinočiau.

– Kokiu būdu?

– Tavo tėvą ir mane sieja nematomi ryšiai. Net būdami toli vienas nuo kito, mes esame kartu. Taigi būk ramus.

– Bet juk reikia pripažinti tai, kas akivaizdu: karalius ir jo kariuomenė jau seniai turėjo grįžti. Mes negalime palikti šalį likimo valiai.

– Viziris ir aš tvarkome einamuosius reikalus.

– Gal norite, kad jums padėčiau?

– Eik savo pareigas, to visai pakanka. Tai pati didžiausia

laimė šiame pasaulyje. O jeigu tu vis dar nerimauji dėl tėvo ir brolio, kodėl tau neišsiruošus į žygį jų pėdomis?

– Darosi keisti dalykai, kurių mes nesuprantame; dykumoje piktosios dvasios praryja tuos, kurie bando atimti iš jos auksą! Mano pareiga – likti čia...

– Klausyk savo sąžinės balso.

Norėdamas pranešti apie įvykius dykumoje, Setis pasiuntė Egiptan žygūną. Po keturių dienų tuo pačiu keliu išvyko antras karaliaus pasiuntinys. Nei vienas, nei kitas nepasiekė Egipto: šalia tako, vedančio į Nilo slėnį, jų tykojo dykumų plėšikai. Jie nužudė abu žygūnus, pavogė jų drabužius ir sudaužė medines lenteles, kuriose Ramzis buvo parašęs karalienei, kad jų būrys kasa auksą ir pradėjo statyti šventyklą bei kalnakasių miestą.

Dykumos plėšikų pasiuntinys pranešė Šenarui, kad Faraonas ir karalystės valdytojas gyvi ir sveiki, o Setis, dievų padedamas, rado dykumoje puikų šaltinį. Vadinasi, beduinų, įpareigotų apnuodyti pagrindinį šulinį, pastangos nuėjo perniek.

Dvare daug kas manė, kad Setis ir Ramzis tapo piktų kerų aukomis. Tačiau kaip pasinaudoti tuo, kad Faraono nėra Memfyje? Tuja tvirtai laikė valstybės vairą. Ji būtų priversta paskirti Šenarą karalystės valdytoju tik tuo atveju, jei jos vyras ir jaunesnysis sūnus tikrai dingtų – ar žūtų...

Netrukus – vėliausiai po keleto savaičių – Setis grįš, o Šenaras bus praleidęs progą priartėti prie aukščiausios valdžios. Vis dėlto liko dar nedidelė viltis, kad nepakeliamas karštis, gyvatės arba skorpionai atliks tai, ko nesugebėjo įvykdyti beduinai.

Amenis prarado miegą.

Vis atkakliau plito gandai, kad dingo ne tik aukso ieškotojai, bet ir išvykęs jų pėdomis Sečio bei Ramzio vadovaujamas

būrys. Iš pradžių jaunasis raštininkas netikėjo tais tauškalais, o paskui nuėjo pasiteirauti į karališkųjų žygūnų tarnybos būstinę. Ten jam pasakė tiesą, ir ji tikrai kėlė nerimą.

Apie Faraoną ir karalystės valdytoją iš tiesų nėra jokių žinių, o niekas net piršto nepajudina!

Vienintelis žmogus galėjo ko nors imtis, bent jau nusiųsti į rytų dykumą gelbėjimo būrį. Todėl Amenis leidosi į didžiosios valdovo sutuoktinės rūmus, kur jį priėmė nepaprasto grožio mergina. Nors jaunasis raštininkas nepasitikėjo priešingos lyties atstovėmis ir jų kerais, jis negalėjo likti abejingas tobuliems Nefertarės veido bruožams, jos gilaus žvilgsnio žavesiui ir švelniam balsui.

– Norėčiau pamatyti Jos Didenybę.

– Kadangi Faraono nėra, ji labai užimta. Gal galėčiau sužinoti, kokiu tikslu jūs atėjote?

– Atleiskite, bet...

– Aš vardu Nefertarė. Karalienė paskyrė mane savo rūmų prižiūrėtoja. Prižadu, kad tikrai perduosiu jai viską, ką jūs man pasakysite, ir neiškraipysiu jūsų žodžių.

Nors ji ir moteris, bet atrodė kalbanti nuoširdžiai... Sieloje peikdamas save už tokią silpnybę, Amenis vis dėlto pasidavė pagundai:

– Būdamas karalystės valdytojo asmens raštininkas ir sandalų laikytojas, manau, kad būtina tučtuojau išsiųsti rinktinį būrį ieškoti Faraono ir jo sūnaus.

Nefertarė nusišypsojo.

– Nesibaiminkite, karalienė viską žino.

– Žino... Betgi to nepakanka!

– Faraonui negresia joks pavojus.

– Tokiu atveju jis jau seniai būtų atsiuntęs dvarui pranešimą!

– Aš negaliu jums paaiškinti plačiau, bet prašau manimi patikėti.

– Maldauju, įtikinkite karalienę pradėti paieškas.

– Ji taip pat nerimauja dėl savo vyro ir sūnaus likimo, galite būti tuo tikras. Jeigu jiems kas nors grėstų, ji nesėdėtų rankų sudėjusi.

Įveikti tokį nuotolį, užsikrausčius ant stipraus ir greitakojo asilo nugaros, buvo tikra kankynė, bet Ameniui, nors jis baisiai nekentė keliauti, būtinai reikėjo susitikti su Setau. Gyvačių kerėtojas gyveno dykumos pakraštyje, toli nuo Memfio centro. Palei drėkinimo kanalą einančiam gruntkeliui, rodės, nebus galo; laimė, kai kurie pakrantės gyventojai buvo girdėję apie Setau ir jo nubę žmoną ir žinojo, kur yra jų buveinė.

Kai Amenis sėkmingai pasiekė tikslą, jam gelte gėlė strėnas. Vargšas nesiliovė čiaudėjęs nuo dulkių ir trynėsi paraudusias, įskaudusias akis.

Vandens Lelija, ruošusi lauke kažkokią mikstūrą, kurios bjauri smarvė trenkė Ameniui į nosį, pakvietė užeiti vidun. Jau ketindamas peržengti erdvaus balto namo slenkstį, jis staiga atsitraukė atatupstas.

Iškėlusi galvą, Ameniui grasino karališkoji kobra.

– Ji sena ir nekenksminga, – pasakė Vandens Lelija.

Ji paglostė gyvatei galvą, o ši ėmė linguoti į šonus: matyt, jai patiko šeimininkės glamonė. Amenis tuo pasinaudojo ir įsmuko vidun.

Priimamajame vos tilpo įvairiausių dydžių buteliukai ir keistų formų daiktai, kurie buvo reikalingi nuodams apdoroti. Setau atsitūpęs perpylinėjo iš vieno indo į kitą kažkokį tirštą rausvą skystį.

– Bene paklydai, Ameni? Pamatyti tave ne raštinėje – grynas stebuklas.

– Veikiau katastrofa.

– Koks burtininkas privertė tave išlįsti iš urvo?

– Ramzis tapo sąmokslo auka.

– Tavo vaizduotė per daug įsisiūbavo!

– Jis dingo rytų dykumoje kartu su Sečiu, pakeliui į aukso kasyklas.

– Ramzis dingo?

– Nei iš jų, nei apie juos negauta jokių žinių jau daugiau kaip dešimt dienų.

– Pranešimas įstrigo kokioj nors raštinėj, ir tiek.

– Ne, aš pats patikrinau... Ir tai dar ne viskas.

– Na, kas dar?

– Sąmokslą suruošė karalienė Tuja.

Setau vos neapvertė savo puodelio ir atsigręžė į Amenį.

– Ar iš proto išsikraustei?!

– Aš paprašiau audiencijos. Ji atsisakė mane priimti.

– Nieko nuostabaus.

– Aš sužinojau, kad karalienė laiko padėtį visiškai normalia, kad ji nė kiek nesibaimina ir neketina siųsti gelbėjimo būrio.

– Gandai, ne kitaip.

– Visa tai man pasakė Nefertarė, naujoji karalienės rūmų prižiūrėtoja.

Setau atrodė susikrimtęs.

– Taigi tu manai, kad Tuja pamėgino atsikratyti savo vyro norėdama užgrobti valdžią... Neįtikima!

– Faktai lieka faktais.

– Setis ir Tuja visada puikiai sutarė.

– Tada kodėl ji atsisako jam padėti? Pripažink tai, kas akivaizdu: jinai išsiuntė jį į pražūtį, kad pati galėtų atsisėsti sostan.

– Net jei tu teisus, ką mes galime padaryti?

– Ieškoti Ramzio.

– O iš kur mes paimsime kariuomenę?

– Užteks mudviejų: tavęs ir manęs.

Setau atsistojo.

– Tu valandų valandas keliausi per dykumą?! Vargšas mano Ameni, tu tikrai netekai proto!

– Sutinki ar ne?

– Žinoma, ne!

– Tu palieki Ramzį nelaimėje?

– Jeigu tavo prielaida teisinga, jis jau miręs. Kuriam galui mums rizikuoti gyvybe?

– Aš jau turiu asilą ir vandens. Duok man vaistų nuo gyvačių.

– Tu nemokėsi jais pasinaudoti.

– Tuomet ačiū už viską.

– Pasilik... Tavo sumanymas – gryna beprotybė!

– Aš tarnauju Ramziui. Duoto žodžio neatsiimama.

Amenis vėl užsiropštė ant asilo ir pasuko rytų dykumos link, tačiau labai greit jam teko sustoti ir atsigulti ant nugaros sulenkus kojas, nes skausmas strėnose darėsi nepakenčiamas. Keturkojis, ramiai stovėdamas medžio pavėsyje, kramsnojo sausos žolės kuokštus.

Snūduriuodamas Amenis pagalvojo, kad reikėtų apsirūpinti lazda: ką gali žinoti, gal jam teks su kuo nors kautis.

– Ar tik nebūsi atsisakęs savo ketinimo?

Amenis atsimerkė ir pašoko ant kojų.

Šalia jo stovėjo Setau, o jam už nugaros karpė ausimis penki asilai, apkrauti odiniais vandenmaišiais ir viskuo, kas būtina keliaujant dykumon.

42

Gražioji Izetė įsibrovė pas Šenarą, kai šis pusryčiavo su keliais didikais, kurie gardžiavosi jautienos kepsniu su pikantišku padažu.

– Kaip jūs galite ramiausiai kimšti gardėsius, kai Egiptas pavojuje!

Šenaro svečiai pasipiktino; vyresnysis karaliaus sūnus pakilo, atsiprašė ir išsivedė Izetę už valgomojo durų.

– Ką tai reiškia?!

– Paleiskit mano ranką!

– Jūs sužlugdysite savo reputaciją. Argi nežinote, kad mano svečiai – žymūs žmonės?

– Man į tai nusispjauti!

– Kas jus taip sujaudino?

– Nejaugi jūs nežinote, kad Setis ir Ramzis dingo rytų dykumoje?

– Karalienė taip nemano...

Gražioji Izetė pasijuto nuginkluota.

– Karalienė nemano!..

– Mano motina įsitikinusi, kad Faraonui negresia joks pavojus.

– Bet niekas negavo apie jį jokių žinių!

– Jūs nepasakėte man nieko nauja.

– Jūs privalote surinkti būrį ir leistis jų ieškoti.

– Imtis paieškų nepaisant motinos nuomonės būtų nedovanotina klaida.

– Kokiomis gi žiniomis ji pasikliauja?

– Savo intuicija.

Izetė išplėtė akis iš nuostabos.

– Kas tai – nevykęs pokštas?

– Tai tiesa, mieloji, tikrų tikriausia tiesa.

– Ką reiškia šitoks neregėtas Tujos elgesys?

– Kol Faraono nėra, valdo karalienė, o mes jai paklūstame.

Šenaras buvo patenkintas: įsiaudrinusi, netekusi galvos iš nerimo, gražioji Izetė netruks paskleisti apie Tują pikčiausius gandus. Didžioji Taryba bus priversta pareikalauti, kad karalienė pasiaiškintų, jos reputacija bus sutergta, ir tada tvarkyti Valstybės reikalus pakvies jį, Šenarą.

Būrys, kurio priešakyje ėjo Ramzis, buvo begrįžtąs iš rytų dykumos, pastatęs ten šventyklą ir namus, kur aukso ieškotojai galės patogiai įsikurti. Karaliaus atrastų vandens išteklių užteks daugeliui metų. Būrio kariai rūpestingai prižiūrėjo asilus, gabenančius ant nugarų maišus su pirmarūšiu auksu.

Nė vienas žmogus nežuvo. Faraonas ir karalystės valdytojas didžiavosi, kad parsiveda lygiai tiek pat kariuomenės, kiek jos pasiėmė į žygį. Keletas negaluojančiųjų ėjo kiek lėčiau ir svajojo apie jų laukiantį poilsį. Vieną akmenskaldį, kuriam įgėlė juodas skorpionas, nešė paguldytą ant neštuvų. Būrio gydytojui kėlė nerimą smarkus bėdžiaus karščiavimas ir skausmas krūtinėje.

Įveikęs kalvą, Ramzis pastebėjo tolumoje mažytę žalią dėmelę.

Pirmieji augalai, pirmieji dirbamieji laukai pačiame dykumos pakraštyje! Valdytojas atsigręžė ir pranešė būriui smagią žinią. Nuaidėjo smagūs šūksniai.

Skvarbiaakis sargybinis bakstelėjo smiliumi į kelis juodus taškus, panašius į dunksančius smėlyje akmenis:

– Prie mūsų artinasi mažulytė vilkstinė.

Ramzis įsmeigė akis į tolį. Iš pradžių jis įžiūrėjo tik sustingusius akmens luitus, paskui išskyrė judančias figūras: kelis asilus ir du raitelius.

– Neįprastas dalykas, – pasakė sargybinis. – Atrodo, kad tai vagys, kurie bėga į dykumą. Pagaukim juos.

Dalis karių atsiskyrė nuo būrio ir nuskubėjo įtartinų keliautojų link.

Netrukus valdytojui atvedė du belaisvius. Setau garsiai piktinosi, o Amenis vos laikėsi ant kojų.

– Aš žinojau, kad tave rasiu, – sušnibždėjo jis Ramziui į pat ausį. Tuo tarpu Setau ėmė apžiūrinėti akmenskaldį, kuriam buvo įgėlęs skorpionas.

Šenaras pirmasis pasveikino tėvą ir brolį. Jie įvykdė tikrą žygdarbį, apie kurį bylos metraščiai. Vyresnysis karaliaus sūnus pasisiūlė aprašyti šį įvykį, bet Setis patikėjo tą užduotį Ramziui, kuris ketino pasitelkti pagalbon Amenį, visada skrupulingai parenkantį tiksliausius bei tinkamiausius žodžius ir kaip niekas kitas sugebantį išdėstyti net labai reikšmingus dalykus lengvu, grakščiu stiliumi. Žygio dalyviai rungčiomis pasakojo apie stebuklą, kurį įvykdė Faraonas, išgelbėjęs juos nuo baisios mirties.

Tik Amenis nesidžiaugė kartu su kitais. Ramzis įtarė, kad draugas paniuręs dėl prastos sveikatos, bet nutarė išsiaiškinti viską kaip reikiant.

– Kokios bėdos tave užpuolė?

Jaunasis raštininkas buvo jau pasirengęs išpažinčiai: tik teisybė galėjo apvalyti jo sielą.

– Aš suabejojau tavo motina. Pamaniau, kad ji nori užgrobti aukščiausią valdžią.

Ramzis pratrūko juoku.

– Pernelyg uolus darbas neina tau į naudą, bičiuli! Reikės priversti tave mankštintis ir daugiau vaikštinėti gryname ore.

– Juk ji atsisakė pasiųsti gelbėjimo būrį...

– Gal tu nežinai, kad Faraoną ir didžiąją valdovo sutuoktinę sieja nematomi ryšiai?

– Nuo šiol aš šito nepamiršiu, gali manim patikėti.

– Mane stebina vienas neįprastas dalykėlis: kur dingo švelnioji Izetė? Kodėl ji nesiskubina dosniai pažerti man savo karštos meilės apraiškų?

Amenis nuleido galvą.

– Ji... ji irgi prasikalto.

– Ką gi ji padarė?

– Ji taip pat pamanė, kad tavo motina surengė sąmokslą, ir prišnekėjo apie ją baisių dalykų.

– Liepk ją pakviesti.

– Mudu suklydome, patikėję apgaulingomis aplinkybėmis, mes...

– Liepk ją pakviesti.

Gražioji Izetė, net pamiršusi pasidažyti, puolė Ramziui į kojas:

– Atleisk man, maldauju!

Visada rūpestingai prižiūrėti ir įmantriai sušukuoti, o dabar palaidi plaukai apskleidė Izetės pečius ir nugarą. Virpančiomis rankomis ji stipriai apkabino karalystės valdytojo kulkšnis.

– Aš taip nerimavau, taip kankinausi...

– Argi dėl to reikėjo įtarinėti mano motiną? Dar blogiau: kaip tu drįsai ją šmeižti kaltindama gėdingu sąmokslu prieš Setį?

– Atleisk man.

Izetė verkė pasikūkčiodama.

Ramzis pakėlė ją nuo žemės, bet ir prisiglaudusi prie jo peties ji tebeplūdo ašaromis.

– Su kuo tu kalbėjaisi? – griežtai paklausė jis.

– Ak, nebežinau – su daug kuo... Aš taip baiminausi dėl tavęs, kad visai netekau galvos. Norėjau, kad išsiųstų būrį tavęs ieškoti.

– Dėl nepagrįstų kaltinimų tau gali tekti stoti prieš vizirio teismą. Jeigu bus įrodyta, kad tu įžeidei karalienės garbę, tau gresia katorga arba tremtis.

Gražioji Izetė prapliupo raudoti ir beviltiškai įsikibo į Ramzį.

– Aš tave užtarsiu, nes matau, kad nuoširdžiai gailiesi.

Sugrįžęs iš pavojingo žygio, Faraonas perėmė valstybės vairą, kurį jam nesant taip tvirtai laikė savo rankose karalienė Tuja. Aukštieji valdininkai ja pasitikėjo, nes žinojo, kad Tuja teikia pirmenybę kasdieniam darbui, o ne politiniams žaidimams, į kuriuos įsiveldavo pernelyg daug dvariškių. Kai Setis būdavo priverstas išvykti iš sostinės, jis leisdavosi į kelią ramia širdimi, žinodamas, kad žmona jo neišduos, o šalis bus valdoma įžvalgiai ir išmintingai.

Žinoma, jis tikrai būtų galėjęs patikėti Ramziui vykdomąją valdžią, bet karalius labiau linko laipsniškai ugdyti sūnų, perteikdamas jam savo patirtį magiškomis priemonėmis, o ne palikti jaunuolį savo paties nuožiūrai valdžios tyruose, kur jo tykojo daugybė žabangų.

Ramzis buvo stipri asmenybė. Jis turėjo gabumų valdyti ir drąsiai kovodavo su bet kokiomis nesėkmėmis. Tačiau ar jam pakaks jėgų atlaikyti slegiančią vienatvę, kuri yra kiekvieno faraono dalia? Norėdamas paruošti sūnų tam išbandymui, Setis versdavo jį išgyventi mintyse įvairiausias situacijas ir įsivaizduoti jas kaip galima konkrečiau, bet kelyje į valdžią Ramziui reikėjo įveikti dar daug pakopų.

Tuja pristatė valdovui Nefertarę; merginą taip sukaustė baimė, kad vargšelė nepajėgė ištarti nė žodžio ir tik tylomis žemai nusilenkė. Setis akylai į ją pasižiūrėjo ir patarė kuo uoliau ir atsakingiau eiti savo pareigas, nes didžiosios valdovo sutuoktinės rūmų priežiūra reikalavo tvirtumo ir santūrumo. Nefertarė pasišalino taip ir neišdrįsusi pažvelgti į Faraoną.

– Buvai labai jau griežtas, – pastebėjo Tuja.

– Ji dar tokia jauna.

– Argi aš būčiau priėmusi neišmanėlę?

– Ji turi puikių savybių.

– Ji pageidavo grįžti šventyklon ir likti ten visą gyvenimą.

– Kaip aš ją suprantu! Vadinasi, tu verti ją atlaikyti baisų išbandymą.

– Tai tiesa.

– Kuriuo tikslu?

– Pati nežinau. Vos tik ją išvydusi, pajutau, kad Nefertarė – ypatinga asmenybė. Ji galėtų būti laiminga šventykloje, bet nuojauta man sako, kad jos pašaukimas visai kitoks. Jeigu aš klystu, ji tiesiog nueis savo keliu – jos niekas nesulaikys.

Ramzis pristatė motinai auksaspalvį šunį Budrių ir Nubijos liūtą Nugalėtoją, taip išaugusį, kad žmonės ėmė ne juokais jo bijoti. Abu karalystės valdytojo palydovai įvertino jiems suteiktą garbę ir elgėsi pavyzdingai, o ligi soties prisišveitę asmeninio karalienės virėjo jiems pasiūlytų skanėstų, sugulė palmės šešėlyje ir saldžiausiai užmigo.

– Man buvo labai malonu tave pamatyti, – tarė Tuja, – tačiau kokia tikroji tavo apsilankymo priežastis?

– Gražioji Izetė.

– Jūsų sužadėtuvės iširo?

– Ji smarkiai prasikalto.

– Netgi smarkiai?

– Ji apšmeižė Egipto karalienę.

– Kokiu būdu?

– Ji apkaltino tave slapta surengus sąmokslą prieš karalių, kad užimtum jo vietą.

Didžiausiai Ramzio nuostabai, Tuja linksmai šyptelėjo:

– Beveik visi dvariškiai, beveik visos kilmingos damos galvojo tą patį. Man priekaištavo, kad nesiunčiu gelbėjimo būrio jūsų ieškoti, o juk aš žinojau, kad judu su Sečiu gyvi ir sveiki. Nors pas mus taip daug šventyklų ir apeigų, mažai kas žino, kad įmanoma palaikyti dvasinį ryšį nepaisant laiko ir erdvės.

– Ar Izetę... apkaltins?

– Kodėl? Ji elgėsi visai normaliai.

– Nejaugi tavęs neskaudina toks nedėkingumas, tokia neteisybė tavo atžvilgiu?

– Ką padarysi – tokia jau ta žmogaus prigimtis ir jos įstatymai. Svarbiausia, kad valstybė valdoma ne pagal juos.

Jaunutė mergina tylomis padėjo ant žemo staliuko karalienės kairėje keletą raštų ir žaibiškai dingo it saulės spindulys, blykstelėjęs pro medžio lapus.

– Kas ji? – pasiteiravo Ramzis.

– Nefertarė, naujoji rūmų prižiūrėtoja.

– Man jau yra tekę su ja susitikti. Kaip ji gavo tokį aukštą postą?

– Tiesiog taip susiklostė aplinkybės. Ją pakvietė atvykti į Memfį, kur ji turėjo tapti žyne deivės Hatoros šventykloje. Kaip tik tada aš ją ir pastebėjau.

– Bet juk... tai, ką tu jai siūlai, yra visiškai priešinga jos pašaukimui!

– Haremai ruošia mūsų merginas įvairiausiems darbams.

– Taip, bet – kokia atsakomybė tokiai jaunutei mergaitei!

– Tau pačiam tik septyniolika. Faraonui ir man svarbu tik viena: tyra širdis ir doras elgesys.

Ramzis jautėsi sutrikęs. Nefertarės grožis atrodė atkeliavęs iš kito pasaulio – tobulesnio ir dvasingesnio už žemiškąjį. Trumputė akimirka, kai Nefertarė pasirodė karalienės kambaryje, įsirėžė Ramzio atmintin kaip mažytis stebuklas.

– Nuramink gražiąją Izetę, – patarė Tuja. – Aš nepaduosiu skundo ir jos nekaltinsiu. Bet tegu ji išmoksta skirti tiesą nuo melo; o jei to nesugeba, tai tegul bent jau laiko liežuvį už dantų.

43

Pasipuošęs kaip iškilmėms, Ramzis žingsniavo pirmyn ir atgal pagrindine „Laimingo kelio“ uosto prieplauka. Aplink jį būriavosi Memfio miesto tarybos vadovas, vyriausiasis laivybos prižiūrėtojas, užsienio reikalų ministras ir daug tvarkos sergėtojų. Nepraeis nė ketvirtis valandos, ir čia prisišvartuos dešimt graikų laivų.

Iš pradžių pakrantės sargybiniai pamanė, kad tai – užpuolimas. Tučtuojau buvo mobilizuota Egipto karinio laivyno dalis, pasiruošusi atremti užpuoliką. Bet svetimšaliai pareiškė trokštą taikos ir norį nuvykti į Memfį bei ten susitikti su Faraonu.

Lydimi budrios egiptiečių flotilės, graikų laivai pakilo Nilu aukštyn ir baigiantis vėjuotam rytmečiui pasiekė sostinę. Pakrantėse grūdosi šimtai smalsuolių. Duoklės pristatymo metas, kai svetimšalių pasiuntiniai ir jų palydos ištisa virtine keliavo vienas po kito į Memfį, buvo jau praėjęs, bet didingi laivai liudijo, kad atvykėliai aiškiai turtingi: galbūt jie atvežė Sečiui brangių dovanų?

Ramzis niekada nepasižymėjo kantrybe ir dabar būgštavo, kad jo menkų diplomatinių sugebėjimų tikrai gali neužtekti. Pasitikti tuos svetimšalius jam buvo sunki ir nemaloni pareiga. Amenis paruošė savo draugui lyg ir oficialią kalbą, nuobodžią ir monotonišką, bet Ramzis jau buvo pamiršęs net pirmuosius jos žodžius. Jis apgailestavo, kad šalia nėra Ašos, kuris šiuo atveju būtų tinkamiausias žmogus.

Graikų laivai smarkiai nukentėjo; kol jie vėl galės išplaukti į atvirą jūrą, reikės gerokai juos taisyti. Kai kuriuose net buvo

žymu gaisro pėdsakai: matyt, plaukiant Viduržemio jūra jiems teko susidurti su piratais.

Priekinis laivas vikriai manevravo, nors dalis jo burių buvo apgadinta. Pagaliau jis sustojo prie prieplaukos, į krantą buvo permestas tiltelis, ir visi nuščiuvo.

Kas išlips iš laivo ir įkels koją į Egiptą?

Prie tiltelio pasirodė kokių penkiasdešimties metų vidutinio ūgio vyriškis – plačiapetis, šviesiaplaukis, nemalonaus veido. Jis buvo užsidėjęs šarvus ir blauzdišarvius, tačiau žalvario šalmą taikos ženklan nešėsi prispaudęs prie krūtinės.

Jam iš paskos ėjo aukšta, graži, baltarankė moteris, užsimetusi purpurinį apsiaustą. Jos plaukus puošė diadema, bylojanti apie aukštą gražuolės kilmę.

Atvykėlių pora nulipo tilteliu ir sustojo priešais Ramzį.

– Aš esu Ramzis, Egipto karalystės valdytojas. Faraono vardu sveikinu tave atvykus.

– Aš esu Menelajas, Atrėjo sūnus, Spartos karalius, o štai čia – mano žmona Elena. Mes atvykome iš prakeiktojo Trojos miesto, kurį užkariavome ir sugriovėme po dešimties metų sunkios kovos. Daug mano draugų krito mūšiuose, ir pergalė mums apkarto. Kaip matai, mano išlikusių laivų būklė prasta, o kariai ir jūreiviai išsekę. Ar Egiptas leis mums atgauti jėgas prieš išplaukiant namo?

– Į tai gali atsakyti tik Faraonas.

– Kaip turėčiau tai suprasti? Kaip mandagų, bet neigiamą atsakymą į mano prašymą?

– Aš įpratęs kalbėti atvirai.

– Tuo geriau. Aš – karys; aš nužudžiau daug vyrų. O tu apie save šito tikriausiai negali pasakyti.

– Kam teigti tai, ko nežinai.

Juodos Menelajo akytės piktai blykstelėjo.

– Jeigu tu būtum vienas iš mano pavaldinių, aš perlaužčiau tau nugarkaulį.

– Laimė, aš – egiptietis.

Menelajo ir Ramzio žvilgsniai susidūrė. Spartos karalius pirmasis nukreipė akis į šalį.

– Aš lauksiu atsakymo savo laive.

Uždarajame tarybos posėdyje karalystės valdytojo elgesys buvo vertinamas įvairiai. Žinoma, Menelajas ir jo kariuomenės likučiai nesudarė pavojaus Egiptui nei dabar, nei ateityje; bet jis vis dėlto buvo karalius, taigi reikėjo parodyti jam deramą pagarbą. Ramzis išklausė kritinių pastabų ir jas atmetė: juk jis susidūrė akis į akį su kareiva, su vienu iš tų ištroškusių kraujo ir mūšių Atridų, kurių mėgstamiausia pramoga buvo plėšikavimas padegtuose miestuose. Ramzio nuomone, tikrai netiko rodyti svetingumą tokiam banditui.

Užsienio reikalų ministras Meba trumpam pamiršo įprastą santūrumą:

– Man atrodo, kad karalystės valdytojas laikosi pavojingos pozicijos. Negalima rodyti paniekos Menelajui. Mūsų užsienio politika su daugybe šalių, didelių ar mažų, remiasi gerais santykiais, kuriuos reikia palaikyti, norint užkirsti kelią galimoms sąjungoms, nukreiptoms prieš Egiptą.

– Tas graikas – klastingas žmogus, – pareiškė Ramzis, – jo žvilgsnis suktas kaip apgaviko.

Meba, gražaus stoto šešiasdešimtmetis, kurio platus veidas ir įtaigus balsas skatino pašnekovų pasitikėjimą, atlaidžiai šyptelėjo:

– Diplomatijoje vadovaujamasi ne jausmais. Mes esame priversti bendrauti, tartis ir derėtis su žmonėmis, kurie kartais mums nepatinka.

– Menelajas mus išduos, – laikėsi savo Ramzis. – Jo akimis žiūrint, duotas žodis neturi jokios vertės.

– Niekuo nepagrįstas kaltinimas, – apgailestaudamas tarė Meba. – Jaunas būdamas, karalystės valdytojas sprendžia sku-

botai. Menelajas – graikas, o graikai gudrūs. Galbūt jis nepasakė mums visos tiesos. Tokiu atveju mes privalome veikti apdairiai ir išsiaiškinti jo atvykimo priežastis.

– Pakvieskime Menelają ir jo žmoną pietų, – nutarė Setis. – Pažiūrėsime, kaip jie elgsis; tuomet ir apsispręsime.

Menelajas padovanojo faraonui gražaus darbo metalinių vazų ir lankų, pagamintų iš įvairių rūšių medžio. Šie ginklai jau įrodė savo kokybę per mūšius su trojėnais. Spartos karaliaus palydovai vilkėjo spalvingais sijonais, kuriuos puošė geometriniai ornamentai, ir avėjo aukštaauliais batais, o ilgos jų sugarbanotų plaukų sruogos krito ant nugaros ligi pat strėnų.

Žalias Elenos rūbas dvelkė kvepalais. Jos veidą slėpė baltas šydas. Viešnia atsisėdo Tujai iš kairės, o Menelajas užėmė vietą Sečio dešinėje. Griežtas Faraono veidas padarė graikui gilų įspūdį. Meba ėmė jį kalbinti. Oazių vynas atrišo Lakonijos karaliui liežuvį: jis pradėjo aimanuoti apgailestaudamas, kad turėjo praleisti tiek daug metų prie Trojos sienų; papasakojo apie savo žygdarbius; paminėjo savo draugą Odisėją; padejavo dėl dievų žiaurumo ir išgyrė savojo krašto, kur jam taip knieti sugrįžti, grožį. Meba, puikiai kalbąs graikiškai, atrodė patikėjęs svečio nusiskundimais.

– Kodėl jūs slepiate veidą? – paklausė Tuja Elenos jos kalba.

– Todėl, kad aš – nelemta kalė, kurios visi nekenčia. Per mane žuvo tiek didvyrių. Kai trojėnas Paris mane pagrobė, aš negalėjau net įsivaizduoti, kad jo beprotiškas poelgis sukels dešimt metų truksiančias žudynes. Tūkstančius kartų troškau, kad mane paskandintų pašėlusi banga ar kur nors nublokštų atskriejęs viesulas. Per daug nelaimių... Aš atnešiau per daug nelaimių.

– Bet juk dabar jūs laisva?

– Menelajas man neatleido.

– Laikas numaldys jūsų kančias: juk judu vėl kartu.

– Ak, jeigu tai būtų įmanoma... Bet yra daug blogiau.

Gerbdama tylų Elenos skausmą, Tuja nieko jos neklausinėjo: jei norės, ji pati viską papasakos.

– Aš nekenčiu savo vyro, – prisipažino gražuolė.

– Gal tai – trumpalaikis apmaudas?

– Ne. Aš niekad jo nemylėjau. Aš net linkėjau pergalės Trojai. Jūsų Didenybe...

– Ką, Elena?

– Leiskite man kaip galima ilgiau pasilikti čia. Man baisu grįžti į Lakoniją.

Protokolo skyriaus viršininkas Šenaras atsargumo dėlei pasodino Ramzį toliau nuo Menelajo. Karalystės valdytojo kaimynas buvo išraiškingo, bet jau raukšlėto veido žmogus. Jo ilga barzda buvo visai balta, tačiau niekas nebūtų įstengęs tiksliai nurodyti jo amžiaus. Graikas valgė neskubėdamas ir ant visų patiekalų užsipildavo alyvų aliejaus.

– Tai – geros sveikatos laidas, karalaiti!

– Aš vardu Ramzis.

– O aš – Homeras.

– Jūs karvedys?

– Ne, poetas. Akys mano prastos, bet atmintis puiki.

– Keista, kad poetas lydi storžievį Menelają.

– Vėjai man pakuždėjo, kad jo laivai plauks į Egiptą, išminčių ir rašytojų žemę. Daug keliavęs, dabar trokštu įsikurti čia ir ramiai dirbti.

– Aš nepritariu ilgai Menelajo viešnagei Egipte.

– Kokiu pagrindu?

– Kaip karalystės valdytojas.

– Jūs labai jaunas... ir nekenčiate graikų.

– Aš kalbėjau apie Menelają, o ne apie jus. Kur jūs ketinate apsigyventi?

– Kur nors, kad tik būtų patogiau nei laive! Ten man baisiai ankšta, visi mano daiktai suversti triume. Be to, nepakenčiu jūreivių. Supimas, bangos ir audros neskatina įkvėpimo.

– Ar leisite man jums padėti?

– Jūs gerai kalbate graikiškai...

– Vienas mano draugas – diplomatas. Jis moka daugybę kalbų. Išmokti kalbos bendraujant su juo – tik vaikų žaidimas.

– Ar mėgstate poeziją?

– Jums patiks mūsų garsieji autoriai.

– Jeigu mudviejų polinkiai panašūs, tai, ko gero, mes sutarsime.

Šenaras sužinojo Faraono sprendimą iš užsienio reikalų ministro: Menelajui buvo leidžiama kurį laiką pabūti Egipte. Jo laivai bus taisomi, jis bus apgyvendintas erdviame pastate Memfio centre, o jo kariai turės paklusti karininkams egiptiečiams ir laikytis griežtos drausmės.

Vyresnysis Faraono sūnus buvo įpareigotas aprodyti Menelajui sostinę. Ištisas dienas, kartais smarkiai pavargdamas, Šenaras bandė supažindinti graiką su Egipto kultūros pagrindais, bet susidūrė su abejingumu, kuriam mažai trūko iki nemandagumo.

Užtat architektūros paminklai padarė Menelajui labai didelį įspūdį. Žiūrėdamas į šventyklas, jis nepajėgė nuslėpti nuostabos:

– Na, ir tvirtovės! Tokių lengvai nepaimsi, kad ir kaip pultum.

– Tai dievų buveinės, – paaiškino Šenaras.

– Karo dievų?

– Ne, Ptahas yra amatininkų dievas. Jis kuria ir keičia pasaulį žodžio pagalba. O Hatora yra džiaugsmo ir muzikos deivė.

– Kam gi jiems reikia tvirtovių su tokiomis storomis sienomis?

– Dieviškoji energija patikėta žyniams, kurie ją kaupia ir saugo nuo neįšvęstųjų. Norint patekti į šventyklos vidų, reikia išmanyti tam tikras paslaptis.

– Kitaip sakant, aš, Lakonijos karalius, Dzeuso sūnus ir Trojos nugalėtojas, neturiu teisės įžengti pro tas paauksuotas duris!

– Taip jau yra... Per kai kurias šventes, jeigu Faraonas sutiks, jūs galbūt galėsite patekti į didįjį šventyklos kiemą.

– Kokias gi apeigas aš ten pamatysiu?

– Didįjį aukų atnašavimą dievybei, kuri įsikūrusi šventykloje ir skleidžia savo energiją visai žemei.

– Na jau!

Šenaras pasirodė esąs be galo kantrus. Nors Menelajo kalbai ir manieroms aiškiai trūko subtilumo, Šenaras juto, kad juodu su tuo gudriai žvelgiančiu svetimšaliu kažkuo panašūs. Instinktas paskatino jį rodyti Menelajui ypatingą pagarbą – taip Šenaras tikėjosi pralaužti apsauginį nepasitikėjimo šarvą, kuriuo graikas iš atsargumo atsitvėrė net nuo tokio, rodės, geranoriško globėjo.

Menelajas pokalbiuose nuolat grįždavo prie dešimties metų karo, kuris baigėsi Trojos pralaimėjimu. Jis apraudojo žiaurų likimą savo sąjungininkų, kritusių nuo priešo smūgių; smerkė Elenos elgesį ir pageidavo, kad Homeras, pasakodamas apie nugalėtojų žygdarbius, pagrindinius nuopelnus priskirtų jam.

Šenaras pabandė sužinoti, kokiu būdu Troja buvo paimta. Menelajas ėmė kalbėti apie įnirtingus mūšius, apie Achilo ir kitų didvyrių narsą, apie jų nepalenkiamą valią grąžinti Eleną.

– Nejaugi tokiame ilgame kare klasta nesuvaidino jokio vaidmens? – atsargiai pasiteiravo Šenaras.

Iš pradžių gerokai patylėjęs, Menelajas vis dėlto ryžosi atsakyti:

– Odisėjui atėjo į galvą pastatyti didelį medinį arklį, kurio viduje pasislėpė mūsų kariai. Trojėnai buvo tokie neatsargūs, kad įsitempė jį į miestą; taigi mes juos užklupome iš vidaus.

– Tikriausiai ta mintis atėjo į galvą ne tik Odisėjui, bet ir jums, – užsiminė Šenaras, kupinas pasigėrėjimo.

– Aš kalbėjausi apie tai su Odisėju, bet...

– Esu tikras, kad jis tik įgyvendino jūsų sumanymą.

Menalajas užrietė nosį:

– Galų gale, labai gali būti.

Šenaras nutarė negailėti laiko, stiprindamas draugystę su graiku. Dabar jam atsivėrė naujos galimybės Ramziui nušalinti ir vėl tapti vieninteliu pretendentu į Egipto sostą.

44

Savo sodo pavėsinėje Šenaras ruošė Menelajui vieną puotą po kitos. Graikas grožėjosi tamsžaliais vynuogienojais, apkibusiais sunkiomis kekėmis; vietoj užkandžių jis gardžiavosi tamsiai mėlynomis uogomis. Jis ypač mėgavosi troškintais karveliais, jautienos kepsniu, putpelėmis su medumi, prieskoniais pagardintais kiaulės inkstais bei pjausniais ir nesiliovė gėrėjęsis jaunomis daugiau nei pusnuogėmis muzikantėmis, kurios džiugino jo širdį grodamos fleitomis ir arfomis.

– Egiptas – gražus kraštas, – pripažino Šenaro svečias, – jis man mielesnis už mūšio lauką.

– Ar jūs patenkintas savo buveine?

– Tai tikri rūmai! Kai grįšiu namo, įsakysiu savo architektams pastatyti man tokius pat.

– O kaip tarnai?

– Nepaprastai uolūs.

Menelajui pageidaujant buvo atgabenta vonia iš granito, į kurią pripildavo karšto vandens. Menelajas mirkdavo joje valandų valandas. Jo rūmų prievaizdas egiptietis laikė šią procedūrą nehigieniška; be to, jam atrodė, kad tokios maudynės paverčia vyrą lepiu, suglebusiu dykūnu. Kaip ir visi jo tėvynainiai, jis pats prausdavosi po dušu. Tačiau jis pakluso Šenaro duotiems nurodymams. Kiekvieną dieną masažuotoja įtrindavo randuotą didvyrio kūną aliejumi.

– Tos jūsų masažuotojos nelabai paklusnios! Mano namuose vergės taip nesibrangina. Po vonios jos mane patenkina kaip tik man patinka.

– Egipte nėra vergų, – paaiškino Šenaras. – Jus aptarnauja darbuotojos, kurios gauna už tai atlyginimą.

– Nėra vergų? Štai ko trūksta jūsų didžiai šaliai!

– Mums reikėtų tokių tvirtų, užgrūdintų vyrų kaip jūs.

Menelajas nustūmė šalin alebastro lėkštėje atneštą putpelę su medumi: Šenaro žodžiai sugadino jam apetitą.

– Ką jūs norite tuo pasakyti?

– Egiptas – turtinga ir galinga šalis, tai tiesa, bet ją būtų galima valdyti įžvalgiau.

– Juk jūs – vyresnysis Faraono sūnus!

– Argi dėl šios giminystės aš turiu nieko nematyti ir negirdėti?

– Setis kelia baimę. Net Agamemnonas neturėjo tokio autoriteto. Jeigu jūs ketinate surengti prieš jį sąmokslą, atsisakykite to sumanymo, nes neišvengiamai pralaimėsite. Šio valdovo sieloje glūdi kažkokia antgamtinė jėga. Aš ne bailys, bet jo žvilgsnis mane baugina.

– Kas kalba apie sąmokslą prieš Setį? Visa liaudis jį garbina. Bet Faraonas – taip pat žmogus, ir sklando gandai, kad jo sveikata silpsta.

– Jei aš teisingai supratau jūsų papročius, faraonui mirus, į sostą įžengs karalystės valdytojas, tad karas dėl karūnos paveldėjimo tikrai nekils.

– Ramzio viešpatavimas sužlugdytų Egiptą; mano brolis nesugeba valdyti.

– Stodamas prieš jį, jūs stojate prieš tėvo valią.

– Ramzis jį apgavo. Jeigu jūs tapsite mano sąjungininku, tai ateitis jums nusišypsos.

– Ateitis? Ateityje aš trokštu vienintelio dalyko: kaip galima greičiau grįžti namo! Net jei Egiptas mane apgyvendino ir maitina geriau nei aš tikėjausi, čia aš esu tik svečias, neturįs jokios įtakos. Pamirškite savo beprotiškas svajones.

Nefertarė aprodė Elenai Mer-Uro haremą. Šviesiaplaukė baltarankė gražuolė gėrėjosi faraonų žemės puikybėmis. Iš-

kankinta, pavargusi jos siela atsigaudavo vaikštinėjant sodais ar klausantis muzikos. Malonus, ramus gyvenimas, kuriuo Elena jau kelios savaitės džiaugėsi karalienės Tujos rūpesčio dėka, veikė ją geriau nei vaistai. Bet neseniai išgirsta naujiena privertė Eleną sunerimti: du graikų laivai jau buvo sutaisyti. Išvykimo diena artėjo.

Atsisėdusi prie tvenkinio, pilno žydinčių žydrų lotosų, ji nepajėgė sulaikyti ašarų.

– Atleiskite man, Nefertare.

– Argi jūsų krašte jūs nebūsite gerbiama, kaip dera gerbti karalienę?

– Menelajas išlaikys išorinį padorumą ir įrodys, kad jisai – karys, nušlavęs nuo žemės paviršiaus miestą ir išžudęs jo gyventojus tam, kad sugrąžintų į savo namus žmoną ir nuplautų gėdą. Bet mano gyvenimas ten bus tikras pragaras. Kur kas lengviau būtų mirti.

Nefertarė nepuolė jos guosti: suprato, kad žodžiai čia nepadės. Ji ėmė mokyti Eleną audimo meno paslapčių. Karštai susidomėjusi, ši per dienų dienas išbūdavo audyklose klausinėdama labiausiai prityrusių darbininkių, o paskui ėmė pati austi prabangius drabužius. Ji buvo miklių rankų ir pelnė geriausių audėjų pagarbą. Darbas padėjo jai pamiršti Troją, Menelają ir neišvengiamą sugrįžimą Sparton ligi pat to vakaro, kai karalienės Tujos neštuvai pasirodė haremo vartuose.

Elena nubėgo į savo kambarį ir verkdama krito ant lovos. Didžiosios valdovo sutuoktinės atvykimas reiškė, kad jos laimingos dienos baigėsi, o tokios laimės ji jau niekad nebepatirs. Elena pasigailėjo, kad jai trūksta drąsos nusižudyti.

Įėjusi Nefertarė švelniai paprašė ją eiti kartu.

– Karalienė nori jus matyti.

– Aš niekur iš čia neisiu.

– Tuja nemėgsta laukti.

Elena pakluso: ji ir vėl nebuvo savo gyvenimo šeimininkė.

Egipto meistrų sumanumas ir įgūdžiai nustebino Menelają. Gandai, anot kurių Faraono laivai galėjo plaukioti ištisus mėnesius, pasirodė esą teisingi, kadangi Memfio laivų statykla nepaprastai greit sutaisė ir sutvirtino graikų laivus. Lakonijos karalius pamatė milžiniškas plokščiadugnes baržas, kuriomis buvo galima plukdyti didžiulius obeliskus; jis išvydo greitus burlaivius ir karo laivus, su kuriais jam nesinorėtų susidurti. Karinės Egipto pajėgos nebuvo prasimanymas.

Jis nuvijo tas niūrias mintis džiaugdamasis, kad pagaliau gali ruoštis sugrįžimui. Tasai sustojimas Egipte leido jam atgauti įprastą energiją; jo kariai buvo gerai gydomi ir maitinami, o laivų įgulos pasirengusios išplaukti.

Menelajas karišku žingsniu nudrožė į didžiosios valdovo sutuoktinės rūmus, kur gyveno Elena, grįžusi iš Mer-Uro haremo. Jį pasitiko Nefertarė ir palydėjo pas žmoną.

Išvydęs Eleną, apsirengusią egiptietiškai, t. y. linine suknele su petnešėlėmis, jis pamanė, kad ji atrodo beveik nepadoriai. Laimė, joks kitas Paris nesugalvos jos pagrobti! Faraonų moralė draudė tokius dalykus, juoba kad Egipto moterys pasirodė esančios kur kas savarankiškesnės nei graikės. Egiptietės nesėdėjo uždarytos ginekėjose, jos visur vaikščiojo laisvai, neslėpdamos veido po šydu ar skraiste, duodavo atkirtį vyrams ir užimdavo aukštus postus; žinoma, visa tai buvo apgailėtini trūkumai, kurių Menelajas nė nemanė mėgdžioti ir skiepyti Graikijoje.

Vyrui artinantis, Elena net neatsistojo ir susikaupusi tebedirbo prie audimo staklių.

– Čia aš, Elena.

– Žinau.

– Argi tu neprivalai su manim pasisveikinti?

– O kodėl aš turėčiau tai daryti?

– Betgi... juk aš – tavo vyras ir valdovas!

– Vienintelis valdovas čia yra Faraonas.

– Mes išvykstame į Lakoniją.

– Aš dar toli gražu nebaigiau savo darbo.

– Stokis, eime.

– Tu išvyksi vienas, Menelajau.

Karalius puolė prie žmonos ir pabandė sugriebti ją už riešo, bet blykstelėjęs jos rankoje durklas privertė jį atsitraukti.

– Nedrįsk manęs liesti, arba aš šauksiuos pagalbos. Egipte už prievartavimą baudžiama mirtimi.

– Bet... tu – mano žmona, tu priklausai man!

– Karalienė Tuja patikėjo man vadovauti audyklai. Tai didelė garbė, ir aš noriu būti jos verta. Aš gaminsiu sukneles dvaro damoms, o kai šis darbas man atsibos, mes išvyksime. O jeigu tu pernelyg nekantrauji iškeliauti, tai eik, aš tavęs nelaikau.

Menelajas sulaužė du kalavijus ir tris ietis į girnapusę, kuria naudojosi jo sodybos kepėjas. Jo įsiūtis mirtinai išgąsdino visus tarnus. Tvarkos sergėtojai būtų sulaikę pamišėlį, jei nebūtų įsikišęs Šenaras. Vyresnysis Faraono sūnus laikėsi atokiai, kol graikų didvyrio įniršis aprimo. Kai Menelajo ranka pagaliau pavargo, Šenaras jam atnešė taurę stipraus alaus.

Lakonijos karalius godžiai ją ištuštino ir atsisėdo ant girnapusės.

– Ta kekšė... Kokį dar pokštą ji man čia iškrėtė?!

– Aš suprantu jūsų pyktį, bet jis beprasmiškas. Elena laisva pasirinkti savo kelią.

– Laisva, laisva! Civilizacija, suteikianti moterims tiek laisvės, verta išnykti!

– Ar jūs liksite Memfyje?

– O ar aš galiu rinktis? Grįžęs Sparton be Elenos, aš užsitrauksiu pajuoką. Pavaldiniai iš manęs tyčiosis, o kuris nors iš mano ištikimųjų sargybinių papjaus mane miegantį. Ta moteris man reikalinga!

– Užduotis, kurią jai patikėjo Tuja, – ne prasimanymas. Karalienė iš tiesų labai vertina jūsų žmoną.

Menelajas smogė kumščiu į girnapusę.

– Tebūnie ji prakeikta, toji Elena!

– Verkšlenimas – ne išeitis. Dabar mudviejų interesai sutampa.

Graikas pastatė ausis.

– Jei aš tapsiu Faraonu, atiduosiu Eleną į jūsų rankas.

– Ką aš turiu daryti?

– Kartu su manimi ruoštis nušalinti Ramzį.

– Setis gali išgyventi dar šimtą metų!

– Devyni viešpatavimo metai išsekino mano tėvą. Jis eikvoja jėgas, negailėdamas savęs Egipto vardan. O aš jums kartoju, kad mums reikia laiko. Kai bus paskelbta, kad sostas laisvas, turime suspėti smogti stipriai ir greitai, kol truks gedulas. Tokios strategijos paskubomis neparengsi.

Menalajas net susigūžė nusiminęs:

– Kiekgi laiko teks laukti...

– Patikėkite, laimė mums nusišypsos. Bet dar teks atlikti daugybę keblių darbų.

Remdamasis į Ramzio ranką, Homeras apžiūrinėjo savo naująsias valdas: už trijų šimtų metrų nuo karalystės valdytojui skirto rūmų sparno vidury sodo stovintį dviejų šimtų kvadratinių metrų gyvenamojo ploto namą. Poetą turėjo aptarnauti virėjas, kambarinė ir sodininkas. Homeras pirmiausia pareikalavo gausiai aprūpinti jį atsargomis: ąsočiais su alyvų aliejumi, anyžiumi ir koriandru. Prieskoniais jis pagardindavo vyną, kad šis būtų kvapesnis ir svaigesnis.

Kadangi Homeras prastai matė, jis pasilenkdavo prie kiekvieno medžio, prie kiekvienos gėlės. Atrodė, kad jų įvairovė jo netenkina. Ramzis jau ėmė nuogąstauti, kad jis palaikys tą gražų, neseniai pastatytą būstą nevertu tokio žymaus gyventojo. Staiga Homeras nušvito:

– Citrinmedis! Na, pagaliau! Jeigu jo nėra, tai niekaip nesu-

kursi puikių eilių. Jis – gamtos stebuklas. Duokit man greičiau ką nors atsisėsti.

Ramzis atnešė trikoję taburetę, Homerui ji visai tiko.

– Liepkit man atnešti sausų šalavijo lapų.

– Vaistams?

– Vėliau pats pamatysite. Ką jūs žinote apie Trojos karą?

– Kad jis buvo ilgas ir pragaištingas.

– Kokia nepoetiška santrauka! Aš sukursiu ilgą poemą, kur bus kalbama apie Achilo ir Hektoro žygius, ir pavadinsiu ją *Iliada*. Mano giesmės išliks per amžius žmonių atmintyje.

Ramzis pamanė, kad Homeras šiek tiek tuščiagarbis, bet jam patiko poeto įkarštis.

Iš namo išėjo margas katinas ir sustojo per porą žingsnių nuo Homero. Truputį padvejojęs, jis užšoko poetui ant kelių ir ėmė murkti.

– Katinas, citrinmedis ir kvapus vynas! Aš nesuklydau rinkdamasis vietą. *Iliada* bus šedevras.

Šenaras buvo patenkintas Menelaju; graikų didvyris, susitaikęs su eiliniu likimo smūgiu, priėmė Šenaro žaidimo taisykles. Norėdamas pelnyti Faraono ir žynių luomo malonę, jis padovanojo Gurnos šventyklai, skirtai Faraono *ka,* graikiškų amforų, kurių apatinė dalis buvo papuošta geltonomis juostomis ir lotoso žiedų ornamentu. Tie puikūs daiktai pateko į šventyklos lobyną.

Graikų jūreiviai ir kariai, žinodami, kad Egipte jie užtruks ilgai, o gal ir praleis čia visą likusį gyvenimą, įsikūrė Memfio priemiestyje ir ėmė prekiauti: mainė tepalus, kvepalus ir juvelyrinius dirbinius į maisto produktus. Valdžia leido jiems atidaryti krautuvėles ir dirbtuvėles, kur jie galėjo rodyti savo apsukrumą.

Karininkai ir rinktiniai kariai papildė Egipto armijos gretas. Juos buvo ketinama įtraukti į visuomenei naudingus darbus: kanalų priežiūrą ar užtvankų remontą. Dauguma tų vyrų

ves, turės vaikų, statydinsis namus, taip įsiliedami į Egipto visuomenę. Jų buvimas nekėlė nerimo nei Sečiui, nei Ramziui, o iš tikrųjų Egipte atsirado naujas „Trojos arklys“, kur kas rafinuotesnis už pirmąjį.

Menelajas vėl susitiko su Elena, šįkart karalienės Tujos akivaizdoje, ir elgėsi kaip vyras, privaląs gerbti savo žmoną. Jis pažadėjo nuo šiol palikti jai pačiai spręsti, kada ir kur jiems susitikti, o jis nieku gyvu jai neįkyrėsiąs. Nors Elena nepatikėjo jo nuoširdumu, ji pripažino, kad Menelajas, tasai plėšrūnas, įkliuvęs į spąstus, nustojo priešintis.

Spartos karalius žengė dar vieną, kur kas subtilesnį žingsnį: jis pabandė sumažinti Ramzio priešiškumą. Jų susitikimas, kurio metu nei vienas, nei kitas neleido sau nė per plauką prasilenkti su priimtomis tokio bendravimo taisyklėmis, turėjo oficialų pobūdį. Žymusis svečias sakėsi pasiruošęs paklusti dvaro reikalavimams ir pasistengsiąs palaikyti kuo geriausius santykius su karalystės valdytoju. Nors Ramzis laikėsi labai šaltai, atviro susidūrimo pavyko išvengti, tad Šenaras ir jo draugužis graikas galėjo visiškai ramiai ir niekieno netrukdomi toliau regzti savo voratinklį.

Ašos veidas kaip visuomet buvo išpuoselėtas, ūsiukai tobulai pakirpti, nagai rūpestingai prižiūrėti, o įdėmus žvilgsnis liudijo, kad jaunam diplomatui netrūksta išminties nei įžvalgumo. Aša mėgavosi jam atneštu puikiu alumi sėdėdamas Šenaro laivo kajutėje. Juodu buvo sutarę, kad šie susitikimai turi likti paslaptyje.

Vyresnysis karaliaus sūnus papasakojo apie Menelajo ir Elenos atvykimą, bet neatskleidė savo planų, nes nepasitikėjo diplomatu.

– Kaip klostosi padėtis Azijoje?

– Ji darosi vis sudėtingesnė. Smulkios kunigaikštystės apimtos nesantaikos; kiekvienas karaliukas svajoja jas suvienyti,

bet tik su sąlyga, kad ne kas kitas, o jis valdys suvienytą teritoriją. Šis susiskaldymas mums patogus, bet jis ilgai netruks. Priešingai nei mano kolegos, aš esu įsitikinęs, kad hetitai sugebės paveikti nepatenkintuosius bei garbėtroškas ir suvienyti juos po savo vėliava. Kai tai įvyks, Egiptas atsidurs dideliame pavojuje.

– Kiek tai gali užtrukti?

– Keletą metų. Prireiks įvairiausių derybų ir įkalbinėjimų.

– Ar visa tai bus pranešta Faraonui?

– Taip, bet iš tų pranešimų jis negalės susidaryti teisingos nuomonės apie padėtį. Mūsų ambasadoriai – žmonės iš praeities, jie nesugeba įžvelgti ateities.

– Ar jūsų padėtis jau leidžia sužinoti svarbiausius dalykus?

– Dar ne, bet aš užmezgiau tvirtus draugiškus ryšius su slaptais valdovų patarėjais. Mes susitinkame neoficialiomis progomis, ir aš gaunu tam tikros konfidencialios informacijos.

– Aš labai suartėjau, galima sakyti, beveik susidraugavau su Meba, užsienio reikalų ministru. Jeigu mūsų bendradarbiavimas tęsis, aš jus užtarsiu, kad būtumėte greičiau pakeltas į aukštesnes pareigas.

– Azijoje jus gerai prisimena, o Ramzio ten niekas nežino.

– Kai tik ten įvyks kas nors svarbaus, būtinai man praneškite.

45

Devintaisiais savo valdymo metais Setis nutarė, kad Ramziui, nors jam tebuvo aštuoniolika, laikas žengti lemiamą žingsnį. Karalystės valdytojas negalės viešpatauti, kol nebus įšvęstas į slaptas Ozirio kulto apeigas. Faraonas būtų labiau linkęs palaukti, kol sūnus subręs, bet likimas galėjo ir nesuteikti jam tiek laiko. Todėl, nors šis žingsnis buvo rizikingas psichinei jaunuolio pusiausvyrai, Setis nusprendė nusivežti Ramzį į Abidą.

Jis, Setis, dievo Seto, nužudžiusio savo brolį Ozirį, žmogus, pastatė pastarajam didžiulę šventyklą, erdviausią iš visų Egipto šventyklų. Per savo vardą prisiimdamas siaubingą griovimo jėgą, faraonas vertė ją prisikėlimo jėga. Keliaudamas per amžinybę, žudikas Setas nešė ant nugaros mirties nugalėtojo Ozirio kūną, kuris buvo šviesa.

Sekdamas paskui tėvą, Ramzis žengė pro monumentalius pirmojo pilono vartus. Du žyniai akmens dubenyje nuplovė jam rankas ir kojas. Praėjęs šulinį, jis išvydo vidinės šventyklos fasadą. Čia buvo daug statulų, vaizduojančių karalių Ozirio pavidalu, ir prieš kiekvieną iš jų stovėjo puokštės gėlių ir pintinės, pilnos maisto produktų.

– Štai šviesos buveinė, – pasakė Setis.

Libano kedro vartai, padengti natūraliu aukso ir sidabro lydiniu, atrodė neįveikiami.

– Ar nori eiti toliau?

Ramzis linktelėjo.

Vartai prasivėrė.

Baltai vilkįs skustagalvis žynys privertė Ramzį pasilenkti. Vos

tik žengtelėjęs sidabro grindimis, jis pasijuto persikėlęs į kitokį pasaulį, kur viešpatavo smilkalų kvapas.

Prieš kiekvieną iš septynių koplyčių Setis buvo pastatęs deivės Maat statulėlę: ji viena simbolizavo visas atnašautas aukas. Paskui jis nusivedė sūnų į protėvių koridorių. Jo sienose buvo išgraviruoti visų Egiptą valdžiusių faraonų vardai, pradedant Dviejų Žemių – Aukštutinio ir Žemutinio Egipto – suvienytoju Menu.

– Jie mirę, – tarė Setis, bet jų *ka* tebegyvuoja. Jis duos peno tavo minčiai ir vadovaus tavo veiklai. Kol egzistuos dangus, egzistuos ir ši šventykla. Čia tu bendrausi su dievais ir pažinsi jų paslaptis. Rūpinkis jų buveine, palaikyk jų kuriamą šviesą.

Tėvas ir sūnus perskaitė hieroglifų stulpelius. Juose faraonui buvo įsakoma sudarinėti šventyklų planus ir uoliai sergėti bei vykdyti faraono pareigas, atsiradusias nuo neatmenamų laikų. Aprūpindamas aukomis dievų altorius, jis teikė dievams laimę, o jų laimė nušvietė žemę.

– Tavo protėvių vardas amžiams įrašytas žvaigždėtame danguje, – porino Setis. – Jų metraščiai apima milijonus metų. Valdyk vadovaudamasis Įstatymu, įsidėk jį širdin, nes jis darniai susieja visas gyvybės formas.

Ramzis buvo sukrėstas, išvydęs tarp sienas puošiančių bareljefų vieną sceną: ji vaizdavo paauglį, Faraonui padedant sugavusį laukinį bulių! Skulptoriai įamžino tą akimirką, kai jo gyvenimas staigiai pasikeitė, – akimirką, kurią išgyveno kiekvienas būsimasis faraonas, dar nesuvokdamas, kad didingas likimas jau įtraukė jį į savo sūkurį.

Setis ir Ramzis išėjo iš šventyklos ir pasuko apsodintos medžiais kalvos link.

– Čia Ozirio kapas. Mažai kas jį matė.

Jie nulipo laiptais prie požeminio įėjimo ir nuėjo kokių šimto metrų ilgio skliautuotu koridoriumi. Jo sienose mirgėjo įrašai, atskleidžiantys pavadinimus vartų, vedančių į aną pasaulį.

Stačiu kampu pasukęs į kairę, koridorius atvedė juos prie nepaprasto statinio: dešimties masyvių kolonų, stovinčių vandens apsuptoje saloje ir palaikančių šventyklos stogą.

– Kasmet, kai švenčiamos jo misterijos, Oziris prisikelia šiame milžiniškame sarkofage, kuris visai toks pat, kaip pirmoji salelė, išnirusi iš energijos vandenyno, kai Vienas tapo Dviem ir pagimdė tūkstančius formų, nepaliovęs būti Vienu. Iš šio nematomo vandenyno kilo Nilas, jo potvyniai, rasa, lietus, šaltinių vandenys. Juo plaukia Saulės luotas, jis juosia mūsų pasaulį, jis yra apsupęs visas visatas. Tepanyra ten tavo siela, tegu ji kerta regimojo pasaulio ribas ir semiasi jėgų iš neturinčiojo nei pradžios, nei pabaigos.

Kitą naktį Ramzis buvo įšvęstas į Ozirio misterijas.

Jis atsigėrė gaivaus vandens iš neregimo vandenyno ir suvalgė saujelę kviečių, išdygusių iš prisikėlusio Ozirio kūno. Paskui jį apvilko plono lino drabužiais, ir jis įsiliejo į dievo garbintojų procesiją, kuriai vadovavo žynys su šakalo kauke. Seto pakalikai pastojo jiems kelią, pasiryžę juos išžudyti ir sunaikinti Ozirį. Skambant nerimastingai muzikai, prasidėjo ritualinis mūšis. Ramzis, atlikęs Ozirio sūnaus ir įpėdinio Horo vaidmenį, suteikė šviesos sūnums galimybę įveikti tamsos vaikus. Deja, mūšio metu jo tėvas žuvo.

Tikintieji nedelsdami nunešė jį ant šventosios kalvos ir pradėjo gedulingas apeigas, kuriose dalyvavo žynės ir karalienė Tuja, įkūnijusi didžiąją burtininkę Izidę. Galingais užkeikimais ji surinko atskiras Ozirio kūno dalis ir prikėlė mirusį dievą.

Ramzis visiems laikams išsaugojo širdyje kiekvieną žodį, nuskambėjusį tos už laiko ribų atsidūrusios nakties metu. Apeigas atliko ne jo motina, o deivė. Įšventinimas atvėrė Ramzio sielai giliausias prisikėlimo paslaptis. Ne kartą jam atrodė, jog jis siūbuoja ant ribos, skiriančios du pasaulius, ir visai nedaug trūksta, kad prarastų ryšį su žmonių pasauliu ištirpdamas ana-

pus. Bet jis nugalėjo šioje keistoje kovoje, ir jo siela liko susijusi su jo kūnu.

Ramzis viešėjo Abide keletą savaičių. Jis medituodavo prie šventojo ežero, kurį supo didžiuliai medžiai. Čia misterijų metu plaukiojo Ozirio valtis, kurią sukūrė ne žmogaus rankos, o šviesa. Karalystės valdytojas daug valandų praleido prie „didžiojo dievo laiptų". Šalia jų buvo išrikiuotos stelos, bylojančios apie mirusiuosius, kurių sielą Ozirio teismas paskelbė esant dorą ir teisingą. Įgavusi paukščio su žmogaus galva pavidalą, ji atvykdavo į Abidą kaip piligrimė, galinti pasinaudoti žynių kasdien atnašaujamomis aukomis.

Ramziui buvo leista įeiti į šventyklos lobyną, kur buvo saugomas auksas, sidabras, karališkieji lino audiniai, statulos, smilkalai, vynas, medus, mira, tepalai ir vazos. Jis domėjosi sandėliais, į kuriuos iš Abido valdų buvo suvežami maisto produktai. Prieš paskirstydamas juos gyventojams, karalystės valdytojas atlikdavo jų pašventinimo apeigas. Jaučiai, riebios karvės, veršiukai, ožkos ir naminiai paukščiai taip pat būdavo palaiminami. Kai kuriuos gyvulius laikydavo šventyklos tvartuose, o dauguma grįždavo į aplinkinius kaimus.

Pagal ketvirtaisiais Sečio valdymo metais paskelbtą įsaką, kiekvienas šventyklai dirbantis žmogus turėjo žinoti savo pareigas ir niekada jų nevengti. Todėl kiekvienas dirbantysis Abido valdose buvo apsaugotas nuo valdžios piktnaudžiavimų, priverstinių darbų ir rekvizicijos. Viziriui, teisėjams, ministrams, miestų ir kaimų seniūnams bei kitiems pareigūnams buvo įsakyta laikytis šio įsako ir prižiūrėti, kad jis būtų vykdomas. Visas Abido turtas – laivai, asilai, žemės sklypai ir kita – buvo neliečiama. Tad valstiečiai, žemdirbiai, vynuogių augintojai ir sodininkai gyveno ramūs, globojami ir Faraono, ir Ozirio. Kad neliktų nežinančiųjų to įsako, Setis liepė iškalti jo tekstą net vidury Nubijos, Naurėje, kur dviejų metrų aštuoniasdešimties

centimetrų pločio akmens plokštėje įrėžtas įrašas krito į akis kiekvienam praeiviui. Išdrįsęs pasisavinti šventyklai priklausančios žemės gabalą ar prieš jo norą pasiimti vieną iš šventyklai dirbančių žmonių būtų baudžiamas dviem šimtais lazdos smūgių. Be to, jam nupjautų nosį arba ausis.

Dalyvaudamas kasdieniniame šventyklos gyvenime, Ramzis pamatė, kad tai, kas šventa, ir tai, kas materialu, buvo susiję, nors aiškiai skyrėsi. Kai Faraonas slaptingiausioje šventyklos dalyje bendraudavo su dievybe, materialus pasaulis jam neegzistavo, bet juk šventyklai pastatyti ir priversti jos akmenis prabilti reikėjo architektų ir skulptorių talento. O valstiečių triūso dėka karalius galėjo aukoti dievams skaniausius valgius.

Šventykla nepropagavo jokios absoliučios tiesos; jokia dogma nekaustė minties. Šventykla buvo dvasinės energijos įsikūnijimo vieta, akmens laivas, kuris tik atrodė nejudąs. Ji apvalydavo sielą, padarydavo ją kilnesnę ir susiedavo su religijos šventenybėmis. Ji buvo Egipto visuomenės širdis. Šventykla egzistavo dievus ir Faraoną siejančios meilės dėka ir perteikdavo tą meilę žmonėms, kurie be jos nepajėgtų gyventi.

Ramzis vis grįždavo į protėvių koridorių ir skaitė vardus faraonų, kurie sukūrė valstybę, paklusdami Maat įstatymui. Prie šventyklos buvo pirmųjų dinastijų valdovų kapavietės. Čia ilsėjosi ne jų mumijos, kurių vieta buvo amžinose Sakaros buveinėse, o neregimas ir nemarus kūnas, be kurio Faraonas išvis negalėtų egzistuoti.

Staiga Ramziui pasirodė, kad jis nepajėgs atlikti savo užduoties. Juk jis buvo tik aštuoniolikmetis jaunuolis! Taip, jis mylėjo gyvenimą, ir jo sieloje liepsnojo galinga ugnis, bet ar jis sugebės būti šių milžinų įpėdinis?! Iš kur jam paimti tiek akiplėšiškumo ir garbės troškimo, kad išdrįstų atsisėsti į Sečio sostą?

Jis buvo nugrimzdęs į savo svajas, o Abidas grąžino jį tikrovėn. Štai kodėl tėvas atsivežė jį čia. Kas būtų atskleidęs Ramziui jo menkumą geriau nei ši šventykla?

Karalystės valdytojas išėjo iš šventyklos ir nužingsniavo upės link. Atėjo laikas grįžti į Memfį, vesti gražiąją Izetę, suruošti šventę draugams ir pranešti tėvui, kad jis atsisako karalystės valdytojo pareigų. Juk jo vyresnysis brolis taip trokšta valdžios, tad kodėl gi Ramzis turėtų jam trukdyti?

Paskendęs mintyse, karalaitis pasiklydo laukuose ir nejučia priėjo žemą Nilo pakrantę. Praskleidęs trukdančius jam eiti meldus, Ramzis išvydo jį.

Jo kojos buvo storos kaip stulpai, kailis juosvai rudas, ausys ilgos ir nusvirusios, barzda šiurkšti, o arti vienas kito išaugę ragai panašūs į šalmą, kurį vainikavo aštrūs smaigaliai. Laukinis bulius žiūrėjo į jaunuolį taip pat įdėmiai, kaip prieš ketverius metus.

Ramzis nesitraukė.

Tegu jo likimą nulems bulius, gyvulių karalius, gamtos apdovanotas aukščiausia galia. Jeigu jis puls Ramzį, pervers ragais ir sutryps, Egipto dvaras neteks vieno karalaičio ir lengvai pakeis jį kitu. O jeigu bulius paliks Ramzį gyvą, tai jo gyvenimas jam nebepriklausys, ir jis parodys esąs vertas tokios dovanos.

46

Menelają kviesdavo kaip garbės svečią į daugumą pokylių ir švenčių. Elena eidavo kartu, ir egiptiečiai ją pamėgo. Graikai įsiliejo į šalies gyvenimą, gerbė krašto įstatymus, ir apie juos beveik nieko nebuvo girdėti.

Ši sėkmė buvo priskirta Šenarui. Dvaras įvertino jo diplomatinius sugebėjimus, o karalystės valdytoją patyliukais kritikavo už atvirai rodomą priešiškumą Lakonijos karaliui. Ramziui trūko lankstumo, jis nesilaikė įprastinių elgesio taisyklių: argi tai nebuvo įrodymas, kad jis nesugeba valdyti?

Šenaras tikėjosi laikui bėgant atkariauti prarastas pozicijas: ilga brolio viešnagė Abide atrišo jam rankas. Žinoma, karalystės valdytojo titulas jam nepriklausė, bet argi jis nenusipelnė jo savo stotu ir elgesiu?

Nors niekas nedrįso užginčyti Sečio sprendimo, kai kurie dvariškiai buvo linkę manyti, kad jis suklydo. Ramzis imponavo kur kas labiau nei Šenaras, bet ar orios laikysenos pakaks norint valdyti valstybę?

Apie kokį nors konkretų pasipriešinimą dar nebuvo nė kalbos, tačiau buvo justi prislopintas nepasitenkinimas, kuris, Šenaro nuomone, turėjo stiprėti ir reikiamu momentu tapti jam vienu iš atramos taškų. Vyresnysis karaliaus sūnus gerai įsidėmėjo gautą pamoką: Ramzis bus pavojingas priešas. Norint jį nugalėti, teks pulti vienu metu iš kelių pusių, neleidžiant jam atsikvėpti. Tad Šenaras atkakliai ir nuosekliai ėmėsi savo juodo darbo.

Ką tik buvo įvykdyta pagrindinė jo plano dalis: du graikų kariškiai priimti į karališkųjų rūmų sargybos būrį. Jie susibi-

čiuliaus su kitais samdiniais, jau tarnaujančiais tame būryje, ir pamažu sudarys sąmokslininkų grupuotę, kuria bus galima pasinaudoti lemiamą perversmo dieną. Galbūt vienas iš jų net pateks į karalystės valdytojo asmens sargybą! Menelajui padedant, Šenaras pasistengs tai pasiekti.

Atvykus Lakonijos karaliui, ateitis Šenarui sušvito rožinėmis spalvomis. Liko papirkti kurį nors karaliaus gydytoją, nes reikėjo gauti patikimų žinių apie valdovo sveikatos būklę. Žinoma, Setis atrodė ne per geriausiai, bet spręsti pasikliaujant vien jo išvaizda buvo nevalia: šitaip galima lengvai suklysti.

Staigi tėvo mirtis Šenarui atrodė nepageidautina, nes jo kovos planas dar nebuvo parengtas ligi galo. Karštuolis Ramzis manė, kad laikas veikia jo naudai, o iš tiesų buvo priešingai: jei likimas leis Šenarui supančioti karalystės valdytoją tinklu, kurį jis kantriai rezgė diena iš dienos, tai Ramzis jame uždus.

– Tai puiku, – pripažino Amenis dar kartą perskaitęs ką tik užrašytą pirmąją *Iliados* giesmę, kurią jam padiktavo Homeras, sėdėdamas po savo numylėtu citrinmedžiu.

Pašnekovo balse žilaplaukis poetas pajuto lengvą nepritarimą.

– Kas tau nepatinka?

– Jūsų dievai per daug panašūs į žmones.

– Argi Egipte ne taip?

– Kartais – taip, bet tai tik pramogai, pasakų sekėjų lūpose. Šventyklose mokoma kitaip.

– O ką apie tai žinai tu, jaunasai raštininke?

– Tiesą sakant, nedaug. Bet aš žinau, kad dievybės – tai kuriančios jėgos ir jų energija turi apdairiai naudotis tik įšvęstieji.

– Betgi aš kuriu epopėją! Tavo dievai būtų prasti personažai. Koks didvyris pranoktų Achilą ar Patroklą? Kai sužinosi apie jų žygdarbius, tai daugiau neskaitysi nieko kita.

Amenis nutylėjo savo nuomonę; graikų poetai garsėjo perdėtu jausmingumu – toks buvo ir Homeras. Senieji egiptiečių

rašytojai mieliau kalbėdavo apie išmintį, o ne apie žudynes, kad ir kokios didingos jos būtų. Bet juk ne jam, Ameniui, mokyti svečią, dargi vyresnį amžiumi.

– Kažkodėl karalystės valdytojas pas mane seniai besilankė, – pasiskundė Homeras.

– Jis svečiuojasi Abide.

– Ozirio šventykloje? Sako, kad ten vyksta didžiosios misterijos.

– Tai tiesa.

– Kada jis grįš?

– Nežinau.

Homeras gūžtelėjo pečiais ir išgėrė taurę svaigaus vyno, kvepiančio anyžiumi ir koriandru.

– Vadinasi, tai amžina tremtis.

Amenis krūptelėjo:

– Ką jūs turite omenyje?

– Kad Faraonas, nusivylęs sūnumi, kuris nesugeba valdyti karalystės, padarė jį žyniu, ligi gyvos galvos atskyręs Ramzį nuo pasaulio Abido šventykloje. Argi tai ne geriausias būdas tokiai religingai tautai kaip tavoji atsikratyti to, kuris trukdo?

Amenis smarkiai sielojosi.

Jei Homeras teisus, tai jis, Amenis, nebeišvys Ramzio. Jis būtų mielai pasitaręs su draugais, bet Mozė buvo Karnake, Aša – Azijoje, o Setau – dykumoje. Vienišas, graužiamas nerimo, jis pabandė atgauti ramybę pasinerdamas į darbą.

Amenio bendradarbiai sukrovė jo kabineto lentynose įspūdingas krūvas ataskaitų ir pranešimų, bet visi jie buvo neigiami: net ir išplėstų paieškų metu nebuvo rasta jokio pėdsako, kuris būtų leidęs nustatyti prastos kokybės rašalą gaminančios dirbtuvės savininką. Ničnieko nerasta ir apie laiško, išviliojusio Faraoną su sūnumi į Asuaną, autorių.

Jaunąjį raštininką apėmė pyktis. Kodėl tiek pastangų davė

tik tokį apgailėtiną rezultatą? Kaltininkas tikriausiai paliko pėdsakų, bet niekas nesugeba jais pasinaudoti! Amenis atsisėdo raštininko poza ir ėmė peržiūrinėti bylą iš pat pradžios: nuo pirmųjų paieškų sąvartynuose.

Kai jis vėl paėmė į rankas dokumentą, kuriame buvo raidė R – paskutinė Šenaro vardo raidė, Ameniui atėjo į galvą prielaida, kaip veikė tasai ligi šiol sėkmingai paslaptimi besidangstąs žmogus. O kai Amenis atpažino laiško autoriaus rašyseną, toji prielaida virto įsitikinimu.

Dabar viskas buvo aišku. Bet Ramzis, visiems laikams uždarytas šventykloje, taip ir nesužinos teisybės, o kaltininkas liks nenubaustas.

Jaunasis raštininkas pasipiktino tokia neteisybe. Ne, jis nenuleis rankų: draugai padės jam patraukti niekšą teisman.

Gražioji Izetė nedavė ramybės Nefertarei reikalaudama, kad karalienė tučtuojau ją priimtų. Kadangi Tuja kalbėjosi su vyriausiąja deivės Hatoros žyne apie pasiruošimą religinei šventei, jaunai moteriai teko palaukti. Baisiai jaudindamasi, ji be paliovos tąsė ir pešiojo savo lininės suknelės ilgos rankovės kraštą, kol galų gale jį suplėšė.

Pagaliau Nefertarė atidarė jai priėmimų salės duris. Gražioji Izetė sukniubo prie didžiosios valdovo sutuoktinės kojų:

– Jūsų Didenybe, maldauju – užtarkite!

– Kokia nelaimė jus ištiko?

– Ramzis nenori tapti atsiskyrėliu, aš tuo tikra! Kuo gi jis nusikalto, kad jį reikėtų taip žiauriai bausti?

Tuja pakėlė gražiąją Izetę ir paprašė ją atsisėsti ant kėdės su žema atkalte.

– Jums atrodo, kad gyventi šventykloje taip baisu?

– Ramziui tik aštuoniolika! Toks likimas patiktų tik seniui. Atsidurti uždarytam Abide Ramzio metų jaunuoliui...

– Kas paskatino jus kreiptis į mane?

– Amenis, Ramzio asmens sekretorius.

– Mano sūnus dabar gyvena Abide, bet jis nėra laikomas ten per prievartą; būsimasis faraonas turi būti įšvęstas į slaptas Ozirio kulto apeigas ir smulkiai susipažinti su šventyklos gyvenimu bei veikla. Kai jo mokslai bus baigti, jis grįš.

Gražioji Izetė suvokė apsijuokusi, bet drauge jai tarsi akmuo nuo širdies nusirito.

Kaip ir kasryt, Nefertarė atsikėlė pirmoji, užsimetė ant pečių skarą ir ėmė mintyse rikiuoti įvairius dienos darbus, susitikimus, kuriuos buvo numačiusi karalienė, ir kitus būtinus reikalus. Apie save ji negalvojo: didžiosios valdovo sutuoktinės rūmų priežiūra reikalavo daug darbo ir nuolatinio dėmesio. Atsidūrusi labai toli nuo apeigoms skirto žynės gyvenimo, kurio ji siekė ir tikėjosi, Nefertarė greit prisitaikė prie Tujos reikalavimų, nes nepaprastai žavėjosi karaliene. Tiek pat griežta sau, kiek kitiems, labiausiai už viską branginanti Egipto didybę, besilaikanti tradicinių vertybių, Tuja įkūnijo žemėje deivę Maat ir turėjo nuolat priminti, kad būtina visur ir visuomet siekti teisingumo. Suvokusi, koks gniuždomai sunkus didžiosios valdovo sutuoktinės vaidmuo, Nefertarė suprato, kad jos pačios pareigos neturi apsiriboti vien pasaulietiška veikla. Rūmai, kuriuos ji prižiūrėjo, buvo pavyzdingi, ir menkiausia jos klaida būtų neatleistina.

Virtuvėje buvo tuščia. Matyt, tarnaitės dar snaudė savo kambariuose. Nefertarė pabeldė į kiekvieno kambarėlio duris, bet jai niekas neatsiliepė. Nebesuprasdama, kas čia vyksta, ji žvilgtelėjo vidun.

Ir čia tuščia.

Kokia musė įkando toms paprastai drausmingoms ir sąžiningoms moterims? Juk išaušo eilinė diena, ne kokių nors švenčių ar atostogų; net susidarius ypatingoms aplinkybėms visada būdavo pasirūpinama tarnaičių pamaina, kad darbas ir pa-

slaugos nenutrūktų. Įprastoje vietoje nebuvo nei šviežios duonos, nei pyragaičių, nei pieno. O karalienei reikia paduoti pusryčius mažiau nei po ketvirčio valandos!

Nefertarė suglumo. Rūmus užgriuvo kokia nors katastrofa!

Ji nubėgo į maltuvę: galbūt pabėgėlės paliko ten kokio nors maisto. Bet ten ji rado tik grūdų. Sumalti juos, paruošti tešlą, iškepti duoną – visa tai užimtų per daug laiko. Tuja pagrįstai apkaltins savo rūmų prižiūrėtoją aplaidumu bei nerūpestingumu ir nedelsdama ją atleis.

Nefertarė pasijuto pažeminta; be to, jai pasidarė liūdna, kad teks skirtis su karaliene: tik dabar mergina suvokė, kaip smarkiai ji prisirišo prie didžiosios valdovo sutuoktinės. Pagalvojus, kad jai nebeteks tarnauti Tujai, Nefertarei suskaudo širdį.

– Diena bus puiki, – išpranašavo pažįstamas žemas balsas.

Nefertarė lėtai atsigręžė.

– Karalystės valdytojau, jūs – čia...

Ramzis stovėjo atsišliejęs į sieną ir sukryžiavęs rankas ant krūtinės.

– Gal man nedera čia būti?

– Ne, aš...

– Dėl mano motinos pusryčių nesibaiminkite: tarnaitės juos nuneš jai įprastu laiku.

– Bet... Šįryt aš nemačiau nė vienos iš jų!

– Juk jūsų mėgstama maksima sako: „Tobulas žodis paslėptas giliau nei žalias akmuo; tačiau jį galima išgirsti iš tarnaičių, triūsiančių prie girnų“.

– Ar tai reiškia, kad jūs kažkur išsiuntėt visus tarnus norėdamas atvilioti mane šičia?

– Aš žinojau, kad jūs ateisite.

– Gal pageidaujate, kad jūsų malonumui aš imčiau malti grūdus?

– Ne, Nefertare; aš noriu išgirsti tobulą žodį.

– Man labai gaila jus nuvilti, bet aš jo nežinau.

– O aš įsitikinęs priešingai.

Ji švytėjo grožiu; jos žvilgsnis buvo it dangaus vandenų gelmė.

– Galbūt mano atvirumas jums nepatiks, bet aš manau, kad jūsų pokštas visai netikęs.

Karalystės valdytojas jau nebeatrodė taip pasitikįs savimi.

– Ištarkite tą žodį, Nefertare...

– Visi mano, kad jūs tebeviešite Abide.

– Aš grįžau tik vakar.

– Ir pirmiausia papirkote karalienės tarnaites, norėdamas sutrukdyti man darbą!

– Prie Nilo aš susidūriau su laukiniu buliumi. Mes stovėjome vienas priešais kitą; panorėjęs jis būtų pervėręs mane ragais. Kol jis į mane žiūrėjo, aš spėjau apsispręsti, ir tie sprendimai labai svarbūs. Kadangi jis manęs neužmušė, aš vėl tapau savo likimo šeimininku.

– Labai džiaugiuosi, kad likote gyvas, ir linkiu jums tapti valdovu.

– Kas šitaip galvoja: mano motina ar – jūs pati?

– Aš nepratusi meluoti. Ar galiu eiti?

– Tą žodį, brangesnį už žalią akmenį, jūs tikrai žinote, Nefertare! Ar suteiksite man laimę jį išgirsti?

Mergina nusilenkė.

– Aš jūsų nuolanki tarnaitė, Egipto valdytojau.

– Nefertare!

Ji atsitiesė ir išdidžiai pažvelgė į Ramzį. Dar niekada ji neatrodė jam tokia prakilni.

– Karalienė laukia manęs rytmetinio pokalbio. Vėluoti būtų labai negražu.

Ramzis stvėrė ją į glėbį:

– Ką aš turiu padaryti, kad tu sutiktum už manęs tekėti?

– Paprašyti mano rankos, – švelniai atsakė ji.

47

Setis pradėjo savo vienuoliktuosius valdymo metus nuvykdamas į Gizą atnašauti aukų milžiniškam sfinksui, sergstinčiam plokščiakalnį, kuriame buvo pastatytos faraonų Cheopso, Chefreno ir Mikerino piramidės. Sfinksui budint, joks neįšvęstasis negalėjo patekti į tą šventą plotą, energijos šaltinį visai šaliai.

Kaip karalystės valdytojas, Ramzis kartu su tėvu apsilankė mažoje šventykloje, pastatytoje priešais didžiulę statulą, vaizduojančią gulintį liūtą karaliaus galva, įsmeigusį žvilgsnį į dangų. Skulptoriai sukūrė stelą, kurioje iškalė Setį, užmušusį antilopę oriksą, dievo Seto gyvūną. Kovodamas su tamsos jėgomis, kurias įkūnijo šis dykumos gyventojas, Faraonas atliko savo pagrindinę pareigą, kurią simbolizavo ši medžioklė: įvesti tvarką.

Vietovė padarė Ramziui gilų įspūdį. Jos skleidžiama galia persmelkė kiekvieną jo kūno skaidulą. Po jaukumo ir ramaus susikaupimo, kuriais dvelkė Abidas, Giza ryškiausiai teigė egzistuojant *ka*, tą neregimą, bet visur esančią jėgą, kuri gyvūnijos pasaulyje įsikūnijimui pasirinko laukinį bulių. Čia viskas buvo nepajudinamai pastovu; piramidės buvo nepavaldžios laikui.

– Aš vėl išvydau jį prie Nilo, – prisipažino Ramzis. – Mudu stovėjome vienas prieš kitą, ir jis žiūrėjo į mane taip pat įdėmiai kaip pirmąjį kartą.

– Tu norėjai atsisakyti karalystės valdytojo pareigų ir karaliaus valdžios, – tarė Setis, – o jis sutrukdė tau tai padaryti.

Tėvas atspėjo jo mintis. Galbūt Setis pasivertė laukiniu buliumi, kad priverstų sūnų suprasti, jog jis privaląs imtis atsakingų valdovo pareigų?

– Aš neperpratau visų Abido paslapčių, bet šis ilgas atsiskyrimas nuo pasaulio leido man suvokti, kad pačioje gyvenimo širdyje taip pat glūdi paslaptis.

– Dažnai lankykis ten ir rūpinkis Abido šventykla, nes Ozirio kulto apeigos yra vienas pagrindinių dalykų, nuo kurių priklauso šalies pusiausvyra.

– Aš nusprendžiau žengti dar vieną žingsnį.

– Tavo motina jam pritaria, aš irgi.

Jaunuoliui norėjosi pašokti iš džiaugsmo, bet jis nesiryžo taip vaikiškai elgtis tokioje iškilmingoje aplinkoje. Ar jis kada nors sugebės atspėti žmonių mintis kaip Setis?

Ramzis dar niekada nematė, kad Amenis taip jaudintųsi.

– Aš viską žinau! Aš sužinojau, kas jis! Tai neįtikima, bet nelieka nė menkiausios abejonės... Žiūrėk, na, pažiūrėk gi!

Jaunasis raštininkas, paprastai tiesiog pedantiškai tvarkingas, dabar buvo apsivertęs papiruso ritinėliais, medinėmis rašymo lentelėmis ir kalkakmenio nuolaužomis. Prieš padarydamas galutinę išvadą, jis nežinia kelintą kartą peržiūrėjo visą dokumentaciją, surinktą per keletą mėnesių.

– Tai tikrai jis, – nesiliovė Amenis, – tai jo rašysena! Man pavyko net įrodyti, kad jis susijęs su vadeliotoju: juk jis buvo jį pasamdęs! Vadinasi, jis susijęs ir su arklininku! Ar tu gali tai suprasti, Ramzi? Vagis ir nusikaltėlis, štai kas jis toks! Kodėl jis visa tai padarė?

Karalystės valdytojas iš pradžių nepajėgė tuo patikėti, bet akivaizdūs įrodymai privertė jį pripažinti, kad Amenis, atlikęs didžiulį darbą, teisus. Ramziui nebeliko jokių abejonių.

– Šį klausimą aš užduosiu jam pačiam.

Vyresnioji Ramzio sesuo Dolantė ir vis storėjąs jos vyras Saris maitino retų veislių žuvytes, valiūkaujančias jų sodybos tvenkinyje. Dolantė buvo prastai nusiteikusi: ją vargino karš-

tis; be to, jai niekaip nesisekė parinkti kremo, kuris sumažintų jos riebios odos prakaitavimą. Dolantė nusprendė, kad jai reikės pasirinkti kitą gydytoją ir kitus tepalus.

Tarnas pranešė, kad atvyko karalystės valdytojas.

– Pagaliau tu pagerbei mus savo apsilankymu! – sušuko Dolantė bučiuodama brolį. – Ar žinai, kad dvare buvo manoma, jog tave padarė atsiskyrėliu Abide?

– Dvaras dažnai klysta, bet ne jis valdo šalį.

Rimtas Ramzio tonas nustebino ir jo seserį, ir Sarį. Karalaitis pasikeitė: dabar su jais kalbėjosi nebe paauglys, o Egipto valdytojas.

– Gal atėjai mums pranešti, kad galų gale suteikei mano vyrui sandėlių prižiūrėtojo vietą?

– Būtų geriau, miela sese, kad tu paliktum mudu su Sariu vienus.

Dolantė įsižeidė:

– Mano vyras neturi nuo manęs paslapčių.

– Tu tuo tikra?

– Žinoma!

Įprastas Sario linksmumas dingo; buvęs Ramzio auklėtojas aiškiai sunerimo.

– Ar atpažįstate šią rašyseną?

Ramzis parodė jiems laišką, paskatinusį Setį su sūnumi išvykti į Asuaną.

Nei Saris, nei jo žmona nieko neatsakė.

– Šio laiško parašas padirbtas, bet rašysena visiškai atpažįstama: ji tavo, Sari. Palyginus laišką su kitais dokumentais, nelieka jokių abejonių.

– Tai klastotė, kažkas pamėgdžiojo mano rašyseną...

– Tavęs nebetenkino mokytojo pareigos, ir tu organizavai prekybą prastos kokybės rašalu, kuris buvo parduodamas garantuojant aukščiausią kokybę. Pajutęs, kad tau gresia pavojus, pabandei sunaikinti bet kokį pėdsaką, kuris būtų leidęs

tave susekti. Nieko negalėjo būti lengviau: juk tu buvai raštininkas ir puikiai žinojai, kokiuose archyvuose saugomi tau reikalingi dokumentai. Tačiau liko labai svarbaus akto kopijos fragmentas, kurį mano asmens sekretorius, vos nesumokėjęs už tiesos paieškas savo gyvybe, rado viename sąvartyne. Mudu su juo ilgai laikėme kaltininku Šenarą; paskui Amenis suprato, kad padarė klaidą. Iš dirbtuvės savininko vardo buvo likusi tik raidė R; tai buvo ne paskutinė R žodyje ŠENAR, o viena iš tavo vardo raidžių, Sari. Be to, pas tave daugiau nei metus dirbo vadeliotojas, kuris įviliojo mane į spąstus. Mano brolis niekuo nekaltas, vienintelis kaltininkas – tu.

Buvęs Ramzio auklėtojas sukando dantis ir vengė karalystės valdytojo žvilgsnio. Dolantė neatrodė nei nustebinta, nei sukrėsta.

– Tu neturi jokio esminio įrodymo, – pareiškė Saris. – Teismas nepripažins manęs kaltu, remdamasis tokiais menkais įkalčiais.

– Kodėl tu manęs nekenti?

– Todėl, kad tu – kliūtis mūsų kelyje! – suriko Ramzio sesuo. – Tu – tik jaunas pasipūtęs gaidys, pernelyg pasitikintis savo jėgomis, o mano vyras – žymus žmogus, išsilavinęs, protingas ir lankstus. Jis toks gabus, kad tikrai galėtų valdyti Egiptą, ir turi į tai teisę, nes aš, jo žmona, esu faraono duktė!

Dolantė sugriebė vyrą už rankos ir stumtelėjo jį į priekį.

– Garbės troškimas sumaišė jums protą, – tarė Ramzis. – Nenorėdamas skaudinti tėvų, aš nepaduosiu prieš jus skundo, bet įsakau jums išvykti iš Memfio. Jūs visam laikui apsigyvensite kokiame nors provincijos miestelyje. Ir nepamirškite, kad už menkiausią prasižengimą jūsų laukia tremtis.

– Juk aš – tavo sesuo, Ramzi!

– Kaip tik todėl aš toks atlaidus.

Nors Amenis buvo patyręs sunkų kūno sužalojimą, jis sutiko neapskųsti kaltininko teismui. Ramziui ši draugiškumo ap-

raiška buvo tarsi vaistas žaizdai, kurią jo širdyje paliko sesers ir buvusio auklėtojo elgesys. Jeigu Amenis būtų pareikalavęs teisėto atpildo, Ramzis nebūtų prieštaravęs; bet jaunajam raštininkui terūpėjo spėti sukviesti į Memfį visus karalystės valdytojo artimuosius jo vedybų su Nefertare proga.

– Setau grįžo į savo laboratoriją surinkęs didžiulį kiekį nuodų; Mozė atvyks poryt. Lieka Aša... Jis jau pakeliui į Memfį, bet nežinia, kiek užtruks jo kelionė.

– Mes palauksime, kol jis atvyks.

– Džiaugiuosi tavo laime... Sako, kad Nefertarė – gražiausia iš gražiausių.

– O tau taip neatrodo?

– Aš galiu spręsti apie papiruso ar jame įrašytų eilių grožį, bet apie moters – deja... Nereikalauk iš manęs per daug.

– Kaip laikosi Homeras?

– Nekantrauja vėl tave pamatyti.

– Mes pakviesime ir jį.

Amenis atrodė dėl kažko nerimaująs.

– Atsirado dar koks nors rūpestis?

– Taip: ant tavo galvos... Ligi šiol aš jos neleidau, bet ilgiau nebeatlaikysiu. Gražioji Izetė reikalauja susitikimo su tavimi.

Gražioji Izetė ketino duoti pykčiui valią ir iškoneveikti mylimąjį negailėdama priekaištų nei aštrių žodžių. Bet Ramziui atėjus ji vėl pasijuto jo pavergta. Ramzis pasikeitė – labai pasikeitė. Dabar jis buvo ne vien aistringas jaunuolis, kurį ji mylėjo, bet ir tikras Egipto valdytojas, kurio reikšmė nuolat augo.

Izetei pasirodė, kad priešais ją stovi žmogus, kurio ji visai nepažįsta ir kuriam nebeturi jokios įtakos. Visas jos pyktis išgaravo užleidęs vietą pagarbiai baimei.

– Tavo apsilankymas... Tavo apsilankymas – man didelė garbė.

– Motina papasakojo man apie judviejų pokalbį.

– Aš tikrai nerimavau ir taip laukiau tavęs sugrįžtant!

– O dabar nusivylei?

– Aš sužinojau, kad...

– Rytoj aš vedu Nefertarę.

– Ji labai graži... O aš nėščia.

Ramzis švelniai paėmė ją už rankos.

– Nejaugi tu manei, kad aš tave paliksiu? Tai bus mūsų kūdikis. Rytoj, jei likimas lems man užimti sostą, aš pasirinksiu Nefertarę didžiąja valdovo sutuoktine. Bet jeigu tu norėsi, o ji sutiks, tai gyvensi rūmuose.

Izetė prigludo prie jo.

– Tu mane myli, Ramzi?

– Abidas ir laukinis bulius parodė tikrąją mano prigimtį. Be abejo, Izete, aš – ne toks kaip kiti. Tėvas uždėjo man ant pečių naštą, kuri galbūt mane sugniuždys, bet aš noriu išbandyti laimę. Tu – aistra ir geismas, jaunystės šėlsmas, o Nefertarė – karalienė.

– Aš pasensiu, ir tu mane pamirši.

– Aš – giminės vadas, o giminės vadas niekada nepamiršta saviškių. Ar nori į ją įsilieti?

Izetė atkišo jam lūpas bučiniui.

Vedybos buvo privatus dalykas. Jų nelydėjo jokios religinės apeigos. Nefertarė pageidavo suruošti paprastą šventę gamtoje, palmių giraitėje, tarp kviečių ir žydinčių pupų laukų, šalia kanalo, prie kurio ateidavo atsigerti naminių gyvulių kaimenės, ištrypusios jo dumblinus krantus.

Nefertarė buvo pasipuošusi taip pat kaip karalienė Tuja: trumpa linine suknele, lazurito apyrankėmis ir karneolio vėriniu. Elegantiškiausiai atrodė Aša, kaip tik tą rytą atvykęs iš Azijos ir nepaprastai nustebęs, kad atsidūrė tokioje kaimiškoje aplinkoje kartu su didžiąja valdovo sutuoktine, Moze, Ameniu, Setau, garsiu graikų poetu, liūtu, į kurio didžiules letenas

buvo baisu pažvelgti, ir išdykusiu šunimi. Diplomatui būtų labiau patikusi prašmatni šventė faraono rūmuose, bet jis, žinoma, nepareiškė jokių kritinių pastabų ir dalyvavo kaimiškose vaišėse, pašaipiai stebimas Setau.

– Atrodo, tau čia nelabai patogu, – pastebėjo gyvačių kerėtojas.

– Čia maloni vietelė.

– Bet žolė sutepė tavo gražų rūbą! Ką padarysi – gyvenimas kartais būna sunkus... Ypač jei arti nėra nė vienos gyvatės.

Nors Homero akys menkai bematė, jis buvo sužavėtas Nefertarės grožio ir nenoromis pripažino, kad ji gražesnė už Eleną.

– Tavo dėka aš mėgaujuosi tikra poilsio diena, – pasakė Mozė Ramziui.

– Nejaugi Karnake tu dirbi be atokvėpio?

– Pradėtos statybos įgavo tokį milžinišką mastą, kad menkiausia paklaida gali viską sugadinti. Aš nuolat tikrinu kiekvieną smulkmeną, kad darbui niekas nekliudytų.

Setis nedalyvavo sūnaus vestuvėse. Jis pritarė šiai santuokai, bet valdovas negalėjo leisti sau visą dieną atitrūkti nuo karalystės reikalų. Egiptas nesuteikė jam tokios teisės.

Ta diena buvo paprasta ir laiminga. Grįžęs sostinėn, Ramzis paėmė Nefertarę į glėbį ir perkėlė ją per slenkstį. Pagal įstatymą juodu buvo vyras ir žmona.

48

Šenaras ėmėsi neregėtai smarkios veiklos: jis lakstė nuo vieno didiko pas kitą, žarstė kvietimus, rengė pusryčius, pietus, priėmimus ir privačius pokalbius. Atrodė, kad jis labai rimtai žiūri į jam atitekusį protokolo viršininko vaidmenį ir uoliai stengiasi gerinti svarbių karalystės asmenų tarpusavio santykius.

Iš tiesų Šenaras siekė pasinaudoti milžiniška brolio klaida. Šenaro nuomone, Ramzis padarė didžiulę kvailystę vesdamas prasčiokę, kilusią iš kuklios šeimos, ir ketindamas padaryti ją didžiąja valdovo sutuoktine! Žinoma, tokių atvejų jau būta; be to, šios srities nereguliavo jokios taisyklės, tačiau vyresnysis Sečio sūnus kaip įmanydamas stengėsi pateikti Ramzio pasirinkimą kaip iššūkį dvarui bei kilmingiesiems, ir Šenarui tai pavyko. Savarankiškas karalystės valdytojo mąstymas galėjo netolimoje ateityje sudaryti grėsmę jau pasiektoms aukštakilmių privilegijoms. O kaip elgsis Nefertarė? Apsvaigusi nuo valdžios, kuri jai neturėtų priklausyti, ji tikriausiai suburs aplink save artimus žmones, ir tai bus senų, įtakingų šeimų nenaudai.

Taigi Šenaras nesiliovė gadinęs Ramzio reputacijos.

– Kokia tu sumenkus ir susikrimtus! – nustebo Šenaras išvydęs Dolantę. – Kas nutiko? Gal esi dėl ko nors nelaiminga?

– Labiau nei tu gali įsivaizduoti.

– Mieloji sesute... Ar papasakosi man savo vargus?

– Mudu su vyru veja lauk iš Memfio.

– Juokauji?

– Ramzis įsakė mums išvykti iš sostinės.

– Ramzis! Kokiu pagrindu?

– Tam prakeiktam Ameniui padedant, jis apkaltino Sarį baisiausiomis piktadarybėmis. Jeigu nepaklusime, jis paduos mus į teismą.

– Ar jis turi įrodymų?

Dolantė patempė lūpą.

– Ne... vieną kitą nereikšmingą įkaltį. Betgi tu žinai, kokie yra tie teisėjai! Jie gali palaikyti ne mus, o jį.

– Ar tai reiškia, kad judu su vyru tikrai buvote surengę sąmokslą prieš Ramzį?

Faraono duktė aiškiai dvejojo nesiryždama atsakyti.

– Aš juk ne teisėjas, sesute; pasakyk man tiesą.

– Na, taip, mes šį tą surezgėme... bet aš to visai nesigėdiju! Ramzis sunaikins mus vieną po kito!

– Nerėk, Dolante. Aš taip pat tuo įsitikinęs.

Ji išsyk atlyžo ir nusišypsojo broliui:

– Vadinasi, tu ant manęs nepyksti?

– Priešingai, man gaila, kad tau nepavyko.

– Ramzis manė, kad kaltininkas – tu.

– Jis žino, kad aš perpratau jo kėslus, bet mano, kad man nebesinori su juo kovoti.

– Ar sutinki, kad mudu su Sariu taptume tavo sąjungininkais?

– Aš ketinau tau tai pasiūlyti.

– Deja, provincijoje mes nieko negalėsime nuveikti!

– Dar nežinia. Jūs apsigyvensite mano sodyboje, kuri yra netoli Tėbų, ir užmegsite ryšius su pasaulietinės ir religinės valdžios atstovais. Daug aukštų pareigūnų priešiškai nusiteikę Ramzio atžvilgiu. Reikia juos įtikinti, kad visiškai įmanoma sutrukdyti jam įžengti į sostą.

– Tu toks geras ir visada pasiruošęs padėti.

Šenaro žvilgsnis staiga tapo įtarus.

– Tasai sąmokslas, kurį jūs rezgėte... Kieno naudai jis buvo sumanytas?

– Mes paprasčiausiai norėjome... nušalinti Ramzį.

– Tu norėjai pasodinti sostan savo vyrą remdamasi tuo, kad esi Faraono duktė, juk taip? Jei nori būti mano sąjungininkė, pamiršk tuos svaičiojimus ir gink tik mano interesus. Valdovu tapsiu aš, o kai tai įvyks, ištikimai man tarnavusieji gaus savo atpildą.

Prieš vėl išvykdamas į Aziją, Aša dalyvavo viename iš Šenaro surengtų prašmatnių priėmimų. Svečiai gardžiavosi rinktiniais valgiais, klausėsi nuostabios muzikos, pasakojo vienas kitam savo paslaptis, kritikavo valstybės valdytoją bei jo jauną žmoną ir liaupsino Setį. Niekas nesistebėjo, kad vyresnysis Faraono sūnus kalbasi su jaunu diplomatu, apie kurį jo viršininkai tebebuvo kuo geriausios nuomonės.

– Jūs tikrai gaunate aukštesnes pareigas, – pranešė Šenaras. – Nepraeis nė mėnuo, ir jūs būsite paskirtas Azijos reikalų skyriaus vertėjų viršininku. Jūsų amžiaus jaunuoliui tai – didžiulis pasiekimas.

– Kaip galėčiau įrodyti jums savo dėkingumą?

– Labai paprastai: nenustokite teikęs man žinių. Ar dalyvavote Ramzio vestuvėse?

– Taip, kartu su artimiausiais jo draugais.

– Ar jis uždavė jums kokių nors keblių klausimų?

– Ne, nė vieno.

– Ar jis klausinėjo jūsų apie Aziją?

– Ne; jis nedrįsta kištis į reikalus, kurie yra jo tėvo žinioje, ir mieliau skiria visą savo laiką bei dėmesį jaunai žmonai.

– Ar padarėte kokią nors pažangą?

– Gana ryškią. Keletas smulkių kunigaikštysčių mielai jus parems, jei tik pasirodysite esąs dosnus.

– Kunigaikštukams reikia aukso?

– O, jiems jis tikrai būtų ne pro šalį.

– Aukso atsargos yra tik Faraono žinioje.

– Betgi jums niekas netrukdo žarstyti jiems pasakiškus pažadus mano lūpomis, tai yra visiškai slaptai.

– Puiki mintis.

– Kol jūs neateisite valdžion, gražbyliavimas bus mūsų pavojingiausias ginklas. Aš juos įtikinsiu, kad jūs – vienintelis valdovas, sugebėsiantis patenkinti visų norus. O kai ateis laikas, jūs pasirinksite savo artimiausius padėjėjus.

Didžiulei dvaro nuostabai, nei Ramzis, nei Nefertarė nepakeitė savo gyvenimo būdo. Karalystės valdytojas ir toliau dirbo likdamas tėvo šešėlyje, o jo žmona tarnavo Tujai. Šenaras aiškino, kad šis elgesys, iš pažiūros toks nužemintas ir kuklus, rodė ypatingą Ramzio gudrumą: šitaip jam elgiantis nei karalius, nei karalienė neįtarė, kad šildo užantyje gyvatę.

Pavieniai Šenaro strategijos elementai ėmė jungtis į darnią visumą. Tiesa, jam nepavyko patraukti savo pusėn Mozės, bet palanki proga galų gale vis tiek pasitaikys.

Galbūt jo sąjungininkų gretos pasipildys dar vienu žmogumi. Žinoma, prikalbinti jį bus labai nelengva, bet verta bent jau pabandyti.

Kai Mer-Uro hareme buvo pradėta naudotis nauju dideliu tvenkiniu, kur merginos galėjo ligi soties maudytis ir džiaugtis irklavimo malonumais, Šenaras pasisveikino su gražiąja Izete, viena iš garbės viešnių, pakviestų į šią šventę. Dabar jau buvo aiškiai matyti, kad Izetė laukiasi.

– Kaip jaučiatės?

– Puikiai. Aš pagimdysiu sūnų, ir Ramzis juo didžiuosis.

– Ar susipažinote su Nefertare?

– Ji tiesiog nuostabi. Mudvi susidraugavome.

– Jūsų padėtis...

– Ramzis turės dvi žmonas; aš sutinku nebūti karaliene, kad tik jis mane mylėtų.

– Toks kilnus elgesys negali nejaudinti. Tačiau jis susijęs su daugeliu nesmagumų.

– Jūs negalite suprasti nei Ramzio, nei tų, kurie jį myli.

– Mano broliui iš tiesų pavydėtinai pasisekė, bet aš abejoju, kad jūs būsite laiminga.

– Padovanoti Ramziui sūnų, kuris taps jo įpėdiniu, – argi gali būti didesnė garbė ir laimė?

– O, kaip greit jūs viską surikiavote! Betgi Ramzis dar ne faraonas.

– Norite pasakyti, kad Setis nevykusiai pasirinko įpėdinį?

– Žinoma, ne... Bet ateitis pilna netikėtumų. Aš labai gerbiu jus, mieloji; jūs tai puikiai žinote. Ramzis pasielgė su jumis nedovanotinai žiauriai. Savo grožiu, protu ir kilme jūs buvote verta tapti didžiąja valdovo sutuoktine.

– Ši svajonė sudužo, dabar aš labiau linkusi pasikliauti tikrove.

– O argi aš – svajonė? Aš suteiksiu jums tai, ką iš jūsų atėmė Ramzis.

– Kaip jūs drįstate?! Juk aš nešioju jo kūdikį!

– Pagalvokite, Izete; gerai pagalvokite.

Nors Šenaras per tarpininkus apibėrė vieną iš Sečio asmens gydytojų viliojančiais pasiūlymais ir visaip bandė prie jo prisigretinti, jam taip ir nepavyko jo papirkti. Ar tai reiškė, kad faraono gydytojai nepaperkami? Ne, tiesiog jie buvo atsargūs ir labiau bijojo Sečio nei jo vyresniojo sūnaus. Faraono sveikata buvo valstybės paslaptis. Ją išdavęs gydytojas būtų griežtai nubaustas.

Kadangi jie pasirodė esą nesukalbami, Šenaras pakeitė taktiką. Gydytojai nurodinėjo vaistus, o jų gamyba buvo patikėta kažkurios šventyklos laboratorijai. Beliko sužinoti kurios.

Paieškoms prireikė didelio miklumo, bet jos baigėsi sėkmingai: Sečiui skirtos mikstūros ir piliulės buvo ruošiamos deivės Sechmetės šventykloje. Bandyti papirkti laboratorijos viršininką, pagyvenusį turtingą našlį, buvo per daug rizikinga; užtat

pasidomėjus jo padėjėjais, sužinota naudingų dalykų. Vienas iš padėjėjų, keturiasdešimtmetis, vedęs gerokai jaunesnę moterį, skundėsi, kad iš savo menko atlyginimo negali nupirkti jai užtektinai suknelių, brangenybių ir kvapiųjų tepalų.

Laimikis atrodė lengvai pasiekiamas; toks jis ir buvo.

Sužinojęs, kokie vaistai paskirti jo tėvui, Šenaras suprato, kad Setis rimtai serga lėtine liga. Po trejų, daugių daugiausia ketverių metų sostas liks laisvas.

Per derliaus nuėmimo šventę Setis atnašavo vyną laukus ir jų derlių globojančiai deivei – kobrai, kurios statula buvo iškalta iš bazalto. Valstiečiai apspito karalių, kurio atvykimą jie suvokė kaip palaiminimą. Valdovas mėgo susitikinėti su paprastais žmonėmis. Jie buvo jam mielesni už daugumą dvariškių.

Apeigoms pasibaigus, buvo pagerbti gausos deivė, grūdų dievas ir faraonas, nes tik jo dėka šie dievai galėjo atskleisti savo jėgą. Ramzis suvokė, koks populiarus jo tėvas; didikai jo bijojo, o liaudis mylėjo.

Setis su Ramziu atsisėdo prie šulinio palmių giraitėje. Kažkuri moteris atnešė jiems vynuogių, datulių ir šalto alaus. Karalystės valdytojui susidarė įspūdis, kad Faraonas ilsisi kelias akimirkas atitrūkęs nuo dvaro ir valstybės reikalų. Jis užsimerkė atsukęs švelnios šviesos nutviekstą veidą į dangų.

– Kai tapsi valdovu, Ramzi, skverbkis į žmonių sielą, stenkis rasti tvirto ir tiesaus būdo pareigūnų, kurie sugebėtų likti nešališki ir nepažeistų paklusnumo priesaikos. Kiekvienam paskirk jam tinkamiausias pareigas ir žiūrėk, kad jie laikytųsi Maat įstatymo. Būk negailestingas papirktiesiems ir papirkinėtojams.

– Valdykite ilgai, tėve: juk mes dar neatšventėme jūsų jubiliejaus.

– Tam prireiktų išbūti Egipto soste trisdešimt metų... Tiek aš neišgyvensiu.

– Jūs tvirtas kaip granitas!

– Ne, Ramzi. Akmuo amžinas, Faraono vardas įveiks laiką, bet mirtingasis mano kūnas išnyks. Ir ta akimirka artėja.

Ramziui suspaudė širdį.

– Jūs per daug reikalingas mūsų šaliai.

– Tu įveikei daug išbandymų ir greit subrendai, bet dar tik pradedi savo gyvenimą. Metams bėgant, prisimink laukinio buliaus žvilgsnį. Tegu jis tave įkvepia ir suteikia jėgų, kurių tau prireiks.

– Kai jūs šalia, viskas taip paprasta... Kodėl likimas negalėtų padovanoti jums dar daug metų prie valstybės vairo?

– Svarbiausia – kad spėčiau tave paruošti būsimoms pareigoms.

– Jūs manote, kad dvaras mane priims?

– Kai manęs nebebus, daug pavyduolių atsistos tau skersai kelio ir ims rausti duobes tau po kojom. Tuomet tu vienas stosi į savo pirmą stambų mūšį.

– Nejaugi aš neturėsiu nė vieno sąjungininko?

– Privalėsi niekuo nepasitikėti. Tu neturėsi nei brolio, nei sesers. Tas, kuriam tu būsi daug davęs, tave išduos; vargšas, kurį tu padarysi turtingą, smogs tau į nugarą; tas, kuriam tu ištiesi ranką, sukels prieš tave maištą. Saugokis pavaldinių ir savo artimųjų, pasikliauk tik pačiu savimi. Nelaimės dieną niekas neateis tau į pagalbą.

49

Gražioji Izetė, įsikūrusi karališkuose Tėbų rūmuose, pagimdė puikų berniuką, kurį pavadino Kha*. Po Ramzio apsilankymo jauna mama atidavė vaikutį žindyvei ir ėmė atlikinėti visas būtinas procedūras, kad jos puikusis kūnas nenukentėtų nuo gimdymo padarinių. Ramzis didžiavosi savo pirmagimiu; džiaugdamasi, kad jis toks laimingas, gražioji Izetė pažadėjo padovanoti jam daugiau vaikų, jei tik jis ją mylės.

Tačiau jam išvykus ji pasijuto labai vieniša ir prisiminė piktas Šenaro kalbas. Ramzis ją paliko ir grįžo pas Nefertarę – varžovę, kuri varė Izetę iš proto savo kuklumu ir dėmesingumu: būtų taip paprasta, jei ji galėtų nekęsti konkurentės! Bet pagrindinė Ramzio žmona vien tik savo spindesiu ir sielos šiluma ėmė nejučia lenkti savo pusėn žmonių protus ir širdis. Net gražioji Izetė neatsispyrė jos žavesiui ir buvo pasiruošusi pateisinti Ramzio elgesį.

Tačiau vienatvė ją labai slėgė. Izetė ilgėjosi Memfio rūmų prabangos, begalinių pašnekesių su vaikystės draugėmis, irstymosi Nilu, maudynių prašmatnių sodybų baseinuose. Tėbai, žinoma, turtingas ir puikus miestas, bet Izetė buvo gimusi kitur.

Galbūt Šenaras teisus; gal ji neturėtų atleisti Ramziui, kad jis ją padarė tik antrąja žmona, kuriai jo gyvenime tenka antraeilis vaidmuo.

Homeras sutrynė į miltelius sausus šalavijų lapus ir supylė juos į didelę sraigės kriauklę. Įstatęs į ją tuščiavidurį nendrės

* Tiksliau tariant, Kha-em-Uasetu. Šis vardas reiškė: „Tasai, kuris pasirodo Tėbuose“.

stiebelį, jis padegė susmulkintuosius šalavijus ir gardžiuodamasis užsirūkė.

– Keistas paprotys, – tarė Ramzis.

– Jis padeda man rašyti. Kaip laikosi jūsų nuostabioji žmona?

– Nefertarė tebeprižiūri karalienės rūmus.

– Egipte moterys nuolat šmėkščioja prieš akis; Graikijoje jos kur kas santūresnės ir kuklesnės.

– Jums tai nepatinka?

Homeras užtraukė dūmą.

– Tiesą sakant... Ne. Šiuo atveju jūs, egiptiečiai, be abejo, teisūs. Bet aš galėčiau paminėti daug jūsų negerovių.

– Būčiau laimingas išgirsti jūsų pastabas.

Ramzio žodžiai nustebino poetą:

– Jūs norite, kad aš duočiau jums pylos?

– Jeigu jūsų pastabos leis padaryti mūsų gyvenimą laimingesnį, aš būsiu jums už jas labai dėkingas.

– Keistas kraštas... Graikijoje mes gražbyliaujam ištisas valandas, oratoriai karščiuojasi iki pamėlynavimo, ir kyla tokie kivirčai, kad priešininkai kone griebiasi peilių. O kas šičia drįstų kritikuoti Faraono žodžius?

– Jo užduotis – įgyvendinti Maat įstatymą. Jei faraonas nesugebės to įvykdyti, kils sumaištis ir nelaimės, į kurias taip linkusi žmonių prigimtis.

– Jūs visiškai nepasitikite žmogumi?

– Bent jau aš – tikrai ne! Palikite žmogų jo paties nuožiūrai, ir įsiviešpataus niekšybė bei išdavystė. Ištiesinti kreivą lazdą – štai ko nuolat reikalauja išminčiai iš valdovo.

Homeras vėl užtraukė dūmą.

– Mano *Iliadoje* pasisako pranašautojas, kurį aš gerai pažinojau. Jam buvo žinoma dabartis, praeitis ir ateitis. Dėl dabarties aš ramus, nes jūsų tėvas vertas išminčių, kuriuos jūs ką tik minėjote. Bet ateitis...

– Gal jūs taip pat pranašautojas?

– Kaip kiekvienas poetas... Pasiklausykite šių mano pirmosios giesmės eilučių:

Maldos Apolonas išklausė.
Tuoj pasikėlė jisai nuo Olimpo viršūnių supykęs.
Permetęs lanką per petį ir šūtį strėlių pasiėmęs,
Ėjo, o šūty rūstingojo dievo tos strėlės žvangėjo,
Jam bežygiuojant. O ėjo jisai lyg naktis kuo tamsiausia.
Sėdos toli nuo laivų, atsisėdęs strėles ėmė leisti.
Garsiai nuo to suskambėjo sidabro jo lankas galingas.
Pirma strėle jis pataikė mulus ir šunis greitakojus,
O jau paskui savo karčias strėles ir į žmogų paleido.
Vienas po kito laužai su numirėliais degė stovykloj. *

– Egipte deginami tik kai kurie nusikaltėliai. Kad užsitrauktum tokią rūsčią bausmę, reikia įvykdyti iš tiesų siaubingas piktadarybes.

Homeras atrodė pyktelėjęs.

– Egipte dabar taika... Ar ilgai? Karalaiti Ramzi, aš sapnavau, kad iš debesų skrieja nesuskaičiuojama daugybė strėlių, kurios perveria jaunų vyrų kūnus. Artinasi karas – karas, kurio jūs negalėsite išvengti.

Saris su žmona Dolante ėmė uoliai vykdyti Šenaro patikėtą užduotį. Pasitarę faraono duktė su vyru nusprendė paklusti ir stropiai jam tarnauti. Taip jie ne tik atkeršytų Ramziui, bet ir pelnytų Šenaro dvare aukštą padėtį. Tapę sąjungininkais kovoje, jie jais liks ir pergalės atveju.

* Homeras. „Iliada“, I giesmė, p. 8–9. Vilnius, Valst. grož. lit. leidykla, 1962. Vertė J. Ralys, S. Čiurlionienė-Kymantaitė, P. Žadeikis, J. Talmantas, A. Dambrauskas. Redagavo A. Dambrauskas.

Dolantei buvo visiškai nesunku užmegzti pažintį su geriausiomis Tėbų šeimomis: čia visi džiūgavo galėdami pasikviesti į savo namus tokios aukštos kilmės asmenį. Sečio duktė sakėsi atvykusi į Pietus todėl, kad norinti geriau susipažinti su šia nuostabia provincija, pasigėrėti kaimiškos aplinkos žavesiu ir apsigyventi netoli nuo didžiulės Amono šventyklos, esančios Karnake, kur ji ketinanti dažnai lankytis kartu su savo vyru.

Priėmimuose ir privačiuose pokalbiuose Dolantė neslėpė savo nuomonės apie Ramzį: kas galėjo permanyti jo paslaptis geriau už ją? Setis buvo didis karalius, nepriekaištingai valdęs šalį, o Ramzis bus tironas. Tėbų aukštuomenė nebeturės jokio vaidmens valstybės valdyme, Amono šventykla gaus mažiau lėšų, tokie prasčiokai kaip Amenis užims kilmingųjų vietas. Pamažu, smulkmena po smulkmenos, ji piešė atstumiantį Ramzio portretą ir užmezginėjo vis glaudesnius ryšius su jo priešininkais.

Savo ruožtu Saris užsibrėžė paveikti pamaldžius žmones. Jis, neseniai vadovavęs garsiajai *Kap*'o mokyklai, sutiko eiti kuklias mokytojo pareigas vienoje iš raštininkų mokyklų Karnake. Be to, prisijungė prie grupės tikinčiųjų, kurie buvo įpareigoti puošti gėlėmis aukurus. Jo nusižeminimas buvo deramai įvertintas: įtakingi religinės hierarchijos nariai mielai kalbėdavosi su Sariu ir kviesdavo jį prie savo stalo, o šis, kaip ir jo žmona, nepraleisdavo progos išlieti tulžį.

Kai jam buvo leista apsilankyti didžiosiose Karnako šventyklos statybose, kur triūsė Mozė, Saris pasveikino savo buvusį mokinį, sugebėjusį atlikti tokį milžinišką darbą: jokia kolonų salė niekada neprilygs Karnako salei, kurios dydis labiau tiko dievų buveinei.

Mozė sutvirtėjo. Barzdotas, įdegęs saulėje, aštrių veido bruožų, jis apie kažką mąstė milžiniško kapitelio šešėlyje.

– Kaip džiaugiuosi vėl tave matydamas! Dar vienas iš mano mokinių, pasiekęs nepaprastų laimėjimų...

– Neskubėkite manęs girti. Kol nebus pastatyta paskutinė kolona, aš neturėsiu ramybės.

– Visi neatsistebi tavo darbštumu.

– Aš tiktai tikrinu kitų darbą.

– Tu sugebi daug daugiau, Moze, ir aš tuo džiaugiuosi.

– Turbūt jūs trumpam užsukote į Tėbus?

– Ne, mudu su Dolante įsikūrėme vienoje sodyboje Tėbų apylinkėse. Aš dirbu Karnako mokykloje.

– Panašu, kad patekote į nemalonę.

– Taip ir yra.

– Kokia gi jos priežastis?

– Nori išgirsti tiesą?

– Jūsų valia: norit – sakykit, nenorit – nereikia.

– Ne taip lengva ją pasakyti...

– Aš visai neketinu versti jus kalbėti.

– Viskuo kaltas Ramzis. Jis apkaltino savo seserį ir mane siaubingais dalykais.

– Neturėdamas įrodymų?

– Neturėdamas jokių įrodymų! Kitaip jis būtų atidavęs mus teismui.

Šis argumentas paveikė Mozę.

– Ramzis apsvaigo nuo valdžios, – tęsė Saris. – Jo sesuo padarė klaidą, pareikalavusi, kad jis elgtųsi santūriau. Iš tikrųjų jis visai nepasikeitė; dėl savo nesukalbamo būdo jis netinka jam paskirtoms pareigoms. Patikėk manim, aš pirmas dėl to apgailestauju. Aš taip pat bandžiau atvesti jį į protą, bet viskas veltui.

– Ar šita tremtis jūsų neslegia?

– Tremtis? Tu perdedi! Ši vietovė nuostabi, šventykla teikia sielai ramybę, ir aš esu patenkintas, kad galiu perduoti savo žinias vaikams. Man jau ne laikas puoselėti kokias nors ambicijas.

– Ar manote, kad su jumis pasielgė neteisingai?

– Ramzis yra karalystės valdytojas.

– Piktnaudžiavimas valdžia baustinas.

– Geriau tegu viskas lieka taip, kaip susiklostė, bet saugokis Ramzio.

– Kodėl?

– Esu tikras, kad jis bet kokia dingstimi atsikratys visų savo senų draugų, vieno po kito. Jam, kaip ir Nefertarei, trukdo pats jų buvimas. Nuo tos dienos, kai juodu susituokė, visa kita prarado reikšmę. Ta moteris žaloja jo protą ir širdį. Saugokis, Moze! Man jau per vėlu, bet ateis ir tavo eilė.

Hebrajas mąstė ilgiau nei paprastai. Jis gerbė savo buvusį mokytoją; be to, šis kalbėjo ramiai, neužsipuldamas karalystės valdytojo. Nejaugi Ramzis pasuko blogu keliu?

Liūtas ir auksaspalvis šuo netruko susibičiuliauti su Nefertare. Išskyrus Ramzį, tik ji galėjo glostyti plėšrūną nebijodama, kad jis`jai įkąs ar įdrėks. Kas dešimt dienų jauna pora ir jos gyvūnai leisdavo sau pailsėti ir išvykdavo užmiestin. Nugalėtojas bėgdavo šalia vežimo, o Budrius įsitaisydavo prie šeimininko kojų. Jie pusryčiaudavo kokio nors lauko pakrašty, gėrėdavosi ibių ir pelikanų skrydžiu, sveikindavosi su kaimiečiais, besižavinčiais Nefertarės grožiu. Jauna moteris mokėjo prisitaikyti prie kiekvieno pašnekovo ir lengvai rasdavo tinkamiausių žodžių. Daug kartų ji paslapčia padėdavo nusenusiems ar sergantiems valstiečiams, stengdamasi pagerinti jų gyvenimo sąlygas.

Kalbėdamasi ar su Tuja, ar su tarnaite, Nefertarė likdavo pati savimi: tokia pat rami ir dėmesinga. Ji turėjo visa tai, ko trūko Ramziui: kantrybės, santūrumo ir švelnumo. Kiekvienu atveju ji elgėsi kaip karalienė. Jau pačią pirmą akimirką Ramzis suprato, kad ji bus nepakeičiama.

Jų širdyse augo ir plėtojosi meilė, kuri labai skyrėsi nuo karalystės valdytojo jausmo gražiajai Izetei. Nefertarė, kaip ir

Izetė, mokėjo atsiduoti malonumui ir mėgautis mylimojo aistra, tačiau net tą akimirką, kai jų kūnai susiliedavo, Nefertarės akys švytėjo kitokia šviesa. Skirtingai nei gražioji Izetė, Nefertarė žinojo slapčiausias Ramzio mintis.

Kai atėjo dvyliktųjų Sečio valdymo metų žiema, Ramzis paprašė, kad tėvas leistų jam nusivežti Nefertarę į Abidą: jis norėjo, kad ji išvystų ir išgyventų Ozirio ir Izidės misterijas. Karališkoji pora ir karalystės valdytojas su žmona kartu išvyko į šventąjį miestą, kur Nefertarė buvo įšventinta ir dalyvavo apeigose.

Kitą dieną po ceremonijos karalienė Tuja įteikė jai auksinę apyrankę, kurią nuo šiol Nefertarė turėjo mūvėti atlikdama apeigas kaip didžiosios valdovo sutuoktinės padėjėja. Jauna moteris susijaudino ligi ašarų: priešingai nei ji bijojo, nueitas kelias neatitolino jos nuo šventyklos.

– Man tai nepatinka, – pasiskundė Amenis.

Žinodamas niurgzlų savo asmens sekretoriaus būdą, Ramzis kartais nelabai klausydavosi, ką jis šneka.

– Man tai visai nepatinka, – pakartojo Amenis.

– Gal tau atsiuntė prastos kokybės papirusą?

– Nusiramink, aš nebūčiau jo priėmęs. Ar tu nepastebi, kas dedasi aplinkui?

– Faraono sveikata nebloga, mano motina ir Nefertarė – geriausios draugės, šalyje taika, Homeras rašo... Ko daugiau norėti? Ak, taip! Tu ligi šiol neturi sužadėtinės!

– Man nėr kada rūpintis tokiais niekais. Tu daugiau nieko nepastebėjai?

– Tiesą sakant, ne.

– Tu nieko nematai, išskyrus Nefertarę. Žinoma, sunku tau dėl to priekaištauti... Laimė, aš budžiu ir klausausi pastatęs ausis.

– Ir ką gi tu girdi?

– Gandus, kurie kelia nerimą. Kažkas bando sužlugdyti tavo reputaciją.

– Šenaras?

– Ne, pastaraisiais mėnesiais tavo vyresnysis brolis elgiasi stebėtinai kukliai ir santūriai. Užtat iš dvaro pusės aidi vis daugiau kritikos.

– Tai neturi reikšmės.

– Aš taip nemanau.

– Aš pašalinsiu sau iš kelio visus tuos tauškalius!

– Jie tai žino, – pastebėjo Amenis, – todėl ir kovos su tavim.

– Jie drąsūs tik rūmų koridoriuose ar savo prašmatnių sodybų priėmimo salėse.

– Teoriškai tu teisus, bet aš bijau organizuoto pasipriešinimo.

– Setis parinko sau įpėdinį; visa kita tėra paskalos.

– Manai, kad Šenaras atsisakė savo užmačių?

– Tu pats ką tik sakei, kad jis dabar labai nuolankus.

– Kaip tik dėl to man taip neramu: toks elgesys Šenarui visai nebūdingas.

– Tu per daug nerimauji, drauguži. Setis mus saugo ir gina.

„Kol gyvas“, – pamanė Amenis, tvirtai pasiryžęs įspėti Ramzį apie jam gresiantį pavojų.

50

Ramzio ir Nefertarės duktė išgyveno tik porą mėnesių. Silpnutė, nevalgi, ji iškeliavo šešėlių karalystėn. Nefertarė labai sielojosi, ir gydytojai smarkiai nerimavo dėl jos sveikatos. Trejetą savaičių Setis kasdien gydė ją hipnoze, suteikdamas jaunai moteriai energijos, būtinos sielvartui įveikti.

Karalystės valdytojas beveik nesitraukė nuo žmonos. Nefertarė nedejavo ir nesiskundė. Grobuonė mirtis dažnai nusinešdavo kūdikėlius, nežiūrėdama į jų kilmę. Nefertarė mylėjo Ramzį, tad iš šios meilės gims kitas vaikutis.

Mažasis Kha jautėsi puikiai. Juo rūpinosi žindyvė, o gražioji Izetė vis dažniau buvojo Tėbų aukštuomenėje ir užėmė ten vis reikšmingesnę vietą. Ji su užuojauta klausėsi Dolantės ir jos vyro nusiskundimų, stebėdamasi Ramzio neteisingumu. Didžiajame Pietų mieste buvo baiminamasi karalystės valdytojo įžengimo į sostą, nes Ramzį čia laikė būsimuoju despotu, kuriam mažai rūpės Maat įstatymas. Gražioji Izetė bandė prieštarauti tokiai nuomonei, bet jai buvo pateikta tiek argumentų, kad ji nežinojo, ką ir besakyti. Nejaugi ji mylėjo valdžios trokštantį tironą, bejausmį pabaisą?

Ji ir vėl prisiminė Šenaro žodžius.

Setis visai atsisakė poilsio. Vos tik tarp daugybės darbų, reikalų ir priėmimų atsirasdavo laisva valandėlė, jis kviesdavosi Ramzį. Tėvas su sūnumi šnekučiuodavosi rūmų sode. Setis labai nemėgo rašyti, tad visus pamokymus perteikė žodžiu. Kiti karaliai, ruošdami savo įpėdinius valdovo pareigoms, kūrė sentencijas, o Setis buvo labiau linkęs perteikti gyvenimišką išmintį iš senio lūpų į jaunuolio ausį.

– Tų žinių nepakaks, – perspėjo jis Ramzį, – bet jos prilygsta pėstininko turimam skydui ir kalavijui: jos leis tau gintis ir pulti. Laimės dienomis kiekvienas priskirs šį nuopelną sau, o kai ateis nelaimė, vienintelis kaltininkas būsi tu. Jei suklysi, kaltink tik save ir ištaisyk klaidą. Būtent taip reikia elgtis, jei nori valdyti teisingai: būtina nuolat tikrinti ir taisyti mintį ir veiksmą. Atėjo laikas patikėti tau užduotį, kurios metu tu atstovausi man.

Sečio žodžiai Ramzio visai nenudžiugino. Jis mielai dar daugybę metų būtų klausęsis tėvo pamokymų.

– Vienas kaimelis Nubijoje protestuoja prieš vietininko naudojamus valdymo metodus. Pranešimai, kuriuos man iš ten atsiuntė, neaiškūs. Keliauk ten ir išspręsk ginčą Faraono vardu.

Nubija atrodė Ramziui tokia pat kerinti, kaip ir per pirmąją kelionę į šį kraštą, tad jis beveik pamiršo, kad keliauja ne savo malonumui. Jo pečių nebeslėgė jokia našta; šiltas oras, vėjas, šnarantis palmėse, rusvas dykumos smėlis ir uolų raudonis džiugino jo sielą. Ramzį apniko pagunda išsiųsti karius atgal į Egiptą, o pačiam klaidžioti šiose nuostabiose vietovėse.

Bet priešais jį jau pataikūniškai lankstėsi Nubijos vietininkas, berte berdamas įmantraus pasveikinimo žodžius.

– Ar mano pranešimai atskleidė jums susidariusią padėtį?

– Sečiui jie pasirodė nepakankamai aiškūs.

– Bet juk padėtis visiškai aiški! Tas kaimas sukilo, tad jį reikia sunaikinti.

– Ar patyrėte nuostolių?

– Ne, nes buvau atsargus ir laukiau jūsų atvykstant.

– Kodėl delsėt ir nesiėmėt jokių priemonių?

Vietininkas šiaip taip išlemeno:

– Kaip aš... Iš kur žinoti... Jeigu jų daug, jeigu...

– Palydėkit mane į tą kaimą.

– Aš paruošiau užkandžių ir...

– Važiuojam.

– Per tokį karštį? Aš maniau, kad geriau būtų leistis į kelią vakarop.

Ramzio vežimas trūktelėjo iš vietos.

Kaimelis snūduriavo ant Nilo kranto augančios palmių giraitės šešėlyje. Vyrai melžė karves, moterys ruošė valgį, nuogi vaikai maudėsi upėje. Prie trobelių miegojo perkarę šunys.

Egiptiečių pajėgos išsidėstė ant aplinkinių kalvų, turėdamos triuškinamą pranašumą.

– Kurgi maištininkai? – paklausė Ramzis vietininko.

– Štai, šitie žmonės ir yra maištininkai. Nepasikliaukite jų taikia išvaizda.

Žvalgai kategoriškai tvirtino: apylinkėse nėra nė vieno nubių kario.

– Šio kaimo seniūnas užginčijo mano valdžią, – pasakė vietininkas. – Mes turime duoti triuškinamą atkirtį, kitaip maištas apims kitas gentis. Užklupkime juos netikėtai ir išnaikinkime. Šis pavyzdys bus pamoka visiems nubiams.

Kažkuri moteris pastebėjo Egipto karius ir suriko. Vaikai iššoko iš vandens ir nubėgo slėptis trobelėse, kur jau iš baimės drebėjo jų motinos. Vyrai paskubomis apsiginklavo lankais, strėlėmis bei ietimis ir susibūrė vidury kaimo.

– Žiūrėkite! – sušuko vietininkas. – Argi ne mano teisybė?

Vadas išėjo į priekį. Į jo garbanotus plaukus buvo įsmeigtos dvi ilgos stručio plunksnos, o plačią krūtinę kirto raudona perpetė. Jis atrodė išdidus ir ryžtingas. Dešinėje rankoje vadas laikė dviejų metrų ilgio ietį, papuoštą kaspinais.

– Jis tuoj duos ženklą pulti, – įspėjo vietininkas, – mūsų lankininkai turėtų prismeigti jį prie žemės!

– Įsakinėju aš, – priminė Ramzis. – Nuleisti ginklus!

– Bet... Ką jūs ketinate daryti?

Ramzis nusiėmė šalmą, šarvus ir blauzdišarvius, padėjo ant žemės kalaviją ir durklą ir ėmė leistis žemyn akmenuotu šlaitu.

– Jūsų Didenybe! – suriko vietininkas. – Grįžkite, jis jus užmuš!

Karalystės valdytojas ėjo lygiu žingsniu, įsmeigęs akis į nubį, liesą, beveik kaulėtą šešiasdešimtmetį.

Kai šis krestelėjo ietį, Ramzis pamanė, kad gal ir be reikalo ryžosi šitaip rizikuoti; bet nejaugi nubių genties vadas pavojingesnis už laukinį bulių?

– Kas tu?

– Ramzis, Sečio sūnus ir Egipto valdytojas.

Nubis nuleido ginklą.

– Čia aš – vadas.

– Tu juo ir liksi – tol, kol gerbsi Maat įstatymą ir jo laikysies.

– Jį pažeidžiau ne aš, o karaliaus vietininkas, mūsų globėjas ir gynėjas.

– Tai sunkus kaltinimas.

– Aš įvykdžiau savo įsipareigojimus, o vietininkas duoto žodžio neištesėjo.

– Išdėstyk savo priekaištus.

– Jis pažadėjo, kad už duoklę mes gausime kviečių. Kur jie?

– O kur duoklė?

– Eikš.

Sekdamas paskui vadą, Ramzis turėjo praeiti pro jo karius. Vietininkas, tikras, kad jie nužudys Ramzį arba paims jį įkaitu, užsidengė veidą. Bet nieko neatsitiko.

Vadas parodė karalystės valdytojui maišus, pilnus aukso smilčių, panterų kailius, vėduokles ir stručio kiaušinius, kuriuos labai vertino aukštuomenė.

– Jei nesilaikoma žodžio, mes kausimės, nors ir visi turėtume žūti. Niekas negali gyventi pasaulyje, kur duotas žodis – tuščias garsas.

– Mūšio nebus, – pareiškė Ramzis. – Tu gausi pažadėtus kviečius.

Šenaras būtų mielai apkaltinęs Ramzį nuolaidžiaujant Nubijos maištininkams, bet vietininkas patarė jam nenaudoti šio argumento. Ilgai užtrukusio slapto jų susitikimo metu vietininkas papasakojo apie didėjantį Ramzio populiarumą armijoje. Kariai gėrėjosi jo drąsa, ryžtu ir sugebėjimu greit apsispręsti. Turėdami tokį vadą, jie nebijojo jokio priešo. Jei Šenaras apkaltintų Ramzį bailumu, tai tas kaltinimas atsigręžtų prieš jį patį.

Vyresnysis Faraono sūnus pripažino, kad jo pašnekovas teisus. Nekontroliuoti armijos, žinoma, būtų didelis trūkumas, bet vieną dieną ji vis tiek privalės paklusti naujajam Dviejų Žemių valdovui. Norint valdyti Egiptą, brutalios jėgos buvo negana, užtat dvaro ir didžiųjų žynių pritarimas buvo būtinas.

Ramzis vis labiau garsėjo kaip bebaimis ir pavojingas karys. Kol Setis laiko valdžios vairą savo rankose, jaunuolis nesiims jokių iniciatyvų. Bet paskui... Trokšdamas susiremti su priešu, jis gali įsivelti į beprotiškas karines avantiūras, gresiančias Egiptui pražūtimi.

Šenaras pabrėžė, kad pats Setis nutarė geriau sudaryti su hetitais paliaubas, o ne pulti jų žemes ir garsiąją Kadešo tvirtovę. Ar Ramziui užtektų išminties taip pasielgti? Didikai nekentė karo. Gyvendami ramiai ir ištaigiai, jie nepasitikėjo nutrūktgalviais karvedžiais.

Šaliai nereikėjo didvyrio, galinčio sukelti didžiulius mūšius, paleisti Artimųjų Rytų miestus pelenais ir užlieti jų žemę krauju. Kaip rodė ambasadorių ir specialias užduotis užsienyje vykdančių pasiuntinių pranešimai, hetitai pasirinko taiką ir atsisakė ketinimų užkariauti Egiptą. Vadinasi, toks žmogus kaip Ramzis bus nereikalingas, o gal net ir žalingas. Jeigu jis atkakliai tęs savo užkariautojo politiką, ar ne geriau būtų jį nušalinus?

Šenaro argumentai skynėsi kelią ir ne vienam atrodė labai įtikinami. Vyresnysis Faraono sūnus buvo laikomas protingu ir blaiviai mąstančiu žmogumi, o faktai berods patvirtino jo samprotavimus.

Kelionės į Deltą metu, įtikinęs dviejų provincijų vietininkus paremti jį Sečiui mirus, Šenaras priėmė Ašą prabangioje savo laivo kajutėje. Virėjas paruošė įmantrių patiekalų, o vynininkas parinko jiems užsigerti nuostabų baltąjį vyną.

Savo papratimu jaunasis diplomatas šiek tiek puikavosi elegantiškumu. Jo skvarbus žvilgsnis kartais trikdė pašnekovą, bet saldus tonas ir nedrumsčiama ramybė bemat išsklaidydavo nerimą. „Jeigu jis liks man ištikimas po to, kai išdavė Ramzį, – pagalvojo Šenaras, – aš iš jo padarysiu puikų užsienio reikalų ministrą“.

Valgio ir vyno Aša vos paragavo.

– Pusryčiai jums nepatinka?

– Atleiskite, aš labai susirūpinęs.

– Turite nemalonumų?

– Jokių.

– Gal jums kaišioja pagalius į ratus?

– Priešingai.

– Ramzis... Jūs sunerimęs dėl Ramzio! Jis sužinojo apie mūsų bendradarbiavimą!

– Nusiraminkit, mūsų paslapties niekas neatskleidė.

– Kas gi tada kelia jums rūpesčių?

– Hetitai.

– Pranešimai ir ataskaitos, kuriuos gauna dvaras, neduoda dingsties nerimauti. Berods karingi hetitų ketinimai išblėso.

– Oficialioji versija kaip tik tokia.

– Kuo ji jums nepatinka?

– Savo naivumu. Tiesa, gali būti ir taip, kad mano viršininkai nori nuraminti Setį ir neįkyrėti jam savo pesimistinėmis prognozėmis.

– Jūs turite tikslių duomenų?

– Hetitai – ne primityvūs galvijai. Kadangi ginkluotas susidūrimas baigėsi jų nenaudai, dabar jie griebėsi klastos.

– Et, papirks keletą vietinių tironų ir surengs vieną kitą niekingą intrigą.

– Taip mano ir prityrę diplomatai.

– Bet ne jūs?

– Kuo toliau, tuo mažiau.

– Ko gi jūs bijote?

– Kad hetitai apraizgys savo voratinkliu mūsų protektoratus, ir mes įkliūsime į spąstus.

– Nelabai tikėtina. Jei tik jie ryšis bent kiek rimtesnei išdavystei, Setis tuoj pat imsis priemonių.

– Sečiui niekas nepranešama.

Šenaras neketino numoti ranka į jauno diplomato žodžius: Aša jau ne kartą įrodė, kad įžvalgumo jam tikrai netrūksta.

– Ar pavojus neišvengiamas?

– Hetitai pasirinko lėtą strategiją. Jie bus pasirengę pulti po ketverių penkerių metų.

– Stebėkite jų veiksmus, bet niekam, išskyrus mane, apie juos nepranešinėkite.

– Jūs daug iš manęs reikalaujate.

– Bet jūs daug ir gausite.

51

Ant jūros kranto snūduriuojančiame žvejų kaimelyje, kurį saugojo kokių dešimties tvarkos sergėtojų būrelis, gyvenimas slinko lėtai. Tvarkos sergėtojai buvo įpareigoti stebėti laivybą. Užduotis buvo ne per sunkiausia: kartkartėm į šiaurę išplaukdavo koks nors egiptiečių laivas. Būrio vadas, šešiasdešimtmetis pilvūzas, pasižymėdavo lentelėje laivo pavadinimą ir jo išvykimo datą. O jūreiviai, grįžtantys iš svetimų kraštų, plaukdavo kita Nilo atšaka.

Tvarkos sergėtojai padėdavo žvejams traukti tinklus ir prižiūrėti valtis. Visi ligi soties prisikirsdavo žuvų, o švenčių dienomis būrio vadas sutikdavo pasidalyti su žvejais vyno daviniu, kurį kas dvi savaitės atsiųsdavo vyresnybė.

Mėgstamiausia ir bemaž vienintelė mažosios bendruomenės pramoga buvo stebėti delfinų žaidimus. Žiūrovams neatsibosdavo grožėtis grakščiais jūros gyvūnų šuoliais ir pašėlusiomis lenktynėmis. Vakarais kuris nors senas žvejys pasakodavo legendas: esą netoliese pelkėse su savo naujagimiu Horu slapstėsi deivė Izidė norėdama išgelbėti kūdikį nuo Seto įniršio.

– Vade, laivas!

Išsitiesęs ant demblio valandėlei pogulio, tvarkos sergėtojas tingėjo keltis:

– Duok jam ženklą ir užrašyk pavadinimą.

– Jis plaukia pas mus.

– Neįmatai, ar ką? Žiūrėk geriau!

– Jis tikrai plaukia pas mus!

Smalsumas privertė vadą pašokti ant kojų. Vyno tądien netu-

rėjo atgabenti, ko gi čia reikia tam laivui? Silpnas alus negalėjo sukelti tokių haliucinacijų.

Iš paplūdimio jau gerai buvo matyti didokas laivas, skriejąs tiesiai kaimelio link.

– Tai ne Egipto laivas...

Nė vienam graikų laivui nebuvo leidžiama čia išmesti inkaro. Tvarkos sergėtojai buvo gavę kategorišką įsakymą: vyti įsiveržėlį įsakius jam plaukti į vakarus, kur juo pasirūpins Faraono laivynas.

– Ginkluokitės, – įsakė vadas savo vyrams, jau atpratusiems valdyti ietį, kalaviją, lanką ir skydą.

Svetimšalių laive būriavosi blyškiaodžiai vyrai riestais ūsais, užsidėję raguotus šalmus. Ateivių krūtines dengė metaliniai šarvai, o ginkluotę sudarė labai smailūs kalavijai ir apvalūs skydai.

Laivo pirmagalyje stovėjo tikras milžinas.

Jis buvo toks baisus, kad egiptiečiai ėmė trauktis atatupsti.

– Piktoji dvasia, – sumurmėjo kažkuris tvarkos sergėtojas.

– Ne, jis tik žmogus, – užginčijo vadas. – Nušaukit jį.

Du lankininkai iššovė vienu metu; pirmoji strėlė nulėkė kažkur į aukštybes, o antroji skriejo tiesiai į milžino krūtinę, bet pirma nei strėlė įsmigo į jo šarvus, šis perkirto ją vienu kalavijo mostelėjimu.

– Ana ten! – suriko vienas iš tvarkos sergėtojų. – Kitas laivas!

– Tai užpuolimas, – padarė išvadą vadas. – Traukiamės.

Ramzis patyrė, kas yra laimė.

Kasdienė laimė, veržli kaip pietų vėjas, švelni kaip vėsus vėjelis, atskriejąs iš Šiaurės. Šalia Nefertarės kiekviena akimirka virsdavo pilnatve. Mylimoji išsklaidydavo rūpesčius ir padėjo Ramzio sielai kilti į šviesą. Šalia Nefertarės dienos sušvisdavo švelniu spindesiu. Jauna moteris gebėjo apraminti gaivališką polėkį neužgesindama Ramzio sieloje liepsnojančios ugnies. Ji atrodė pranašaujanti keistą, beveik bauginamą ateitį – ateitį, kuri žadėjo Ramziui sostą.

Ramzis nepaliovė ja stebėtis. Ji būtų galėjusi pasitenkinti ramiu ir prabangiu gyvenimu, bet buvo karališkai grakšti. Kokio likimo valdove ar tarnaite ji taps? Nefertarė buvo paslaptis. Paslaptis su kerinčia šypsena. Tokia panašia į deivės Hatoros šypsnį, kurį jis regėjo savo protėvio, pirmojo Ramzio, kapavietėje.

Gražioji Izetė buvo žemė, o Nefertarė – dangus. Ramziui reikėjo ir vienos, ir kitos, bet pirmajai jis jautė tik aistrą ir geismą.

O Nefertarė buvo meilė.

Setis stebėjo, kaip leidžiasi saulė. Kai įėjęs Ramzis jį pasveikino, rūmus jau gaubė sutemos, bet Faraonas nedegė lempų.

– Grėsmingas pranešimas iš Deltos tvarkos sergėtojų, – pranešė jis sūnui. – Mano patarėjai tai laiko nereikšmingu įvykiu, bet aš įsitikinęs, kad jie klysta.

– Kas atsitiko?

– Viduržemio jūros pakrantėje esantį žvejų kaimą užpuolė piratai. Tvarkos sergėtojai, įpareigoti prižiūrėti mūsų pakrantes, atsitraukė, bet tvirtina kontroliuoją padėtį.

– Gal jie meluoja?

– Tu turi tai sužinoti.

– Kodėl jūs taip nerimaujate?

– Tie piratai – pavojingi plėšikai. Jeigu jie pamėgins veržtis gilyn į mūsų žemes, tai visur kils panika.

Ramzis pasipiktino:

– Nejaugi pakrančių sargyba nepajėgia mūsų apsaugoti?

– Galbūt viršininkai nepakankamai įvertino pavojų.

– Tučtuojau išvykstu.

Faraonas vėl pažvelgė į saulėlydį. Jis būtų mielai iškeliavęs kartu su sūnumi, vėl pasigrožėjęs Deltos vandens plotais, vadovavęs kariuomenei, įkūnydamas Valstybės galią. Bet po keturiolikos valdymo metų jį pakirto liga. Laimė, pamažu Setį apleidžiančios jėgos perėjo į Ramzio kūną ir kraują.

Tvarkos sergėtojai susibūrė mažoje gyvenvietėje palei vieną iš Nilo atšakų, maždaug už trisdešimties kilometrų nuo jūros kranto. Laukdami pagalbos, jie paskubomis surentė medinius įtvirtinimus. Atžygiuojant karalystės valdytojo vadovaujamai kariuomenei, jie išlindo iš savo prieglobsčio ir su pilvotuoju viršininku priešakyje nubėgo pasitikti gelbėtojų.

Vadas sukniubo priešais Ramzio karo vežimą:

– Mes nenukentėjome, Jūsų Didenybe! Nė vieno sužeisto!

– Stokitės.

Pratrūkęs džiaugsmas išblėso; Ramzio žvilgsnis dvelkė šalčiu.

– Mes... Mūsų buvo per mažai, kad galėtume jiems pasipriešinti. Piratai būtų mus išžudę.

– Ką žinote apie jų tolesnę veiklą?

– Jie liko pakrantėje ir užėmė dar vieną kaimą.

– Per jūsų bailumą!

– Jūsų Didenybe... Kova būtų buvusi nelygi.

– Traukitės man iš kelio.

Būrio vadas vos spėjo atšokti į šalį. Sukniubęs dulkėse, jis nepamatė, kaip karalystės valdytojo vežimas nulėkė prie atplaukusios iš Memfio stambios flotilės flagmano. Vos tik atsidūręs laive, Ramzis įsakė plaukti tiesiai į šiaurę.

Tūždamas ir ant piratų, ir ant bailių tvarkos sergėtojų, karalystės valdytojas pareikalavo, kad irkluotojai patrigubintų pastangas. Šie ne tik ėmė irkluoti kur kas sparčiau – jų energija tartum persidavė kitiems žygio dalyviams, panūdusiems atkurti tvarką jūriniame Egipto pasienyje.

Ramzis skriejo pirmyn.

Piratai, įsikūrę dviejuose užgrobtuose kaimuose, dvejojo nesumodami, ar tęsti pergalingą pakrančių užgrobimą, ar susigabenti laimikį į laivus ir laikinai pasitraukti, o netrukus suruošti naują užpuolimą.

Ramzio ataka užklupo juos per pusryčius, kai piratai čirškino žuvį. Nors priešo pajėgos turėjo didžiulį kiekybinį prana-

šumą, piratai gynėsi neregėtai nuožmiai. Vien tik jų vadeiva, tasai milžinas, įveikė dvidešimt jį puolusių pėstininkų, bet galų gale neatsilaikė prieš vis didėjantį jų skaičių.

Daugiau nei pusė piratų buvo išžudyta, jų laivas liepsnojo, bet vadeiva atsisakė nulenkti galvą prieš Ramzį.

– Kuo tu vardu?

– Seramana.

– Iš kur tu kilęs?

– Iš Sardinijos. Tu mane nugalėjai, bet kiti sardų laivai už mane atkeršys. Jus užgrius dešimtys mūsų laivų, ir tu nepajėgsi jų sulaikyti. Mes trokštame Egipto turtų, ir mes juos gausime.

– Kodėl jūs nenorite tenkintis sava šalimi?

– Mes sutverti tam, kad užkariautume kitus. Jūsų apgailėtini kareiviai neįstengs ilgai mums priešintis.

Pasipiktinęs pirato įžūlumu, vienas pėstininkas užsimojo kirviu ketindamas perskelti jam galvą.

– Atgal! – įsakė Ramzis ir atsigręžė į kareivius. – Kuris iš jūsų sutinka kautis dvikovoje su šiuo barbaru?

Neatsirado nė vieno savanorio.

Seramana nusišaipė:

– Kokie ten jūs kariai!

– Ko tu sieki?

Klausimas nustebino milžiną:

– Turto, žinoma! Na, dar – moterų, geriausio vyno, gero žemės sklypo su sodyba...

– Jeigu aš visa tai tau duosiu, ar sutiksi būti mano asmens sargybos viršininku?

Iš nuostabos milžinui net akys ant kaktos iššoko.

– Užmušk mane, bet nesityčiok!

– Tikras karys sugeba apsispręsti akimirksniu. Taigi ko tu nori: tarnauti man, ar – mirti?

– Tegul mane išlaisvina!

Du pėstininkai baugščiai atrišo jam rankas.

Ramzis buvo aukšto ūgio, bet Seramana buvo visa galva aukštesnis. Jis žengė porą žingsnių karalystės valdytojo link, o Egipto lankininkai sutartinai kilstelėjo lankus ir nusitaikė į milžiną. Jeigu jis puls Ramzį ir ims su juo grumtis, norėdamas šį pasmaugti savo letenomis, ar jie turės galimybę paleisti strėles, nekliudydami Sečio sūnaus?

Ramzis įžvelgė sardo akyse norą žudyti, bet liko ramiai stovėti sunėręs rankas ant krūtinės, lyg jam tai visai nerūpėtų. Karalystės valdytojo veide priešininkas nepastebėjo nė krislelio baimės.

Seramana priklaupė ant žemės ir nulenkė galvą:

– Įsakyk, ir aš paklusiu.

52

Memfio aukštuomenė buvo didžiai pasipiktinusi. Nejaugi ji siuntė armijon per mažai savo narsių sūnų, nejaugi jie nebuvo verti saugoti karalystės valdytoją? Tai, kad jo asmens sargybos viršininku tapo toks barbaras, kilmingieji suvokė kaip įžeidimą, nors visi sutiko, kad Seramana, neatsisakęs savo keistojo sardiško apdaro, vien tik būdamas šalia Ramzio galėjo įvaryti tiek baimės, kad niekas nedrįstų pakelti prieš jį rankos. Žinoma, kiti piratai už plėšikavimą buvo išsiųsti į kasyklas, kur turėjo išpirkti savo kaltes, bet jų vado padėtis dabar buvo pavydėtina. Jeigu jam šaus į galvą smogti Ramziui peiliu į nugarą, niekas karalystės valdytojo negailės.

Šenaras džiaugėsi dar vienu Ramzio klaidingu žingsniu, įrodančiu, kad jo brolis žavisi tik brutalia jėga. Juk jis nesiteikė lankytis pokyliuose ir priėmimuose – ne, jis verčiau ištisas valandas raitas lakstė po dykumą, uoliai šaudė iš lanko, pratino ranką prie kalavijo ar ėjo pavojingų imtynių su savo liūtu.

Seramana tapo mėgstamu Ramzio partneriu; juodu perteikinėjo vienas kitam savo kovinį meistriškumą, kaudamiesi ir su ginklais, ir be jų, kol galiausiai išmoko sujungti į viena jėgą ir lankstumą. Egiptiečiai, kuriems vadovavo Seramana, niekuo nesiskundė. Jie taip pat buvo intensyviai mokomi ir tapo rinktiniais kariais, turinčiais puikias gyvenimo sąlygas.

Ramzis tesėjo pažadą: Seramana gavo aštuonių kambarių namą su šuliniu ir sodu, kur jau buvo pasodinti medžiai. Rūsyje buvo pilna amforų su senu vynu, o lovoje netrūko sukalbamų Libijos ir Nubijos gražuolių, apkerėtų svetimšalio stoto ir vyriškumo.

Nors sardas liko ištikimas savo šalmui, šarvams, kalavijui ir apvaliam skydui, Sardiniją jis pamiršo. Ten jis buvo visų niekinamas skurdžius, o čia, Egipte, – visų gerbiamas turtuolis. Jis buvo be galo dėkingas Ramziui: juk šis ne tik paliko jį gyvą, bet ir suteikė jam tokį gyvenimą, apie kurį jis, Seramana, galėjo tik svajoti. Tad kiekvienas, sumanęs grasinti karalystės valdytojui, turės reikalų su juo, ištikimu Ramzio sargybiniu.

Keturioliktaisiais Sečio valdymo metais Nilo potvynis žadėjo būti menkas, o tai galėjo sukelti badą. Kai tik Faraonas gavo šias prognozes patvirtinantį pranešimą iš Asuano specialistų, kurie rėmėsi daugybės metų upės stebėjimais ir metraščių duomenimis, jis pasikvietė Ramzį. Nepaisydamas nuovargio, kuris jau nebepraeidavo, Faraonas nusivežė sūnų į Gebel-Zilzilę, į tą vietą, kur Nilo krantai buvo arti vienas kito. Nuo seno buvo tikima, kad kaip tik čia iš dviejų grotų tyru vandeniu maitintoju ištrykšdavo Hapis – potvynio energija.

Norėdamas atkurti harmoniją, Setis paaukojo upei penkiasdešimt keturis ąsočius pieno, tris šimtus kvietinės duonos paplotėlių, septyniasdešimt pyragų, dvidešimt aštuonis didelius puodelius medaus, dvidešimt aštuonias pintines vynuogių, dvidešimt keturias pintines figų, dvidešimt aštuonias – datulių, tiek pat pintinių granatų ir zizifmedžio vaisių; be to, agurkų, pupelių, keramikos figūrėlių, keturiasdešimt aštuonis ąsočius smilkalų, aukso, sidabro, vario, alebastro, taip pat veršiuko, žąsies, krokodilo ir hipopotamo formų pyragaičių.

Po trijų dienų vandens lygis pakilo, bet nepakankamai. Tiesa, dar liko krislelis vilties, kad galima rasti papildomų priemonių padėčiai pataisyti.

Heliopolio Gyvybės Namas buvo seniausias Egipte. Čia buvo saugomos knygos, kuriose slypėjo dangaus ir žemės paslaptys, slaptų ritualų aprašai, dangaus žemėlapiai, karališkieji met-

raščiai, pranašystės, mitų tekstai, medicinos ir chirurgijos veikalai, matematikos ir geometrijos traktatai, sapnų aiškinimo raktai, hieroglifų žodynai, architektūros, skulptūros ir tapybos vadovėliai, apeiginių daiktų, kuriuos privalėjo turėti visos šventyklos, sąrašai, švenčių kalendoriai, užkeikimų rinkiniai, senolių surašyti *Pamokymai* ir tekstai apie „virsmą šviesa“, suteikiantį galimybę keliauti aname pasaulyje.

– Faraonui nėra svarbesnės vietos nei ši, – pareiškė Setis. – Kai tave apniks abejonės, ateik čia ir ieškok patarimo archyvuose. Gyvybės Namas yra Egipto praeitis, dabartis ir ateitis; perprask jo pamokymus, ir tu praregėsi, kaip praregėjau aš.

Setis paprašė Gyvybės Namo viršininką, pagyvenusį žynį, jau nebepalaikantį ryšių su išoriniu pasauliu, atnešti jam *Nilo Knygą*. Šią užduotį įvykdė vienas iš šventyklos patarnautojų. Ramzis jį pažino:

– Ar tu kartais ne Bakhenas, karalystės arklidžių prižiūrėtojas?

– Taip, aš ėjau šias pareigas ir drauge buvau patarnautojas šventykloje. Kai man suėjo dvidešimt vieneri, atsisakiau pasaulietiškųjų pareigų.

Tvirtai sudėtas, kvadratinio ir negražaus veido, dabar jau nusiskutęs trumpą barzdą, kuri anksčiau pridėdavo jam atšiaurumo, vis tokių pat galingų rankų, kalbantis tuo pačiu žemu, prikimusiu balsu, Bakhenas neatrodė esąs mokytas žmogus, besidomįs protėvių išminties lobiais.

Jis išvyniojo papirusą, ištiesė jį ant akmeninio stalo ir pasišalino.

– Nepamiršk šio žmogaus, – patarė Setis. – Po kelių savaičių jis išvyks į Tėbus ir ims tarnauti Amonui Karnako šventykloje. Jo likimo kelias dar kirs tavąjį.

Faraonas ėmė skaityti garbųjį dokumentą, kurį parašė vienas iš pirmtakų, priklausęs trečiajai dinastijai ir gyvenęs prieš trylika šimtmečių. Bendravęs su Nilo dvasia, jis nurodė, ką

reikia daryti norint ją permaldauti pernelyg menko potvynio atveju.

Setis rado išeitį: toks pat aukų atnašavimas kaip Gebel-Zilzilėje turėjo būti pakartotas Asuane, Tėbuose ir Memfyje.

Iš šios ilgos kelionės Setis grįžo visai išsekęs. Kai pasiuntiniai pranešė jam, kad potvynis pasieks beveik įprastą lygį, jis įsakė provincijų vietininkams ypač rūpestingai prižiūrėti užtvankas ir vandens talpyklas. Dabar, kai katastrofos pavyko išvengti, nevalia prarasti nė lašo vandens.

Karalius aiškiai silpo, bet kasryt kviesdavosi Ramzį ir kalbėdavo jam apie teisingumo deivę Maat, kurią simbolizavo gležna moteris arba plunksna – didžioji paukščio uodegos plunksna, vairuojanti jo skrydį. Ji viena turėjo viešpatauti, kad išliktų ryšys tarp visų būtybių. Jei bus laikomasi dieviškojo įstatymo, saulė ir toliau švies, javai augs, stiprusis gins silpnąjį, savitarpio pagalba ir vienybė bus pagrindiniai kasdieninio egiptiečių gyvenimo principai. Faraonas turi tarti Maat žodį ir jį įgyvendinti. Vykdyti teisingumą esą svarbiau nei atlikti tūkstantį žygdarbių.

Sečio žodžiai teikė peno Ramzio sielai. Jis nedrįso klausinėti tėvą apie jo sveikatą suvokdamas, kad Setis tolsta nuo kasdienybės ir žvelgia į kitą pasaulį, kurio energiją perteikia sūnui. Ramzis jautė, kad privalo kaupti ir branginti kiekvieną tų pamokymų akimirką; tad, norėdamas įsidėti į galvą ir į širdį Faraono žodį, jis apleido Nefertarę, Amenį ir savo artimuosius.

Ramzio žmona pati skatino jį taip elgtis. Padedama Amenio, ji išvadavo Ramzį nuo daugybės smulkesnių priedermių, kad jis galėtų tarnauti Sečiui ir paveldėtų jo galią.

Gauta informacija teigė, kad nebelieka jokių abejonių: liga, kuria sirgo Setis, įgavo bauginamą mastą. Šenaras su ašaromis akyse paskleidė baisiąją žinią dvare ir liepė pranešti ją didžiajam Amono žyniui bei faraono vietininkams provincijo-

se. Gydytojai tebesivylė galėsią dar nors kiek pratęsti valdovo gyvenimą, tačiau lemtinga pabaiga artėjo. Prie šios tragedijos turėjo prisidėti dar viena katastrofa: Ramzio karūnavimas.

Norintieji to išvengti ir palaikyti Šenarą privalėjo būti pasiruošę. Žinoma, pats Šenaras pamėgins įtikinti brolį, kad šis nesugebėsiąs eiti valdovo pareigų, bet ar išminties balso bus išklausyta? O jeigu kitaip išgelbėti šalies bus neįmanoma, galbūt teks griebtis iš pažiūros smerktinų veiklos būdų, kurie neleis karingajam Ramziui pražudyti Egipto.

Nuosaiki ir objektyviai vertinanti tikrovę Šenaro kalba daug kam padarė gerą įspūdį. Visi linkėjo, kad Setis dar ilgai valdytų karalystę, bet širdyje ruošėsi blogiausiam atvejui.

Graikų kariai, tapę pirkliais, ėmė galąsti ginklus. Menelajui įsakius, jie turėjo sudaryti būrį, galintį labai sėkmingai veikti, nes niekas nesitikėjo, kad taikūs svetimšaliai, puikiai įsilieję į Egipto bendruomenę, surengs perversmą. Maišto dienai artėjant, Lakonijos valdovas vis labiau nekantravo duoti rankoms valią: jis jau regėjo, kaip mojuos savo sunkiuoju kalaviju, perverdamas priešo pilvą ar krūtinę, kapodamas rankas ir kojas bei skaldydamas galvas su tokiu pat įkarščiu, koks jį apimdavo Trojos karo lauke. O paskui jis grįš Sparton su Elena ir privers ją brangiai sumokėti už visas kaltes ir neištikimybę.

Šenaras buvo nusiteikęs optimistiškai: jo šalininkų skaičius, jų įvairovė ir savybės leido tikėtis sėkmės. Tačiau vienas žmogus jam trukdė, ir tas žmogus buvo sardas Seramana. Padaręs jį savo asmens sargybos viršininku, Ramzis, pats to nežinodamas, užkirto kelią vienai iš brolio užmačių: juk Šenaras pasistengė, kad karalystės valdytojo sargybinių gretas papildytų graikų karys, o dabar tas samdinys negalėjo prisiartinti prie Ramzio be Seramanos leidimo. Prašyte prašėsi išvada: Menelajas turi nužudyti sardą, kurio dingimas niekam nerūpės.

Visi Šenaro pasiruošimai buvo baigti. Beliko sulaukti Sečio mirties ir duoti ženklą veikti.

– Tėvas šįryt su tavim nepasimatys, – liūdnai ištarė Tuja.

– Jo sveikata pablogėjo? – paklausė Ramzis.

– Gydytojas atsisakė jį operuoti. Skausmui nuraminti jis sugirdė Sečiui stiprių migdomųjų. Pagrindinė jų sudėties dalis – mandragora.

Tuja laikėsi nepaprastai oriai, bet jos žodžiai dvelkė sielvartu.

– Pasakyk man tiesą: ar dar yra vilties?

– Nemanau. Jo organizmas per daug išsekęs. Nors tavo tėvas tvirto sudėjimo, jam reikėjo daugiau ilsėtis. Tačiau kaip įtikinti faraoną nuosaikiau rūpintis savo pavaldinių laime?

Ramzis išvydo motinos akyse ašaras ir priglaudė ją prie savęs.

– Setis nebijo mirti. Jo amžinosios buveinės statyba baigta, o jis pats pasiruošęs stoti prieš Ozirį ir ano pasaulio teisėjus. Kai šalia jo bus sudėti krūvon jo darbai ir poelgiai, jam neteks baimintis pabaisos, praryjančios tuos, kurie išdavė Maat: toks bus mano nuosprendis šioje žemėje.

– Kuo aš galiu tau padėti?

– Ruoškis, sūnau. Ruoškis įamžinti tėvo vardą, ruoškis žengti protėvių pėdomis. Ruoškis susidurti akis į akį su likimo nežinomybėmis.

Setau su Vandens Lelija išėjo iš namų visai sutemus. Vanduo nuslūgo net iš lomų. Laukai atgavo įprastą vaizdą. Nors potvynis nebuvo smarkus, jis apvalė kraštą ir išvadavo jį nuo daugybės graužikų ir roplių, prigėrusių savo urvuose. Išgyveno atspariausi ir gudriausi, todėl vasaros pabaigoje surinkti nuodai būdavo puikios kokybės.

Gyvačių medžiotojas pasirinko jam gerai žinomos rytinės dykumos ruožą. Ten gyveno nuostabios kobros, kurių įkandimas buvo mirtinas. Setau pasuko prie urvo, kur gyveno pati stambiausia gyvatė, niekada nekeičianti savo įpročių. Vandens Lelija basa žengė jam iš paskos. Nors ji buvo ir labai prityrusi, ir šaltakraujiška, Setau draudė jai rizikuoti. Gražioji nubė ne-

šėsi dvišaką lazdą, drobinį maišą ir buteliuką. Prispausti roplį prie žemės ir priversti jį išspjauti dalį savo nuodų buvo įprastas darbas.

Dykumą nutvieskė mėnulio pilnatis. Ji jaudrino gyvates ir skatino jas šliaužti į tolimiausius jų teritorijų pakraščius. Setau tyliai niūniavo, tęsdamas žemus, kobrų mėgstamus garsus. Jau anksčiau paženklintoje vietoje – tai buvo anga tarp dviejų plokščių akmenų – smėlyje likusi banguota juosta rodė, kad čia šliaužta didžiulės gyvatės.

Vis tebeniūniuodamas, Setau atsisėdo ir ėmė kantriai laukti. Kobra vėlavo.

Vandens Lelija staiga puolė ant žemės tokiu judesiu, tarsi būtų nėrusi į baseiną. Apstulbęs Setau pamatė, kad ji grumiasi su juodąja kobra, kurią jis ketino pagauti. Dvikova truko neilgai: nubė įkišo gyvatę į maišą.

– Ji puolę tave iš nugaros, – paaiškino Vandens Lelija.

– Negirdėtas dalykas, – atsakė jai Setau. – Jeigu gyvatės kraustosi iš proto, lauk bėdos.

53

– Nes visą dieną Arėjo lauke mes turėsim kovoti.
Poilsio jokio triukšmingoj kovoj sau nelaukit nė vienas,
Jei bent tamsioji naktis tik įnirtusius priešus atskirtų.
Diržas, kurs skydą per petį mums laiko ir saugo herojų,
Prakaito karšto primirks, o petys bus nuo ieties nusmilkęs*, – deklamavo Homeras.

– Ar šios eilutės iš Jūsų *Iliados* pranašauja naują karą? – paklausė Ramzis.

– Aš kalbu tik apie praeitį.

– O ar ji nenusako ateities?

– Egiptas pradeda man patikti. Nenorėčiau matyti, kaip jis grimzta į chaosą.

– Kodėl jūs ėmėt šito baimintis?

– Tautiečiai vis dar manimi pasitiki. Aš girdžiu, ką jie šneka. Pastaruoju metu jų įkarštis kelia man nerimą. Sakytum kraujas jiems verda kaip prie Trojos sienų.

– Gal žinote apie tai ką nors daugiau?

– Aš – tik poetas, o mano akys silpsta.

Elena padėkojo karalienei Tujai už tai, kad ši, išgyvendama tokį skausmą, sutiko su ja pasikalbėti. Subtiliai padažytame didžiosios valdovo sutuoktinės veide nebuvo jokių kančios pėdsakų.

– Nežinau, kaip...

– Žodžiai nepadės, Elena.

* Iliada, II giesmė, p. 38

– Man tikrai skaudu, ir aš meldžiu dievų, kad Faraonas pasveiktų.

– Ačiū. Aš taip pat šaukiuosi Neregimojo.

– Man taip neramu, taip neramu...

– Ko jūs baiminatės?

– Menelajas linksmas – pernelyg linksmas. Paprastai jis toks paniuręs, o dabar tiesiog džiūgauja. Vadinasi, jis tikras, kad netrukus parsiveš mane Graikijon!

– Net jei Setis mus paliks, jūs būsite čia saugi.

– Bijau, kad ne, Jūsų Didenybe.

– Menelajas – mano svečias. Jis negali pats ką nors nuspręsti.

– Aš noriu likti čia, šiuose rūmuose, šalia jūsų!

– Nurimkite, Elena, jums niekas negresia.

Nors karalienė stengėsi ją nuraminti, Elena baiminosi Menelajo pykčio. Jo elgesys liudijo, kad jis rezga sąmokslą, norėdamas išsivežti žmoną iš Egipto. Ar nebus taip, kad netruksianti Sečio mirtis suteiks jam išsvajotą progą? Elena nutarė pasekti, ką veikia vyras. Galbūt Tujos gyvybei gresia pavojus. Kai Menelajas negaudavo ko užsimanęs, imdavo žiauriai smurtauti, o juk po paskutinių to siautulingo žiaurumo protrūkių prabėgo jau taip daug laiko...

Amenis skaitė Dolantės laišką, parašytą Ramziui:

Mielas broli,

Mudu su vyru nerimaujame dėl tavo sveikatos, tačiau dar daugiau nerimo mums kelia mūsų garbiojo tėvo faraono Sečio sveikatos būklė. Sklando gandai, kad jis sunkiai serga. Galbūt jau laikas mums atleisti? Mano vieta Memfyje. Pasikliaudama tavo gerumu, esu įsitikinusi, kad tu pamirši mano vyro kaltę ir leisi jam kartu su manimi parodyti mūsų meilę Sečiui ir Tujai. Skaudžią valandą mes galėsime paremti ir paguosti vienas kitą. Ar tau neatrodo, kad šiandien svarbiausia – atkurti šeimos vienybę ir nevergauti praeičiai?

Tikėdamiesi tavo gailestingumo, mudu su Sariu nekantriai laukiame atsakymo.

– Perskaityk dar kartą, tik lėčiau, – pareikalavo karalystės valdytojas.

Amenis pakluso, bet buvo matyti, kad laiškas jį siutina.

– Aš į jį išvis neatsakyčiau, – burbtelėjo jis.

– Paimk naują papiruso ritinėlį.

– Argi mes privalome jai nusileisti?

– Dolantė mano sesuo, Ameni.

– Jei numirčiau aš, jai nė ašarėlė neištrykštų; na, žinoma: juk aš nesu karališkosios šeimos narys.

– Iš kur tavyje tiek kartėlio?

– Gailestingumo ne visuomet verta klausyti. Tavo sesuo ir jos vyras tegalvos, kaip tave išduoti.

– Rašyk, Ameni.

– Man skauda riešą. Ar nenorėtum pats pranešti seseriai, kad jai atleidi?

– Būk geras, rašyk.

Amenis tūžmingai suspaudė pirštais nendrinį rašiklį.

– Tekstas bus trumpas: „Nebandykite grįžti į Memfį, nes stosite prieš vizirio teismą, ir laikykitės toliau nuo Faraono“.

Amenio rašiklis linksmai nuskriejo papirusu.

Parodžiusi gražiajai Izetei užgaulų Ramzio atsakymą, Dolantė ėmė vis dažniau ir ilgiau su ja bendrauti. Karalystės valdytojo nepakantumas, šiurkštumas, kietaširdiškumas nežadėjo ateityje nieko gera nei jo antrajai žmonai, nei sūnui.

Teko pripažinti, kad Šenaras buvo teisus smerkdamas brolio trūkumus: Ramzį domino tik absoliuti valdžia. Aplink save jis skleis tik nelaimes. Nors Izetė buvo nuoširdžiai jį pamilusi, dabar jai neliko nieko kita, tik pradėti negailestingą kovą su Ramziu. Dolantė, tikroji jo sesuo, irgi buvo priversta taip elgtis.

Egipto ateitis – Šenaras. Gražiajai Izetei reikėtų pamiršti Ramzį, ištekėti už naujojo šalies šeimininko ir sukurti tikrą šeimą.

Saris pridūrė, kad didysis Amono žynys ir daug kitų didžiūnų pritarė Šenaro nuomonei ir palaikys jį, kai tik Sečiui mirus Šenaras pareikš savo teises į sostą. Sužinojusi visa, kas būtina, gražioji Izetė galėjo pati pasirūpinti savo likimu.

Kai Mozė vos praaušus atėjo į statybos aikštelę, ten nebuvo nė vieno akmentašio. O juk buvo eilinė darbo diena; be to, šių rinktinių darbininkų sąžiningumas ir uolumas niekada nekėlė abejonių: jų brolijos nariai galėjo neatvykti į darbą tik dėl pateisinamos priežasties.

Tačiau Karnako kolonų salė, kuri, baigus darbus, turėjo būti didžiausia visame Egipte, dabar buvo tuščia. Pirmą kartą hebrajas galėjo čia pasimėgauti tyla, kurios nedrumstė nei kaltų, nei plaktukų dūžiai. Jis susižavėjęs žvelgė į kolonose iškaltas dievų figūras ir grožėjosi aukų atnašavimo scenomis, kur Faraonas buvo sugretintas su dievybėmis: slaptingoji šventenybė čia pasireiškė taip stipriai, kad toji nepaprasta jėga buvo nepažini žmogaus sielai.

Mozė praleido Karnako salėje vienas pats keletą valandų, tarsi ši stebuklinga vieta būtų buvusi jo nuosavybė. O juk rytoj čia apsigyvens kuriamosios jėgos, be kurių Egiptas negalės išlikti. Tačiau ar jos iš tiesų yra geriausia Dieviškojo išraiška? Pagaliau Mozė pastebėjo meistrą, atėjusį pasiimti kolonos papėdėje pamirštų įrankių.

– Kodėl nutraukėte darbą?

– Argi jūsų niekas neįspėjo?

– Aš ką tik grįžau iš Gebel-Zilzilės akmenų skaldyklos.

– Vyriausiasis meistras šįryt mums pranešė, kad darbas nutraukiamas.

– Kodėl?

– Faraonas asmeniškai turėjo perduoti mums visą statybų planą, bet Jo Didenybė užtruko Memfyje. Kai jis atvyks į Tėbus, galėsime tęsti darbą.

Šis paaiškinimas Mozės netenkino. Kas, išskyrus sunkią ligą, galėjo sutrukdyti Sečiui atvykti į Tėbus, kur jo laukė tokios svarbios statybos darbai?

Sečio mirtis... Kas galėjo tai nujausti? Ramzis turbūt baisiai nusiminęs.

Mozė nusprendė, kad pirmu pasitaikiusiu laivu išplauks į Memfį.

– Prieik, Ramzi.

Setis gulėjo paauksuoto medžio lovoje, pastatytoje prie lango, pro kurį į kambarį skverbėsi besileidžiančios saulės spinduliai, apšviesdami jo veidą, giedrą ir ramų. Ramzis apstulbo, išvydęs tėvą taip atsigavusį, ir jo širdyje suruseno viltis: juk Sečiui vėl užteko jėgų kalbėtis su sūnumi, ligos pėdsakai beveik pranyko, jis atrodė laimėjęs kovą su mirtimi.

– Faraonas yra atvaizdas kūrėjo, kuris pats save sutvėrė, – pareiškė Setis. – Jis veikia taip, kad Maat visada užimtų jai deramą vietą. Stenkis veikti dievų labui, Ramzi, būk savo tautos ganytojas, dovanok žmonėms – dideliems ir mažiems – gyvybę, būk budrus dieną ir naktį, visada ieškok progos padaryti ką nors gera ir naudinga.

– Tai jūsų vaidmuo, tėve, ir jūs dar ilgai tai darysite.

– Aš regėjau savo mirtį, ji jau artinasi, ji atrodo kaip jauna ir besišypsanti Vakarų deivė. Tai ne išnykimas, Ramzi, o kelionė. Kelionė į begalinę visatą, kuriai aš pasiruošiau ir kuriai tu turėsi ruoštis nuo pat pirmosios savo valdymo dienos.

– Likite su mumis, maldauju!

– Tu gimei ne maldauti, o įsakinėti. O man atėjo laikas išgyventi mirtį ir patirti pokyčius, kurie pavers mane neregimojo pasaulio dalimi. Jei aš nugyvenau savo gyvenimą teisingai, dangus mane priims.

– Jūs reikalingas Egiptui.

– Nuo dievų laikų Egiptas yra vienintelis Šviesos sūnus, o Egipto sūnus sėdi Šviesos soste. Tau, Ramzi, teks užimti mano vietą, tęsti mano darbus ir juos pranokti: tau, kurio vardas – „Šviesos sūnus“.

– Man reikia dar tiek daug ko jūsų paklausti, tiek daug ko pasimokyti...

– Aš tave ruošiau nuo pat pirmojo susitikimo su laukiniu buliumi, nes niekas nežino, kada likimas smogs lemiamą smūgį. Tačiau tau teks išmokti atskleisti jo paslaptis, nes turėsi vadovauti visai tautai.

– Aš nesu tam pasirengęs.

– Niekas niekada nebūna tam pasirengęs. Kai tavo protėvis, pirmasis Ramzis, paliko šią žemę ir nuskriejo saulės link, aš buvau toks pat sutrikęs kaip tu šiandien. Tas, kuris trokšta viešpatauti, yra arba beprotis, arba menkysta. Tik Dievo ranka, nusileidusi ant žmogaus, padaro jį aukojama ir besiaukojančia būtybe. Būdamas Faraonu, tu būsi pirmasis savo tautos tarnas – tarnas, nebeturintis teisės nei į poilsį, nei į ramius kitų žmonių džiaugsmus. Tu būsi vienas – ne beviltiškai vienas, kaip pasiklydęs dykumoje keliautojas, bet kaip kapitonas, kuris turi parinkti teisingą kelią suvokdamas jį supančių jėgų esmę. Mylėk Egiptą labiau už save patį, ir tavo kelias pats tau atsivers.

Saulėlydžio auksas užliejo nurimusį Sečio veidą; Faraono kūnas skleidė keistą švytėjimą, tarsi jis pats būtų tapęs šviesos šaltiniu.

– Tavo kelyje pasitaikys daugybė spąstų, pinklių ir žabangų, – pranašavo Setis. – Tau teks susiremti su pavojingais priešais, nes žmonija mieliau renkasi blogį, o ne darną. Bet pergalinga jėga glūdės tavo širdyje, jei tu sugebėsi būti kilniaširdis. Tave saugos ir gins Nefertarės kerai, nes jos širdis yra kaip tik tokia, kokia turi plakti didžiosios valdovo sutuoktinės krūtinėje.

Sūnau mano, būk sakalas, kuris skrieja aukštai danguje, žvelk į pasaulį ir į žmones skvarbiu sakalo žvilgsniu.

Sečio balsas nuščiuvo, o akys atrodė žvelgiančios už saulės nutvieksto pasaulio ribų, į kitą visatą, kurią tik jis galėjo matyti.

Šenaras dar nesiryžo įsakyti savo šalininkams pradėti puolimą. Niekas neabejojo, kad Setis pasmerktas, bet reikėjo sulaukti oficialaus pranešimo apie jo mirtį. Bet koks skubotumas pakenks Šenaro sumanymams; kol Faraonas gyvas, joks maištas neatleistinas. Užtat paskui, kol aukščiausia valdžia niekam nepriklausys septyniasdešimt dienų – tiek laiko trukdavo mirusiojo balzamavimas, Šenaras kovos ne su faraonu, bet su Ramziu. Sečio jau nebebus tarp gyvųjų, tad jis negalės paskirti jaunesniojo sūnaus savo įpėdiniu.

Menalajas ir graikai degė nekantrumu; Dolantė su Sariu, patraukę savo pusėn gražiąją Izetę, užsitikrino geranorišką didžiojo Amono žynio neutralumą ir veiklią daugelio Tėbų didikų paramą; užsienio reikalų ministras Meba gerai pasidarbavo tarp dvariškių Šenaro naudai.

Po Ramzio kojomis atsivers praraja. Jaunas karalystės valdytojas, kuriam tebuvo vos dvidešimt treji, be reikalo manė, kad pakaks tik jo tėvo žodžio, ir jis galės įžengti į sostą.

Kokį likimą faraonu tapęs Šenaras turėtų numatyti Ramziui? Jei šis elgsis protingai, galima būtų suteikti jam garbingas pareigas oazėse ar Nubijoje. Bet ar jis nepradės ieškoti sąjungininkų, kad ir labiausiai menkaverčių, norėdamas sukilti prieš įsigaliojusią valdžią? Karštas Ramzio būdas sunkiai apsipras su amžina tremtimi – gal net visai neapsipras. Ne, reikės jį sutramdyti visam laikui. Būtų geriausia, jei Ramzis mirtų, bet Šenarui buvo atgrasu žudyti savo brolį.

Protingiausia bus išsiųsti jį Graikijon kartu su Menelaju ta dingstimi, kad buvęs karalystės valdytojas, atsisakęs tapti Faraonu, pageidauja pakeliauti po pasaulį. Spartos karalius lai-

kys jį nelaisvėje tame tolimame krašte, kur visų užmirštas Ramzis ir pražus. O Nefertarė galės prisiminti savo ankstesnį pašaukimą ir tapti atsiskyrėle vienoje iš kurios nors provincijos šventyklų.

Šenaras pasišaukė kirpėją ir rankų bei kojų nagų prižiūrėtojus: būsimasis Egipto valdovas privalėjo atrodyti taip, kad jo išvaizdai niekas neturėtų ką prikišti.

Didžioji valdovo sutuoktinė pati pranešė dvarui apie Sečio mirtį. Penkioliktaisiais savo valdymo metais Faraonas atgręžė veidą į anapus, į savo dangiškąją motiną, kuri kasnakt brandins jį savo įsčiose, kad auštant jis galėtų atgimti kaip nauja saulė. Dievai – jo broliai – priims jį dausose, kur jis, išgydytas nuo mirties, gyvens deivėje Maat.

Tuojau pat buvo paskelbtas gedulas.

Šventyklos buvo uždarytos, o apeigos nutrauktos, išskyrus gedulingas giesmes rytais ir vakarais. Septyniasdešimt dienų vyrai nesiskus, moterys vaikščios palaidais plaukais, niekas nevalgys mėsos ir negers vyno. Raštininkų kabinetai ištuštėjo, visos įstaigos apsnūdo.

Faraonui mirus, sostui ištuštėjus, Egiptas žengė nežinomybėn. Visi bijojo šio pavojingo laikotarpio, kai Maat galėjo amžiams pasitraukti iš šalies. Nors karalienė ir karalystės valdytojas buvo Memfyje, aukščiausia valdžia nepriklausė niekam. Susigundžiusios tokia padėtimi, tamsybių jėgos galėjo pasinaudoti tūkstančiais būdų, kad nugramzdintų Egiptą savo gelmėse ir atimtų iš jo gyvybės dvelksmą.

Pasienio armijoje buvo paskelbta kovinė parengtis: žinia apie Sečio mirtį galėjo greit pasklisti užsienyje ir sukelti kaimynų pretenzijas į Egipto teritoriją. Gal hetitai ir kitos karingos tautos užpuls Deltos prieigas? O gal jos suruoš masinį įsiveržimą, apie kurį taip pat svajojo ir piratai, ir beduinai? Setis vien tik savo stotu atimdavo jiems bet kokį norą puldinėti jo karalystę, bet dabar, kai jo nebėra, ar Egiptas sugebės apsiginti?

Sečiui mirus, jo kūnas tą pačią dieną buvo nugabentas į apvalymo salę vakariniame Nilo krante. Didžioji valdovo sutuoktinė vadovavo teismui, susirinkusiam teisti mirusį faraoną. Ji pati, jos sūnūs, viziris, išminčių tarybos nariai, aukštieji pareigūnai bei dvariškiai, davę priesaiką ir pasižadėję sakyti tik tiesą, pareiškė, kad Setis valdė teisingai ir jie neturį dėl ko nei jį kaltinti, nei juo skųstis.

Gyvieji paskelbė savo nuosprendį; Sečio siela dabar galėjo keliauti pas keltininką, persikelti per upę, skiriančią žemiškąjį pasaulį nuo anapus, ir plaukti prie žvaigždžių kranto. Bet reikėjo dar paversti jo mirtingąjį kūną Oziriu ir balzamuoti jį laikantis karalių balzamavimo ritualo.

Kai balzamuotojai pašalins vidaus organus, nuvandenins mirusiojo kūną natrio šarmu ir išdžiovins jį saulėje, apeigų atlikėjai apvynios velionį faraoną siauromis lininio audeklo juostomis, ir Setis išvyks į Karalių Slėnį, kur buvo paruošta jo amžinoji buveinė.

Amenis, Setau ir Mozė smarkiai nerimavo: Ramzis atsiribojo nuo visų, užsisklendė savyje ir nebepratarė nė žodžio. Padėkojęs savo draugams už atvykimą, jis užsidarė savo kambariuose ir nė kojos iš ten nekėlė. Tik Nefertarei pavykdavo persimesti su juo vienu kitu žodeliu, bet ir ji nepajėgė numalšinti jo sielvarto.

Amenis labai nerimavo dar ir dėl to, kad Šenaras, pirmosiomis netekties dienomis pabrėžtinai demonstravęs savo skausmą, dabar išvystė karštligišką veiklą: susisiekė su atsakingais įvairių tarnybų darbuotojais ir perėmė vadovavimą šalies administracijai. Pokalbyje su viziriu jis pabrėžė savo nesavanaudiškumą ir sakėsi besirūpinąs tik tuo, kad karalystė klestėtų kaip visuomet, nepaisant gedulo.

Tujai derėjo išbarti vyresnįjį sūnų, bet karalienė nesitraukė nuo vyro. Įkūnydama deivę Izidę, ji atliko magišką vaidmenį, būtiną Faraono sielai prisikelti. Ligi tos akimirkos, kai Oziris –

Setis bus paguldytas į savo sarkofagą, didžioji valdovo sutuoktinė nesidomės šio pasaulio reikalais.

Šenaras gavo visą valią savo kėslams įgyvendinti.

Liūtas ir auksaspalvis šuo glaudėsi prie šeimininko, tarsi norėdami sušvelninti jo sielvartą.

Kol Setis buvo gyvas, ateitis šypsojosi Ramziui: tereikėjo klausytis tėvo patarimų, jam paklusti ir sekti jo pavyzdžiu. Būtų buvę taip lengva ir smagu valdyti kraštą, jam vadovaujant! Ramzis niekada, nė vienos akimirkos neįsivaizdavo, kad liks vienas, be tėvo, kurio žvilgsnis išsklaidydavo tamsą.

Penkiolika valdymo metų. Kokie trumpi jie buvo – pernelyg trumpi! Abidas, Karnakas, Memfis, Heliopolis, Gurna: kiek miestų, tiek ir šventyklų, kurios visais laikais šlovins šį statytoją, prilygstantį Senosios Karalystės faraonams. Bet Sečio nebebuvo tarp gyvųjų, ir Ramziui atrodė, kad jis, sulaukęs dvidešimt trejų, dar per jaunas valdyti, o valdžia – per sunki našta.

Ar jis iš tiesų vertas to neapsakomai įpareigojančio, gniuždančio jo pečius ir sielą Šviesos Sūnaus vardo?

Serija „Garsiausios XX a. pabaigos knygos“

- ✓ Peter Høeg „Panelės Smilos sniego jausmas“
- ✓ Jostein Gaarder „Sofijos pasaulis“
- ✓ Kerstin Ekman „Įvykiai prie vandenų“
- ✓ Umberto Eco „Fuko švytuoklė“
- ✓ Michael Ondaatje „Anglas ligonis“
- ✓ Einar Már Guðmundsson „Visatos angelai“
- ✓ Robert Schneider „Miego brolis“
- ✓ Andréï Makine „Prancūziškas testamentas“
- ✓ Peter Høeg „Moteris ir beždžionė“
- ✓ Milan Kundera „Nemirtingumas“
- ✓ Nino Ricci „Šventųjų gyvenimai“
- ✓ Thomas Brussig „Herojai kaip ir mes“
- ✓ Andrzej Zaniewski „Žiurkinas“
- ✓ Gabriel García Márquez „Apie meilę ir kitus demonus“
- ✓ Michael Larsen „Netikrumas“
- ✓ Alessandro Baricco „Šilkas“
- ✓ Viktor Pelevin „Čiapajevas ir Pustota“
- ✓ Irvine Welsh „Traukinių žymėjimas“ (Trainspotting)
- ✓ Ute Ehrhardt „Geroms mergaitėms dangus, blogoms – viskas“
- ✓ Susanna Tamaro „Eik kur liepia širdis“
- ✓ Umberto Eco „Vakarykštės dienos sala“
- ✓ E. Annie Proulx „Akordeono nusikaltimai“
- ✓ Elfriede Jelinek „Geidulys“
- ✓ Zyranna Zateli „Grįžtantys su vilkų šviesa“
- ✓ Svava Jakobsdóttir „Gunlodos saga“
- ✓ Agneta Pleijel „Žiema Stokholme“
- ✓ Lydie Salvayre „Šmėklų draugija“
- ✓ Ute Ehrhardt „Kaip tapti bloga mergaite“
- ✓ Carl-Johan Vallgren „Lošėjo Rubašovo dokumentai“
- ✓ Michael Larsen „Gyvatė Sidnėjuje“
- ✓ Alina Fernández „Alina“
- ✓ Margaret Atwood „Greis“
- ✓ Ingrid Noll „Šaltas vakaro dvelksmas“
- ✓ Eva Wlodarek „Neliksiu nepastebėta“
- ✓ Catherine Clément „Teo kelionė“
- ✓ Connie Palmen „Dėsniai“

- ✓ Robert Schneider „Oreigė“
- ✓ Nikolaus Piper „Feliksas finansininkas“
- ✓ Lennart Hagerfors „Svajonė apie Ngongą“
- ✓ Arto Paasilinna „Zuikio metai“
- ✓ Judith Krantz „Tesės Kent brangenybės“
- ✓ Elizabeth Wurtzel „Prozaco karta“
- ✓ Marie-Claire Blais „Geismai“
- ✓ Ian McEwan „Amsterdamas“
- ✓ Ragnhild N. Grødal „Grobuonis!“
- ✓ Zoë Jenny „Žiedadulkių kambarys“
- ✓ Denis Guedj „Papūgos teorema“
- ✓ John O'Donohue „Anam ċara. Keltų pasaulio dvasinė išmintis“
- ✓ Jean-Pierre Vernant „Pasaulis, dievai, žmonės. Mitų interpretacijos“
- ✓ Philippe Delerm „Pirmas gurkšnis alaus ir kiti maži malonumai“
- ✓ Chuck Palahniuk „Kovos klubas“
- ✓ Carl Sagan „Demonų apsėstas pasaulis“
- ✓ Alessandro Baricco „Jūra vandenynas“
- ✓ Milan Kundera „Atsisveikinimo valsas“
- ✓ Umberto Eco „Rožės vardas“
- ✓ John Banville „Parodymų knyga“
- ✓ Michal Viewegh „Mergaičių auklėjimas Čekijoje“
- ✓ Samuel Shem „Dievo namai“
- ✓ Pentii Lempiäinen „Skaičių simbolika“
- ✓ Milan Kundera „Juokingos meilės“
- ✓ Milan Kundera „Gyvenimas yra kitur“
- ✓ Dietrich Schwanitz „Vyrai“
- ✓ Finn Skårderud „Nerimas“
- ✓ John O'Donohue „Amžinybės atbalsiai“
- ✓ José Donoso „Tamsus nakties paukštis“
- ✓ Joseph Heller „22-oji išlyga“
- ✓ Karl Ove Knausgård „Anapus pasaulio“
- ✓ Frédéric Beigbeder „Meilė trunka trejus metus“
- ✓ Milan Kundera „Lėtumas“
- ✓ Arthur Hailey „Detektyvas“
- ✓ Umberto Eco „Baudolinas“
- ✓ Lucía Etxebarria „Meilė, smalsumas, prozakas ir abejonės“
- ✓ Gilbert Sinoué „Dienos ir naktys“

- ✓ Peter Carey „Oskaras ir Liusinda“
- ✓ Milan Kundera „Pokštas“
- ✓ Fernando Savater „Gyvenimo klausimai“
- ✓ James Patterson „Siuzanos dienoraštis Nikolui“
- ✓ Frédéric Beigbeder „14,99 €“
- ✓ Laura Esquivel „Kaip vanduo šokoladui“
- ✓ John Updike „Poros“
- ✓ Jean-Philippe Toussaint „Vonios kambarys“
- ✓ Christian Jacq „Ramzis. Šviesos sūnus“
- Milan Kundera „Nežinia“
- Lucía Etxebarria „Beatričė ir kiti dangaus kūnai“
- Juan Manuel de Prada „Apgaulinga Venecijos šviesa“
- Anne Bernet „Pontijus Pilotas“
- Colleen McCullough „Morgano kelias“
- François Rachline „Sisifas“
- Silvia Plath „Stiklo gaubtas“
- Michel Houellbecq „Elementariosios dalelės“

Jacq, Christian

Ja81 Ramzis. Šviesos sūnus : romanas / Christian Jacq ; iš prancūzų kalbos vertė Irina Mikalkevičienė. – Vilnius : Tyto alba, 2003. – 386[6] p. – (Garsiausios XX a. pabaigos knygos)

ISBN 9986-16-327-7

Pirmoje Christiano Jacqo epopėjos apie faraoną Ramzį knygoje vaizduojamas XIII a. pr. Kr. klestintis Egiptas, valdomas faraono Sečio. Vyresnysis faraono sūnus Šenaras, tingus ir mėgstantis prabangą, yra tikras, kad atėjus laikui užims tėvo vietą. Tačiau, Šenaro ir rūmų didikų nuostabai, savo įpėdiniu ir Egipto valdytoju Setis paskelbia jaunesnįjį savo sūnų Ramzį. Būdamas gudrus ir klastingas, sumaniai naudodamasis žmonių silpnybėmis, Šenaras kantriai rengia perversmą, kad galėtų užimti sostą. Ar mirus Sečiui liks ištikimi Ramziui keletas jo draugų?..

UDK 840-3

CHRISTIAN JACQ

RAMZIS

ŠVIESOS SŪNUS

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė *Irina Mikalkevičienė*

Viršelio dailininkė *Ilona Kukenytė*

SL 1686. 2003 11 05. 14,35 apsk. l. l. Tiražas 3000 egz. Užsakymas 3.
Išleido „Tyto alba“, J. Jasinskio 10, 2600 Vilnius, tel./faks. 2498602, tytoalba@taide.lt
Spausdino UAB „Vilniaus spauda“, Viršuliškių skg. 80, 2056 Vilnius.

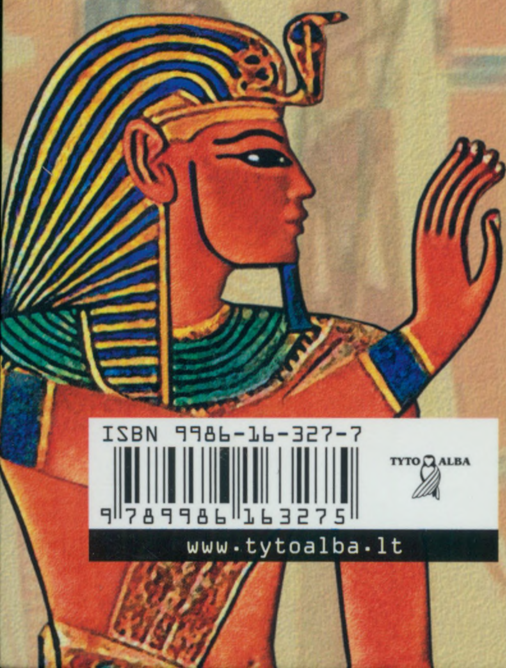

„Egiptas buvo išsipildžiusi svajonė, rojus, kasdien su neišsenkamu motinišku dosnumu apiberiąs laimingąjį savo stebuklingomis dovanomis. Laimė čia srūte sruvo tam, kas mokėjo įvertinti palmių giraitės pavėsį, saldžią kaip medus datulę, vėjo dainą, lotoso grožį ar lelijų aromatą."

Christianas Jacqas (g. 1947) – ne tik visame pasaulyje skaitytojų itin pamėgtas prancūzų rašytojas, bet ir garsus egiptologijos specialistas. Būdamas 17 metų, jis pirmą kartą išvydo Egiptą ir prasitarė: „Ši kelionė atvėrė man širdį… tarsi būčiau grįžęs namo". 21-erių jis išleido esė rinkinį apie Senojo ir Viduramžių Egipto vietoves ir atsidėjo egiptologijos studijoms.

Grožinėje Chr. Jacqo kūryboje apie paslaptingąjį Egiptą atsiveria plati svajonių teritorija, kupina veiksmo ir poezijos, – tai prakilnių faraonų, žynių ir teisėjų, menininkų, vagių ir verteivų pasaulis, kuris nepaprastai panašus į mūsų, nes, anot autoriaus, Egiptas – tai ne praeitis, o modelis, reikšmingas tuo, kad dar gali įkvėpti ir šiandieną.

Šioje epopėjos apie faraoną Ramzį knygoje vaizduojamas XIII a. pr. Kr. klestintis Egiptas, valdomas faraono Sečio. Vyresnysis faraono sūnus Šenaras, tingus ir mėgstantis prabangą, įsitikinęs, kad atėjus laikui užims tėvo vietą. Tačiau, visų nuostabai, savo įpėdiniu ir Egipto valdytoju Setis paskelbia dar paauglį jaunesnįjį sūnų Ramzį. Eidamas į sostą šis turi tik keletą draugų – ištikimąjį raštininką Amenį, gyvačių kerėtoją Setau, moksladraugį hebrają Mozę... Į jaunuolio širdį pasibeldžia meilė: ką jis rinksis – gražiąją Izetę ar paslaptingąją Nefertarę?.. Tuo metu klastingasis Šenaras kantriai rengia perversmą. Ar mirus tėvui Ramzis atsispirs rezgamoms intrigoms?..

ISBN 9986-16-327-7

9 789986 163275

TYTO ALBA

www.tytoalba.lt